

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HECEÖYKÜ

79

Dosya:
2016 Yılında Öykü

Söyleşi: Abdullah Harmancı ve Güray Söngü

Rasim Özdenören / Yavuz Demir / Mehmet Kahraman / Mesut Doğan / Zeynep Hicret / Cafer Özgül / Merve Koçak Kurt / Emin Gürdamur / Safiye Gölbaşı / Kemal Gündüzalp / Necatî Mert / Sadık Yalsızuçanlar / Necip Tosun / Handan Acar Yıldız / Hasibe Çerke / Yıldırım Türk / Senem Gezereğlu / Muhammet Erdevir / Sedat Demir / Aziza Rüya / Nurcan Toprak / Hanife Altun / Hümeyra Yabar / Cemal Sakar / Sadık Hidayet / Eyvaz Zeynalov / Abdullah Harmancı / Hale Sert / Soner Oğuz / Meral Afacan Bayrak / Abdullah Kasay / H. Neşe Koçak / Zeynep Sati Yalçın / Ekrem Şahin / Volkan Zamanioğlu / Tuba Dere / Recep Seyhan / Hatice Bildirici / Ali Necip Erdoğan / Hatice Ebrar Akbulut / Orhan Güdek / D. D. Korkut / Zeynep Öter / Özlem Güner / Yusuf Öz / Ömer Küçükmehtemioğlu

HECEÖYKÜ

ŞUBAT
MART
79

KÜNYE

HECEÖYKÜ

İKİ AYLIK ÖYKÜ DERGİSİ
ISSN 1304-7604

YIL: 14 SAYI: 79
Şubat-Mart-2017

Yayın Türü: Yerel Süreli

Hece Yayıncılık Ltd. Şti. Adına
Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü: Ö. Faruk Ergezen

Genel Yayın Yönetmeni
Rasim Özdenören

Yayın Kurulu
Ali Karaçalı, Ali Ulvi Temel
Dinçer Eşitgin, Hatice Bildirici

Son Okuma
Beyza Nur Demirci

Yönetim Yeri
Konur Sk. No: 39/1
Kızılay/Ankara

İletişim
Tel: (312) 419 69 13 **Fax:** (312) 419 69 14
P.K. 79 Yenışehir/Ankara
İnternet Adresi: www.hece.com.tr
e-mail: hece@hece.com.tr

twitter.com/hecedergi

facebook.com/hecedergisi

Teknik Hazırlık: Bülent Güler

Kapak: Sarakusta web: sarakusta.com

Baskı: Dumat Ofset
Tel: (312) 278 82 00

2017 Yılı Abone Bedeli:
Yıllık: 80 TL.
Kurumlar İçin: 260 TL.
Hece ve Heceöykü Dergisi İçin: 200 TL.
Yurt Dışı: 100 Euro

Posta Çeki: 149582
Hece Basın Yayın Ltd. Şti.

Gelen yazılar yayımlansa da yayımlanmasa da geri verilmez. İlkelerimize uymayan ilanlar alınmaz.

Baskı Tarihi: 31.01.2017

ÖYKÜ ÜZERİNE

Rasim Özdenören/*Eleştiri, Bir Daha* / 5

ÖYKÜ

- Yavuz Demir/*Kentler ve Dualar* / 7
Mehmet Kahraman/*Bilmediğim Bir Şey Söyle* / 11
Mesut Doğan/*Beyaz Melek* / 16
Zeynep Hicret/*Çıkmaz Sokağın Kızları* / 21
Cafer Özgül/*Yaş Otuz* / 27
Merve Koçak Kurt/*Kapında Kül Bulutu* / 35
Emin Gürdamur/*Karanlık* / 38
Safiye Gölbaşı/*Nev Bir Zat* / 43

İÇİNDEKİLER

DOSYA: 2016 YILINDA ÖYKÜ

Kemal Gündüzalp/*Öykünün Yalnızlığı, Yalnızlığın Öyküsü* / 47

2016 Yılında Beğenilen İlk Beş Öykü Kitabı

Soruşturması

- Necati Mert / 57
Sadık Yalsızuçanlar / 57
Necip Tosun / 58
Handan Acar Yıldız / 59
Abdullah Harmancı / 59
Hasibe Çerko / 60
Mehmet Kahraman / 61
Yıldırım Türk / 61

2016 Yılında İlk Öykü Kitabı Yayımlananlarla İlgili

Soruşturma

- Senem Gezeroğlu / 62
Mesut Doğan / 64
Muhammet Erdevir / 65
Sedat Demir / 67
Aziza Rüya / 67
Nurcan Toprak / 68
Hanife Altun / 69
Hümeysra Yabar / 70
Kemal Gündüzalp/*2016 Yılında Yayımlanan Öykü Kitapları* / 71

BENİM ÖYKÜM

Cemal Şakar / 82

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

- Sadık Hidayet/*Yarın* / 84
Eyvaz Zeynalov/*Hastalık* / 93

SON OKUMALAR
Abdullah Harmancı / 97

YAKIN PLAN

- Handan Acar Yıldız/Abdullah Harmancı'nın Son Kitabı**
'Melek Kayıtları' Üzerine Söyleşi: /103
- Handan Acar Yıldız/Allah'ı İncitmekten Korkan Kullar ve**
'Melek Kayıtları'... /108
- Senem Gezeroğlu/Güray Süngü'yle Öykü ve Romanları**
Üzerine Söyleşi /112
- Hâle Sert/Vicdan Sızlar: Sızım Sızım /117**

ÖYKÜ

- Soner Oğuz/Eksik Bir Seremoni ve Sonrası /121**
- Meral Afacan Bayrak/Bahar Gelgitleri /125**
- Abdullah Kasay/Yarım Kalan /128**
- H. Neşe Koçak/Onu Gördüğüm An /131**
- Zeynep Sati Yalçın/Eşikte Hayat /135**
- Ekrem Şahin/Bâki /140**
- Volkan Zamanoğlu/Gazel Meselesi /143**

KAHRAMANIMA MEKTUPLAR

- Tuba Dere/"Gölgeler ve Hayaller Şehrinde" /148**

BAKIŞ

- Recep Seyhan/"Lacivert" Öyküsü Üzerinden Bahtiyar Aslan'ın**
Öykü Evrenine Giriş /155
- Hatice Bildirici/Hülya Soyşekerci'nin 'Hayaller ve**
Harfler'i Üzerine /167
- Ali Necip Erdoğan/Kurgunun Gerçeği Temsil Kabiliyeti**
ya da Handan Acar Yıldız'ın Öykü Paradigması /170
- Hatice Ebrar Akbulut/Yüz Akı Öyküler Anlatıcısı: Halime Toros /175**
- Orhan Güdek/Necati Mert'ten "Mustafa'nın Karesi"ne**
Kareler ve Farklı Okuma Biçimleri /180

HECEÖYKÜ MEKTUBU

- D. D. Korkut/Ölü Kurmaca Kişi = Ölü Hikâye /187**

YENİ KİTAPLAR

- Özlem Güner/Şu Yağmur Bir Yağsa /190**
- Zeynep Öter/Rüya Dedektifi /191**

ÖYKÜ ÜZERİNE

RASİM ÖZDENÖREN

ELEŞTİRİ, BİR DAHA

İbni Haldun, *Mukaddime*'sinde, *Uvc bin Anak* adında birinin denizden taze balıkları yakalayarak güneşte kızarttığını anlatanlara karşı şu itirazı ileri sürüyor:

“Bunlar güneş sıcaklığının, kendisine yaklaşıldıkça fazlaştığına inanırlar. Bilmezler ki, güneşin ısıtması, güneş aydınlığının yer küresine ve havaya yansımından ileri gelir. Yoksa güneşin kendisi ne sıcak, ne de soğuktur. Güneş ancak aydınlatıcı bir yıldızdır. Mizacı yoktur.” (İbni Haldun, *Mukaddime II*, MEB Y. 2. baskı, İst. 1970, s. 230).

İbni Haldun bu itirazı, en eski zamanlarda büyük yapılar meydana getirmiş ve ağır nesneler taşımak zorunda kalmış olan insanların gövdece ve kuvvetçe kendi zamanında yaşayan insanlara nispetle çok daha büyük olduğuna dair kanaati bertaraf etme adına ileri sürüyor. Bir yandan, bu büyük eserlerin ilim, geometri ve makinelerin yardımıyla meydana getirilmiş olduğunu belirtirken, bir yandan da güneşin mahiyeti hakkında kendi zamanında var olan bir kanaatten yararlanıyor.

Bu itirazda söz konusu olan ilim, geometri ve makineler hakkında günümüzde de belirli kanaatlerimiz olduğu için veya en azından kullanılan bu kavramları biz günümüz söylemi çerçevesinde yorumladığımızdan yadırgatıcı bir yan görmüyoruz. Oysa “güneşin mizacı” hakkında belirtilen özelliklere dayanılarak ileri sürülen itirazı (buna eleştiri demekle sakınca görmemeli) yadırgıyoruz. Çünkü güneş hakkındaki bilgilerimiz İbni Haldun'dan (14. yy.) bu yana değişmiştir ve güneşin sadece aydınlatıcı değil, yakıcı da olduğu bilinmektedir. Böylece İbni Haldun'un eleştirmesinde, denizden balık yakalayarak güneşte kızartmanın ger-

çek olmadığına dair itirazın güneşin “mizacına” ilişkin bir özellikle açıklanması gülünç görünebilecektir. Fakat eleştiride kullanılan yöntemin gene de doğru olduğunda kimsenin kuşkusunu olamaz (olmamalı): eğer güneşin yakıcılığı yoksa, Uvc bin Anak’ın güneşte balık kızarttığına inanılması da söz konusu edilemeyecektir. Yani bu adamın güneşe uzanabilecek bir boyda veya yetenekte olduğu kabul edilse bile... Burada öne çıkan husus, hem önermelerin hem o önermelerden çıkarılan sonucun nesnel olarak tartışılabilir olmasında temerküz ediyor. Keyfî eleştirmede önermeler de, o önermelerden çıkarılan sonuçlar da nesnel olmadığı için tartışma ortamı da bulunmaz. “Bu öyküyü sevdim, bende elektrik yarattı veya sevmedim, bana bir şey söylemedi” kabilinden yargılar, ne öznel ne de nesnel bir nitelik taşır... Tümüyle keyfidirler: Ataç tarzı eleştiri bu kategoride yer alır. Daha önce söylemiştim, ona öznel eleştirmeci demek de yanlıştır, onun söylemi keyfidir...

Hemen şunu belirtme gereğini duyuyorum: İbni Haldun’un eleştirisinin isabeti (isabetsizliği) hakkındaki kanaatimiz, onun görüşünün değerini gözümüzden düşürmez. Çünkü o, döneminin bilgilerini kullanarak nesnel (objektif) bir eleştiri geliştiriyor. Bu eleştirinin (veya görüşün) isabetli olup olmaması ikincil bir sorundur. İbni Haldun, vaktiyle inşa edilmiş dev boyutlu yapıların, normal insanlar tarafından meydana getirilmiş olduğunu zamanının geçerli bilimine göre kanıtlamakta başarısızlığa düşmüştür denemez. Eleştirisi nesnel niteliktedir. Burada öne çıkan husus, verilerin tartışılabilir olup olmadığıdır.

Yargılama esnasında elimizde bulundurduğumuz hükümler sonuç olarak o dönemde egemen olan bilimsel anlayışların ürünüdür. Bilimsel anlayışları yönlendiren de o toplumun kültürüne hâkim olan temel paradigmadır.

Demek ki, yargılamamızın isabeti, kullandığımız hükümlerin (hukuk yasası, teori, doktrin veya kullandığımız öteki zihinsel ölçütler, önermeler) doğruluğu, yerindeliği ve isabeti ile uyumlu oluyor.

Platon’un diyalogları belki de ilk ciddi eleştirme örnekleridir. Filozofların, bir önceki felsefe doktrinlerine karşı yönelttikleri görüşler, bizce eleştirmenin en iyi örnekleridir. Çünkü burada, sonraki filozof kendinden önceki görüşleri belli bir perspektiften (kendi getirdiği kıstaslarla) çürütmeye veya değerlendirmeye ve irdelemeye tâbi tutarken, bir yandan da kendine özgü yeni görüşler ortaya koymaya, onları kanıtlamaya çalışmaktadır. Bu düşünce tarzı, Batılı kafa yapısının tabiatı hâline gelmiştir.

Böylece eleştirmenin bir eserin üzerine çullanmak demek olmadığını, sanıyorum ifade etmiş oluyoruz. Burada, kullanılan kıstasların yerinde olup olmadığı, bu kıstasların isabetle kullanılıp kullanılmadığı hususu ön almaktadır.

Eleştiriye başlayabilmek için ilkin eleştirmecinin nerede durduğunu, nerede durup nereye baktığını belirlemesi ve kendi görüşünün hesabını verecek durumda bulunması gerektiği (önermelerinin tartışmaya açık bulunması) anlaşılır olmalıdır.

ÖYKÜ

YAVUZ DEMİR

KENTLER VE DUALAR

Üzerinden uçan serçenin kısa çılgılığı duyuldu sadece...
Sert bir hareketle radyonun düğmesini çevirdi.

Ses kesilmişti.

‘Bir daha dinlemeyeceğim’, diye söylendi kendi kendine.

Serçe aynı şeyi bu kez geri dönerken yaptı.

Kısa bir çılgılık...

Karşıdaki duvarın üstündeydi şimdi. Seri hareketlerle duvarın üstünde dolanıp duruyor, kısa çılgılıklarla...

‘Bu türküyü bir daha dinlemeyeceğim’, dedi. Uzun ve yavaş bir günün gelişi gibiydi konuşması.

‘Ben senin yerinde olsam...’

Duymazdan geldi.

Kim konuşabilirdi ki? Kim kalmıştı ki konuşacak... Sadece kendisi ve serçe...

Sen benim yerimde olma. Karşılığı bu olmalıydı, böyle başlayan bir konuşmanın, daha devamını duymaya fırsat vermeden..

Yoksa duvarın arkasından mı gelmişti ses.

Hele bu saatte.

Yavaş ve uzun günün sabahında.

‘Serçe?’

Güldü!...

Yok daha neler...

Niçin?

Oysa, öyle şeyler duymuştu ki. Nice hikâyeler içinden gelip geçmişti çocukluğ, gençliği...

Yere eğildi. Ayağının dibindeki topraktan bir avuç aldı yukarı kaldırdı. Gözünü kırpmadan toprağa dikti.

‘Halaba bu mu?’ dedi. Uzaktan, şehirden gelen patlama sesine aldırış etmeden:

‘Halaba!’

Bir avuç siyah toprak, demir parçaları ile dolu... Kapkara, zifirî karanlık...

‘Halaba!’

Halaba, tıpkı serçenin kısa çığlığı gibi söylendi...

Serçe bir çırpıda duvarın sonuna kadar gitti. Kısa bir çığlık daha.

Radyonun üstünde durmakta olan minyatür resmini aldı ve serçeye doğru baktı. Babasının ona verdiği, gagasında bir fili taşıyan simurg kuşunun minyatürüydü bu. Arkasını çevirdi; el yazısı ile yazılmış bir not vardı.

‘Hikâyeci masalı bitirdiğinde anlattığı şuydu:’

Devamını okumadan tekrar resimli yüzünü çevirdi minyatürün. Bir ona bir serçeye baktı!

Minyatürü babası o gece damda vermişti ona. Arslan Dede kahvesinin müdavimleri Sultani Çarşısının gündüz sulanıp serinletilmiş frenk kaldırımlarından yürüyerek eve dönerken; geceye rağmen, aya inat, ıslıl ıslıl parıldayan amber kokulu sokakları babasının kucığında uyuyarak geçmişti çocuk.

Damda serili yatağına yatırırken onu; korktuğunu anladığı oğlunun yanına sokulup yavaşça şu mısraları okumuştı:

‘Biraz sabır küçük çocuk, biraz sabır

Ama Allahın koyduğu yerde

Yıldızlar daima yalnızdır’

Yıldızların altında serinlemiş yatağında Kamburun hayata dönüşünün mutluluğu ile uyuyakalmıştı çocuk.

Büyük bir patlama, serçe olduğu yerden havalandı; fakat çok uzağa gide-medi, kısa çığlığı ile tekrar eski yerine döndü.

Kentin kenarında, yüksekçe bir yerdeydi evleri... Tek ve تنها bir yer... Tam durduğu yerde, duvara sırtını vererek, aşağıya, kente doğru bakar ve şu mısraları söylediler babası, yüzü sevinçle dolu:

Çalabım bir şar yaratmış iki cihan aresinde

Bakıcak didar görünür ol şarın kenaresinde

Hep kentin merkezinde olmayı istemişti. Hikâye dinlemekten dönerlerken bunca yolu yürümesinler diye.

Kenarda, kıyıda bir evde... Kenardan bakmayı niye istemişti ki babası...

O mısrayı hatırladı bir daha:

'Yıldızlar daima yalnızdır.'

*Yıldızları arkadaş edinerek uyumuştı o gece ve devamında. Sabah uyan-
dığında babasına Kamburun da hayata dönmesine nasıl sevindiğini söylemişti.*

Üzülür müydün, diye sormuştu babası.

Hikâyeler de değişti, diye düşündü. Yıldızların altında onları korkutmadan hikâye anlatacak kimse de kalmamıştı. Şimdi dinledikleri, avucundan dökülen, demir parçaları ile dolu zifirî topraktan belli değil miydi?

Bu söz başka... Bu sözdeki adamlar, hükümdar Şehriyâr'a benzemiyor, sözün dize getireceklerinden değil bunlar!..

'Bu Kamburun hikâyesine benzer hikâye işittiniz mi?', diye soranlardan değiller onlar!..

Halaba!

Bu hikâyelerin içinde kambur hayata dönmeyecek! Döndü mü?

*'Ve Sultan bütün anlatılanları işittikten sonra emr eder, bunlar altın harf-
lerle yazılmalı.'*

Bu söz başka....

Bu sözü kuranlar kimi duymuşlardı ki, diye düşündü:

*'Yurttaşlarım, bunu iftiharla sizinle paylaşmak isterim ki, devlet gemimizi
fırtınalardan ve hainlerden kurtararak Tanrıların da yardımıyla, güvenle lima-
na demirledik.'*

Sinbadın Gemisi mi?

Değil miydi?

Fırtınalar, Tanrılar, güvenli liman, korkudan sizi yıldızlar bile esirgeyemez...

İçi ürpertiyle doldu. Hava alacalanmıştı. Etrafı aydınlatacak süt beyazı toprak değildi elinde tuttuğu....

'Söz', dedi kendi kendine, gemisiz, kaptansız, korkusuz söz, bir sözü daha hatırladı; kent ateşten bir topa dönmeye devam ederken:

*'Romalılar, yurttaşlar, köylüler, dinleyin; ben Sezar'ı gömmeye geldim,
övmeye değil. İnsanın ettiği kötülük yaşar ardından, iyilikse toprağa girer kemik-
leriyle.'*

Minyatür resmini eline aldı. Kısa çılgınlıklarla duvarın üstünde dolaşan ser-
çeye dikkat etmedi bile. Kent uzaktaydı şimdi, duyamadı onu. Sesin duyulacak
gücü de kalmamıştı zaten. Evin kapısını kapattı. Yüzü şarın kenarındaki eve
dönük okudu arkasını resmin:

*'Biz canlıların cehennemi gelecekte var olacak bir şey değil, eğer bir
cehennem varsa burada, çoktan aramızda, her gün içinde yaşadığımız, bir-
likte, yan yana durarak yarattığımız cehennem. İki yolu var acı çekmemenin:
Birincisi pek çok kişiye kolay gelir, cehennemi kabullenmek ve onu görmeyecek
kadar onunla bütünleşmek. İkinci yol riskli, sürekli bir dikkat ve eğitim istiyor,
cehennemin ortasında cehennem olmayan kim ve ne var, onu aramak ve buldu-
ğunda tanıyabilmek, onu yaşatmak, ona fırsat vermek.'*

Gagasında bir fil taşıyan simurg kuşunun minyatürünün arkasında yazılı bu satırlar babasının şu cümlesi ile başlıyordu:

‘Hikâyeci masalı bitirdiğinde anlattığı şuydu:’

Serçeye baktı. Neyi taşıyabilirdi? Yoksa sadece bana mı seslenebilirdi? Bütün gücü bu mu?

‘Ben senin yerinde olsam.’

Uzun ve yavaş günün gidişi gibi evden uzaklaştı. Serçe kısa çığlıkla uçtu üzerinden. Karşı duvardaydı şimdi, gagasında tuttuğu bir şey de yoktu.

Minyatür resmini cebine koydu.

‘Yolları duvarsız, evleri damsız ve yıldızsız kentlere gidiyorum. Gelmeyi isteyeceğini sanmıyorum.’

Hâlâ benim yerimde olmak istiyor musun?’

Serçenin kısa çığlığı bu kez yere düştü...

Uzakta, zeytin ağaçlarının dibindeki küçük evden o türküyü bir daha duydu; uzun ve yavaş günle birlikte kentten uzaklaşırken:

İşte geldik gidiyoruz

Şen olasın Halep şehri

MEHMET KAHRAMAN

BİLMEDİĞİM BİR ŞEY SÖYLE

Berbat bir gün geçirmiştim ve hemen eve gitmek istiyordum. Eve gidince de iş bitmiyor ya yine de eve gitmek düşüncesi beni rahatlatmıştı. Şerife’yi dinlemek istemiyordum. Öğlen fena hâlde bozulmuştum. Hiçbir şey olmamış gibi, “Biraz konuşalım mı önemli bir şey söyleyeceğim” dedi. Beni üzdün Şerife diyemedim. Öylesine doğaldı ki, kırıldığının farkında bile değildi. Şu an seninle konuşmak istemiyorum, deyip yürüdüm. “Akşam istemeye gelecekler,” dedi arkamdan.

Şerife’ye kendimce bir ders vermek istemişim, fakat o bunun farkında bile değildi. Onu orada bir başına koyup devam ettim. Bu sefer kendimle boğuşmaya başladım, doğru mu yapmışım? Kafamdan çıkmıyordu bir türlü; durağa yürürken, otobüsteyken, kapıyı açarken, üzerimi değiştirirken, mutfak önlüğünü takarken, soğanı doğrarken, küçüklere bağırırken bile aklım hep ondaydı. Ne anlatacak ki diye başlayan... Olsa olsa şunu anlatır diye devam eden konuşmalar zihnimde dönüp durdu. Şerife’nin görüştüğü kaçınıcı erkekti bu bilmiyorum. Şimdi bir rakam söylerim abartılı olur da inanmazsınız. Her ay birine âşık olur. Bu sefer daha ciddidir. Hatta beyefendi çıkmıştır. Kadın ruhundan anlar. Güzel sözler söyler. Bense acırım sadece. Kırkına geldiği hâlde evlenememiş, fakat evlenmek hevesinden de vazgeçmemiş bir hanım evladı. Evlenmediği için mi bilmiyorum hiç de büyümemiş, sanki ergenlik çağında bir kız gibi. Ağırılığı, etkisi olmayan; yalnız güzel olmayı önemseyen, kuaför, makyaj setleri, renkli

ve süslü giysiler giyen biri; bu yüzden dalga geçer bizim kızlar; “Şeri” derler kısaca: “Şeri, bu hafta kiminle takılıyorsun?”

İlk zamanlar gerçek talipleri olmuş, lakin abisi hiçbirine vermemiş. Neden diye sorduğumda verdiği cevap: “Anneme ve ona bakmam için”. Nasıl yani demişim. İş çıkışı bir kafeye oturmuştuk. Ben yeni evliydim. Henüz çocuk yoktu. En fazla bir saat deyip üç saat oturmuştuk. O zaman anlattı. “Annem felçli, abim işsiz. Bir tek ben çalışıyordum. Benim paramla evi geçindiriyorduk. Zaten hepsini abim alıyordu elimden. Anneme de ben bakıyorum.” Anlamsız bir cümle kurmuş olduğumu bilsem de parasının kendisine ait olduğunu, vermemesi gerektiğini söyledim. “Beni bıçakla yaraladı” dedi. “Kolumu kesti.” Bluzunu sıyrıp izi gösterdi. Polise gitmedin mi dedim. “Sen galiba filmlerde yaşıyorsun.” dedi ilk kez doğrudan beni muhatap alarak. “Polis salınca nereye gidecek? Ben hata ettim, özür dilerim mi diyecek? Ben daha çok anneme acıyorum. Oğlu küçükken ona bel bağlamıştı. Benden alır ona verirdi. Kendi dövemediği zamanlar abime dövdürürdü. Şimdi o oğlan hem onu hem beni dövüyor. Parayı verince dövmüyor ama...” Alışmış gibi ağlamadan anlattı. Onu dinlerken ben ağladım.

Anlatmadığı başka bir şey kalmış mıydı? Genç kızlık hayallerini, babasının ölümünden sonra bozulan aile düzenini, annesinin hastalığını, abisinin baskısını, gelen taliplerinin boş dönmesini, sevmek ve sevilme ihtiyacını, yalnızlığını, umutlarını, beklentilerini... Hayatı trajik bir romandı bana göre. Her şey mümkünken hiçbir şeyin olmaması, buna rağmen aklına kötü bir düşünce ya da ilenme getirmemesi, kaderim böyleymiş deyip sabretmesi trajedi değil de nedir?

“Biliyor musun, sen benim en iyi arkadaşımın.”

Böyle söylemeseydin keşke...

Yürüyorduk. Yine iş çıkışı. Bütün günü de beraber geçiyorduk ama isteyken daha çok günlük işlerden, dedikodulardan konuşur, kendimizden bahsetmezdik. Mahrem sırlar iş yerine taşınmamalıydı. Sırlar, arkadaşlık ortamının olduğu, artık dostluk moduna geçilen atmosferde anlatılır. Tanışıklığımızın ikinci yılıydı, ilk yıl birbirimizi tartmış, arkadaşlığımızın dostluk mertebesine geçmesine izin vermiştik. Ona dair kuşkularım vardı içimde, fakat daha çok zekâsıyla ilgiliydi bu; samimiyeti, vefası, fedakârlığı bizi tamamladı. Benden beş yaş büyük olmasına rağmen sanki abla benim de o, benim küçük kardeşimdi. İşlerime yardım ediyor, saçımı toplarken çantamı tutuyor, dalgınlıkla yola çıkarsam kolumdan çekiyor, yemek tarifleri veriyordu. Her şeyi biliyorsun maşallah, dedim. “Mecburen,” dedi, “Babamın üzüntüsü, annemin uzun tedavi süresi, abimin umursamaz tavrı beni büyük bir yükün altına soktu. Doğal bir süreçti, zoruma gitmedi. Hatta bundan mutluluk bile duydum, çünkü eli ekmek tutan kişi bendim. Abim bir fabrikada asgari ücretle çalışıyordu. Evliydi ve iki çocuğu

vardı, yengem üçüncüye hamileydi. Bazen ona yardım ediyordum, parası yetmiyordu.” Acıdım. İyi niyetli, yanlışlar yapsa da içinde kötülük barındırmayan bu kıza üzuldüm. Mutlu olmayı hak ediyordu. Zorluklar olsa da yaşamalı, hayal ettiklerinin az bir kısmını tatmalıydı. Fakat bu, o kadar kolay değildi. Sizin dışınızda pek çok etken vardı engelleyen. İbrahim gibi dönüp dursanız da hakikatin etrafında, ol denmeden olmuyor. Şerife, başına gelen her şeyi kaderle açıklamayı öğrenmişti. Böylelikle ne depresyona giriyor ne de hayata küsüyordu. Yalnızca korkuyordu, yaşlanmaktan, yalnız kalmaktan, ölmekten, anne olamamaktan, bir de Şeri’yi herkesin duymasından.

Şerife her şeye inanacak kadar saf, her gördüğüne kanacak kadar masumdu. Şeri, dua et de annen çabuk ölsün o zaman evlenirsin, diyen birine, “Amin,” diyecek; bu sözden kısa bir süre sonra annesi öldüğünde üzümlük belirtisi göstermeden -ölüm izninin bitiminde- süslü kıyafetlerle gelecek, gülücüklerle baş sağlığı dileklerini kabul edecekti. Artık önünde bir engel kalmamıştı. Kendine gel, ne yaptığının farkında mısın? Herkes seninle dalga geçiyor. Annen öldü, sen ne yapıyorsun dediğimde, “Ama her akşam Kuran okuyorum” diyecekti. Her şeyi söyledim, ne varsa saydım döktüm. Biraz bekledi. Ayağa kalktı. Sarılıp ağladı. “Geceleri korkuyorum.” dedi, kimse yok.

Annesinin ölümünden bir yıl sonra bir talibi daha oldu Şerife’nin. Bu sefer gerçekten çok ciddi idi. Adam kendisinden beş yaş büyüktü ve hiç evlenmemişti. İkisi de birbirlerinin neden evlenemediğine dair soru sormadı. İki saate yakın konuştular. Abisinin haberi yoktu. Yine haberi olmadan bir süre daha devam etmeye karar verdiler. Birbirlerini tanımaya ihtiyaçları vardı. Şerife birbirlerine uygun olduklarını düşünüyordu, hemen atılmamak için “Tamam.” dedi, bir süre daha devam ettiler. Adam memurdu. Söylediğine göre çok kibardı. Boylu poslu değilse de yakışıklı sayılırdı. Ön tarafında saç olmaması onu daha karizmatik yapıyordu. İkisi de birbirlerini kabul etmişlerdi. Şerife abisinin rızasını aramasa mutlu bir birlikteliğe evet diyebilirlerdi. Ne var ki evden gelinlikle çıkmak istiyordu ve birinden istenmeliydi. Ayrıca kötü de olsa hayattaki tek yakını abisiydi. Kendine bir şey olduğunda kapısını çalacağı tek kişi. O yüzden kızamadım Şerife’ye.

Artık neredeyse bütün günüm onunla geçiyordu. İş yerinde zaten beraberdik. Eve geldiğimdeyse farkında olmadan birlikte olmaya devam ediyordum. Onu düşünmek bir tarafa eşime her akşam Şerife’yi anlatıyordum. Başka konu mu kalmadı dedi bir keresinde, varsa yoksa Şerife. Kendini iyi kaptırdın sen bu ablalığa. Konuşman ona benzemeye başladı farkında değilsin deyince durumun vahametini fark ettim. Nasıl olacağını bilmeden biraz geri çekilmeye karar verdim. O günden sonra iş çıkışı oturumaları azalttım. Mesaide mümkün mertebe resmî takıldım. Anladı ama üstelemedi. “Kırdım mı seni” dedi özür dileyerek.

Hayır, ama dedim, herkesin sıkıntıları var. Sonra biraz esneterek dengeyi sağlamaya çalıştım. Ben de sahip çıkmazsam kime gidecekti. Diğer arkadaşlarının gözünde bir değeri yoktu. Şeri idi o, biraz eğlenip vakit geçirecekler, sıkıldıkları zaman takılacaklar. Şerife benim derdimdi. Onun mutlu olmasını, hayallerinin bir kısmını gerçekleştirmesini istiyordum. Senin tanıdığın biri yok mu dedim eşime, buna bir koca bulalım. Eşim de anlayışsızdı, kimsenin başını yakamam dedi. Hem evlilik kolay bir şey mi de önayak olacağız.

Haklıydı aslında, fakat çaresize, muhtaca yardım etmek sadece ekmek vermek mi? Hayat insana çok şey öğretiyor gerçekten. Yalnızsan, güçlü ve yetenekli değilsen iyi olman, çalışkan olman işe yaramıyor. İşleri olunca kullanıyor, işleri bitince de fırlatıyorlar. Her insan becerikli, ağır, sempatik olamaz, özellikle doğuştan mağdur olanlar kendi işlerini görseler de sosyal hayatta ilişki özrü yaşıyor ve yardıma muhtaç oluyorlar. Bu yüzden Şerife bizim ayrıca kardeşimizdi. Kim anlar ki bunları. Arkadaşlara söyledim, yapmayın ayıp oluyor, sizden kaç yaş büyük, biraz saygı gösterin. Ortada matah bir şey varmış gibi, şurada eğleniyoruz, diyebiliyorlar rahatlıkla. Garip olmak eğlence vesilesi!

O gün de konu Şerife'nin yeni koca adayıydı. Çok ciddi olanına abisi vermemişti. Hiçbir gerekçe söylememiş Şerife'ye. Olmaz demiş. Şimdiki üç çocuklu, elli yaşın üzerinde biri. Cep telefonundan gösteriyor kızlara. Kızlar bayağı yakışıklı bu deyip gülüyorlar. Bana da gösterdi onay almak için. Önemli olan abinin ne diyeceği. “Belki söylemem” dedi. Telefonu göstererek, zaten o da söyleme dedi. Seni hayatımın kadını yapacağım... İnandın mı dedim ona. Acele etme, iyi düşün. Söylediklerimi umursamıyormuş gibi yapıp kızlarla çıktılar.

Beni asıl kızdıran öğle arası kızları yemeğe götürmesiydi. Sözde kutlama yemeği, neyi kutluyorlarsa. Dönerlerken gördüm. Beni gördüğü hâlde görmezden geldi. Neşeli neşeli anlatıyordu. “Emekli olunca...” diye başlayan cümlemin sonunu duymadım. Acayip öfkelenmişim. Salaksın dedim. Onunla nasıl dalga geçtiklerini görmüyordu. Hak ediyorsun dedim. Daha fazla dayanamayıp yanına gittim. Kenara çektim, bunlar sana Şeri diyor, seni salak yerine koyup eğleniyorlar, görmüyor musun dedim. Kolunu elimden çekti. Ne var bunda, arkadaş arkadaş konuşuyoruz. Onlar benim mutluluğumu istiyor. Sen benim annem misin abim mi... Öylece kalakaldım. Şeri kızlarla birlikte gitti.

Bütün gece onu düşündüm, söylediği sözü. Gücenmişim, incinmiş. Sanki her şeyine karışıyordum. Bir de hiçbir şey olmamış gibi konuşmaya geliyordu. Kaldıramadım. Fakat gece boyunca zihnimden hiç çıkmadı. Sabah olunca ilk işim onunla konuşmaktı. Sarılabılırdim belki.

Her zamankinden geç geldi Şerife. Kimseyle konuşmadan masasına geçti. Makyajsız hâli ve özensiz kıyafeti dikkat çekti. Kızlar bir araya toplanıp tah-

min yürüttü. “Bu seferki de olmadı.” Yeni bir dünürücü... Kızlar, gelecek hafta yapılacak nişanı konuşarak dağıldı.

Aradan biraz zaman geçince Şerife’nin yanına gittim. Ona, gece rüyamda kendisini gördüğümü söyledim. İyi misin dedim. Gözlerinden yaşlar akmaya başladı. Birlikte lavaboya gittik. Tuvaletlerde kimse olup olmadığını kontrol ettikten sonra sordum. Neyin var, niye ağlıyorsun?

“Akşam beni istemeye geleceklerdi. Abim bile, tamam demişti. Ama gelmediler. Telefona da cevap vermedi. Oysa...”

Oysa ne?

“Fazla değil ama işlerini düzeltmesi için biraz borç para vermiştim.”

Şerife boynuma sarılıp ağladı. Yaşadığı talihsizlikler yetmiyormuş gibi bir de evlilik vaadiyle dolandırılmıştı.

MESUT DOĞAN

BEYAZ MELEK

Oupuzun, ince merdiven gibi göklere doğru yükselen saçlarını görmeliydiniz. Az daha uzasa topuklarına değecek, simsiyah, ipek gibi yumuşacık saçlarını. Dokunmaya kıyamazdınız. Bembeyaz giysileri içinde, her zaman örgülü saçlarıyla âdeta görünmez iplerle cennetten dünyaya sarkıtılmış beyaz bir melek gibiydi. O gizemli iplerle onu bir gün yukarıya çekip alacaklar diye çok korkardım. Kendi yaşamında ve evimizde bir misafir gibi tedirgin, boynu bükük, bir su perisi gibi uçucuydu.

İlçeye yakın bir köyde oturuyorduk. Yeni evliydik. Anne babamızın köyü ilçeye uzaktı. O, hasta olduğu için bizimle kalıyordu. Evimizin neşesi, huzuru, her şeyiydi.

Kış mevsiminde kar, sessiz homurtularla inatçı bir hayvan gibi gelip evimizin tahta kapısına, duvarlarına sanki hiç gitmeyecekmiş gibi sırtını dayadığında. Üşümesin diye sobanın yanından onu hiç ayırmadığımızda. Aniden fenalaşırsa hastaneye nasıl yetiştireceğimi düşünüp sabahlara dek uyuyamadığımda. Bir gün beyaz kanatlarıyla karlara karışıp bizi bırakacağına... Eşim her hafta onu banyo yaptırdığında. Sonra simsiyah saçlarını örmeye oturduğunda. Uzun upuzun ırmaklar türkü söyler gibi aktığında.

Bir akşam vakti eşim yine onun saçlarını örüyordu. Birden “ne olur saçlarımı sen ör” dedi. Gülümsedim. Onu hiç kıramazdım. Acemice ipek saçlarını örmeye başladım. Parmaklarımda kar taneleri gibi eriyip giden saçlarına son örgüyü yaparken, örgünün arasındaki küçük boşluktan bir ışık gibi sızan şeyi

gördüm. Elim ayağım kesildi. Sayısız insanın aktığı bir caddede çok kısa bir anda görünüp kaybolan tanıdık bir yüze benzettim onu. Çok soğuktu. Ama kimdi hatırlayamadım. Çok korktum. Ellerim titremeye başladı. Gözlerimden iki damla yaş çıktı. Saç örgüsündeki küçük boşluğa damladı. Ellerimin titremesinden anladı bir şey olduğunu. Sordu ama söyleyemedim.

Bir kış gecesi idi. Eşim sarsarak beni uyandırdı. “Çok fenalaştı” diyebildi. Sesi titriyordu. Akşamdan iğnesini yaptırmayı unutmuştuk. Ondan olmalıydı. Gece vakti köyden ebe gelmezdi. Ara sıra iğnesini ben yapıyordum. Eşim iğneyi getirdi. Telaşla damara gelmiş olmalıydı. Birden eşimin kucağına düşüp bayıldı. Yüzü simsiyah kesilmişti. Her yeri yavaş yavaş kararıyordu. Her tarafı titriyordu. Aniden çenesi kilitlendi. Nefes alamıyordu. Bir kaşık sapıyla güçlükle çenesini açabildik. Korkudan olduğumuz yerde kalakalmıştık. Aklıma yoğurt geldi birden. Eşime “Koş yoğurt getir” diye bağırdım. Annem ve babam onu bana emanet etmişti. Korkudan kalbim parçalanacak gibiydi. Kaşıkla ağzına yoğurt verdik. Birden yüzü beyazlamaya başladı. Sevinçten ne yapacağımızı bilemedik.

Yaz mevsimiydi. Bu mevsimde ne çok sevinirdik. Hastalığını unuttuk. Gökyüzü açıktı. Sayısız yıldız vardı. Birden yanımıza suçlu bir çocuk gibi sokuldu. “Bana kızacaksınız biliyorum ama ben sizi dinlemedim. Bazı akşamlar yıldızları seyretmek için toprak damda uzandım” dedi. Çok korktum. Hastaydı. Soğuktan uzak durması gerekiyordu. “Bu akşam hava çok güzel, ne olur damda yatalım” diye tutturdu. Doktorun uyarılarını hatırlattım ama dinlemedi. Sanki son arzusu gibi söylüyordu. İçim acıdı. Darmadağın oldum. Eşimle yün döşeği ve yorganı toprak dama çıkardık. Onu döşeğe yatırıp üzerini sıkıca bastırdık. Biz de yan tarafına oturduk. Gözleri ıslı ıslıydı. Yıldızlar sanki yere kadar yaklaşmıştı. Uzansak bir üzüm salkımı gibi koparabilirdik. Yıldızların ışık demetleri bir saç örgüsü gibi birbirine giriyordu. Sanki onun ipek gibi saçlarına ışıktan örgüler örüyorlardı. Birden heyecanla bağırdığını duydum. “Az önce bir yıldız gördüm” dedi. “Eskiden büyük ninem söylemişti her insanın kendi yıldızı varmış. Onu yalnızca o kişi görürmüş. Yıldızını gören kişi kısa sürede o yıldızın yanına yükselirmiş. O kadar yakın ve güzeldi ki. Daha önce o yıldızı hiç görmedim. Sanki göğsümden çıkmış ve bana bakıyor gibiydi. O yıldız benimdi” diye sürdürdü konuşmasını. Hüzün ve yokluk üzerime koca bir taş gibi oturdu. Her tarafımı ezdi. Kolumu kanadı. Sesimi çıkarmadım. İçimde ne varsa birkaç damla acı gözyaşıyla çıktı dışarı. Tortusu bir ömür boyu içimde kaldı.

Bir ikinci vaktiydi. Eve geldiğimde eşim kapıda telaşla beni bekliyordu. “Çok kötü oldu, birden kendini bıraktı” dediğinde nefesim kesildi. İçeride yatıyordu. Sürekli sayıklar hâldeydi. “Doktora gidiyoruz” dediğimde gözlerini açtı. “Beni bir an önce götür ağabey” dedi. İçim yandı. Eşimle sırtına bir yorgan atıp kollarına girdik. Köyün yakınından geçen yola çıkmamız gereki-

yordu. O zamanlar imkânlar çok sınırlıydı. Yola vardık. Bir traktör geçiyordu. Römorkuna bindik. Eşim köyde kaldı. Traktör bizi ilçenin ortasında indirdi. Hastaneye kadar yürümek gerekiyordu. Gözlerine baktım. “Yürürüm” dedi. Biraz yürüdük ama yoruluyordu. Sürekli soğuk soğuk terliyordu. Sırtıma bindirdim. Ölmesinden korkuyordum. Çaresizlik ve korku iki azgın köpek gibi her yanıma ısıırıyordu. Dişimi sıktım. Dayandım. Sırtımda uyursa ölecek sanıyordum. “Bak kardeşim” dedim. “Sana bir masal anlatacağım. Sen dinlediğini belli etmek için ara sıra bana ses ver olur mu?” “Tamam ağabey” dedi. Sırtımda sanki tüy taşıyordum. Nasıl da hafiflemişti. Bir su perisi gibiydi.

“Bir zamanlar küçük bir kız çocuğu varmış. Saçları öylesine uzun öylesine güzelmış ki bazı geceler melekler onun saçlarını merak ettiklerinden görmeye gelirlermiş. O uyurken melekler onun saçlarını okşar, onunla olmaktan çok hoşlanırlarmış”. Dinliyor musun kardeşim? “Hıı diye zayıf bir inilti duydum. Gözyaşlarım sessizce boşandı. “Bu küçük kız bir gün çok hasta olmuş. O güzel yüzü ve gözleri solmuş. Saçları dökülmeye başlamış. Melekler onun bu hâline çok üzölmüşler. Çok uzak dağların arkasında bir göl varmış. O gölün suyundan içen ve suda yıkanan her insan en ağır hastalığından bile kurtulurmuş. Melekler bir gece küçük kız uyurken onu sessizce alıp dağlardan aşırılmışlar. Göle varmışlar. Küçük kızı gölün suyuna bırakmışlar. Ama su sıcakmış. Küçük kız hiç üşömemiş. Bir su perisi gibi sıcak sulara karışmış. Saçları bir anda uzamış ve topuklarına değmiş. Sonra melekler onu alıp yatağına getirmişler”. Beğendin mi kardeşim? Ses ver ne olur kardeşim.

Hastaneye vardığımızda kendini iyice bırakmıştı. Ölü gibiydi. Doktor muayeneden sonra beni odasına çağırıldı. Bakışları donuktu. Ağzından çıkacak kelimeleri, gözleri uzak bir yere saklamaya çalışıyor gibiydi. “Böbrekleri bitmiş” dedi. “Ne olur doktor bey, kardeşim hastanede yatsın, tedavi görsün” dedim ağlamaklı, ellerine sarıldım. Cam kırıkları gibi her yanıma batan soğuk bir ses “Yatmasına gerek yok, yapılacak tedaviye cevap vermez, sona gelmiş” dedi. Gerisini duyamadım. Karnımı jiletlerle kesiyorlardı. Kıyık kıyık kıyıyorlardı. Doktor koluma girdi. Güçlölkle ayağı kalktım. “Üzölme, her şey Allah’tan kardeşim” dedi. “Hastayı eve götüre, evde dinlensin, yapacak bir şey yok, günleri sayılı”. Sayılardan, rakamlardan, sayılan her şeyden nefret ettim. Ne olurdu her şey sonsuz olsaydı. Sayılmasaydı.

Koridora çıktım. Gözlerim görmüyordu. Kör gibi sağı solu ellerimle yokladım. Bir sıraya güçlölkle oturdum. Başımı duvara dayadım. Anneme babama ne diyecektim? Her taraf simsiyahtı. İnsanların yüzleri, duvarlar, soluduğum hava, ışıklar her şey simsiyah. Yanı başıma kör bir kuyu açılmış, herkesi ve beni yutuyordu. Direnemiyordum. Çaresiz sürölklendim. Uzun bir süre sonra bir elin dürtmesiyle kendime geldim. Yanımda sessizce oturuyordu.

Hastaneden çıktık. Doktor iğne yapmıştı. Biraz olsun kendine geldi. Birbirimize dayanarak yürümeye çalıştık bir süre. “Doktor ne söyledi ağabey” dedi. Gözyaşlarımı, hıçkırığımı, içimdeki ağlamayı, her şeyi sakladım. “Korkacak bir şey yokmuş kardeşim” diyebildim. İnanmadı. Gülerек yüzüme baktı. Onun sabrı ve tevekkülü beni daha çok ezdi. İçimi dağladı.

Eve geldikten birkaç hafta sonraydı. Eşim koşarak çalıştığım yere geldi. “Çabuk eve gidelim” dediğinde her şeyi anladım. “Kardeşin fenalaştı, çok kötü terliyor, sürekli sayıklıyor” dedi yolda. Eve vardığımızda yataktan güçlölükle doğruldu ve elini bana uzattı. “Ağabey ne olur beni kaldır” dedi. Eşimle kollarından tutup ayağa kaldırdık. Bir su perisi gibi her yanı köpük köpük parmaklarımdan dökölüyordu. İçim çaresizlikten yandı. “Beni evin giriş kapısına götür” diye sayıkladı. Elim ayağım titriyordu. Kapıya vardık. “Kapıyı aç ağabey, köyü seyredeceğim” dedi. Açtım. Duvara ve bana tutunmuştu. Uzun uzun baktı köye. Sanki köye değil de o kısacık geçmiş yaşamına bakıyordu. Yüzünden geçen koyu gölgelerden nasıl büyük bir yalnızlığın ve acının çamuruna battığını anlıyordum. Bir ara yüzü pembeleştı. Çok kısa bir andı. Bir gül gibi açıldı. Sonra fırtına çıkmış gibi yapraklarını gölgeler kapladı. Yüzünü güldürecek ne kadar az şey yaşamıştı. İçimi çeke çeke sessizce ağlıyordum. Evimiz köyün üst tarafındaydı ve tüm köy buradan göröllebiliyordu. Dudakları ve kirpikleri titriyordu. Güz mevsimiydi. Her güz mevsiminde korkardım. Üşümesinden, hastalığının artmasından. Solgun bir yaprak gibi kucağımda titriyordu. Sonra gözlerini yukarıya, gökyüzüne doğru çevirdi. “Hatırlar mısın ağabey, bir gün beni deniz kıyısına götürmüştün. Doktor tavsiye etmişti. Beni kumlara yatırıp üzerimi kumlarla kapatmıştın. Sıcacık kumların içinde ısınmış ve rahatlamıştım. Ama kumların içinde gömölöl olmak beni çok korkutmuştu. Sonra bir denizanası bulup getirmiştin. Onu kumların üzerine bıraktığında bir anda erimeye başlamıştı. Kısa sürede suya dönüşüp sonsuz kumlara karışmıştı. Ona çok üzölümüştüm. Ağabey ne olur beni kumlara bırakma.”

Birden etrafımız bir tünelden geçiyormuş gibi sessizleşti. Kulaklarım uğuldamaya başladı. Zaman âdeta yavaşlatılmış gibi ayak sürüyordu. Kurşuni bir sis seyrettiğimiz manzarayı kapattı. Bütün renkler ve sesler güçlü bir dalga tarafından birbirine karıştırılarak, ahengi bozularak, siyah bir çizgi hâline getirilerek ufku kapladı. İçinde bulunduğumuz zamanın, bir tren vagonunun lokomotiften ayrılma sesine çok benzeyen yumuşak bir gürölölle gelecek zamandan ayrıldığını duydum. Nefes alamadım. Bir anda kollarım ağırlaştı. Parmaklarıma kaskatı bir soğukluk yayıldı. Kollarıma ağırlığını bırakıp rahatlayan yumuşak, dumansı bir şekil, gökyüzünün sonsuz boşluğunda sisleri dağıtan bir ışıl gürölöl-tüsü eşliğinde yıldızlara doğru yükseldi. Etraf bir anda sayısız çiçek kokularıyla

doldu. Dört karınca, hastalıklı, benek benek lekeleri olan solgun bir yaprağı güçlkle yerde sürüklüyordu. O koku bir hafta boyunca gitmedi.

Onu beyaz giysileri içinde bir traktör römorkunun içine yatırdığımızda. O örgülü, ipek saçlarına kıyamayıp göğsüne uzattığımızda. Eşimle uyuyan bir meleğin yanına ağlayarak oturduğumuzda. Köye doğru yaklaşınca annem traktörü çok uzaktan görüp her şeyi anladığında. Yanımıza kadar koşarak, toz-larda yuvarlanarak gelip yakamı paçamı yırttığında. “Nerede emanetim?” diye bağırdığında, ağladığında, ağıtlar yaktığında. Ellerimi dizlerime vurup başımı kaldıramadığımda.

O saçlarını bir görmeliydiniz. Az daha uzasa topuklarına değecekti. İpek gibi yumuşacıktı. Dokunmaya kıyamazdınız. Bembeyaz giysileri içinde gökten görünmez iplerle evimize sarkıtılmış bir melekti.

ZEYNEP HİCRET

ÇIKMAZ SOKAĞIN KIZLARI

Fethiye Caddesi'nden Draman'a indiğinizde eski bir çeşme çıkar karşınıza. 90'lı yılların ardı arkası gelmeyen susuzluğunu bu talihsiz çeşmeden karşılamaya çalışanların, gün ağarmadan nikelajı soyulmuş ve başlığı kırılmış musluğun önünde oluşturdukları kuyruk, caddenin yukarısındaki tuhafiye dükkânına kadar uzanır kimi kez. Su öylesine ince akar ki bidonların başında gözaltları yorgun kadınların kahvaltı saatine kadar bekleyişleri sürer de yine de kendilerine gelmez sıra. Poşet dolusu bayat ekmeğin, üç öğün yumurtaya bulanıp kızartılmasından usanan çocuklar acıkmıştır. Çocukları doyurmak mümkün olmaz. Kocalar büyük grev yüzünden uzun zaman işsizdir. Ama kadınların işi bitmez. Bidonlarını doldurabildikleri kadar doldurup kap kaçağı akıtmak, dağ gibi yığılı çamaşırları kaynar kazanlarda kaynatmak, tüm ikazlara rağmen bitlenmeyi, uyuz olmayı başaran çocukları döve çala yıkayıp paklamak onların işidir. Öte yandan, suyu iktisatlı kullanmayı da bir türlü akıllarından çıkaramazlar. Bir bidon suyla neler yapabileceklerini düşünüp hayal kurarlar. Ama bidonlar hiçbir zaman tam olarak doldurulamaz. İp gibi akan çeşmenin başında bidonların dolmasını beklemek ne vakitlerine ne vicdanlarına sığar. Sırayı komşularına bırakıp kendi yarım bidonlarını kenara çekerler.

Bazen de hiç su akmaz çeşmeden. Mahallede kara haber gibi karşılanır onun susuzluğu. Birkaç adamı çeşmenin başına gönderirler ve altındaki kocaman taşı kaldırmalarını isterler. Bir umut, ortaya çıkan paslı vana kerpetenle sağa sola döndürülür ama bir damlacık düşmez musluktan. Mahalleli susuz-

luktan kırılır. Evlerde çorba yapacak su kalmamıştır. Çocuklar hep aynı kıyafetlerle sokakta dolanırlar. Çöplere girmeleri, çamurlara bulaşmaları, kedilerin, köpeklerin peşinde koşturmaları önemsenmez. Kadınlar, kederli gözlerini kısıp gökyüzünü süzerler ama bir türlü ortaya çıkmaz beklenen bulutlar.

Çeşmenin dönemecinden çıkmaz sokağa girilir. Genellikle adres karıştıranlar ve sokağın diğer köşesinde bulunan kiliseyi ziyarete gelen turistler, buranın çıkmaz sokak olduğuna inanmazlar ilkin. Kendilerini uyaran çocuklara rağmen, hevesle sokakta ilerlemeyi sürdürürler. Sokağın bitişinin nişanesi olan hayalet evi gördüklerinde bile, bir kestirme bulup Haliç'e inceklerini sanırlar. Haliç öylesine ayaklarının altındadır. Umutsuz gözlerle aradaki uçuruma bakıp gerisin geri dönerler. Sokağın bir köşesinde elektrik direği, diğer köşesinde eski bir kilise vardır. Kilise yaz aylarında ziyaretçi akınına uğrar. Küçük gruplar hâlinde başlayan ziyaretler, zamanla otobüs dolusu hacı taşır buraya. Boyunlarına astıkları fotoğraf makineleriyle, sırtlarındaki kocaman çantalarıyla ve yüzlerine oturtmayı bir türlü başaramadıkları gülümsemeleriyle sokağın içinde dönüp duran sarışın turistler, peşlerine takılan, Hello Foto, Hello Foto diyerek fotoğraflarının çekilmesini isteyen pasaklı çocukları umursamazlar. Tek umursadıkları, kilisenin demir kapısından içeri girmenin bir yolu olup olmadığıdır. Saçma sapan el hareketleriyle bunu sorup dururlar ama çocuklar onları bir türlü anlamak istemezler.

Sokağın diğer köşesinde bulunan direğin konukları ise akşamları sökün eder. Mahallenin yeni yetmeleri, direklerle bir hizada durup havadan sudan konuşurlar, bazen de konu daha ince işlere kayar ve mahallenin en güzel kızlarını aralarında paylaşamazlar. Bütün oğlanların kalbi yaralı ve öfkeli o sıra. Düşler uyutmaz hiçbirini; geceleri küf kokulu yataklarında asabiyetle dönüp dururlar. Sabah ilk iş hınçlarını çıkarmaktır sevdikleri kızların atkuyruğu yapılmış saçlarından. Kızlar usanmıştır bundan. Sinirden pancar olmuş suratlarıyla annelerine koşarlar ve ardı arkası kesilmez şikâyetlerini gözyaşları içinde anlatırlar. Onlar kaçtıkça, oğlanların kovalama isteği kamçılanır; laf atmalar, alaya almalar kesilmez. Kızlar kendi aralarında toplanıp bir karar alırlar, bu oğlanlara günlerini göstereceklerdir. O yaz hepsi küt kestirir saçlarını. İntikam almak için kurdukları öteki haşın planları ertelemek zorunda kalırlar, çünkü oğlanlardan biri kömürlüğe düşmüştür. Kafasından akan kanları ve hiç kıpırdamadığını gören kızları, bir korkudur alır. Oğlanlar bu olaydan sonra uslanmıştır. Fakat kızların uslanmaları için nereden çıktığı bilinmeyen bir tartışmaya ve giderek büyüyen bir kavgaya tutuşmaları gerekir. Erkeklerden duyup ezberledikleri küfürler, ilk kez o kavgada ağızlarından taşar. Anneler kızlarına söz geçiremez olmuştur. Oğlanlar, keyif içinde kavgayı seyredip taraf tutarlar. Kavganın bitiminde ise kızların avuçlarında kalan, yine birbirlerinin saç telleridir.

Sıcaklar iyice hissedildiğinde çocukların hoplayıp zıplamaya mecalleri olmaz. Sokağın içine kadar uzanan kilisenin duvarı üstünde, uyuşuk bir hâlde oturmaktan hoşlanırlar. Ayaklarını duvardan sarkıtıp sakız geveler, leblebi tozu yerler. Uyuşuklukları geçince, duvarın üzerinden atlama yarışı yaparlar. Anneleri onlara uslu durmalarını, sokağı huylandırmamalarını söyler. Sokağı kaplayan toz bulutu havanın ağırlığından dağılmak bilmez. Kapı önlerine ve köşe başlarına yığılı çöplerin kokusundan ve sineklerin istilasından evlerin pencereleri açılmaz olur. Kadınlar birbirleriyle avuçları arkasından konuşmayı âdet edinmişlerdir. Ve uzunca bir aradan sonra evlerin çeşmelerinden neftî bir su akar. Borular gürültüyle hoşurdar. Akan su Haliç gibi koksa da kadınların etekleri zil çalar; artık sular gelmiştir. Mutfağa, banyoya, tualete koşar, ellerindeki kapları muslukların altına tutarlar. Çocuklar yıkanıp paklanır. Sokak ıslatılıp süpürülür. Birikmiş çamaşırları yıkamak için kazanlar dolusu su kaynatılır. İplere asılan çamaşırlar yüzünden sokağın havası kararmıştır. Etraf arap sabunu, çamaşır suyu kokar. Birkaç gün sonra işleri biten kadınların kapı önlerinde çay içip çekirdek çatlattıkları görülür. Çocuklarsa oyunlarına dalmıştır. Ve bir ikindiüstü, çeşmenin oradan bir çocuk, kan ter içinde sokağa dalar. Deli Yılmaz geliyo, diye bağırır. Çocuklar oyunlarından sıçrayıp korkuyla kaşırlar. Deli Yılmaz yırtık ayakkabılarıyla, pislik içinde kalmış elbiseleriyle sokağa girer. Derisi yosun tutmuş, saçları yapış yapış olmuştur. Ağzında birkaç siyah kemikten başka bir şey kalmamıştır. Çöpleri karıştırıp etrafa saçar. Elindeki sopayla pencerelere vurup camları kırar. Kapıları tekmeler. Sokağın bitimindeki hayalet eve kadar gider ama yolun bittiğini görünce sinirli bir kahkaha atar; geri dönmek, Deli Yılmaz'ın bile zoruna gitmiştir. İntikam almak istercesine, alın size, der. Tüllerin ardında kendisini izleyen kadınlara bir hareket çakar ve sokağın ortasına işer.

Artık her Allah'ın günü sapık, katil, dilenci hikâyeleri anlatılır çocuklara. Kafalarının kesilip çöp tenekelerine atılmaları, ellerinin ayaklarının koparılıp dilenci yapılması işten bile değildir. Sokağın başındaki elektrik direğini geçmeleri kendilerine yasaklanmıştır. İçlerinden çoğu yasağı öylesine benimser ki bir adım ileri atacak olsalar direğin onları koca ağzına alacağını ve gerisin geri sokağın içine savuracağını sanırlar. Direk âdeti trafik polisi olmuştur. Haylazlığa dalıp direği geçenler, annelerine ispiyonlanır. Korkuları dağılan ve yasaktan bunalan kimi çocuklar, direğe yakalanmamanın yollarını düşünmeye koyulurlar. Düşünecekleri pek bir yolun olmadığını kendileri de bilir. Kilisenin duvarından dönmeyi başarabilseler bile, diğer tarafta Rum bekçiye yakalanma riski vardır. Adamın yanık parlak derisinden, simsiyah kıvrıkcık saçlarından ve sarhoşluğundan korkarlar. Kilisenin demir kapısına tırmanıp içeriye kolaçan etmesi için birini göndermek isterler. Çoğunlukla kimse talip olmaz bu göreve ve çocuklar kendi mntıklarında sus pus kalakalırlar.

Zaman geçer ve çocuklar büyür. Oğlanlar pek ortalıkta görünmezler ama kızlar hâlâ sokaktadır. Bu kez oyun oynamak için değil, dantel örmek için toplanırlar. Hiçbirinin kalbinde birlikte büyüdükleri delikanlılara karşı ilgi yoktur. Onlarla evlenirlerse, bu sokaktan ebediyen çıkamayacaklarını bilirler. Ama direğin öte tarafında olan sokaklardan ve caddelerden bir sevgili bulurlarsa, bu pis sokaktan çıkıp daha geniş evleri olan sokaklarda yaşayabileceklerdir. O heyecanla çeyizlerini düzerler. Tığı ilmeğe, hayallerinin gerçekleşmesini istedikleri hızda batırırlar ve içinde bulundukları sokağın, üzerlerine sinen kokusundan kurtulacaklarını düşünüp ümitlenirler. Yine de çıkmaz sokağın kokusu üzerlerinden. Hamama gitseler, keselenseler, çamaşır suyuna da bastırılsalar derilerine sinmiştir bir kez. Gülüşlerine, yürüyüşlerine, kelimelerine işlemiştir. Nereye gitseler yanlarında taşırlar ve gören hemen tanır onları. “İşte” derler, “Çıkmaz sokağın kızları.”

Çıkmaz sokağın kızları damgalandıkları bu sıfattan kurtulmak için, evden kaçmayı hayal ederler. Kimi caddeden bir sevgili yapmıştır. Kimi ünlü olmak için kaçacaktır. İçlerinden biri kaçacağını ve onun için hazırlanan evi anlatır. Evin çelik kapısını, pimapen pencerelerini, laminant parkelerini öve öve bitiremez. Oradaki güneş bile bir başkadır sanki. Evin rutubet alan tek odası yoktur. Kızlar onun yerinde olmak için can atarlar. Ya kendilerine böyle bir şans verilmezse diye için için düşünürler. Ya alınyazıları da içine doğdukları sokak gibi çıkmaz ise? Ya babaları, “Gözümün önünde olmalı” diyerek onları bu sokaktan biriyle evlendirirse? Ve gecikmez endişeleri. İçlerinden biri bu korkuyla tanıştır. Babası onu sokaktan biriyle evlendirmeyi kafasına koymuştur. Diğer kızlar onun durumuna üzülürler ve akıl vermeye kalkarlar. Babasının kendi babalarından daha anlayışlı olduğunu öne sürerek, “Denemelisin” derler. “Hiç değilse bir yol denemelisin.” Kız bir yol dener ama hepten çıkmaza saplanmıştır. Babası onu oklavayla döver. Sırtı, baldırları kan toplar. Evden dışarı çıkmasına izin verilmez. Pencereden kızlarla konuşur ve “Kendimi öldüreceğim” der.

Çıkmaz sokağın bu kızlara armağan ettiği hayat ya kaçmak, ya kalmak ya da ölmektir. Kaçamayanlar kalmayı, kalmaya tahammül edemeyenler ölmeyi seçerler. Ve bir sabah, arkadaşlarını tavana asılmış bir hâlde görür kızlar. Bütün çeyizlerini sandıktan çıkarıp sermiştir. İşlemeli örtülerin odaya kattığı hava burun direklerini sızlatır. Korkuyla onun cansız bedenine, sapsarı cılız ayaklarına bakakalırlar. Cenazesi için kavurdukları helvaya yalnızca gözyaşlarını değil, hayallerini de katarlar. Kendi anne babalarının dillendiremediği mesajı bu ölümle almış olurlar. O günden sonra çıkmaz sokağın kızları için direnmek, bir seçenek olmaktan çıkar ve itaat devri başlar.

Ama itaat etmeyenler de vardır aralarında. Onlar için sokakta kalmak bir alınyazısıysa, bunu sessizce kabullenmeyeceklerdir. Kafalarına estiği zaman gizlice sokaktan çıkarak caddede dolaşırlar. Zaman olur kendi caddeleriyle

yetinmemeye, diğer caddeleri keşfe başlarlar, artık görüşleri genişlemiş, fikirleri değişmiştir. Öteki caddelerde gördüklerini gelip sokakta anlatırlar. Cafelerde kızlı erkekli oturanlardan, vitrinlerdeki rengârenk kıyafetlerden söz açarlar. Yarın diğer kızları da kendileriyle çıkmaya zorlarlar. Şimdilik harçlıkları yetmez belki gördüklerini almaya ama isterseler, onların da böyle güzelim kıyafetleri olabilir. Nasıl diye sorar öteki kızlar, nasıl olacak ki bu dediğiniz? İlk o zaman başlar işe girmek istediklerini söylemeleri. Anneleri, “Babanız keser sizi bir duyarsa” diyerek bu fikre saplanmalarını istemez ama kızlar sabırla, nakış işler gibi onları çalışacakları konusunda işlemeyi sürdürürler.

Gün gelir, sabırları sonuç verir ve kızlardan bazıları konfeksiyonda işe başlar. Çalışma saatlerini şimdilik babalarının evden çıkış ve eve dönüş saatlerine denk getirmemeye çalışırlar. Bütün mahalleli onların sırrını gizli tutmak üzere sözleşmiş gibidir. Haftalıklarıyla önce makyaj malzemeleri satın alırlar. Çıkmaz sokağın derilerine işleyen kokusunu bastırmak için, en keskin parfümleri kullanırlar. Onların bu havası diğer kızlar tarafından gıptayla izlenir. Annelerinin başının etini yer dururlar. “Biz de konfeksiyona girelim, elimiz para görür fena mı” derler. Fena değildir gerçekten. Öyle bir zaman gelir ki, anneler de eve iş almaya başlar; kimi eşarp kenarı kıvrırır kimi tespih dizer. Böylece çıkmaz sokağın anneleri, kızların isyanına ortak olur.

* * *

İsyanın başını çekenlerden biri de ablamdı. Sokakta ilk kot pantolonu o giydi. Caddedeki dükkânımızın önünden geçmesi gerektiğinden, her zaman giydiği basma etekliği ayağına geçirir ve edeplice abimlerin önünden geçip giderdi. İlk gözüne kestirdiği apartmanın girişinde eteğini çıkarıp çantasına tikiştirmek, onun için sıradan bir işti. Annem her sabah uyarırdı onu. “Abinlerin elinden alamam seni böyle görürseler” derdi. Ama abimler onu hiçbir zaman böyle görmedi, buna fırsat vermedi ablam ve patronuyla kaçtı. İşin farkına o kaçtıktan sonra varan abimler, onu bulur bulmaz öldüreceklerini söylediler. Bütün suçu anneme attılar. “Sen yüz vermeseydin o böyle azmazdı” dediler. Annem suçlamalar karşısında sessiz kaldı, gözyaşlarını içine akıttı ve terlik satmak için pazara çıkmaya devam etti. Ben ise evde kaldım. Ablamın yaptığı işi yapmamam için defalarca uyarıldım. Bazen de kaçan benmişim gibi yaftalandım, azarlandım. Bu sokağa doğan her kız için üzülmekten ve onlara, benimkine benzemeyen bir kader dilemekten kendimi alamadım.

Ablamın kucağında kızıyla, dilinde nedamet şarkılarıyla sokağa dönmeksinin üzerinden epey zaman geçti. Zamanın akla hayale sığmaz hızı karşısında direniş gösteremeyen insanların aksine ben, bu sokaktan dışarı adımımı atmadım. Burayı bırakıp gidemedim. Bazen küçük pencereimin önünde sigaramı tütürürken şöyle derim; annem gibi ölseydim, abimlere katılıp şehir dışına

gitseydim, köşedeki direk gibi yıkılsaydım, eski kilisenin dökük sıvaları gibi onarılsaydım ya da hayalet evin restore edilmesi gibi benim için de bir şeyler değişseydi... belki ablam gibi korkusuzca ikinci kez evlenemezdim ama diğer kızlar gibi azıcık atılgan olabilseydim... ama bir kez sokağa bakınca, her şeyi olması gerektiği gibi görüyorum. Sanki her şey, ancak böyle olursa anlamlı olurmuş gibi geliyor bana. Eski bir tanık olarak, değişimin yeterli ölçüde bu sokağa girmesi ve değişen şeylerin de kolayca aşinalığımı kazanacağı düşüncesiyle gönlümü ferah tutuyor, bir gün bu sokağa yabancı olmaktan duyduğum korkunun er geç hayatıma musallat olacağını bilerek, ama o günün çok uzak bir gelecekte gerçekleşeceği düşüncesiyle kendimi bir ıssızlığın içine hapsetmemek adına her yeni gelenle komşuluk kuruyor, kapımı onların çocuklarına açıyor, yaptığım kekleri, kurabiyeleri onlarla paylaşıyor, böylelikle kendime yeni aşinalıklar kazandırıyorum. Geçmişte kurduğum komşuluklara, çocukluğumun iç yakan anılarına ve bu sokağın geceleri yalnız bir kadın için güven oluşturan çıkmazlığına, sokakta oynayan çocukların eksilmeyen varlığına, ekmeğimi, yoğurdumu, sigaramı almak için kapımda birilerinin bulunuyor olmasına ve içlerinden bu sokaktan çıkmayı başarabileceklerle gizliden gizliye kurduğum ünsiyete kadar, her şeyin özünün bir hikmetle kaplandığını görüyor ve yaşadığım onca şeye rağmen hâlâ birtakım güzellikleri fark edebilmemi sağlayan güce şükran duyuyorum. Bütün bunlar yeni umutlara, dolayısıyla yeni hayal kırıklıklarına gebe olsa da bir beklentinin içinde olmadığımдан, aynaya baktığımda yüzümdeki çillerin uçup gitmeyeceğini bildiğim gibi bu sokağın dışına çıkamayacağımı bilerek, çıkacak olanlardan da gözümü almadan nefesimi her yeni gün için tazeliyorum.

CAFER ÖZGÜL

YAŞ OTUZ

Metin, otuzuncu yaş gününü büyük bir parti ile kutladı. Daha doğrusu sevgilisi Figen ve yakın arkadaşlarının güya ondan habersiz hazırladıkları, kendisinin ise ilk andan beri bildiği, hatta son gün saçma sapan bir bahane ile gece kulübüne götürülürken, bilmiyormuş gibi yapmakta ve içerde şaşkınlık göstermekte çok zorlandığı bir sürpriz parti ile kutladılar. Metin için yaş gününün bir önemi yoktu. En son onsekizinci yaşını büyük bir hevesle kutlamıştı. O da malum. Yasal olarak bütün haklarına kavuşmasının şerefine. O günden beri çok takılmazdı doğum günlerine. Söz konusu olan otuz yaş olunca, çevresi ondan daha çok gayrete gelmiş, Metin de kendini akışa bırakmıştı.

Gece çılgın geçti. Yıkılana kadar içti, delice dans etti, sabaha karşı eve geldiğinde Figen ile ateşli dakikalar yaşadı. Buna rağmen sabah dokuzda ayaktaydı. Duşunu almış, banyodaki aynada kendisine bakıyordu. Gece hızlı geçmesine rağmen, kendini zinde hissediyordu. Ama içinde garip bir huzursuzluk vardı. Kendisine yapılan sürprizde, arkadaşlarının coşkun samimiyetinde, Figen'in sevgisinde, yaşadığı sevinçte bir eksiklik, olmayan bir şey vardı. Yoo. Bu olanların sahte olduğu anlamına gelmiyordu. Ama gece boyunca böyle, ne bileyim en dipte bir şey, ufak ufak başını kaldırmış, sonra geri çekilmişti. Bunu şimdi daha iyi fark ediyordu. Yüzeye çıkmamıştı o her neyse... Ama adını koyamamak da bir o kadar hoşuna gitmiyordu.

Sanırım otuz yaş kompleksine kapıldım, diye mırıldandı. Günlerdir herkes ona otuz olmanın nasıl bir şey olduğunu sorup durmuştu. İşte yeni hayatının ilk

gününde, kendisi ile karşı karşıyaydı. Havluyu belinden attı. Tepeden tırnağa incedi vücudunu. Gördüğü hoşuna gitmiş olmalı ki, yüzüne bir gülümseme yayıldı... Yani otuz olmakla hiçbir şey değişmemişti. Yaş nedir ki, sadece bir sayı. Dün neyse, şu anda da oydu. Hatta daha bile dinamikti. Yüzünde biraz yorgunluk vardı ama eskiden de olurdu. Eskiden, eskiden. Sanki hayatından kopup gitmiş uzak bir dönemden bahseder gibi eskiden demesine sinirlendi. İnsanın kafasına bu otuz yaş işini niye takıyorlarsa. Daha bir gün bile olmadan sanki başka bir âleme geçmesini bekliyorlardı. Metin aynadan son kez kendisine baktı ve bu konuya hiç takılmamaya karar verdi.

O verdi ama taktırıyorlardı işte. İşyerine geldiğinde herkes, ‘ooo Metin Bey artık otuz olduk ha’ diye takılmayı ihmal etmedi. Patron, ‘bir zamanlar bu şirketin en genç çalışanıydın ama artık olgun sayılırsın, bu senin yaratıcı fikirlerini etkilemesin dikkat et,’ diye gereksiz bir espri yaptı. Öğle yemeğinde ise Figen, yaşını ima etmeden, artık anne olmak istediğini kulağına fısıldayıverdi. Metin sinirlendi. Her yerden üstüne geliyorlardı. ‘İstiyorsan ol’ dedi kıza, ‘ama beni karıştıрма.’ Sonra da göz pınarlarında biriken yaşları görmezden gelerek yemeğine döndü. Herkes ille onda bir şeyler değişsin diye sıraya girmişti sanki. Oysa ben aynıyım dedi Metin. Bir günde ne değişsin ki?

Akşamüzeri her zamanki uğradığı kafeye gitti. Öğleden sonra uzun bir sunum yapmış, başı kazan gibiydi. Burası her zaman iyi gelirdi ona. Sahibi Özcan abi eski bir rockerdi. Hâlâ uzun, ensesinde bağlı saçları, motorcu kostümleriyle ellisine yaklaşmış ama karizmatikti. Ona bakınca Metin yaşlanmaktan korkmamak gerektiğine inanırdı. Gene yaşlanmak. Nereden taktılar şunu diline.

Köşesine oturdu ve filtre kahvesini içerken, bilgisayarından sosyal medya hesaplarını kontrole başladı. Hepsi de orijinal olmaya çalışan bir sürü doğum günü mesajıyla karşılaştı. Hele biri gençliğe el sallayan bir karikatür koymuştu. Biraz sinirlendi ama sonra keyfi yerine geldi. Artık yaşı hiç takmayacaktı. Ki masaya tek mumla bir pasta geldi. Özcan abi de karşısına oturdu. ‘Takma bu yaş işlerini demek için getirdim,’ dedi gülerek. Oh be nihayet birisi mantıklı bir şeyler söylemişti. Güldüler karşılıklı. Sonra da müzikten bahsettiler. Özcan abi rock müzikteki yerli yabancı tüm grupları bilirdi. Kendisi en son Metallica’da kalmıştı, bundan da hep biraz mahcubiyet duyardı. Özcan abi ona yeni grupları tanıtır, en sıkılarını dinlemesini tavsiye ederdi. İş yüzünden çoğu zaman dinlemese de onunla konuşmak gene de iyi gelirdi Metin’e...

Özcan abi tam gitmişti ki, yan masadan iki genç çekinerek yanına geldiler. Rahatsız etmekten korkarak, izin istediler. Daha önce de kafede birkaç defa karşılaştıklarını hatırladı Metin. Birisi uzun boylu, kumaş pantolon ve gömlek giymiş, hâlâ taşranın izlerini üzerinden atamamanın gelgitlerini yaşıyor, diğeri

ise bir kulağı küpeli, deri montu ve kanvas pantolonuyla kendi gençliğini hatırlatıyordu... Kendi gençliği de nereden çıkmıştı şimdi. Bugün bu otuz yaş yakasını bırakmayacaktı. Neyse. Belki de otuz olmanın verdiği olgunlukla sempatik buldu gençleri. Masasına davet etti. Küpelinin adı Orkun, diğerinki Tahsin'di. Sanki tavırları bile isimlerine göre şekillenmişti...

Orkun İzmirliydi. İstanbul'da iletişim okuyordu. 'Sizinle aynı okuldanım,' dedi. Konuşurken alnına dökülen saçlarını geriye atıyordu sık sık. Kendisi hakkında bilgi sahibi olması hoşuna gitmişti. Yazın staj yapmak istiyordu. 'Bana yardım ederseniz sizinle çalışmak isterim,' diyordu çekinerek. Metin'in gururu okşandı biraz. Birden okul yıllarını hatırladı. 'En zoru başlamaktır,' dedi hevesle. 'Ama yılmayacaksınız. Kararlı olacaksınız...' Sonra kendi öğrencilik yıllarını anlatmaya başlamıştı ki, duraksadı. Ne yapıyordu böyle? O ki askerlik anılarını anlatanlardan nefret ederdi. Birden kısa kesti mevzuu. Çocuklar -genç değil çocuk olmuşlardı- onu sıkımdan korkarak tedirgin baktılar. Metin tekrar sıcak bir tavırla ajandasından bir kâğıt kopardı. Üzerine telefon numarasını yazarak Orkun'a verdi. İlk fırsatta kendisini aramasını söyledi. Bakalım bir şeyler ayarlardı herhâlde.

Gençler yanından ayrıldığında Metin, kendi okulunda workshop yapmaya karar verdi. Okulun daha dördüncü sınıfında yarı zamanlı çalışmaya başlamıştı. Mezun olur olmaz bir reklam firmasına metin yazarı olarak girmiş, beş yılın sonunda yaratıcı birimin başına geçmişti. Teorisi eskiden beri iyiydi zaten. Eee tecrübesi de yeterliydi. Zamanında kapılarında not kovaladığı hocaları ile hayat ve iş âlemine ilişkin sohbet etme fikri şimdi çok cazip görünüyordu. Duruşuyla bakın ben hayat arenasında sizden daha çok mesafe aldım, hem de bu genç yaşında diyecekti. Bu fikrin verdiği mutlulukla ardına yaslandı. En kısa zamanda Bilhun hocaya bir telefon etmeliydi...

Gece telefonu çaldığında saat 3.30 civarıydı. Son hafta doğum günü hay huyuyla geçtiği için işler birikmişti. Ertesi gün başlayacakları kampanyanın dosyalarını eve getirmiş, son rötuşlarını yapmış, yatmaya hazırlanıyordu. Önce yanlış numaradır dedi, açmadı. Sonra tekrar çalınca sarhoş arkadaşlarından birisidir diyerek açtı. Karşıdan aksanlı bir ses: 'Beyefendi ben sizi Cerrahpaşa acilden arıyorum. Bir hastamız var,' diye anlatmaya başlamıştı ki sinirlendi. 'Oğlum gecenin bir yarısı. Yarın erken kalkacağım,' diyerek telefonu kapattı. Münasebetsiz bir arkadaşı eşşek şakası yapıyordu. Ama telefon yine çaldı. Vazgeçmeyeceklerdi. Sinirle açtı: 'Oğlum yeter lan. Yemedik işte.'

Ama karşıdaki ses: 'Beyefendi akraba değiliz. Durum çok ciddi. Lütfen beni dinleyin,' diyordu. Metin numaraya baktı. Cep telefonu değildi. Sabit telefondan aranıyordu. Bu gece bir trafik kazası olmuş, iki genç Arnavutköy'de ağaçlara bindirmişti. Birinin ailesine ulaşmışlardı. Ama diğerinin üzerinden kimlik falan

hiçbir şey çıkmamış, sadece cebinden onun telefon numarası çıkmıştı. Ulaştıkları aile de tanıımıyordu. Metin hâlâ ikircikli dinliyordu. Eğer bu bir otuz yaş şaka-sıysa yapan hergeleyi boğazlayacaktı. Karşıdaki ses, ‘teşhis lazım lütfen gelin,’ diyordu. Sonunda: ‘Bak benim adım Emin. Acilde hastabakıcıyım. Kime sorsan gösterir. Gözünü seveyim. Durum acil diyorum,’ diyerek işi samimiyete vurmuştu. Metin sonunda oflayarak, ‘peki’ dedi. Küfürler savurarak giyinmeye gitti.

Acilin önünde durduğunda şehrin yarısı ayakta gibi geldi ona. Girenler, çıkanlar, ambulansların gürültüsü sersemletti Metin’i. Daha önce acile hiç yolunun düşmediğini fark etti. İçerisi daha da kalabalıktı. Bir köşede kaderine razı olmuş hastalar, bankoların önünde ise en çok ilgiyi kendilerinin hak ettiğini düşünen, gürültücü ve nobran hasta yakınları ile fantastik bir evrene girdiğini zannetti. Gerisin geri dönmeye hazırlanıyordu ki, bankodaki uykusuz ve bıkkın kızcağız, sen ne istiyorsun der gibi baktı. Kıza sadece, ‘Emin bey,’ diyebilirdi. Kız telefonu kaldırdı, ‘Alo Emin abi,’ dedi... Sonunu dinlemeden ona ilerdeki kapıyı gösterdi.

Açılır kapanır kapıdan içeri girerken kalabalıktan kurtulduğu için seviniyordu. Etrafına şöyle bir bakamadan karşıdan gelen tıknaz, karayağız adamı gördü. Aslında belki de onun yaşlarındaydı ama göz altlarındaki halkalar, yürüyüşündeki kamburluk ile kırk yaşında gösteriyordu. Adam tanımış gibi doğrudan kendisine yönelmişti. Metin’e iki metre yaklaşmışken: ‘Hah, geldin mi? Allah razı olsun gel peşimden,’ diyerek hızla arkasını döndü. Metin bu samimiyet karşısında sinirlensin mi, afallasin mı, karar veremedi. Uslu uslu peşine düştü. Koridoru geçtiler, merdivenlerden bir kat indiler. Metin ne olduğunu anlamadan, adamı gözden kaybetmemek için hafif kamburuna bakarak yürüyordu.

Alt katta bir koridordan daha geçtikten sonra, Emin bir cam bölmenin önünde durdu ve yaklaş diye bir bakış attı Metin’e. Metin o zaman yoğun bakıma geldiklerini fark etti. Durum ciddiye. Bir arkadaşına bir şey olma ihtimali ilk defa aklına geldi ve olduğu yerde kalakaldı. Emin sabırsızca yanına geldi ve hafifçe itti omzundan: ‘Gel gel korkma,’ diyordu, küçümseme mi, teselli mi olduğunu anlamadığı bir ses tonuyla. Metin ağzının kuruduğunu hissetti. Camlı bölmeye gelmiş, durmuştu ama bir şey görmüyordu. ‘Tanıdın mı?’ sorusu ile içerisi netleşti sanki. Bir yatak ve acayip cihazların arasında birisi yatıyordu. Metin dikkatini toparlayınca, gencecik yüzü tanıdı. Orkun... Daha bugün telefonunu vermiş, hayata dair tavsiyelerde bulunmuştu. Emin düşünmesine fırsat vermiyordu.

‘Durumu çok ağır. Ailesine haber vermemiz lazım. Gözünü seveyim iyi bak...’

Kafasında yankılanan ses onu iyice sersemletmişti. Emin sonunda sustu. Metin bir şey söylemesi gerektiğinin farkındaydı. Nihayet: ‘Tanıyorum,’ dedi. ‘Öğrenci. İletişim fakültesinde...’

Emin sanki büyük bir keşif yapmış gibi sevindi.

‘Hah. Bak şimdi. Bu çocuk bir saate ameliyata girecek. Dört ünite kan lazım. Bugün çok hasta var. Sen şimdi kan bankasına git. Biraz uzaktır ama gece yollar açıktır. Yarım saate gelirsin. Sonra da ailesine haber verimiz...’ Eline bir kâğıt tutuşturdu. Sonra gene o saçma samimiyetle omzuna küt küt vurdu. ‘Hadi gözünü sevdiğim. Acele et...’

Emin emirlerini vermiş, yerine getirileceğinden emin olarak kapıların ardında kaybolmuştu. Metin elinde kâğıtla kalakaldı. Kan bankasının adresi hakkında en ufak bir fikri yoktu. Bu keşmekeşte soracak kimse bulacağını da sanmıyordu. Camdan içeri baktı. Orkun’un alnına yapışmış güzelim saçlarını görünce, midesinin yandığını hissetti. Gece içtiği kahve gırtlığına kadar geldi. Kusmamak için kendini dışarı attı. Serin havayı içine çekti. Cep telefonuna kan bankasının adını yazdı. İnternet haritasından adresi buldu ve arabasına atladı... Sonrası hızlandırılmış bir film gibiydi. Elinde dört ünite kanla geri döndü. Emin onu görünce koşarak elinden aldı. Ameliyat öne alınmıştı. ‘Sen şuraya otur,’ dedi bir bankı göstererek. Metin itaat etti bu emre. Kafasının içi bomboş, midesi hâlâ yanarak bekledi. Gözü Emin’in gittiği kapıdaydı ama boş bakıyordu. Giren çıkanları dahi gördüğü şüpheliydi. Bir süre sonra kapıda Emin belirdi tekrar. Karton bir bardakta getirdiği çayı eline tutuşturdu.

‘Al iç şunu. Zor olacak. Allah yardımcısı olsun.’ Sonra gene kayboldu...

Metin sanki çayı içmezse bir kusur işleyecekmiş duygusuyla yudumladı elindekini. Boş midesini çay iyice bulandırdı ama aldırmadı. Otuz yaşını gördüğüm için şanslıyım diye düşünürken yakaladı kendisini. Utandı. Koridorda zaman durmuştu sanki. Giren çıkan kalmamıştı. Dışarda gün ağarmak üzeredir herhâlde diye düşündü. Cebindeki telefonda saate bakmak aklına gelmiyordu.

Nice zamandan sonra, Emin gaipten bir haberci gibi kapıda belirdi. Birden ayağa kalktı Metin. Adamın yürüyüşünden, yüzündeki saygıya davet eden ifadesinden vereceği haberi oturarak dinlemenin ayıp olacağını düşündü. Ya da saatlerdir orada oturduğunu hatırladı. Bilmiyordu.

Ama Emin’de bu kez gerçekten bir farklılık vardı. Taa burnunun dibine kadar geldi. Gözlerini yüzüne doğru kaldırdı, göz göze gelmeden hafif boşluğa dönerek konuştu: ‘Kaybettik çocuğu. Başımız sağ olsun. Ailesine haber verirsiniz artık.’

Emin birden resmî konuşma tonuna geçmişti. Metin ise yüzünde bomboş bir ifade, adamın gözlerini yakalamaya çalışıyordu. Olanlarda gerçek dışı bir şeyler vardı. Gerçek olma ihtimali daha da inanılmaz yapıyordu durumu. Emin onu inandıracak şeyler söylemek yerine, elini boşlukta hafifçe salladı ve geldiği gibi ortadan kayboldu. Metin şimdi bomboş koridorda öylece duruyor, floresanların çiğ ışığı gözlerini yakıyordu.

Eve geldiğinde saat dokuz olmak üzereydi. Arabasına nasıl bindiğini, hangi yoldan geldiğini, hatta kapıyı anahtarıyla mı açtığını bile hatırlamadığını fark etti şaşırarak. Hemen kendini duşa attı. Suyun altında uzun süre bekledi. Filmlerdeki gibi suyun kafasını toplamasına yardım etmesini bekliyordu. Nafile. Giyinirken ne yapacağı konusunda en ufak bir fikri yoktu. Israrla çalan telefonu açtığında sekreteri ona sunumun başlamak üzere olduğunu söylüyordu. ‘Çok hastayım, sunumu erteleyin,’ dedi.

Bir şeyler yemezse midesi ağzından fırlayacaktı. Mutfağa girince kahve makinesinin düğmesine bastı gayriihtiyari. Sert bir kahve yaptı. İlk yudumda midesini hatırladı. Ama geç kalmıştı. Sabahtan beri ertelediği büyük soru aklına gelmişti çoktan. Orkun’un ailesine nasıl haber verecekti? Adresini nereden bulacaktı? Elindeki fıncanı tezgâha bıraktı. Buzdolabını açtı. Birkaç parça peynir, kaç günlük olduğu ve niye yapıldığını hatırlamadığı bir dip sos ve pörsümüş meyveleri görünce bulantısı daha da arttı. Temiz hava almak ihtiyacıyla sokağa çıktı tekrar... En iyisi kafeye gitmekti.

Her zamanki masasına oturduğunda, Özcan abinin kaygılı bakışları ile karşılaştı. Aldırmadı. Onun mesleğinde bu saatte kafeye uğrarsan ya işten kovulmuş, ya da depresyondasın demekti. Az sonra bizzat Özcan abi önüne bir kahve bıraktı. Başında beş on saniye kadar bekledi ki konuşmak isterse laf atsın. Nezaketinden bir şey sormadan arkasını dönmüş gidiyordu ki konuşmaya karar verdi Metin.

‘Abi baksana. Hani dün benimle konuşan iki çocuk vardı ya... Acaba onların adresini bilen var mıdır arkadaşlar arasında?’

Özcan abi şimdi daha da merakla bakıyordu.

‘Ya yok bir şey. Çocuğa bir sözüm vardı. Numarasını da kaybetmişim. Ayıp oldu...’

Birden kafede oluşacak o ağır hava ile yüzleşmeyeceğini hissettiği için yalan söylemişti. Özcan abi de çok ikna olmadı zaten. Gene de tek soru sormaksızın çalışanları topladı. Neyse ki içlerinden birisi biliyordu adreslerini. Daha doğrusu iki sokak ilerde bir apartmanın kapıcı dairesinde oturuyordu Orkun. Bir akşam birlikte takılmışlardı. Sokaktaki bakkala sorarsan apartmanı gösterir dedi garson. Metin kendini dışarı atmadan önce kafenin girişindeki aynada yüzünü gördü. Tam bir vampire dönmüşüm diye düşündü. Göz altındaki halkalar Emin’i bile geçmiş, yaşı kırka dayanmıştı. İnsan bir günde bu kadar yaş alır mıydı be. Özcan abinin hâlâ ardından baktığını hissediyordu ama her şey normalmiş gibi yoluna devam etti....

Yolda ısrarla çalan telefonuna baktı. Figen’di. Hasta olduğunu duymuş, iyi misin diye soruyordu. ‘İyiyim’ diye savuşturdu kızı. Karşısındaki ikna olmamıştı. Tekrar çalan telefonunu sessize aldı. Figen ısrarla arıyordu. Birazdan

eve gelir diye geçirdi içinden... Sonra ortalığı ayağa kaldırır. Neyse. Şimdilik onunla uğraşamazdı.

Bakkal tanımiyordu çocukları. Adresi de bilmiyordu. Tam umutsuzluğa kapılmıştı ki, çırak tanıdı. ‘İki apartman yanda abi,’ dedi. ‘Dur sana göstereyim.’ Ustasının memnuniyetsiz bakışlarına aldırmadan çıktılar.

Apartment en az elli yıllık. İçerisi küf kokuyordu. Çırak: ‘en alt kat abi,’ diyerek geri dönmüştü. Loş merdivenlerden inerken, kendisinin de böyle bir apartmanda, dört arkadaşıyla kaldığı günleri hatırladı. Sabahlara kadar otobüs bileğine poker oynar, sınavlara son gece çalışırlardı. Gece yaşamaya o zaman alışmıştı. Okul bitince hepsi ayrı bir yöne dağılmıştı. İş hayatının koşuşturmasından birbirlerini aylardır aramadıklarını hatırladı. İlk defa vefasızlık ettiği geldi aklına. Duygusala bağladım diye düşünürken telefon gene titredi cebinde. Sinirlendi. Tamamen kapattı.

Zili çaldığında içerde biri olsun diye dualar ediyordu. Kapı hemen açıldığında ise afalladı. Karşısında Tahsin, ondan daha şaşkın bakıyordu. ‘Ben, Orkun’u aradım,’ diyebildi. Tahsin telaşla içeri aldı onu.

‘Ben de onu bekliyordum. Öğleden sonra sınav var. Hâlâ gelmedi. Akşam bir arkadaşında kaldı herhâlde. Belki direk okula gelir.’

Metin ne diyeceğini bilemeden öylece baktı delikanlıya. Tahsin çıkmak üzereydi. ‘Ona bir notum vardı da,’ diyebildi daha söylerken kendisine sinirlenerek. ‘Abi benim çıkmam lazım. Odası sağdaki oda. Sen istersen masasına bir not bırak. Çıkarken de kapıyı çekersin.’

Gitti Tahsin. Boş salona baktı. Dipte bir kanep, yerlerde uyduruk minderler, köşede elden düşme bir koltuk. Ortalığa atılmış defterler, sehpa boş cips ambalajları, kirli çay bardakları... Salonun ortasında bir uzatma ile yere konmuş, demode bir televizyon. Tipik bekâr eviydi işte. Kapıyı çekmese ne olur sanki, hırsız girse ne bulacaktı ki burada. Kendi evleri de bunun gibi bir şeydi işte. Dört arkadaş kalırlardı. Üçü aynı okuldan, biri tıbbiyeli. Onlar mavra yaparken, biraz sessiz olun diye yalvaran, tuğla gibi kitapları ile boğuşmaya çalışan, şimdi Eskişehir’de uzmanlığını yeni almış Ekrem. Birden o günlerin hatıralarda bile çok uzak olduğunu fark etti. Hayatından bir dönem kopup gitmişti işte.

Salonda ne diye oyalanıyordu ki? Sağdaki odaya gitmeliydi. Tahsin’i kaçırmıştı. Görevi onu bekliyordu.

Etrafı incelemek gibi bir niyeti olmamasına rağmen gayriihtiyari göz gezdirdi Orkun’un odasına. Günlerdir toplanmadığı belli olan karman çorman bir yatak, yerlerde atılı çamaşırlar, köşede bir masa ve üzerinde ders kitapları, daha yukarda kitapların raflardan taşıdığı bir kitaplık, yanında bir Steve Jobs poster. Solda tepede ışık vermeyen ufak bir pencere, altında ise kocaman Clockwork Orange filminin afişi. Şimdiden geçmişte kalmış, ama ailesi için neredeyse kut-

sallığa bürünmüş, sıradan nesneler işte. Ölüm onları birden dokunulmaz kılmıştı. Masaya yaklaştı. Cep telefonu orada duruyordu. Şükür ki eski tarz telefonlardandı. Kapanmadan şifre istemeyen cinslerden. Telefonu aldı. Şarjı bitmek üzereydi. Masanın altında hâlâ prizde duran şarj aletini taktı. Yatağa oturdu. Aletin şarj olduğunu gösteren dolum işaretinin ekranda inip çıkmasını seyretti uzun süre.

Telefonu açtı. Birkaç cevapsız arama vardı. Birisi, aşkım diye yazıyordu, birisi annem. Midesinde gene bir yanma oldu. Kendisinin de memleketteki evlerinin telefonunu annem diye kaydettiğini hatırladı. Kendi evini ise sadece ev diye kaydetmişti. Anneyi arayamazdı. Rehber girdi. Aynı soyadından başka bir isim veya babam yazan bir numara aradı. Erkeklerle daha doğrusu annesi dışında birisi ile konuşmak daha kolay olacaktı. Bulamadı. Boğazına kadar gelen kahveyi yutmak için epey gayret sarf etti. Hem ağzı, hem midesi zehir gibiydi.

‘Merhaba hanımefendi. Lütfen telaşlanmayın. Oğlunuz bir baygınlık geçirdi. Şimdi Cerrahpaşa’da. Sizi istiyor. Lütfen İstanbul’a gelin...’

‘Hanımefendi. Küçük bir kaza oldu. Ama meraklanacak bir şey değil. Orkun kolunu kırdı. Ben arkadaşayım...’

‘Orkun sevgilisinden ayrıldı, çok kötü. Lütfen gelin...’

Annem tuşuna basmadan önce birkaç değişik konuşma hazırladı Metin. Hangisini seçeceğini bilmeden bastı tuşa. Telefon neredeyse çalmadan açıldı. ‘Oğlum... Nasılsın yavrum. Dün de aradım. Niye beni habersiz bırakıyorsun...’ Dondu kaldı Metin. Beyni durmuş, ağzı kilitlenmişti. Karşıdaki ses gittikçe telaşlanıyordu. Metin robot gibi kapattı telefonu. Hemen bir daha çaldı. Açtı tekrar. Bu kez ağlıyordu anne. ‘Oğlum, bir şeyler söyle, yüreğime indirme benim.’

Metin telefonu kapattı. Dışarı attı kendini. Deli gibi koşuyor, telefon da deli gibi çalıyordu. Şarjı bitmesin diye dua ederek kafeye kadar koştu. İçeri daldığında Özcan abiyi gördü. Telefonu eline tutuşturdu. ‘Abi gözünü seveyim şu telefonu aç. De ki, oğulları bir kaza geçirdi. Cerrahpaşa acilde yatıyor. Hemen gelsinler. Orada hastabakıcı Emin’i bulsunlar.’

Özcan şaşkın açarken o daha fazla bekleyemedi. Tuvalete koştu ve geceden beri içini yakan ne varsa hepsini kustu...

MERVE KOÇAK KURT

KAPINDA KÜL BULUTU

Orada bir kadın var, deselerdi; o kadın hep seni bekledi, deselerdi; o kadın beklemekten hiç vazgeçmedi, deselerdi. Belki hemen oracıkta yığılıverirdim bir kül bulutu olup.

Dünyanın neresindeydin, öğrenmek isterdim.

Medusa bakışlı bir kadın giriyor rüyama her gece. Sana baktığımı sanıp aldaniyorum her seferinde ben ve her seferinde yine taşa dönü(şü)yor yüzüm, elim, ayağım, sonra bütün bedenim... Mermerden bir yığın olmak istesem de beyaz; olmuyor, olamıyorum. Sana baktığım, seni gördüğüm yer(in)den eksiliyor hayatım. Ruhum, pıtrak gibi çoğalan yaraların yurdu.

İçime bıraktığın boşlukta kaç kadın yaşıyor şimdi biliyor musun? Her biri öğrenilmiş çaresizlik. Diliyle ağı, saçıyla yılan saçan bir Gorgon. Dişi, köpek dişi. Her yer diz boyu balçık. Tam ortasında yeni doğmuş bir bebek. Ruhu ruhundan, canı canından.

Doğ(ur)manın bir anlamı var mıydı senin için? Peki ya, yirmi yaşına dek anneliğin nasıl bir şey olduğunu bilmeyişim kimin yüzündendi?

Yüzünün çizgilerini bile bilmediğim bir kadına kızgınlığımı, hayatım boyunca peşimi bırakmayacaktı biliyorum. Çocuk aklımla bile biliyordum bunu.

Sanki çakıl taşları dolduruyorum ceplerime. Ah! Kelimelerim olsaydı onların yerine, fazla fazla; ceplerimi doldurabilseydim ve yanına geldiğimde eteklerine saçabilseydim. Yeniden filizlenseydi tohumlar, yine boyanacak yeşil fıstık dalları olsaydı, yaptığım örgüleri sobaya atmana bile razı gelirdim.

Nerede olduğunu, kim olduğunu, beni neden bırakıp gittiğini ve bir daha neden gelmediğini öğrenme vakti gelmiş bugün demek ki.

Senin gidişine sebep benmişim meğer. Benim gelişim, senin gidişin olmuş. Bunu bilmeden yıllar boyu yaşamış, sana yok yere kızıp durmuşum. Kimse sözün yükünü kaldıramamış, bana incitici gerçeği tam anlatamamış.

Anlatmak için -ne hikmetse- tam da bu günü bulmuşlar!

Şimdi, aramıza yüzlerce günlük mesafe koyan zamana dönüp bakıyorum da... Geçen zamanın içimde açtığı o kara/nlık oyuğu doldurmaya yetmiyor sahip olduğum hiçbir bilgi. Bildikçe, bilginin yükünü sırtladıkça, bilmediklerimin çokluğunu görüyor ve bilgi karşısında küçüldükçe küçülüyorum.

Çocuklar annelerini hiç bilmeden bir ömür boyu yaşayabilirler mi!

Rüyalarımda yüzünün çizgilerini tamamlamaya çalışıyorum elime kalem alıp. Bir tek fotoğrafın bile yok! Kendime bir anne resmi uyduruyordum hep resim derslerinde. Mutlu/ mesut bir yuva, gökkuşağının konduğu bir bahçe, kiremit çatılı ev, pembe perdeli pencere, bahçedeki elma ağacı, dağların ardındaki güneş olmazsa olmazlarımdı. Evin önünde el ele tutuşmuş anne-baba ve yanlarındaki o küçük kız ise benim belleğimde yaşayıp duran bir resim olmaktan öteye gidemedi.

Belleğimi yokluyorum, birlikte geçirdiğimiz bir gün var mı diye, belki bir an'ımızı anımsayabilmek için. Yok yok yok yok yok yok...

Yok yok yok yok... sun. Hep 'yok' olarak mı kalacaksın böyle!

Kılı kırk yararcasına incelediğim bir avucun içinde kendime yol haritaları buluyorum. Şimdilerde. Gitmek için. Seni görmek için. Sesini işitebilmek için. Hep bir bahane arıyorum. Oysa sen beni duyamayacak, göremeyecek, bilemeyecek kadar uzaksın. Saçlarımın lülesi, dişlerimin minesini ve yanaklarımın gamzesi bile yetmiyor geçmişi sana getirmeye...

Eski zamanların sesinde, seni düşlediğim ve yüzünü çizmeye çalıştığım her günün sabahı aynı yoklukla uyanmak bilsen ne zor. Sesini bile bilmediğim bir kadına rüyalarda anne demek ne zor.

Belki de bu yüzden, her sabah aynı yorgunlukla uyanıyorum. Uyanırken parmak uçlarımda bir yangın, ruhumda üşengeç bir umut ve geleceğe dair sıkıcı hayallerle baş başa kalıyorum.

İnsanlardan kaçmasının bir sebebi olmalı, diyorum. Neden bırakıp gitti annem beni, diyorum. Ne için böyle büyük bir yükün altına girdi, diyorum. Nasıl bunca büyük bir yalnızlığı kaldırabilir bir çocuk, diyorum.

Ellerinden ellerime bir hayat değil ölüm akıyor şimdilerde. Ellerim sana benziyormuş, öyle diyorlar. Damarlarımın içine doğru yavaş yavaş çekilmeye başlayan can.

Ruhun ne çabuk eskidi senin?

O dağ başında. Kaç kadın bekliyor peki beni? Hangi birinin hikâyesini dinleyebilirim ki? Dinlesem yaraya merhem, sızıya deva olabilir miyim?

Bir insan göğü genişletebilir mi tek başına? Sen söyle. Bunca dar bir vakitte bana *anne* olabilir misin?

Kendi kendime söyleniyorum: Dün gibi daha, eşeledikçe geçmişe doğru genişleyen bir zamandan çıkıp geleceğe açtığın kapı... Şimdi o kapının eşiğindesin ve ölümüyle karşılaşmaya hazırsın. Hafıza ve unutuş, kederin ikiz kardeşi senin için. Keşke bu kadar iyi hatırlamasaydım bazı şeyleri, diyorsun. Ama hatırlıyorsun. Yaşıyorsun.

İnsan uğultuları büyüdüğü birbirine benziyor.

Gözlerime inen perdeyi aralamak ve kulaklarımda yankılanan o çocukluk sesimle sana gelmek istiyorum günün birinde. Yol uzuyor. Uzarken, pencereden görünen sarı buğday tarlaları kaplıyor her yanıma, sonra içine düştüğüm o kara-sarı-dan bıkıp ellerimdeki yol haritalarına bakıyorum. Damar damar olmuş çizgileri. Avuçlarımda arasında kaybolup gidiyor kimi. Sanki hiç bitmeyecekmiş gibi kimi de.

Sana gelirken ellerimde çiçeklerden ve kelimelerden başka bir şey olmasın istiyorum. Bir de rüzgâr çanının kulaklarıma fısıldadığı o deniz sesi...

Çoğaldıkça kendini çoğaltan bir yük bu: *Şimdi tutup onları kenara bıraksam* diyorum. Geçmişe doğru yol alırken, beni peşinden götüren bu yokluk çizgisinin sonunda hep aynı kadın var. Artık kim olduğunu, nerede olduğunu ve şimdiye dek neden yok -hükümünde- olduğunu biliyorum! *Bilmek acı vermiş*, anladım.

Tozu tozuma karışan, zerresi zerreme; kelimelerini kendine saklayan o bitimsiz yalnızlığın elleri yok şimdi. Varlığı yokluğuyla, yokluğu varlığıyla kaim kılan evrende bir noktayım sadece. Dönüyor dönüyor dönüyor ve büyüyorum.

Kuşandığı bunca büyük bir genişlikle göğün yüzünden yerin yüzüne ağıyor olmalı diye düşünüyorum. Şimdi o da hiç durmadan dönüyor. Dönüyor. Dönüyor. Kendi halesi eşlik ediyor olmalı kendine. Işığına hayran, yansımasına o aynada uzaklardan gülümsüyor olmalı.

Bilsem ki içimden geçenler büyüyecek ve bir çığ olup yangınını taşıyacak, hiç durmadan koşardım o dağ başındaki ıssız yere. Orada varlığını arar ve sana sorardım: “Neden yanımda değildin hiç?”

Orada bir kadın var, deselerdi; *o kadın hep seni bekledi*, deselerdi; *o kadın beklemekten hiç vazgeçmedi*, deselerdi. Belki hemen oracıkta yığılıverirdim bir kül bulutu olup.

Bir akıl hastanesinin kapısında.

EMİN GÜRDAMUR

KARANLIK

Geride bir evden fazlasını bırakmıştı. Geride yıllar sonra yekten, apansız salonun ortasında peyda olan bir uçurum, kesik hıçkırıklar, nemli gözler bırakmıştı. Uçurumun kenarında bir kadın, bir berjer koltuk ve ağzına kadar izmaritle dolu bir küllük bırakmıştı.

“Kadın dediğin bir uydurmadır. Kadınları siz erkekler uydurursunuz. Sen de bir kadının uydurulmuş onlarca tekrarından birine tutunup geldin dünyaya oğlum.”

Koltuğun kenarında bir kâğıt, kâğıtta mürekkebi yıllar önce kuruyan satırlar, kabuk bağlayan, okuna okuna aşınan, yiten anlamlar bırakmıştı.

“Sen bu uydurmaların hangisine inanırsan inan, kendine inanmış olacaksın. Nasıl vurursan vur çekici, kendini yontacaksın. İnsan yolda yürümez, yol insanda yürür oğlum. Başkalarının seçenek sandığı eşiklere dikkatli bakarsan anlarsın, insanların avunmak için uydurduklarının kadınlardan fazla olduğunu.”

Salonda kenarsız, birbirine eklenmesi imkânsız uzun sessizlikler bırakmıştı. Ayağa kalkmalar, oturmalar, kendisini göz hapsine alan duvara yürüyüp yumruk atmalar bırakmıştı. Duvarda onlarca ayna, aynalarda göbeğinden çatlamış boşluklar bırakmıştı.

“Eski bir hikâyedir bu. Nitekim sen de kendinden önce kurulmuş bir söze intisap edeceksin, hiç tanımadığın insanların döşediği raylarda yürüyeceksin. Buna mâni olamam, buna kimse mâni olamaz.”

Dışarısı zifirî karanlıktı. Uzaktan gelen bir baykuş sesi karanlığı keskinleştiriyordu. Aslında uzaktan bir baykuş sesi geldiği filan yoktu. Gelse yeri yidi, gelse, gecenin saçlarına harlı bir kurdele gibi yakışırdı sadece. Beklemekten yorgun düşen ve sokağa çıkar çıkmaz adamın yüzünde patlayan karanlık yapayalnızdı. İlkın telaşlandı adam; eve, ortasında uçurum beliren salona dönmekle karanlığa bakmak arasında gitti geldi bir zaman. Az bir zaman. Sokağın başında, çöp tenekesinin yanında bir lamba, geceye halel getirmeden usul usul yolun ve kaldırımın yamalı suratına dökülüyordu. Geceyi kızdırmadan sokağı ve başka şeyleri onarıyordu. Adam karanlığa son bir cilve yapmak istercesine ışığa yöneldi. Lambanın dibindeki çöp tenekesinden yayılan pis, mayhoş kokuyu yadırgadı, başını kaldırıp binalara, çoktan uykuya dalmış evlere baktı. Evleri sızmış bir kadına, çöpleriye sarhoş kusmuğuna benzetti. Koku midesini bulandırdı. Sokak lambasının sinek ölülerıyla dolu camına kaşlarını çattı, kokuyu neden onaramadığını soracaktı, vazgeçti. Yine de o lahzada karanlığı ışığa, ışığı karanlığa tutmaktan alamadı kendini. Ölçtü tarttı ve zifirî karanlığa doğru uzun bir adım attı.

Onca özlemine, arzusuna rağmen karanlık yabancıladı adamı, iteledi. Işıklı tartılmaktan hazzetmemişti. Karanlığı ışığın yokluğundan ibaret zanneden milyarlarca insana yüzyılların öfkesiyle yeniden tısladı. Her seferinde başkalaşmasına, her seferinde yüzünü değiştirmesine, bin bir cephesinden bin bir gölge sarkıtmasına rağmen boynuna böylesi bir yafta asılmasını bitimsiz bir hınçla yeniden anımsadı. Yalancı insanlar, karanlığın yüzünde kapıları sadece çocuklara kilitli rengârenk odaların saklı olduğunu bilirler, bile bile inkâr ederler. Çocuklar, geceyi korkunç, siyah ve daima siyah gördükleri için gecenin onlara dış geçiremediğini kim bilmez? Gecedен korkanlar gecedен korunur.

“Seni ben doğurdum. Anason kokulu bir odada, yarısı okunmuş yarısı okunmamış şiirlerin, kirli bardakların, kirli çarşafların arasında dişlerimi sıkarak doğurdum. İstedim ki dünya beni yeniden uydursun. En baştan uydursun. İstemekle olmuyormuş oğlum.”

Karanlık gürbüzdü, karanlık iddialıydı; yeryüzünün irili ufaklı bütün aydınlıklarını bir ara sokakta kıştırabilir, omzundan tutup sarsabilir, yere serebilirdi. Adamın kafasında en ufak bir şüphe kalmasın diye sokak lambasını çelimsiz boğazından tutup bir sinek gibi öldürebilirdi. Üşenmeden, tembellik etmeden böyle bir gösteri yapabilirdi. Öldürmek onun yazgısıydı. Ama sokak lambasını öldüremedi karanlık. Az önce ortasında uçurum peyda olan evden adam çıktıktan hemen sonra uzun bir çığlık çıkmıştı çünkü. Gecenin dik başlılığı, burnundan kıl aldırılmazlığı kimseyi yanıltmasın. Bir kadın çığlığı onu boydan boya ikiye bölebilir, pul pul dökebilir, ihtişamının kuyruğuna teneke bağlayabilir. Bunu bilir gece. Bir kadın çığlığından daha korkunç şeyin ancak iki kadın çığlığı olduğunu bilir. Bildiği için de bulduğu ilk köşeye çekilip siner.

Adamsa karanlığın aksine çığlıktan korkmadı. Çığlıklardan örülmüş bir kalbi vardı. Annesi onu bir çığlıkla doğurmuştu. Nerdeyse geceyi teselli edecekti. Geceye sarıldı, çok eski bir dostuna sarılır gibi. Gece de sesin geldiği tarafa dönüp bakmadı artık, birlikte yürüdüler.

Dar, çamurlu bir sokağa girdiler. Dar, upuzun bir sokaktı bu. Evlerin kesme taştan duvarları, dağlara sürülmüş cüzamlılar gibi gelip geçenlerin üstünü başını koklamaktaydı. Duvarlar adamdan yayılan günahın kokusunu aldılar. Karanlık, kanatlarını açıp duvarları geri itti, onları tehditkâr bakışlarla yerlerine koydu. Bir gün olsun güneşi koklamayan, çiçeklere minnet duymayan, gökyüzüne selam vermeyen ve böylelikle ölümsüz bir ad kazanan karanlık, her önüne geleni koklayan duvarlarla adamın kokusunu paylaşamazdı. Onun koklayabildiği yegâne şey günahı. Ölümünden bahsedecek olsa çölde kuru bir ağaç en cansız budağından sürgün verirdi. Hayattan söz edecek olsa bir yerlerde bir kuşun yumurtası vaktinden evvel çatlardı. Karanlık, boynuna geçirilen bu kemendi fark ettikten sonra susarak kapı önlerinde kurbanlarını beklemeye alıştırdı kendini. Şimdi kol kola yürüdüğü adamı, yıllar önce annesini beklediği gibi on dokuz yıl boyunca kapısının önünde beklemişti.

Dar sokakta adamın attığı her adımı örttü karanlık, çukurlara doldu, tümsekleri düzledi. Buna mukabil karanlığın çirkin yüzünü görmezden geldi adam. Bütün sırlarını bilen yüzünü görmezlikten geldi. Bu, onların karara bağladığı bir yordam değildi. Tekrar edilmekten kendi tabiatını oluşturan bir kanundu daha ziyade.

Dar sokağa iki yolcunun girdiğini fark eden pencereler telaşlandılar, karşı beri imalarla, uğursuz işaretlerle söylendiler. Pencere kenarında yatan çilli bir çocuk derin uykusundan doğrulup başını şuursuzca sağa sola salladı ve geri yastığa bıraktı. Çok uzakta başka bir pencerenin önünde şalvara sarılı bakraç maya tuttu.

“Sana bir günaha bakar gibi bakmadım hiç. Aynalarla aramda büyüttüğüm cinneti bağırarak yaraladığın gecelerde bile sana gücenmedim. Bir defacık, sadece bir defacık dünyaya kırıldım oğlum; oğluna annesinden tiksinimeyi öğrettiği o yıl dünyaya adamakıllı kırıldım.”

Adam ve karanlık, pencerelerin söylenmelerine, imalarına aldırış etmeden dar sokağı geçtiler. Bu kez önlerine hafif bir meyille sahile inen bakımsız fakat geniş bir yol serildi. Yolun çiçek bozuğu yüzü, onlar adım attıkça düzeldi, simsiyah bir ırmağa dönüştü. Onlar adım attıkça simsiyah, pürüzsüz ırmak önlerinden akıp durdu. Şimdi onlara dedikoducu pencereler değil, yolun her iki yanına gelişigüzel kondurulmuş ahşap evler refakat emekteydi. Evlerin bezgin suratlarında, çok uzaklardan hiç gelmeyecek bir haberi beklemenin talihsizliği vardı. Ama sadece bir ev başını kaldırıp gelenlere kısıp gözlerle baktı. Yer yer çöken

çatısı, boşluğa sarkan cumbası, yoldan gelip geçenleri yoklayan kısık gözlerine bakılacak olursa başına tünleyen felaket onu diğerlerinden ayırmaktaydı.

“O son vadide istediklerini göstermediği için aynalara sataşma. Aynalarda giz yok oğlum. Önüne ne koyarsan ertesi gün de onu bulacağın ilkel bir kabile tanrısıdır aynalar. Buna inan. Ve son olarak, seni bu sırları dökülmüş dünyanın kollarına bırakıp gittiğim için beni affet.”

Evin kısık ve hoşnut bakışları altında kararlı adımlarla yürürken ansızın durdular. Aslında sadece adam durdu. Durdu ve karanlığa baktı. “Ben ondan baba istedim, o bana hep şiir okudu!” Karanlığın yüzünde rengârenk kıvılcımlar uçtu. “Ben ona babamı sordum, o bana aynaları gösterdi.” Kıvılcımlar cansız kelebekler gibi yere yağdı. “Aynalar yüzünden delireceğini sandım hep.” Kelebeklerin düştüğü yerde uzun bir koridor belirdi. “Onu aynalarla dolu bir odada tavandan sarkarken gördüm.” Koridor aynı anda açılan sayısız kapıyla doldu. “Meğer aynalarda gördüğü ve hep beklediği hayaller, onun aklını koruyormuş.” Kapılardan, her biri aynı kadına ait onlarca kol çıktı. Denize en yakın evi göstererek yumruk kesildiler. Gecenin yüzünde geceye sormadan, minnet duymadan, ondan onay beklemeden beliren kıvılcımlar, kelebekler, koridor, kapılar ve kollar, adama asla o eve girmemesi gerektiğini durmadan dinlenmeden ama bir ses kullanmadan anlatmaya çalıştılar. Gece silkindi, kendi yüzünde oynaşan gölgelerin yıllarca beklediği ayini inkıta uğratmasından korktu. Kendi yüzünü kendi tırnaklarıyla kazıyarak yere fırlattı. Çimenlerin üzerine on dokuz yıl önce toprağa karışan bir annenin çınlamayı andıran öksürüşü saçıldı. Uysal otlar diken diken olup karanlığın çıplak ayağına saplandılar.

Bu sırada adamın çıkıp geldiği evin ortasında beliren uçurum derin bir nefes aldı. Nefes döne döne salona tırmandı, salonun sessizliğine karıştı, çay ve kül lekeleriyle kaplı sehpa ipince bir ürpertiyle gezindi ve kayboldu.

Ertesi gün güneş, metruk evin kırık camından içeri süzülürken orada sırları dökülmüş eski boy aynasının karşısında gülümseyen bir adamın yüzüyle karşılaştı. Karanlık kaçıp köşelere, divan altlarına, mutfak tereklerine sinince ev derin bir nefes aldı. Evin talihsiz bekleyişi nihayetlenmişe benziyordu. Çarpık gözlerini yumup on dokuz yıl avluda besleyip büyüttüğü ama kapıdan içeri sokmadığı çimenlere yol verdi. Ot dalgalarının hücumu kısa sürdü; sabaha doğru açık kapıdan içeri girip öğlene kiremit aralarından sökün ettiler.

İkinci üzeri elinde koca bir bidonla çıkageldi adam, hummalı bir telaşla evin bütün odalarını boğucu benzin kokusuyla doldurdu. Yatak odasına girdi, yüzeyi örümcek ağlarıyla kaplı eski boy aynasında annesinin boşlukta sallanan ayaklarını gördü. Elindeki bidonu aynanın yüzüne boca etti. Fazladan bir sükûnetle kapıya yöneldi. Güneş, ufkun omuzlarına bildik turuncusunun en gamsızını serdi. Hava ılıktı. Gün, tezgâhını uyuşuk uyuşuk toplayıp eve gitmeye hazırlanan

ihthiyar bir nalburu andırıyordu. Evin kapısında beliren adamın da ondan aşğı kalır yanı yoktu. Alevler dört bir yandan evi sardığında, sinip saklandığı deliklerden çıktı karanlık, cıva gibi birleşerek, simsiyah bir dumana dönüşerek yükseldi, yükseldi, tam şehrin uyumsuz çatılarına karışacakken döndü, çimenlerin üzerine oturup kendisini izleyen adama baktı. Bakıştılar. Adamın yüzündeki umursamaz ifadede en ufak bir aşınalığa geçit bulamadı, tehir edilen bir arzu, geleceğe sar-kıtılan bir ihtimal göremedi. Yüzyılların öfkesiyle tıslayıp çatılarda kayboldu.

SAFİYE GÖLBAŞI

NEV BİR ZAT

Derler ki insan bir kere sever. Ben demem. Şimdi saymayayım ama çok kere sevdim. Benim olmayacak olanı, zaten benim olmayanı, benim olabilecekken olmayanı. Hep sevdim. Ama şimdi nikâh işlemleri için cüzdanını istediğim şu anda ilk kez seviyorum nihayet benim olacak olanı. Cüzdanını verirken utangaç utangaç gülümsüyor. Mehpare'min en güzel ikramı bu gülümseyişi bana. İçim sıcacık oluyor. Allah anacığımın ahretliği Melahat teyzeden razı olsun. Nereden buldu getirdi, bu eteği belinde özü sözünde Mehpare'mi benim için? Boğazını temizliyor. “Bizim gelin önümüzdeki ay doğurur. Nikâh gününü doğumdan sonraya mı alsak?” diyor. “Bu mevsimde pek evlenen olmaz. Doğumdan önceye gün verirler inşallah.” diyorum. “Hayırlısıyla inşallah.” diyor, eşarbını düzeltirken. Allah'ım bunca yıldan sonra bu yaşında bile olsa yani şimdi bir kadın benimle gerçekten evlenmek mi istiyor?

Derler ki insan başkasının çocuğunu kendi evladı gibi sevemez. Ben demem. Biz evlendik. Torun doğdu. Ben baba olmadan dede oldum. O anne olmadan büyükanne oldu. Gelin çalışmaya başladı. Toruna biz bakıyoruz. Evde topaç gibi kıvrır kıvrır saçlı güzel bir bebek var. Güleç bir oğlan... Bir canpare... Gelin doğurduysa bize ne. Bizim çocuğumuz o. Mehpare'm torunun babasını üç yaşındayken almış yuvadan. “Beyimle aramızda çok yaş vardı.” diyor. Böyle deyince biraz bozuluyorum. “Yani Tahir Bey'le,” diyor. “Benden önce iki kez evlenmiş. O hanımlardan da çocuğu olmamış. Bende de nasıl delice bir çocuk sevgisi var anlatamam. Allem ettim kallem ettim ikna oldu. O zaman durumumuz da vardı.” Böyle deyince de biraz bozuluyorum. “Şimdi de var şükür. Gecekondu

mecekondu ev bizim ya. İşte gittik kuruma, aldık oğlanı, sıska sapsarı bir şeydi. Büyüdü, gözümüze nur, evimize şenlik oldu. Sevgide, saygıda, büyüyünce de koruyup kollamada kusur etmedi. Beni hem anne hem büyükanne yaptı. Allah oğlumdan razı olsun.” “Allah senden razı olsun Mehpare’m.” diyorum. “Ben ne yaptım şimdi?” diyor. “Yapacağını yapmışsın zaten.” diyorum, gülüyor.

Derler ki insan bir kadın için düzenini bozmaz. Ben demem.

Yeni bir semt, yeni bir ev, yeni komşular, yeni roller, bunlar âdeti yeni-den doğmak gibi. Öylesine heyecanlıyım ki. Sabahları genç bir adam gibi neşeli çevik kalkıyorum. Sobanın külünü değiştiriyorum. Odununu kömürünü koyuyorum. Az sonra gelin geliyor. Canpare, gocuklara battaniyelere sarılmış. Mehpare’m de uyanmış oluyor bu arada. Kahvaltıyı hazırlıyor. Soba içeriyi ısıtmaya başlayınca soyuyoruz keratayı, nasıl keyifleniyor, nasıl tatlı tatlı sesler çıkarıyor. Kahvaltıdan sonra eski semte, eski dükkâna gidiyorum. Ama bu gidişler başka. Bu gidişler, ev sahibi, çocuk sahibi bir adamın gidişi. İş eski olsa da semt eski olsa da artık başka. Cumartesi dükkâna gitmiyorum. Pazar hepten kapatıyoruz. Biz o günlerde canpare kucağında Mehpare kolumda yürüyüşe, pazara ya da alışverişe çıkarız. Yolda yürürken ikisine göz ucuyla şöyle bir bakarım da dünyanın en zengini ben miyim derim.

Derler ki insan geçmişini unutamaz. Ben demem.

İnsanın babası ölmez mi? Benimki ölmezdi. Hadi ölmedin ölmedin beni niye yaşıtmadın? İnsan on yaşından itibaren kırk yedi yıl babasına çıraklık yapar mı? Yapar. Babası nefes aldırmmamacasına sıkar mı bu gittikçe kocayan çırağı? Sıkır. Böyle bir baba, böyle bir usta demirbaş çırağına, ömrü boyunca bir kez olsun başka bir hayat, başka bir iş kurması için fırsat verir mi? Vermez. Peki, insan babasının kurduğu işte ona kırk yedi yıl boyunca çıraklık yaparsa, yaşı kaç olursa olsun büyür mü? Büyümez. İşte ben, hanımı otuz yıl önce vefat etmiş, bunun üzerine bir daha evlenmemiş, zatiâlimden başka çocuğu olmayan bir babanın elli yedi yaşındaki çocuğu idim. Hiç genç olmamış, hiç yetişkin olmamıştım. Ne zaman ki ummadığım bir anda emrihak vaki oldu, işte o gün, bir anda büyüdüüm, orta yaşlı biri oluverdim. Ve şükürler olsun daha fazla gecikmeden Mehpare’ni tanıdım. Hep derdim ki kendime, bir erkek, hayatını her şeyin nihayetinde bir kadın ve bir çocuk için yaşar. Meğer ben de bu yapayalnız hayatımı adını bilmediğim yüzünü görmediğim bir kadın ve bir çocuk için yaşamışım. Demek ki benim için de olan olmayan, yaptığım yapmadığım, aklıma gelen, içimde kalan, üzüldüğüm, sevindiğim her şey onlara kavuşmak içinmiş. Biraz geç de olsa, boşa geçti geçiyor, işte bitti bitiyor dediğim ömrüme iki güneş birden doğdu çok şükür. Her şeyin nihayetinde, Mehpare’m canpareyle beraber çıkageldi ya işte, tamam. O zaman ne işim olur bundan sonra neyse ki geçmiş gitmiş olan geçmişle.

Derler ki insan belli bir yaştan sonra yeni bir hayat kuramaz. Ben demem.

Aynalara bakıyorum bazen uzun uzun. İlk kez görüyormuşum gibi inceliyorum gördüğümü. Saçları kırışmış, yüzü kırışmış, avurtları çökmüş, rengi uçmuş

bir adam var aynada. Evet, elli beş altmış yaşlarında. Sonra gözlerimi kapatıyorum. Derin derin nefes alıp düşünüyorum. Soruyorum kendime, sen gerçekten kaç yaşındasın diye. Aklıma tek bir rakam gelmiyor. İnsanın yaşı koskocaman bir yalandır aslında. Yaşı yoktur yani insanın. Kendisi vardır sadece. Altı yaşında bir Nevzat, yirmi altı yaşında bir Nevzat, kırk altı yaşında bir Nevzat, şimdi aynanın bana söylemeye çalıştığı gibi altmış yaşında bir Nevzat yoktur. Sadece Nevzat vardır. Aynanın karşısında gözümü kapattığımda yalnızca Nevzat'ı hissediyorum ben. Yeni Nevzat'ı. Evli çocuklu, Mehpare'li canpareli Nevzat'ı, yaşıma değil.

Derler ki... Aman ne derlerse desinler. Ben demem, ben içime çeke çeke mis gibi yaşarım.

Misal, şu an evimin kapısını kapattım. Sobamı yaktım. Mehpare'm çayı koydu. Canparem uykuya daldı. Minderime oturup şöyle bir evime baktım da; bu gecekondu benim hükümranlığımdı.

DOSYA: 2016 YILINDA ÖYKÜ

KEMAL GÜNDÜZALP

ÖYKÜNÜN YALNIZLIĞI, YALNIZLIĞIN ÖYKÜSÜ

Genel Değerlendirme

Sekiz yıldır yıllık öykü değerlendirmeleri yapıyorum. Bu sekiz yılın içinde üç de öykü yılığı var. Büyük emekle hazırlanan öykü yıllıkları, ilki dışında yeterli ilgiyi görmediğı ve farklı yayınevlerince yayımlandığı için üçüncüden sonra hazırlamaktan vazgeçtim. Sanıyorum ilgili az sayıdaki okuyucu dışında çok da büyük eksiklik yaratmadı. Ancak yıllık öykü değerlendirme yazılarını ve kitap listelerini derlemeyi kişisel bir çalışma olarak yıllık dışında da sürdürdüm. Çünkü *ilk kitaplar zamandizini* için kendim için öyküyü izliyorum. Bu nedenle çok ayrıntılı olmasa da en azından karşılaştırma erekli kısa bir yıllık öykü değerlendirmesi yapmayı düşünüyorum. Ancak kitap listelemesi açısından eksiklikler olabileceğini belirtmeliyim. Yazacaklarım yalnızca saptayabildiklerim, gördüklerim ve ulaşabildiklerimle sınırlı olacak.

Son sekiz yılın somut verilerine ve sayılarına bakıldığında, geçmiş yıllarda ilk kitaplar bakımından “rekor”dan, hatta bunun da aşılmasından söz etmişim. Bu nedenle “öykü yağmuru” ve hatta dinmeyen öykü yağmuru gibi benzetmeler yapmışım. Yine de burada, 2016 yılında öyküyü bazı sayısal veriler ve saptamalar düzeyinde genel çizgileriyle değerlendirmeye çalışıp kitaplara değinirken yazıda yayınevi belirtilmeyecek, merak edenler ilgili listelerde bu bilgiye ulaşabileceklerdir.

2016 yılında yayımlanan öykü kitabı sayısının toplamda (ilk, yeni, toplu, kolektif, çeviri, içinde öykü olan, öykü ve öykücü üzerine kitaplar bakımından) önceki yılların neresinde olduğunu da imlemek için, son sekiz yılın sayısal bakımdan karşılaştırmalı bir çizelgesi aşağıda sunulacaktır. Ancak şunu da belirtmeliyim: Çizelgedeki tüm sayısal veriler elbette en azından kendim için sürekli güncellenmektedir. Bu nedenle daha önce ya da dergilerde/yıllıklarda yayımlanan listelerle karşılaştırıldığında aynı sayıları bulmak mümkün olmayabilir. Burada görülen en son güncellenmiş sayılardır. Bu çizelge, elbette 2016 yılında büyük olasılıkla kesine yakın sayılar içermeyecektir. Kuşkusuz yalnızca sap-

tayabildiklerimle sınırlı olmak üzere, çizelgede görüleceği gibi, veriler önceki yıllara ilişkin bilgileri gösterme ereğiyle sunulmuştur. Tama yakın verilerden yoksun olmasına karşın, saptamalarım göre “rekor” diye nitelendirdiğim 2014 verilerine göre kitaplarda bir “düşüş” görülmektedir. Örneğin ilk öykü kitaplarında yüzü aşkın düşüş gözleniyor. Aynı şey yeni kitaplarda bu düzeyde olmasa da bu yıl orada da ciddi bir “eksilme” gözleniyor. Genel toplamda ise, son üç yılın gerisinde olmasına karşın önceki yıllardan daha fazla olduğu (370 kitap) anlaşılmaktadır.

Veriler incelendiğinde bu yıl yeni öykü kitabı yayımının (79 kitap), ilk öykü kitabından (113 kitap) daha az olduğu görülmektedir. Yayımlanan ilk kitap ve toplam öykü kitabında, genel toplamda kaydı tutulan son üç yılın gerisinde kalınmıştır. Böylece bu yıl yazın dünyasına 113 yeni öykücü katılmış oluyor! Bu durumda 149 yıllık (1867-2016) süreçte Türkiye öykü serüveninde, kitabı yayımlanmış yazar sayısı küçük hata payıyla yaklaşık olarak **2.000**’e yaklaşmıştır.

2016 yılında toplam ilk ve yeni öykü kitabı 192’ye ulaşarak son dört yıla göre 2016 yılı geride kalmıştır. Bu yılın verilerinin kesinliği tam olarak söz konusu değildir kuşkusuz ama eldeki bilgilere göre öykü kitapları yayımında (özellikle son zamanlarda piyasadaki durum da dikkate alındığında) bir gerileme olduğu söylenebilir. Eğer bazı yayıncıların belirttiği gerekçeler (kâğıt sorunu, döviz konusu vb gibi) gerçekçiyse, paralı yayıncılık yapanlar dışında küçük bazı yayınevlerinin kitap yayımlayamaması ya da kapanması gündeme gelebilir. Bunun ilk kitap öykü yayıncılığı açısından kötü bir durum olduğu anlaşılabılır.

Yayımlanan Öykü Kitapları Bakımından Son Sekiz Yılın Karşılaştırılması (2009-2016)

Yıllar	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
İlk öykü kitabı	75	74	99	144	167	219	109	113
Yeni öykü kitabı	80	71	77	93	92	122	117	79
Toplam öykü kitabı	155	145	176	237	259	341	226	192
Çeviri öykü kitabı	26	42	39	49	44	33	51	54
Seçme öykü kitabı	6	5	-	7	8	2	5	6
Toplu öykü kitabı	7	2	9	6	3	8	6	3
Kolektif öykü kitabı	24	12	6	9	18	30	24	15
İçinde öykü olan kitap-ö.yıllığı	2	3	8	6	6	12	5	9
Öykü ve öykücü üzerine kitap	6	7	11	7	13	25	9	3
Yeniden basılan öykü kitabı	-	-	-	-	50	40	59	74
Yeni. basılan çeviri öykü kitabı	-	-	-	-	18	2	12	14
Genel Toplam	231	217	250	325	420	493	397	370

Not: Çizelgede 2016 yılına ait verilerin eksik olabileceği dikkate alınarak karşılaştırma yapılmalıdır.

2016 yılında seçme öykü kitapları, toplu öyküler ve kolektif öykü kitaplarında önceki yıllara göre çok büyük farklar olmamakla birlikte, çeviri öykü kitaplarında da bir değişiklik görülüyor. Bu yıl da yeni baskı yapan öykü kitaplarının yanı sıra çeviri öykü kitaplarının yeni baskıları da saptanabildiği kadarıyla ayrıca listelendi. Yazının ekinde yer alacak listelerde bu sayılar ve kitaplar görülebilir. Burada bir noktaya dikkat çekmek gerekiyor: Yeniden basılan öykü kitaplarında (74 kitap) son yedi yıla göre “yükseliş” görülmektedir. Bu durum öykü adına olumlu ve sevindirici bir veridir.

2016 yılının öykü kitaplarına gelince: Kitap sıralaması yine yayınevlerinin yayımladığı ilk ve yeni öykü kitapları toplam sayısına göre alfabetik olarak yapılacaktır. Yayınevlerinin ikinci baskı öykü kitaplarıyla, çeviri ve öteki kitaplar (seçme-toplu vb.) bu sıralamanın dışındadır. Bu çerçeveden bakıldığında 2016 yılında en çok öykü kitabı yayımlayan yayınevleri arasında Can (11 yeni kitap) ve Nota Bene (6 ilk, 5 yeni) Yayınları 11’er kitapla birinci sırayı alıyorlar. Everest Yayınları (3 ilk, 4 yeni) 7 kitapla ikinci sırayı alırken, Cinius (3 ilk, 3 yeni) ve İz (2 ilk, 4 yeni) Yayınları 6 kitapla üçüncü sırada kalıyor. Gece Kitaplığı (5 ilk) ve Profil (3 ilk, 2 yeni) Yayınları ise 5’er kitapla dördüncü sırayı alıyorlar. Hece (2 ilk, 2 yeni), İthaki (4 ilk), Kora (2 ilk, 2 yeni) ve Neziher (2 ilk, 2 yeni) Yayınları 4’er kitapla beşinciliği paylaşıyorlar. Can Yayınları’nın ilk öykü kitabı yayımlamadığı, Nota Bene’nin ise öykü kitapları yayınında öne çıktığı dikkati çekiyor.

Dante (2 ilk, 1 yeni) Dergâh (3 yeni), Potkal (3 ilk), Sokak (3 ilk), Tilki (3 ilk) ile Ve (2 ilk, 1 yeni) Yayınları 3’er kitap yayımladılar. Alakarga, April,

İkaros, Sıcak Nal ve Tekin Yayınları ise birer *ilk* ve birer *yeni* kitap yayımlayan yayınevleri oldular. Başka Yerler, Ceren, Ferfir, Ot ve Sel Yayınları 2’şer *ilk kitap* yayımlarken, aynı biçimde 2’şer *yeni öykü kitabı* yayımlayan yayınevleri ise şunlardır: Çizgi, Kapı, Phoenix, Yapı Kredi ve Yitik Ülke.

Her yıl olduğu gibi, 2016 yılında da öyküye verdikleri değer bakımından *birer ilk kitap* yayımlayan yayınevleri şöyle sıralanabilir: Akçağ, Akıl Fikir, Altın Bilek, Altın, Arı Sanat, Artshop, Asi, Bellek, Bence Kitap, Boyalıküş, Chiviyazıları, Dedalus, Değişim, Dergâh, Derlem, Doğu, Duvar, Ebabil, Girdap, Goa, h2o, Harf, Herdem, İnsan ve Hayat, İnsancıl, Ka, Kaldırım, Kamer, Kanguru, Karahan, Karina, Kaynak Kültür, Kıvılcım, Kuzgun, Librum, Mylos, Mühür, Ozan, Özlem, Payda, Pergole, Roza, Siyah Beyaz, Şule, TMMOB İMO, Tunç, Ütopya, Varlık, Yazılama, Yediveren, 1984. Birer *yeni öykü kitabı* yayımlayanlar ise şöyle: Aylak Adam, Barış Kitap, Divanyolu, Doğan Kitap, Etki, Hel, Hep, Hiç, İtalik, Mavi Kalem, Okuyan Us, On8, Öğretmenim Dergisi, Pan, Patika, Remzi, Timaş, Vapur ve Zinde Yayınları...

Yukarıdaki çizelgede görüleceği üzere yayımlanan 192 öykü kitabının bir kısmı (113’ü) ilk öykü kitabıdır. Yineleme gibi olacak ancak; elbette bunların içinde adını ilk kez duyduklarım olduğu gibi, dergilerde öykülerini okuduklarım da var. Daha önce de belirttiğim gibi, bu yazılara başladığım yıldan beri dikkatimi çeken bir şey şu oluyor: Her yıl mutlaka birkaç ozanın ilk öykü kitabı yayımlanıyor. Önceki yıl yedisi ilk olmak üzere on, geçen yıl ise dördü ilk, dördü de yeni olmak üzere toplamda sekiz ozanın öykü kitapları yayımlanmıştı. Ozanların da öyküye yöneldiği görülüyor. Görüleceği üzere bu yıl da Oğuzhan Akay’ın ilk öykü kitabı (*Touchdown*) yayımlandı. Arife Kalender de ilk öykü kitabını (*Dört İsmail Bir Leyla*) yayımlayan ozanlardan oldu. Bu çerçevede yine şiirleriyle tanınan ve ozan olarak da bilinen, ama daha önce de öykü kitapları yayımlanan Kadir Aydemir (*Ay Yağmurları*), Onur Akyıl (*Dün Gece Çok Gençtim*) ile romanları ve başka kitapları da bulunan Tahir Abacı’nın (*Gül Harmanı*) yeni öykü kitapları yayımlandı. Bazı yerlerde Onur Akyıl’ın “ilk kitabı” denmesine karşın, bu yazarın ikinci öykü kitabıdır.

Dergilerde yayımladıkları öyküleriyle bilinen Adil İzci (*Ada Sularında*), Aliye Zorlu Mit (*Herkesin Bildiği Kendine*), Eylem Ata Güleç (*Boşlukta Büyüyen*), Nur İçöz (*Denize Küskün*), Sedat Demir (*Küçük Paris Fena Öksürüyor*), Semra Bülgin (*Hep Aynı Sabaha Uyandım*), Senem Gezeroğlu (“*Zaman Dursun İstedim*”), Ülkü Yalın Günay (*Gümüşle Yıkanmış*), Tuba Kır (*Üzgülün Muhallebi*), Yayla Boztaş (*Çayım Çiçek Kokuyor*) 2016 yılında ilk öykü kitaplarını yayımlayan yazarlar içinde dikkati çeken adlar oldu. Bu yazarlardan Adil İzci ve Nur İçöz çocuk kitaplarıyla tanınan yazarlar. Yayıncı Sedat Demir’in de ilk öykü kitabıyla öykücülere katılması ilginç oldu. Müebbet’ten mahkûm Nevzat

Çapkın'ın *Çiçeğe Ağıt* adlı kitabıyla, Özbekçe yayımlanan Nurullah Muhammed Raufhan'ın *Kuytadaki Kulübe* adlı ilk öykü kitapları da anılmalıdır.

Gamze Arslan, daha sonra yayımlanan *Çerçialan* adlı dosyasıyla 2016 Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü, Aliye Zorlu Mit başka bir adı taşıyan (*Eeee-kıtaplaşırken adı değişmiş*) dosyasıyla 2015 Uluslararası Ankara Öykü Günleri Derneği Öykü Ödülü'nü kazanmıştı. Ödül alan dosyasının gecikmeli de olsa yayımlanması sevindirici.

Bazı ilk öykü kitaplarını kısaca andıktan sonra, yeni kitaplara geçmeden önce şunu da belirtmeliyim: Everest Yayınları'nın usta yazar Orhan Kemal'in oğlu Işık Ögütçü'nün derlemesi *Unutulmuş Öyküler* adlı öykü kitabını yayımlaması çok önemli. Yazarların ölümünden sonra yayımlanan bu tür kitapları her zaman değerbilirlik olarak çok önemserim. Genç okurun da yazara yaklaşması açısından olumlu bir çaba olarak görülmelidir. Çünkü Orhan Kemal yazdıklarıyla mutlaka okunması gereken değerli bir yazardır.

Bu yıl birçok usta yazar, yeni öykü kitaplarını yayımladılar. Birçoğu uzun aradan sonra görüldü, bazıları yeni kitaplarıyla yeniden okurla buluştu. Bu yazarlardan Abdullah Harmancı (*Melek Kayıtları*), Cemal Şakar (*Kara*), Cemil Kavukçu (*Maviye Boyanmış Sular*), Feyza Hepçilingirler (*Anlar: 101 Kısa Öykü*), Mario Levi (*Bir Cümlelik Aşklar*), Mustafa Kutlu (*İyiler Ölmez*), Necati Güngör (*İnsanlığın Sonbaharında*), Osman Şahin (*Mor Cepken*), Özcan Karabulut (*Muhteşem Tutkularımızın Bir Sonraki Saatinde*), Sadık Yalsızuçanlar (*Vadideki Balzac*), Yıldız Ramazanoğlu (*Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım*) yeni öykü kitapları başta anılması gereken yazarlar. Cemil Kavukçu ve Mustafa Kutlu ayrıca kendi geleneklerini bozmayarak her yıl birer öykü kitabı da yayımlayan yazarlardan oldular. Çok uzun yıllardan sonra Necati Güngör ve Özcan Karabulut'un yeni öykü kitapları okurları için gerçek birer sürpriz olmuştur. Tahir Abacı'nın onca şiir, roman, incelemiden sonra neredeyse 40 yıl sonra ikinci öykü kitabını (*Gül Harmanı*) yayımlaması hoş bir gelişme olarak mutlaka anılmalıdır. Feyza Hepçilingirler de bir ustalık göstergesi olarak kısa öykülerini (101 öykü) yayımlamıştır.

Yine Ahmet Büke (*Gizli Sevenler Cemiyeti*), Ahmet Tulgar (*Trajik Nüans*), Barış Bıçakçı (*Seyrek Yağmur*), Berna Durmaz (*Karayel Üşümesi*), Bora Abdo (*Seni Seviyorum. Çok, Pergel İkilmesi I*), Jale Sancak (*Belki Yarın*), M. Özgür Mutlu (*Karton Ev*), Nazlı Karabıyıkoglu (*Hayvanların Tarafı*), Pelin Buzluk (*En Eski Yüz*), Sibel Eraslan (*Babam İçin Beyaz Bir Kuğu*), Sine Ergün (*Baş-tankara*), Şule Gürbüz (*Öyle miymiş?*), Yekta Kopan (*Sakin Oraya Gitme*), Zeynep Hicret (*Çolak Hattat*) kendi çizgilerinde yeni öyküleriyle izlenmesi gereken yazarlar arasında yer aldılar. Öteki kitaplar ve kitap seçimi için ilişikteki listelere bakılabilir.

Bu arada yıl içinde yeni baskısı yapılan bazı öykü kitaplarını da belirtmeye çalışayım: Sait Faik Abasıyanık'ın 7 (*Kumpanya, Son Kuşlar, Semaver, Alem-dağ'da Var Bir Yılan, Mahalle Kahvesi, Kayıp Aranıyor, Havada Bulut*), Canan Tan'ın 5 (*İster Mor İster Mavi Çikolata Kaplı Hüzünler, Söylenmemiş Şarkılar, Sol Ayağımın Baş Parmığı, Türkiye Benimle Gurur Duyuyor*), Sabahattin Ali'nin 4 (*Sırça Köşk, Değirmen, Yeni Dünya, Kağrı Ses Esirler -oyun*), kitabı yayımlanırken, Hilâl Nesin (*Diren Muhtar!, Gevşek Vidalar, Şeyimin Derdi*), Necdet Ekici (*Gül Olacaksın, Yüreğimdeki Cemre, Yüreğimi Sana Bıraktım*), Tomris Uyar (*Dizboyu Papatyalar, Aramızdaki Şey, Yaza Yolculuk*) ve Yalçın Tosun'un (*Anne Baba ve Diğer Ölümcül Şeyler, Peruk Gibi Hüzünlü, Bir Nedenle Sunuldum*) 3'er, Ali Haydar Haksal (*Sesim Bana Yetmiyor, Güneşe Koşan Adam*), Ferit Edgü (*Av, Leş-Toplu Öyküler*), Halid Ziya Uşaklıgil (*Bu muydu? ve İlk Hikâyeler ve Tuhfe-i Letaiif*) ve Mustafa Kutlu'nun ise 2'ser (*Uzun Hikâye, Mavi Kuş*) kitabı yeniden yayımlandı. Adnan Özyalçiner'in Toplu Öyküler'i 4 cilt (*Panayır/Sur, Gözleri Bağlı Adam/Yagma, Cambazlar Savaşı Yitirdi/Sağanak, Alaycı Öyküler/Aradakiler*) ve Aziz Nesin'in Seçilmiş Öyküler'den oluşan *Güldürmekten Öldüren Öyküler*'i de 2 cilt olarak yeniden basılan kitaplar. Tek kitabı yeni baskı yapan bazı yazarlar ve kitapları ise sırasıyla şöyle: Ayfer Tunç (*Evvelotel-Saklı*), Buket Uzuner (*Yolda*), Füzûzan (*Parasız Yatılı*), Haldun Taner (*Yaşasın Demokrasi*), Hüseyin Rahmi Gürpınar (*Meyhanede Kadınlar*), Nazan Bekiroğlu (*Nun Masalları*), Necati Mert (*Zamansız*) Samipaşazade Sezai (*Küçük Şeyler*), Sevinç Çokum (*Beyaz Bir Kıyı*), Suat Derviş (*Behire'nin Taliple-ri-uö*), Tezer Özlü (*Eski Bahçe Eski Sevgi*).

En çok eski öykü kitabı yayımlayan yayınevleri de şöyle: Yapı Kredi (18 kitap), Doğan Kitap (7 kitap), İş Bankası Kültür (5 kitap), Can ve Evrensel Basım 4'er, Akçağ, Düşün, İz, Özgür ve Sel 3'er, Dergâh, Hece, İletişim, Metis, Nesin 2'ser kitap. Yeniden basılan çeviri öykü kitaplarından ise 11 tane saptanabilmektedir. Yeniden baskı yapan tüm yazarlar ve kitapları listelerde görülebilir.

Son sekiz yıla bakıldığında 2009 ve 2015 yılları dışında ilk öykü kitaplarının yeni öykü kitaplarından daha çok yayımlandığı görülüyor. En çok ilk (219 kitap) ve yeni (122 kitap) öykü kitaplarının yayımlandığı yıl ise 2014 olmuştur. Eksik olma olasılığına karşın benim saptamalarıma göre son iki yılda bu sayılara ulaşılammıştır. 2009-2014 yıllarında hem ilk hem de yeni kitaplarda erkek yazarlar çoğunlukta idi. 2015 yılında ilk kitaplarda kadın yazarlar erkek yazarlara yakinken, yeni kitaplarda fark erkek yazarlar adına açılıyordu. Bu yıl da kadın yazarlar yine azınlıkta kalıyorlar.

Sunulan çizelgeden de anlaşılacağı üzere seçme öyküler kitaplarında sayı 2009'la aynı: 6 kitap. Kitapları sürekli yeni baskı yapan Sabahattin Ali'nin Seçme Öyküler'i *Kamyon*, Sait Faik Abasıyanık'ınkiler ise doğrudan *Seçme Öykü-*

ler adlarıyla yayımlandı. Sabahattin Ali'nin *Üç Öykü'sü* ile Yaşar Kemal'in Seçme Öyküler'i *Yolda* adıyla Doğan Kardeş (YKY) dizisinden çıktı. Aziz Nesin'in *Darbeler Kitabı* ile Ahmet Önel'in *Eğik Zaman* kitapları da seçme öykülerden oluşuyor.

Toplu öykülerde ise geçen 2010 ve 2013 yılları dışında öteki yıllardan daha az bir sayıya ulaşılmış: 3 kitap. Bunlardan çok çabuk unutulmaya terk edilen ayrıntı ustası bir yazar olan Muzaffer Buyrukçu'nun öyküleri Bütün Eserleri başlığıyla şimdilik iki kitapta toplandı ve sanıyorum sürecek: *Her Şey Bittiği Yerde Başlar* ve *Bulanık Resimler*. Epeydir öykü yazmayan Hasan Ali Toptaş'ın toplu öyküleri de *Geçmiş Şimdi Gelecek* adıyla yayımlandı.

Bu yıl yayımlanan kolektif kitaplar, 2010-2011 ve 2012 yılları dışında öteki yıllardan çok daha az: 15 kitap. 2014 yılı en çok kolektif öykü kitabının yayımlandığı yıl olmuştur: 30 kitap. Bunlardan *Dünyalılar-Bilimkurgu Öyküleri* TBD Bilimkurgu Yarışması Seçkisi (2011-2015), Linç öykülerinden oluşan *Vur Ulan Vur-Linç Öyküleri* Tanıl Bora-Levent Cantek derlemesi olarak yayımlandı. Editörlüğünü Cengiz Yakıncı'nın yaptığı *İbni Sina Yüksek İhtisas Öyküleri* ve *İbni Sina 2016 Öyküleri* de kolektif öykülerden oluşan iki kitap. *Arap ve Fars Kadın Öykücülerden İnciler*'i çeviren ve derleyenler: Gamze Yücetürk-Serpil Yıldırım. Genç öykücülerin çalışmalarından oluşan *Öykü Sınır Bilir mi?* adlı kitabın editörlüğünü ise Erhan Söğüt yapmış. İlginç bir çalışma da Zeynep Ergun'un hazırladığı *Canımı Yakma!*

Kuşkusuz kaçırdıklarım, görmediklerim vardır, ancak bu yıl öykü ve öykücüler üzerine yayımlanan saptayabildiğim kitap sayısı yalnızca 3 tane. 2009 yılından bu yana en düşük sayı oldu. Oysa 2014 yılında bu konuda 25 kitap yayımlanmıştı. Yazınca kızanlar oluyor ama yayıncılık sektörü, ne yazık ki artık eleştiri ve inceleme istemiyor! Dolayısıyla kimse bu alanda çalışmayı göze alamıyor. Kendimden biliyorum, onca emeğin yayımlanmaması olasılığı da yüksektir... İnsanın yazma şevkini bile kırabiliyor. Bir bakıma öykünün yalnızlığı söz konusudur. Böyle de olsa yalnızlığın öyküsü yazılacaktır.

Bu bağlamda Necip Tosun için bir araç açmak gerekiyor. Neredeyse her yıl öykü üzerine oylumlu bir kitap yayımlayarak bu alanda emeğini esirgemeyen verimli ve çalışkan bir yazar olduğunu gösteriyor. Necip Tosun'un geçen yıl yayımlanan büyük emek ürünü *Günümüz Öyküsü* bence önemsen-

mesi gereken ve mutlaka okunması gereken bir kitaptı. Necip Tosun bu yıl da değerli bir çalışmaya imza atmış: *Öykümüzün Sınır Taşları Türkçenin En İyi 100 Öykü Kitabı*. Öykücü ya da kitap seçimlerine katılmayabilirsiniz, ancak birçok öykü meraklısı için başucu kitap işlevini görecektir. Necip Tosun'un buradan romana da uzanacağı anlaşılıyor. Bu anlamda geçmiş zamanda önemli bir kaynak kitap Cevdet Kudret'in 1965-1990 yılları arasında tamamladığı üç ciltlik *Türk Edebiyatında Hikâye ve Roman* çalışmasıydı. O kitaptan sonra alanda bir eksiklik olduğu söylenebilir. Çünkü Cevdet Kudret'in dev yapıtı iki yüz yıllık (1859-1959)

bir yazına odaklanmıştı. Bu çalışma tek kitap olarak bu yıl Kapı Yayınları arasında yeniden yayımlandı.

Belirtilen nedenlerle kısır kalan alana karşın, bu yıl dikkati çeken başka iki çalışma da Melih Erzen'in *Sur Kapılarında-Adnan Özyalçiner'in Öyküleri* ve Ahmet Cüneyt Issı'nın *'Arada' Hikâye 'Arada' Kurulmuş Bazı Hikâyeler* adlı kitapları oldu. Ne yazık ki başka da bir çalışma saptayamadım.

2014 yılında içinde öykü de bulunan on kitap yayımlanmıştı. Geçen yıl ise yalnızca üç tane. 2016'da yine bir artış var: 9 kitap. Ozan Hüseyin Ferhad'ın *Cennetten Bir Yer* adlı kitabı bunlardan birisi. Avi Pardo çevirisi Charles Bukowski'nin *Kediler*'i de ilginç bir kitap. M. Emin Özcan'ın çevirdiği Honoré de Balzac'ın yazdığı *Modern Çağ Uyarıcıları Risalesi* ve Z. Marcas da öykü barındıran bir kitap olarak dikkati çekiyor. Yine Levent Cantek'in editörlüğünü yaptığı *Resimli Türkçe Edebiyat Takvimi 2017* yılın son günlerinde yayımlandı.

Bu yıl da tek öykü yıllığı çıktı. Bu nedenle ayrı bir başlık açmak yerine, onu da içinde öykü olan kitaplar arasına aldım. Bu yıl iki kişi hazırlamış: Sadık Yalsızuçanlar ve Yunus Nadir Eraslan'ın hazırladığı *Edebiyat Ortamı 2016 Öykü Yıllığı* Edebiyat Ortamı Dergisi'nce yayımlandı. Tüm kitaplar ve yayınevleri için listeye bakılabilir.

Çeviri öykü kitaplarında geçen yıldan üç fazla kitap saptayabildim: 54 kitap. Can'da Alice Munro rüzgârı sürüyor, iki kitabı yayımlandı: *Castle Rock Manzarası* (Çeviren: Roza Hakmen) ve *Gençlik Arkadaşım* (Çeviren: Erhun Yücesoy). Julio Cortázar'ın *Bütün Öyküleri 1'de Ötekinin Rüyası* (Çeviren: Süleyman Doğru) adıyla çıktı. Öteki çeviri öykü kitaplarından bazıları şunlar: Mihail Afanasyeviç Bulgakov-*Kızıl Moskova* (Çeviren: Ergin Altay), Antonio Tabucchi-*Tersyüz Oyunu* (Çeviren: Neyyire Gül Işık), Hagop Baronyan-*Adabımuşaşeretin Zararları* (Çevirmenler: Ararat Şekeryan-Nıvart Taşçı), Mo

Yan'dan bir uzun öykü-*Değişim* (Çeviren: Erdem Kurtuldu), Raymond Carver-*Azgın Mevsimler* (Çeviren: Ayça Sabuncuoğlu) ve Kürtçeden bir kolektif çeviri: Ercan y Yılmaz'ın hazırladığı *Biraz Dolaşacağım Öykü Seçkisi*'ni Şêxo Filik çevirdi. DeliDolu, ikisi Julio Cortàzar'dan olmak üzere (*Takipçi* Charlie Parker'a adanmış bir öykü-Çeviren: Pınar Savaş ve *Buluşma*-Çeviren: Altuğ Akın) ayrıca ikisi de Niran Elçi çevirisi olan John Cheever'in *Güz Nehri* ve *Daha Önce Derlenmemiş Diğer Hikâyeler* ile George Saunders'ın *Pastoralya*'sı. İthaki, Ray Bradbury'nin *Güneşin Altın Elmaları* (Çeviren: Mehmet Morali) dışında iki seçme öyküler ve bir de kolektif öykü derlemesi yayımladı: Saki-*Hayatın Sınır Çizgileri* (Çeviren: İnci Katırcı), Washington Irving-*Uykulu Kuytu Söylencesi* (Çeviren: Nagihan Çakır) ve F. Cihan Akkartal'ın hazırlayıp çevirdiği *Sarı Kral Öyküleri*. İletişim, sırasıyla Ergin Altay ve Mehmet Özgül çevirileriyle Lev Nikolayeviç Tolstoy'dan iki kitap (*Sivastopol Öyküleri* ve *Öyküler*) yayımlarken, İş Kültür de İlknur İgan çevirisiyle Lou Andreas-Salomé'den birisi uzun öykü olmak üzere iki kitap (*Feniçka* ve *Arayışlar-uö*), E. T. A. Hoffmann'dan *Matmazel de Scudéry* (Çeviren: Gülperi Zeytinoğlu) ve bir de Celâl Üster'in hazırlayıp çevirdiği kolektif seçki (*Kısa Öykünün Büyük Ustaları İngiliz ve Amerikan Edebiyatında*) yayımladı. Doğan Kitap ise Haruki Murakami'den Ali Volkan Erdemir çevirisiyle iki kitap birden yayımladı: *Kadınsız Erkekler* ve *Tuhaf Kütüphane*. Yılın en ilginç ve dikkate değer çevirilerinden ikisi de şunlar olmalı: Kafka Kitap'tan Svetlana Aleksiyeviç-*İkinci El Zaman Kızıl İnsanın Sonu* (Çeviren: Sabri Gürses) ve Notos Kitap'tan Alejandro Zambra-*Belgelerim* (Çeviren: Çiğdem Öztürk). Tüm çeviri öykü kitapları için listeye bakılabilir, ama şu kolektif olanları da anmak gerekiyor: Ayrıntı'dan *Yanık Diller* (Yayına Hazırlayanlar: R. Thomas-D. Widmyer-C. Palahniuk/ Çeviren: Sinem Çetmilioğlu) ve Pena'dan *Yitik Kalpler İstasyonu* (Çeviren: Karen Yardımlı).

Can Yayınları'nın yayımladığı çeviri öykü kitabı (biri bütün öyküler, birisi seçme öyküler, birisi de öykü seçkisi) sayısı geçen yıldan bir fazla: 11 kitap. DeliDolu, İş Bankası Kültür ve İthaki Yayınları 4'er kitap yayımlarken, Alfa, Doğan, Epsilon, Everest, İletişim 2'ser çeviri öykü kitabı yayımladılar. Haksızlık olmasın diye tek çeviri öykü kitabı yayımlayan yayınevlerini de şöyle sıralayalım: Alakarga, Altıkkırkbeş, Ayrıntı, Bengü, Cem, Domingo, Dedalus, Fabula, Hece, Kafka, Kırmızı Kedi, Nora, Notos, Parantez, Pena, Pinhan, Siren, Soyka, Timaş, Yapı Kredi ve Yüz Kitap. Çevirmeni önemseyen okurlar için, öykü çevirilerinde birden fazla çeviri yapmış olan çevirmenlerin adını yazınsal emeğe saygı ve değerlilik olarak anmak isterim. Bu yıl birden fazla çeviri yapan adlar şöyle: Yeniden basılan çeviriler dışında, Avi Pardo 3 kitap çevirirken, Ali Volkan Erdemir, İlknur İgan, Mehmet Harmancı ve Niran Elçi ise 2'ser kitap çevirdiler.

2016 yılındaki bazı öykü ödülleri kazananları da anarak içtenlikle kutlayalım. Bu yıl da üç tür ödül söz edilebilir: Öykü ödülleri dışında, öykücü

yazarlara verilen ödüller ve onur ödülleri. Doğan Ateş *Tablolardan Kalan Kırıntılar* adlı dosyasıyla Uluslararası Ankara Öykü Günleri Derneği Öykü Ödülü'nü kazandı. Bu dosya henüz yayımlanmadı. Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü *Çerçialan* adlı dosyasıyla (yayımlandı-Varlık Yayınları) Gamze Arslan'a verildi. Muzaffer Kale *Güneş Sepeti* (Can Y.-2015) adlı kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı aldı. Yalçın Tosun *Bir Nedene Sunuldum* (YKY-2015) ve İnan Çetin *Kureys'in Kurtları* (YKY-2015) adlı kitaplarıyla Yunus Nadi Ödülleri Öykü Ödülü'nü, yine Melike Belkis Aydın *Pembe Kızıl* (Nota Bene Y.-2015) ve Göksu Baykal *Geç Kalmış Bir Öpüş* (Nota Bene Y.-2015) adlı kitaplarıyla Türkan Saylan 6. Sanat Ödülü-Öykü Ödülü'nü paylaştılar. (Ayrıca içinde şunu da belirtmeliyim: Ömür İklim Demir'in geçen yıl yayımlanan *Muhtelif Evhamlar Kitabı*/YKY.-2015/ adlı yapıtıyla Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandığı, ancak sonucun açıklanmadığı ve yazara bildirilmediği, ayrıca ödül töreni yapılmadığı öğrenilmiştir! Umarım tersi olur ve bu not geçersiz kalır...)

Öykü onur ödülleri ve öykücülere verilen ödüller ise şöyle: 16. Ankara Öykü Günleri Onur Ödülü Buket Uzuner'e, Necip Fazıl Kısakürek Ödülleri Öykü Ödülü Cihan Aktaş'a, Necip Fazıl Kısakürek İlk Eserler Ödülü Mustafa Çiftçi'ye, Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Ödülü ve Necip Fazıl Kısakürek Saygı Ödülü Mustafa Kutlu'ya, Fransa/Türkiye Edebiyat Ödülü ise Oya Baydar'a verildi.

Geçen yıl öykü yazarları için bir "yitikler yılı" olmuştu neredeyse. 2015 yılında öykü de yazmış sekiz yazarı yitirmiştik. Bu yıl da öykü yazmış üç değerli yazarı yitirdik. Merak edenler için, bu yazarların tüm öykü kitaplarının listesini de bir anma, anımsatma olarak kitap listeleri içinde veriyorum.

Tahsin Yücel (17 Şubat 1933 Ötegeçe Köyü-Elbistan-Kahramanmaraş/22 Ocak 2016 İstanbul)

Ülkü Ayvaz (5 Mayıs 1955 Bayburt/23 Nisan 2016 İstanbul)

Yiğit Okur (1934 Erzincan/1 Ocak 2016 İstanbul)

Başlıkta genel değerlendirme denmesine karşın, burada yapılan bir yıllık dö-küm, saptama ve listeleme çabasının birincil derecede yazınsal bir kaygısı yoktur. Daha çok ilk kitaplar zamandizinine bir ek sayılmalıdır. Bu nedenle dileyenler ve izlemiş olanlar daha önce hazırladığım ve *Hayal* ile *Dünyanın Öyküsü* dergilerinde yayımlanmış bulunan ilk kitaplar *zamandizinine* 2016 yılında yayımlanan kitapları da ekleyebilirler. Yıllık öykü çalışmasını merak edenler ve ilgilenenler için bu toplu değerlendirmenin ekinde saptanabilen kitap listeleri ilişikte sunulmuştur.

Bir kötü, bir de iyi haberle bitireyim: *14 Şubat Dünyanın Öyküsü* Dergisi kapandı. Ancak Can yayınları *Öykü Gazetesi*'ni yayımlamaya başladı.

Öyküyle kalın.

Didim, 1 Aralık 2016

2016 YILINDA BEĞENİLEN İLK BEŞ ÖYKÜ KİTABI SORUŞTURMASI

NECATİ MERT

Ağrı Eşiği, Temel Karataş, Nota Bene Yayınları

Zaman Dursun İstedim, Senem Gezeroğlu, İz Yayıncılık

İnsanlığın Sonbaharında, Necati Güngör, Vapur Yayınları

Öyle Miymiş? Şule Gürbüz, İletişim Yayınları

Melek Kayıtları, Abdullah Harmancı, İz Yayıncılık

SADIK YALSIZUÇANLAR

İyiler Ölmez, Mustafa Kutlu, Dergâh Yayınları

Melek Kayıtları, Abdullah Harmancı, İz Yayınları

Gizli Sevenler Cemiyeti, Ahmet Büke, On8 Kitap

İki Dünyanın Ustası, Aykut Ertuğrul, İz Yayıncılık

Derdin İncinmesin, Mustafa Orman, Everest Yayınları

NECİP TOSUN

Kara, Cemal Şakar, İz Yayıncılık

Melek Kayıtları, Abdullah Harmancı, İz Yayıncılık

Vicdan Sızlar, Güray Süngü, İz Yayıncılık

Küçük Paris Fena Öksürüyor, Sedat Demir, Dedalus Yayınları

Işıklar Açık Kalsın, Mehmet Kahraman, Hece Yayınları

Cemal Şakar *Kara*'da zamanda kaybolmuş, mekânda şaşan, ne geçmişi ne de geleceği olan bahtı kara insanların merhametsiz, acımasız dünyada bir bir savruluşlarını hikâye eder. Sonları aynı olsa da her biri ayrı kedere yazılmıştır ve büyük şehrin boşluğuna düşerler. Cemal Şakar'ın özellikle son dönemlerde duygu ağırlıklı öykülerden düşünce ağırlıklı öykülere evrildiğini görürüz. Kişisel açmazları ve dramları, sadece içsel bir derinliğe doğru değil, aynı zamanda toplumsal sorunlara ve dinî doğrulara doğru açılar. Şakar toplumsal dramlara eğilmekle birlikte oradan bireysel dramlar devşirir.

Abdullah Harmancı *Melek Kayıtları*'nda nitelikli bir öykü evreni yaratmış, özellikle büyümlü gerçekçiliği çağrıştıran ve rüya anlatım diyebileceğimiz bir tutumla yazdığı öykülerde oldukça başarılı. Diğer yandan postmodernizme göz kırpan, parçalı, anekdot öykülerde de nitelikli bir düzeyi tutturmuş. Ancak kitabın belki de en önemli özelliği Abdullah Harmancı'nın daha yoğun minimal öykü yazacağıının, rafineleşmeye doğru gideceğinin kuvvetli ipuçlarını vermesidir.

Güray Süngü son öykü kitabı *Vicdan Sızlar*'da, saflığa, masumiyete ve merhamete çağırıyor insanları. Mahallenin yoksullarına, iyilerine, dışarıdakilerine bakıp kaybolmaması gereken güzellikleri selamlıyor. İnsanları birbirinden ayıran zihin yapılarını açık edip ayrışma ve kamplaşmanın götürdüğü, ezip yok ettiği masumiyete dikkat çekiyor. Delilik ile âşık olma arasında gidip gelen mahallenin kimsesizlerini, korku, takıntı ve yalnızlık ekseninde hikâye ediyor.

Sedat Demir'in ilk kitabı *Küçük Paris Fena Öksürüyor*'da şiiriyet, lirizm, ritim ve çağrışıma yaslı anlatım gibi modern öykünün imkânları ustalıkla sergilenir. Kurgu, biçimsel yapı olayların önüne geçer. Her şey izlenimlere, olayların insanda bıraktığı etkilere yaslanmıştır. Geri dönüşlerle, hâlihazırdaki geçmişin izleri, çağrışımları, etkileri anlatılırken, yaşanan ve geçmiş, zihinde âdeta birbirine karışmıştır. Nesneler, görüntüler bireye bir şeyler çağrıştıırken, içinde bulunulan ân, geçmişte yaşanan ve gelecekte yaşanacak olayları anlamaya kapı aralar.

Mehmet Kahraman, ikinci kitabı *Işıklar Açık Kalsın*'da, duyguları incelikle öykü formuna dökerek modern öykünün imkânlarını kavramış bir öykücü kimliği sergiler. Öykülerinde dil, gerek tiplerle gerekse atmosferle tam bir uyum içerisinde. Kısa kısa cümlelerle duru, yalın, yapmacık olmayan sade bir dilin peşine düşer. Yaşanan ânların içsel boyutu dokunaklı kelimelerle örülür. Bu sade ama yoğun dil, bizi hemen yakalar ve kendi atmosferine alıverir. Ve biz bu akışkanlığın içinde dilin tadına varırız. Olayı değil o olayın yazarda yarattığı izlenimleri, etkileri, çağrışımları öyküleştirebilir.

HANDAN ACAR YILDIZ

Melek Kayıtları, Abdullah Harmancı, İz Yayıncılık

İnsanın Acayip Kısa Tarihi, Güray Süngü, İz Yayıncılık

Işıklar Açık Kalsın, Mehmet Kahraman, Hece Yayınları

Yeraltı Bulutları, Bünyamin Demirci, Şule Yayınları

Zaman Dursun İstedim, Senem Gezeroğlu, İz Yayıncılık

ABDULLAH HARMANCI

Kara, Cemal Şakar, İz Yayıncılık

Vicdan Sızlar, Güray Süngü, İz Yayıncılık

Babamın Şarkısı, İsmail Özen, Profil Yayıncılık

Işıklar Açık Kalsın, Mehmet Kahraman, Hece Yayınları

Yeraltı Bulutları, Bünyamin Demirci, Şule Yayınları

HASİBE ÇERKO

Son zamanlarda beni derinden yakalayan öyküler okumayı ve çok farklı tarzlarda bilgiye ulaşmayı istediğime kuşku duymuyorum. Derin, şiirle kaynaşmış, poetik imgelemi kendi kişisel deneyimleriyle bulmuş öyküler elbette hayranlıkla okunur, kendine bir yer bulur evrenimde. Kahramanını yolda, sınırda bir yerlerde de bulabilmeyi hedefleyen otantik metinleri arar olduğumu söylemeli miyim, bilmiyorum. Varoluşsal bilgiyi keşfeden, tedirgin eden, edilgenlikle varlığa dokunan, derin, hakikat kadar acı -ama öznel hakikilik. Realist bakış açısından çıplak gerçeklik değil- metinleri özlüyorum.

Bunun dışında, yalnız dünyayı güzelleştirme eğilimindeki öykülerin öznel-lik ve biçim kaygısı gütmmediğini rahatlıkla söyleyebilirim. Bölünmez bir bütün hâlinde bir araya gelen imgeler, sesler ve tartımlarla yazılan, doğayı dışlamak-sızın somut dramatik birliğini kuran öykülerin daha da çoğalmasını diliyorum.

Ayrıntılı tasvirin, imgesel doku içinde açılan sivruluşların, incelikli karanlık algısının özlemi içersindeyim. Özne nesne ikiliğine saplanıp kalmış öyküler yazık ki günümüz öykü anlayışını belirlemiş durumda. Biraz da olsa tedirgin etmesini başaran fantastik insani hâllerin öykücülüğümüzde egemen olmasını diliyorum.

Sonra, günümüz insanını doğa içinde ele alarak onu daima aşmaya çalışan ve doğaya bakışta bir içtenlik ve doğanın uyumunu kavrayış.. merhamet.. gerçekdışı mevcudiyetleri göz ardı etmeme.. kelimelerin özel anlamındaki metaforik büyü.. sevincin acı boyutuna inilen, sarsan anlık karşılaşmalar, kökensel, sezgisel az çok mitik izlek.

Kaybolmuş çocukluk cennetimizi anımsatan lirik, düş tadında öyküler (kalıcı bir etki bırakan büyü atmosferindeymişim gibi hissettirecek diyelim). Bundan, öykücünün yalnız duygu sorunları ile uğraşmasını umuyordum gibi bir sonuç çıkarılmamalı. Yalnız duygu ile kuşatılmak, öykünün nesnelleşmesi açısından elbette yetersizdir. Biçimleri dışlaştırmaktan çok kendi neşe ya da kederlerinden duyduğu keyif ve acıyı ifade eden öykülerden öznelmiş gibi bahsetmek hata olur. Öznellik biçim kaygısı ile iç içedir. Zaten öyküyü herhangi bir özel duygusal bir çembermiş gibi belirleme girişimi, o öyküye haksızlık etmiş olur.

Olabildiğince soyut öykü okumaktan tat alır olduğumu itiraf ediyorum. Bu tatları, renkleri bulduğum öyküler yayımlanmadı henüz.

Mesala; Faulkner okurken içine düştüğüm şaşkınlığı, Woolf okurken beni sarmalayan derin mitik izleği, Kafka'nın fantastik insanını, Sait Faik'in yüreğiyle, kendiliğindenlikle ulaştığı insani heyecanı, Özdenören'in, dilin ve toplumsalın sınırlarına hapsolmayan gizemli, absürd, derin bir insani duyarlılıkla gerçekleştirdiği

uç örnekleri, ustanın ifade biçimlerindeki kökensel, soyut varoluş çizgisini, cesa-
retini, kişisel deneyiminin doruğundaki çok canlı, incelikli anlatımını özlüyorum.

2016 yılında bu anlamlar çerçevesinde aradığım tarzda öykü kitapları oku-
ma şansım olmadı. Bununla beraber yılın öykü kitaplarından birkaçını söylemem
gerekirse;

Küçük Paris Fena Öksürüyor, Sedat Demir, Dedalus Yayınları

Kara, Cemal Şakar, İz Yayıncılık

Melek Kayıtları, Abdullah Harmancı, İz Yayıncılık

Işıklar Açık Kalsın, Mehmet Kahraman, Hece Yayınları

Hicaz Koro, Aziza Rüya, Şule Yayınları

MEHMET KAHRAMAN

2016 öykü için güzel bir yıl oldu. Nitelikli, güzel öykü kitapları çıktı. Mustafa Kutlu, Cemal Şakar, Sibel Eraslan, Abdullah Harmancı, İsmail Özen, Güray Süngü, Emine Batar gibi öykücülerin yanında ilk kitaplarını çıkaran öykücüler de vardı. Burada beş isim soruluyor ama o kadar iyi öykü kitaplarının arasından beşini belirtmek zor. Ben buraya ilk öykü kitapları ile dikkat çeken öykücülerini almak istiyorum.

Acziyetin Tekniği, Emre Ergin, İz Yayıncılık

Yüzümü Tanı, Betül Nurata, Profil Yayıncılık

Masalından Göçen Kuş, Hanife Altun, Notabene Yayınları

Zaman Dursun İstedim, Senem Gezeroğlu, İz Yayınları

Son Bisküvi, Ercan Ata, Ötüken Neşriyat

YILDIRIM TÜRK

Melek Kayıtları, Abdullah Harmancı, İz Yayıncılık

Eşikte, Metin Özdemir, Ötüken Neşriyat

Karayel Üşümesi, Berna Durmaz, Can Yayınları

Işıklar Açık Kalsın, Mehmet Kahraman, Hece Yayınları

Kar Makamı, Mukadder Gemici, Dergâh Yayınları

2016 YILINDA İLK ÖYKÜ KİTABI YAYIMLANANLARLA İLGİLİ SORUŞTURMA

SENEM GEZEROĞLU

– 2016’da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?

– Hem ilk hem öykü hem de kitap olması nedeniyle bu soruda geçen “ilk öykü kitabı” ifadesi benim için çok önemli. İlk kitabın heyecanı bambaşka tabii ki. Ben onu üç yıl önce *Harflerin Aşkı*’nda tatmıştım. Onun yeri ayrı. Kitaplarımın hepsi benim çocuğum gibi demeyeceğim asla. Öyle desem anne olurdum zaten, olamadığım için yazmayı seçtim. Çocuklar arasında ayırım yapılmazmış, ben kitaplarım arasında ayırım yapıyorum çünkü, öykülerim arasında bile yapıyorum (Görmemişin iki kitabı olmuş, tutmuş bir de ikisi arasında ayırım yapmış 😊)

Zaman Dursun İstedim’i daha çok seviyorum tabii ki. Bunun birçok nedeni var. Burada, bizi ilgilendiren ilk neden, türünün öykü olması. Öyküyle yazarak yaşamanın da mümkün olduğunu öğrendim. Evet, öykü bana yaşamayı öğretti. Eskiden kendimi kitaplarla örülü kulelere kapatıyordum, kendimden yine kendime kaçıyordum ama öykü bu sert duvarları biraz yıktı, kabuğumu kırmama vesile oldu diyebilirim. Çok sevdiğim biri “edebiyat güzel ama hayat da güzel, yaşa” demişti. Ama edebiyatla kurduğum hayatın, dışarıda var olan hayattan çok daha güzel olduğunu ve benim ancak burada nefes alabileceğimi yine yaşayarak ve yine kitaplarla öğrendim. Yaşayarak yazmayı, yazarak yaşamayı... Dışarıdaki

dünyayı tanımayı, etrafımı gözlemlemeyi, olayları yorumlamayı, başka açılardan bakabilmeyi, insanları anlayabilmeyi, yeni yollar keşfetmeyi ve daha sayamadığım birçok şeyi öykü sayesinde öğrendim. Evet şimdi bunlar gerçekten abartılı ifadeler gibi duruyor ama durum bu. Öykü, dünyaya farklı bakmamı daha doğrusu farklı dünyalar kazanmamı sağladı. Olmak istediğime yaklaştırdı. Dolayısıyla hissettirdiği şeyler, ilk olmasından ziyade türünün öykü olmasından kaynaklanıyor. Kitabın kendisine ve hissettirdiği başka şeylere gelince... Çok uzun. *Zaman Dursun İstedim*'le bir yolculuğa çıktım. Yol güzeldi, beraber yürüdüğüm insanlar güzeldi, duraklarım oldu onlar da güzeldi. Ama kahramanın sonsuz yolculuğu bitmedi. İşte bunlar hep başlangıç.

– *Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?*

– Prensip olarak beklerim ama beklenti içinde olmam. Bunlar birbirinden çok ayrı şeyler.

Soruya kitabın dairesinde cevap verecek olursam, ben seslendim, “benim bir yaram var, bir derdim var, anlatmak ve anlaşılacak istediğim noktalar var” dedim. Gerek okur gerekse yazar camiasından sesime kulak verenler oldu, aynı frekanstaki insanlar birbirini buldu, sesler çoğaldı, yankılandı. Önemsediğim insanlardan güzel cümleler duydum, hiç tanımadığım insanlarla harfler aracılığıyla köprüler kurdum. Çok güzeldi. Benim kısa vadede gördüğüm bu. Ama hedefim bu kısa vadeler, bu kısa vadelerde söylenenler değil. Her şey gelip geçici. Kilit cümlem, hayat felsefem şu: Ölüm var, hepimiz öleceğiz. En büyük eleştirmenin zaman olduğu gerçeğini bilerek, sadece içinde bulunduğumuz ortalama 60 yıllık bir hayatı değil bütün zamanları hedefleyerek, beklenti içinde olmadan bekleyerek, sabrederek ve emek vererek yazmak... Kim ne demiş, satışlar nasılmış, kaç baskı yapılmış bunlar biraz da saman alevi.

– *Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?*

– Bundan sonraki süreçte elbette okumaya ve yazmaya devam edeceğim. Kendimi ait hissettiğim, kendime ait hissettiğim tek alan edebiyat çünkü. Genel anlamda edebiyat, daha özel anlamda öykü benim varlık alanım, mutluluk ve huzur kaynağım. Yaralarımı sardığım yer, ama aynı zamanda yaralandığım yer. Güzelliklerini gördüğüm gibi çirkinliklerini de görüyorum, görmez olaydım deyip kendi yoluma bakıyorum, güzel bir şeyler yapmaya çalışıyorum. Mustafa Kutlu’nun bir öyküsünde geçen şu ifade benim için önemli: **“bir şey yap güzel olsun”** Edebiyat yolculuğumda da bu böyle. Güzel bir iz bırakmaya çalışıyorum. Güzel bir öykü yazmak, güzel bir yolda yürümek, güzel köprüler kurmak. Halil Cibran’ın deyişiyle **“Bir insanın kalbinde yeni bir köşe açarsam boşa yaşamamış olacağım”** Niyetim de bu. Kilit cümlemiz, hepimiz bir gün öle-

ceğiz. Güzel bir isim ve eser bırakabilirsek ne mutlu. Bunlar benim edebiyat anlayışıma dair genel düşüncelerim. Yazı serüvenime dair somut bir şeyler söylemek gerekirse şöyle söyleyeyim: İlk deneme kitabım *Harflerin Aşkı*'nda eski edebiyatı ve harfleri merkeze alan şiirsel denemeler yazdım. 3 yıl aradan sonra ilk öykü kitabım *Zaman Dursun İstedim*'de zamanı merkeze alan; farklı konu, kurgu ve tekniklerde öyküler yazmaya çalıştım. İnşallah bundan sonraki kitabım, hafıza-unutmak-hatırlamak kavramlarını merkeze alan yine farklı konu, kurgu ve tekniklerle yazılmış öykülerden oluşacak. Temennim bu yönde. Gerisi nasip. Daha da ilerisi için bir şey diyemiyorum. İnsanız neticede.

MESUT DOĞAN

– 2016'da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?

– Edebiyata şiirle başlamıştım. Gezi yazıları ile şiirden uzaklaşan yazma süreci hikâye ile şiire daha yakınlaşmış oldu. İşçilik olarak şiire daha yakın duran hikâye yazma eylemi belki de şiirden uzaklaşmanın acısını yatıştırabilecek en tesirli ilaçtı. Şiire nazaran gezi yazıları yazan kimselerin az olması beni rahatlatmıştı. Ama ilk hikâye kitabım çıktığında bu alanda daha çok yazar olması beni çok tedirgin etti. Yazar olarak ilk hikâye kitabımdı ama ilk kitabım değildi. Buna rağmen hikâye kitabım çıktığında farklı bir heyecan hissettim. Şiirde kalın bir perde ile korunan olay örgüsü ve yaşanmışlıklar hikâyede ince bir tül ile sunulduğundan heyecan şiire göre daha çok oluyor. Kitapla birlikte geçmişte kalan sıra dışı karakterlerin gün yüzüne çıkması da beni en az kitabın çıkması kadar sevindirdi.

– Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?

– Kitap çıktığında çok yüksek beklentilerim yoktu. Bunu daha hikâye yazarken yaşadığım bazı ikilemlerin de yardımıyla bir öngörüye çevirebilmiştim. Yazdığım hikâyeler yayımlanmadan önce okuyan bir arkadaşım “biraz kurgu yap her şeyi olduğu gibi anlatma” dediğinde “benden yalan yazmamı mı istiyorsun” dediğimi hatırlıyorum. Bu noktada, özellikle hikâye teknikleri konusunda Necip Tosun'un *Modern Öykü Kuramı* ve *Günümüz Öyküsü* kitapları oldukça yol gösterici oldu diyebilirim.

Kitabın yankısı fazla olmadı. Oldu mu? Şiire göre hikâye kitapları daha fazla okunsa da, okuma alışkanlığının iyice azaldığı bir ortamda bunu değerlendirmek kolay değil. Yazdığım her türde temel amacım, bir insan bile olsa ona ulaşabilmek, yaşamın çataallanan yollarında, karar vermede zorlandığı herhangi bir noktada onun ufkunda bir ümit ışığı gibi parıldamak. Bunu başarabilirsem kendimi mutlu hissedeceğim.

– *Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?*

– Hikâye yazmaya devam ediyorum. Edebî bir tür olarak hikâyenin bir atlama taşı değil, bir yazarın tüm yazma evreninde onun her zaman kullanmak durumunda kalacağı farklı bir yol olacağına inanıyorum. Bu yüzden masamda daha çok hikâye kitapları var. Şiir bu saatten sonra zor görünüyor.

Hikâye çalışmalarının arka planında, kendi adımlarını ve hızını hikâyelerin akışına göre ayarlayan, sürekli hikâyeden beslenen bir roman çalışması var. Yazma eylemi ve yazar var olduğu sürece, hikâye her zaman önemini koruyacaktır şüphesiz.

MUHAMMET ERDEVİR

– *2016’da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?*

– Yazı hayatımın kıymetli duraklarından Heceöykü’de bu kez ilk kitabımla ilgili bir soruşturmanın muhatabı olmak benim için mutluluk verici. Hepimizce malumdur ki “yazma” eyleminin bir ucu dergilere bir ucu da kitap yayıncılığına dayanıyor. Bu işin her iki tarafında da ayrı bir telaş ve heyecan var. Neticede herkes eserin beğenilmesini arzu eder ve bunu okurdan bekler. Paylaşmak ve beğenilmek... Eli kalem tutan biriyle yazarın yolları bu noktada farklı istikamete ilerlemeye başlar. Zira pek çok kişi yazsa da bunu kendinden veya en yakınlarından ötesine gösteremez. Yazar ise hiç tanımadığı insanların önüne kıymetli mesaisini harcayarak inşa ettiği bir metni çekinmeden çıkarabilen kişidir. Öykü yayımlamak ayrı ancak samimiyetle söylemem gerekirse kitapla ilgili büyük bir heyecanım olmadı. Öykülerimin dergilerde yer alma aşaması beni hâlâ kitaptan daha çok heyecanlandırıyor. *Lav Denizindeki Ada*’da yer alan öykülere de aynı gözle bakıyorum. Neticede kitaptaki öykülerimin tamamı yayımlanmış öykülerdi ve ben okurun bu öykülere dair tepkisinden az çok haberdardım. Hislerimi daha iyi ifade edebilmek için belki şunu eklemeliyim. Yaptığım her işi iyi yapmaya çalıştım. Buna öykü yazma da dâhil. İyi yapmak konusunda gayret ettiğimi bildiğim için içim bir nebze rahat. Fakat her kitabın hükmünü zaman verecek. Edebiyat tarihi, kendisinden bekleneni karşılayamamış nice yazar ve o gün çok beğenilse de bugün unutulmuş nice eserle doludur. *Lav Denizindeki Ada* ve ben yarın nerede olacağım? Bunu ne yazık ki kimse bilemez.

– *Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?*

– Kitabım okurda karşılık buldu mu? *Lav Denizindeki Ada*’yla ilgili beklentim kısa vadeli olmadığı için dönütünü alıp alamadığımı söyleyemem. Yirmi otuz yıl sonra hâlâ aranan ve okunan bir metin olursa, okuru şaşırtır

ve heyecanlandırırsa başarılıdır. Bunun dışında satıp satmaması yahut gazete ve dergilerde reklaminin yapılıp yapılmaması faslıyla gerçekten ilgilenmiyorum. Aslında bunu şöyle de ifade edebilirim. Eski dergi ve gazete koleksiyonlarını karıştırmayı severim. Buralarda özellikle kitaplarla ilgili reklam ve tanıtımlara bakıyorum. Büyük ümitlerle yola çıkan işlerden bazıları zamanla hüsrana uğramış. Bugünün okurundan aldığımız not önemli ama bakalım yarının okuruna da bir şeyler fısıldayabilecek miyiz? Dedğim gibi hükmü zaman ve okur verecektir. Bu yüzden kendimi aşan konularda yorum yapmak istemem.

Çevremdeki okurlar ve kitabı ulaştırdığım dostlardan zahmet edip dönüş yapma nezaketini gösterenlerden anladığım kadarıyla öykülerimin beğenildiğini görüyorum. Bu, sevindirici bir şey. Bunun yanında ilginç gözlemlerim oldu. *Lav Denizindeki Ada*'yı okuyanlar arasında beni şahsen tanıyanlar hep aynı iki soruyu sorup durdular. Birincisi “Bunları yaşadın mı?”, ikincisi ise “Öykülerini neden kesin bir sonuca bağlamıyorsun?”. Yazar bir öyküyü yazarken kurmaca bir metin üzerinde çalıştığının farkında ama okurda böyle bir farkındalık yok demek ki. Belki de pek çok okur, okuduklarını yazarın hatıratı olarak yorumluyor ve değerlendirmesini bu algıya göre yapıyor. Sorulan ikinci soru ise sanırım “kıssa” geleceğinin toplumun bilinçaltında bir şekilde süregelmesiyle ilgili. İnsanlar “hikâye” deyince başı sonu belli metinleri anlıyor yahut karşılarında böyle metinler bulmayı umuyor. Aksi olduğunda, onları şaşırtmak istediğinizde, yenilik denediğinizde bundan rahatsızlık duyabiliyorlar. Bunu bir gözlem olarak paylaşmak isterim.

– *Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?*

– Dergiciliği çok önemsiyorum. Öykü, şiir, deneme gibi türlerin kitaplaşmadan önce mutlaka dergilerde okurun karşısına çıkması gerektiği kanaatindeyim. Namık Kemal, tiyatroyu bir lisan ve terbiye mektebi olarak yorumluyordu. Bugün yazar ve şairler için dergiler birer okul olmalı. Ancak yazmaya bir süre ara verdim. Bir yıldan uzun bir süredir herhangi bir metin göndermedim dergilere. Okuma notlarım ve bazı değerlendirmelerimi blogumda paylaşmak dışında kendi kabuğuma çekildim diyebilirim. Bu süreçte okumaya, çevremi gözlemlemeye, insanoğlunu, biricik ve eşsiz malzememizi, tanımaya çalışıyorum. İnsanoğlunun iyilik yapabilme potansiyeli kadar kötülüğe de meyilli oluşunu kimi zaman dehşete düşerek izliyorum. Sait Faik’in kulaklarını çınlatalım: “Dünyayı güzellik kurtaracak” diye bekliyoruz, kurtaramayacağımızı bile bile. Bütün bunlar elbette insanın içinde birikiyor. Acı karşısında duyduğumuz dehşetin, korunaklı pencerelerimizden kötülüğe korkuyla bakışımızın ve iyilikle karşılaşınca yüzümüzde gayriihtiyari beliren tebessümün mirası öykülerime yeni bir yön verir belki de.

SEDAT DEMİR

– 2016’da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?

– Kısmen dergilerde yayımlanan ama hiçbir yayınevine göndermediğim öyküleri yeniden yazdım. Yayımlandığında epey heyecanlandım. İlk olması bunda etkendi belki de. Ancak ikinci kitapları yayımlanan arkadaşlarımdan öğrendiğim kadarıyla bu heyecan her yeni kitapta yaşanıyormuş.

– Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?

– Aslına bakarsanız okuru zorlayıcı öykülerdi. Kendi öykü anlayışımı da bu kitapta gerçekleştirmeye çalıştım. Beklentim, zihnimdeki profile ait okurlardan en azından bir tanesi Küçük Paris Fena Öksürüyor hakkında sözler etmesiydi. Ancak beklentimin üzerinde gelişti her şey.

– Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?

– Küçük Paris Fena Öksürüyor’dan sonra bir kuram metnim yayımlandı. Şu anda ise önümde yine bir öykü dosyası var yayımlanacak. Tamamlanmaya yakın da bir romanım var. Ömrüm yeterse hem kurmaca yazmaya devam edeceğim, hem de kurmaca üzerine kuramsal metinler hazırlayacağım.

AZİZA RÜYA

– 2016’da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?

– Heyecanı ve sevinci büyük oldu. Bunun dışında neler hissettiğimi anlatılabilmem, benim açımdan oldukça güç. Fakat asıl güç olan, yazdıklarınızı basacak bir yayınevi bulmaktır zannımca. Gerek Türk edebiyatında gerekse dünya edebiyatında, şimdi başyapıt kabul ettiğimiz pek çok eserin yayınevleri tarafından kabul edilmediğini, yazarın bütün yaratıcılığının, bütün emeğinin sonuçsuz kaldığını görüp şaşırılmamak ve tabii üzülmemek mümkün olabilir mi? Edebiyat tarihi böyle şaşırtıcı hikâyelerle dolu. Bugün hâlâ benzer zorluklar içinde mücadele veren, baş edemeyip edebiyata küsen yazarlar vardır diye düşünüyorum. Tam da bu sebepten, şansına şükrediyorum.

– Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?

– Eğer bir şeyler yazdıysanız, ilk beklentiniz o yazılanları başkalarıyla paylaşabilmek, sesinizi okura ulaştırabilmek oluyor. Kitabımın yayın politikası yalnızca ticaret olmayan, -yeni yazarlara şans tanıyan- köklü bir yayınevi tarafından basılması ve yayınevimin dağıtım, tanıtım, kitabı okuyucuyla buluşturma konularındaki iyi niyetli ciddi çabaları, beklentilerime karşılık geldiği gibi

şu ana kadarki geri dönüşler de güzel oldu. Buradan sonrası dünyevi bir iştir sanırım, yankısının ne olacağı, kitabın nereye, hangi yöne doğru gidip-gideme-yeceği artık zamanın elinde.

– *Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?*

–Yazar söyleyeceklerini nasıl söyleyeceğinin hem derdini hem yükünü taşıyan kişidir. Ona her şeyden önce bir dil gerekli. Sesi, müziği, duygusu olan duru bir dil... Türkçe bunun için biçilmiş kaftan. Ama kelimeleri yan yana getirmek, dili oluşturmaya yetmiyor. Hayat, kelimelerin -hepsinin- toplamından büyük bir şey çünkü. Dil ise, hazine değerinde bir miras. İçinde bizden çok şey; kültür, tarih, folklor vb. sayısız zenginlikler var. Muazzam bir bellek! Benim edebiyattaki en dikkate değer çabam dil ile ilgili olanıdır diyebilirim. Bu dile, yani Türkçeye tutunmak, sığınmak, yine bu dille önüme çıkan her şeyin -hayatın bizzat kendisinin- varına yoğunlaştırmak... Onun dışında Kafka'nın dediği gibi: Yazmak tamamen benliği ilgilendiren bir şey ve böyle olduğu için de son derece trajik...

NURCAN TOPRAK

– *2016'da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?*

– *Depresyon Hırkası*'ndaki hikâyelerin tamamı daha önce dergilerde yayımlanmıştı ve hepsi alt bölümlerden oluşuyordu. Uzun bir zaman sürecine yayıldıklarını da hesaba katınca uzay boşluğuna dağılmışlar gibi geliyordu bana. Kitap olarak yeniden elden geçirirken de akış ve bütünlüğü sağlamak için bazı değişiklikler yaptım. Dolayısıyla bütün olarak bir araya geldiklerinde meramımı ancak anlatabildiğimi hissettim. Hikâye yazdığımı ancak fark ettim desem yanlış olmaz hatta.

– *Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?*

– Dergilerde metin yayımlamak mesaj yazıp şeyle denize bırakmaya benziyor. Muhatabını bulup bulmadığını çoğunlukla bilemiyorsunuz. Fakat kitap, ummadığım güzellikte geri bildirimler getirdi. Yalnız başıma türkü çıkırdığımı sanıyorken sesimi duyanlar varmış. Müthiş güzel bir şey bu.

– *Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?*

– Yazmaya daha fazla mesai ayırarak sonraki kitabı daha kısa bir sürede hazırlamak istiyorum. Ortak bir paydası olan kahramanlar kurdum kafamda. Onların hikâyelerini yazmaya çalışacağım nasip olursa.

HANİFE ALTUN

– 2016’da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?

– Kitap dosyası neredeyse bu hâliyle dört yıl önce hazırды. Gözden geçirme, son okuma, öyküleri sıraya koyma, nihai şeklini verme... Bu eşikte epey bir bekledim.

“Hadi! Ne oldu dosya?” diyenlere rağmen bende yaprak kıpırdamadı o dönem. Ta ki geçtiğimiz seneye kadar.

Kitabım olsun diye yazmıyordum ve yazmak hayatımın belli bir döneminde eylemlerim ya da hobilerim arasına dâhil olan bir şey değildi. Akıllı kurguyla çalışan bir çocuk olarak okuma yazma bilmeden önce de yazıyordum diyebilirim. Dolayısıyla çok hevesli ve heyecanlı değildim. Süreç başladığında, yola girdiğimde zorluklarla beraber bir parça heyecan da eklendi elbette ama minimal ölçekte bir heyecandı bu.

Kitap formuna erişmiş olarak kitapçı rafında görmekse, hâlâ tam tarif edemediğim bir duyguydu. Beşiktaş’ta bir kitapçıda görmüştüm ilk. Satın aldıktan sonra deniz gören bir kafede oturdum, kitabı çıkarıp masaya (ama karşıma) koydum. Bir müddet denize ve denizde olan şeylere baktık. O anlarda kitap bir obje değil de canlı bir varlıkmiş gibiydi, içinde yer alan anlatılardan müteşekkil binlerce görüntü akıp geçti karşımda. Salt heyecanlanmaya, sevinmeye, mutlu olmaya benzemeyen epey harman bir duyguydu, yaklaşık bir saat birlikte, karşılıklı oturduk. Sonrasında kalktık, kendisini çantama koydum, bir otobüse bindik, normal insanlar gibi işime gittim, hayatıma devam ettim. Bütün mevzu bundan ibaretti.

– *Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?*

– Öyle büyük umularım, fazlaca bir beklentim yoktu. İlk eş, dost, arkadaş çevresinden duyduğum takdir ve beğeniler vardı. Bu iltifat ve değer çoğu zaman esere değil de size, dosta ve arkadaşına sunulan bir şey olduğuna inandığım için çok sağlam durdum, “hiç havaya girmedim.” Bundan, o desteğin kıymetsiz olduğu gibi bir anlam çıkmasını istemem. Elbette çok kıymetliydi o destek ve sahipleniş. Sadece “Körler, sağırılar, birbirini ağırlar” pozisyonuna düşüp, sanrılara kapılıp kendini tüm zamanların en şahanesi sanma tehlikesini dile getirmek isterim. Dostun, arkadaşın beğenisi illa ki kayırma içerir az biraz. O baş tacıdır ama objektif alanı puslandırmasına izin vermemek gerekir.

Şimdilerde, daha yeni yeni ve sayıları henüz bir elin parmakları kadar da olsa hiç tanımadığım insanlardan aldığım dönüşler, bana “iyi ki...” lerle başlayan cümleler kurdurtuyor. Bu da çok fazla şey demek. Bütün beklentileri karşılayan, süreçteki sıkıntılara değen, onları telafi eden bir durum.

– *Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?*

– Hep dillendirdiğim tek bir dileğim var bu serüvene ilişkin olarak. Bundan sonra da yazabileyim ve yazdıklarım da yazıldığına değer şeyler olsun. Bunu dua formuna aktarmak gerekirse, Allah kimseyi yazdığından utandırmasın derim.

HÜMEYRA YABAR

– *2016’da ilk öykü kitabınız yayımlandı, neler hissettiniz?*

– Doğrusu o rüyadan henüz uyanamadım. Kitabım çıktığından beri büyülmüş bir uykuda gülümsediğimi hissediyorum. Tarifsiz bir heyecan... Aynı zamanda tuğlalarını hem telaşla hem de sabırla ördüğüm bir kalenin burçlarını seyretmek gibi. Ama bir taraftan da artık o kalenin duvarlarının ardına atıldığımı biliyorum. Yazan kişinin kaderi bu sanırım. Dalından düşen insanın hikâyesini ancak yere düşüp tanelerine dağılan bir nar ile anlatabilirdim. Derdim rüyaların izlerini takip ederek insana ulaşmaktı. Meyveler bu anlamda zengin ve şifalı birer aracıya dönüştü benim için. Zeytin, hurma veya kiraz aracılığıyla insanı anlatmayı denemiş olmak çok bereketli bir yazma serüveniydi. Bundan ötürü şanslı ve şükür dolu hissediyorum.

– *Beklentileriniz neydi, yankıları nasıl oldu?*

– *Uykusuz Meyveler*’i yazdığım dört yıl boyunca öykülerimin üzerinde uzun uzun çalışmaya o kadar alışmışım ki, bu süre içerisinde herhangi bir beklenti içine girmek gelmedi aklıma. Tek isteğim dosyayı tamamlamak ve yazı masamdaki yüklü hesabı kapatmaktı. Daha çok, kitap çıktıktan sonra yazdıklarımın kimlere ne şekilde dokunacağıyla ilgili merak ve heyecanım vardı. Edebiyatın büyülmüş kapısından eserinizle geçtiğiniz andan sonra, artık duyduğunuz her şey sonraki yazacaklarınızın mayası oluyor. *Uykusuz Meyveler*’in Tüyp’teki ilk imza coşkusundan bu yana birbirinden güzel geri dönüşler aldım. Şaşkınlığını üzerinden atamamış, çiçeği burnunda bir yazar için büyük sevinçler bunlar. Ama annemin kitabımı herkesten önce okuyup bitirmesi ve gözyaşları içinde beni araması en kıymetli geri dönüşü sanırım.

– *Bundan sonraki yazı serüveninizle ilgili olarak neler söylersiniz?*

– Beni insana daha çok yaklaştıracak büyülmüş şeyler yazmak için çalışmaya devam edeceğim. Ucu insana değen sağlam metinlerin ancak çok emek verenlere ve isteyenlere gönderildiğini Hocam Ali Ural’dan öğrendim. Biliyorum, seziyorum, daha göreceğim çok rüyam var. Bu da yeni öyküler demek...

KEMAL GÜNDÜZALP

2016 YILINDA YAYIMLANAN ÖYKÜ KİTAPLARI

İlk Öykü Kitapları

1. Ersin Karahaliloğlu	Çarpışma Testi	Nota Bene Yayınları
2. Eylem Ata Güleç	Boşlukta Büyüyen	Nota Bene Yayınları
3. Hanife Altun	Masalından Göçen Kuş	Nota Bene Yayınları
4. Mehmet Sait Taşkiran	Yıldızlı Gece	Nota Bene Yayınları
5. Özge Kılıçoğlu	Babam İntihar Etmemişti	Nota Bene Yayınları
6. Tuba Kır	Üzgün Muhallebi	Nota Bene Yayınları
7. Elif Çelen	Aşk-ı Deniz	Gece Kitaplığı
8. Görkem Es	Heybemdeki Hikâyeler	Gece Kitaplığı
9. Hasan Daşdemir	Elifname-Yara Seçilmiş Öyküler	Gece Kitaplığı
10. Muharrem Yakın	Yamuk Mermi	Gece Kitaplığı
11. Söyüngül Çanişev	Sökmeyen Şafaklar	Gece Kitaplığı
12. Ali Lidar	Z Raporu	İthaki Yayınları
13. Göktuğ Canbaba	Ayyaş Buda	İthaki Yayınları
14. Murat S. Dural	Kibrit Ev	İthaki Yayınları
15. Uğur Yetkin	Henüz ve Hâlâ ve Daha	İthaki Yayınları
16. Halit Şavlı	Yüreğimize Dokunan Öyküler	Cinius Yayınları
17. K. Oktay Kocamaz	Ölüm Ötesi	Cinius Yayınları
18. Metin Örki	Kedi Çobanı	Cinius Yayınları
19. Ayşen Aksakal	Lakin İyi Yaşadık	Everest Yayınları
20. Haydar Karabey	Kayıpköy Masalları	Everest Yayınları
21. Mustafa Orman	Derdin İncinmesin	Everest Yayınları

22. Benen Çetindağ	Küstümcüklerin Uyanışı	Potkal Kitap
23. Esra Akmeşe	Kuklanın Ölümü	Potkal Kitap
24. Serap Karaman	Kuş Kanadında Gökyüzü	Potkal Kitap
25. Barış Tut	Gecenin Yeşili	Profil Yayıncılık
26. Betül Nurata	Yüzümü Tanı	Profil Yayıncılık
27. Semra Bülgin	Hep Aynı Sabaha Uyandım	Profil Yayıncılık
28. Erol Yiğit	Alaimisema	Sokak Kitapları
29. Ferit Sertkaya	An'sız	Sokak Kitapları
30. Uğur Ziya Şimşek	Sus	Sokak Kitapları
31. Çağda Erzincan	Rüzgâr ve Gökyüzü Sarılınca	Tilki Kitap
32. İlke Susuzlu	Bazen de Böyle	Tilki Kitap
33. Naime Koç Özeren	Buz Tutan Ateş	Tilki Kitap
34. Ayhan Şahin	Dağınık Meseller	Başka Yerler Yay.
35. Levent Yetkin	Beyoğlu-İstiklal Öyküleri	Başka Yerler Yay.
36. Nevzat Çapkın	Çiçeğe Ağıt	Ceren Kültür Yay.
37. Haluk Ecevit	Maşatlığa Kırlayan Kızan	Ceren Kültür Yay.
38. Aliye Zorlu Mit	Herkesin Bildiği Kendine	Dante Kitap
39. Özlem Peker	Hızlı, Renksiz ve Sessiz	Dante Kitap
40. N. Muhammed Raufhan	Kuytadaki Kulübe	Ferfır Yayınları
41. Şeref Yılmaz	Konsolosun Köpeği	Ferfır Yayınları
42. Halil Coşkun	Tuhaftır Şu Hayat	Hece Yayınları
43. Mesut Doğan	Meczupların Görevleri	Hece Yayınları
44. Orhan Berent	Trenler Çıldırırsa	İletişim Yayınları
45. Uğur Mıstaçoğlu	Sağ Elim Doluydu	İletişim Yayınları
46. Emre Ergin	Acziyetin Tekniği	İz Yayıncılık
47. Senem Gezeroğlu	“Zaman Dursun İstedim”	İz Yayıncılık
48. Arif Tuncer Avcı	Suya Dökülen Hasret	Kora Yayın
49. Perihan Uysal	Umut Hep Var	Kora Yayın
50. Yayla Boztaş	Çayım Çiçek Kokuyor	Nezih-er Yayınları
51. Zeynep Çolakoğlu	Mina	Nezih-er Yayınları
52. Erdem Aksakal	Mezeleri Güzel	Ot Kitap
53. Jehan Barbur	Baba Öyküler	Ot Kitap
54. Kâmil Erdem	Şu Yağmur Bir Yağsa	Sel Yayıncılık
55. Meriç Demiray	Rocky, Cohen ve Muhsin Bey'den Örneklerle Hayatım	Sel Yayıncılık
56. Adil İzci	Ada Sularında	VeYayınevi
57. Oğuzhan Akay	Touchdown	VeYayınevi
58. Ayşe Bulut	Bir Zamanlar Annem de Çocukmuş	Akçağ Yayınları
59. Ayla Aydemir	Karşı Köyün Delisi	Akıl Fikir Yayınları
60. Ayça Erkol	Hiç Aklımda Yokken	Alakarga Yayınları
61. Kıvanç Nalça	Orhan Pamuk'u Öldürmek	Altın Bilek Yay.
62. Nur İçözü	Denize Küskün	Altın Kitaplar
63. Sinem Sal	Dank	April Yayıncılık
64. H. İbrahim Çoraklı	Hayatı Anlamak	Arı Sanat Yayınevi
65. Coşkun Çağlar	Eşkıya	Artshop Yayınları

66. Jülide Emre	Hafta Sonu Sevişmeleri	Asi Kitap
67. Esra Pulak	Aşk'tan Kelimeler	Bellek Yayınları
68. Ülkü Yalım Günay	Gümüşle Yıkanmış	Bence Kitap
69. H. F. İbrahimhakkıoğlu	Bilincin Derin Kuyusu	Boyalıkış Yayınları
70. Zehra Çiğdem	Bir Süre Durup Bekledikten Sonra	Chiviyazıları Yay.
71. Sedat Demir	Küçük Paris Fena Öksürüyor	Dedalus Kitap
72. Talha Cayga	Dört Mevsim Hayat	Değişim Yay.
73. Nurcan Toprak	Depresyon Hırkası	Dergâh Yayınları
74. Ayşe Yıldırım	Mariendroe'nin Güllü	Derlem Yayınları
75. Hayrettin Birkan	Manolya-Çekilmemiş Fotoğraf	Doğu Kitabevi
76. Fatih Gökler	Yüzyıllık Suskunluk	Duvar Yayınları
77. Can H. Türker	Günkız	Ebabil Yayınları
78. Harun Elçin	Osmanlı'dan Hikâyeler	Girdap Yayınları
79. Alp Şentürk	Küçük Oda Dokuz Pencere	Goa Yayınları
80. İdil Nalbantoğlu	Rüyanın Kapıları	h2o Kitap
81. Halil Coşkun	Tuhaftır Şu Hayat	Harf Yayınları
82. Figen Sariye	Su Şafaktan Önceydi	Herdem Kitap
83. Yeşim Esirgemez	Bir Adam, Bir Kadın, Bir Aşk	İkaros Yayınları
84. Ümit Yüksel	Kelimelerin Hayat Hikâyesi	İnsan ve Hayat Kitap.
85. Leyla Civil	Sarı Çizmeler	İnsancıl Yayınları
86. Hande Çayır	Tunceli'ye Gittim Dersim'den Döndüm	Ka Kitap
87. Oğuzhan Karaburgu	Hayat Tortusu	Kaldırım Yayınları
88. Esra Aydın	Kıralık Öyküler	Kamer Yayınları
89. Sülbiye Yıldırım	Yüreğine Bak	Kanguru Yayınları
90. Ecem Hotoğlu	Lokal Anestezi	Karahan Kitabevi
91. Ayşe Gül	Eylül Değil Sevgisizlik Üşütür	Karina Yayınevi
92. Muhammet Erdevir	Lav Denizindeki Ada	Kaynak Kültür Yay.
93. Erol Girgin	Haçış Hikâyeleri	Kıvılcım Yayınları
94. İsmail İlhan	Mavi Begonvil	Kuzgun Kitap
95. Necla Altıncaba Baştaş	Tahta Kız ve Diğer Öyküler	Librum Kitap
96. Cenk Çalışır	Her Temas Bir Öykü Bırakır-I	Mylos Kitap
97. Ferki Haydaroğlu	Adam ve Kadın	Mühür Kitaplığı
98. Nazım Alpman	Ahlak Islatan	Ozan Yayıncılık
99. Hülya Sarıkavak	Benim Adım Misket	Özlem Yayınları
100. Aydın Karasüleymanoğlu	Çoruh'un Gizlediği Öyküler	Payda Yayınları
101. Bengül Dedeoğlu	Kadının Adı Var	Pergole Yayınları
102. Burak Çakır	Milenyum Çıkmazı	Roza Yayınları
103. Nurdan Çakır Tezgin	Dur Biraz Oturayım	Sıcak Nal Yayınları
104. Serap Balım	Lades	Siyah Beyaz Yayınları
105. Demet Şahin	Uzun Kışın Suçlusu	Şule Yayınları
106. Arife Kalender	Dört İsmail Bir Leyla	Tekin Yayınevi
107. Hasan Akyar	Ankaralamalar	TMMOB İMO Yay.
108. Gülseren Akdaş	Sonbahar Hüznü	Tunç Yayıncılık
109. Sait Almış	Firari Hayat	Ütopya Yayınları
110. Gamze Arslan	Çerçialan	Varlık Yayınları

111. Tolga Binbay	Gerisi Hep Rivayet	Yazılama Yayınları
112. Sinan Yıldızlı	Farkında mısın? Sahildeki Şair	Yediveren Yay.
113. Hakan Zal	Onlardan Çok Var	1984 Yayınevi

Yeni Öykü Kitapları

1. Ahmet Tulgar	Trajik Nüans	Can Yayınları
2. Berna Durmaz	Karayel Üşümesi	Can Yayınları
3. Can Göknil	Göz ve Söz	Can Yayınları
4. Cemil Kavukçu	Maviye Boyanmış Sular	Can Yayınları
5. Fadime Uslu	Yüzen Fazlalıklar	Can Yayınları
6. Münir Göle	Çıkış Yolları	Can Yayınları
7. Onur Akyıl	Dün Gece Çok Gençtim	Can Yayınları
8. Osman Şahin	Mor Cepken	Can Yayınları
9. Özcan Karabulut	Muhteşem Tutkularımızın Bir Sonraki Saatinde	Can Yayınları
10. Sine Ergün	Baştankara	Can Yayınları
11. Yekta Kopan	Sakin Oraya Gitme	Can Yayınları
12. Atilla Atalay	Yavaş Tren	İletişim Yayınları
13. Barış Bıçakçı	Seyrek Yağmur	İletişim Yayınları
14. Galip Dursun	Pusova	İletişim Yayınları
15. Pelin Buzluk	En Eski Yüz	İletişim Yayınları
16. Şule Gürbüz	Öyle miymiş?	İletişim Yayınları
17. Ayşegül Kocacıbağ	Ben Söylemem Sen Anla	Nota Bene Yayınları
18. Belma Fırat	Kuyuda	Nota Bene Yayınları
19. M. Özgür Mutlu	Karton Ev	Nota Bene Yayınları
20. Reyhan Yıldırım	Boynumda Bir Dize İnci	Nota Bene Yayınları
21. Temel Karataş	Ağrı Eşiği	Nota Bene Yayınları
22. Feyza Hepçilingirler	Anlar: 101 Kısa Öykü	Everest Yayınları
23. Mario Levi	Bir Cümlelik Aşklar	Everest Yayınları
24. Nazlı Karabıyıkoglu	Hayvanların Tarafı	Everest Yayınları
25. Orhan Kemal Işık Öğütçü	Unutulmuş Öyküler	Everest Yayınları
26. Abdullah Harmancı	Melek Kayıtları	İz Yayıncılık
27. Cemal Şakar	Kara	İz Yayıncılık
28. Doğukan İşler	Rüya Kadar	İz Yayıncılık
29. İsmail Isparta	“Sonrası”	İz Yayıncılık
30. Ayhan Uçar	Virgül	Cinius Yayınları
31. Bahri Gördebak	Kumrular	Cinius Yayınları
32. Münir Göker	Babam Düşüyor	Cinius Yayınları
33. Mukadder Gemici	Kar Makamı	Dergâh Yayınları
34. Mustafa Başpınar	Annemin Gözleri	Dergâh Yayınları
35. Mustafa Kutlu	İyiler Ölmez	Dergâh Yayınları
36. Ahmet Sarı	Musa’nın Derinlerine Düşen Yutkunuş	Çizgi Kitabevi
37. Zeki Oğuz	Konya’nın Bozkırlarında Bir Gezgin	Çizgi Kitabevi

38. Mehmet Kahraman	Işıklar Açık Kalsın	Hece Yayınları
39. Zeynep Hicret	Çolak Hattat	Hece Yayınları
40. İskender Pala	Mesela	Kapı Yayınları
41. Yıldız Ramazanoğlu	Bu Sefer Lila Olsun Saçlarım	Kapı Yayınları
42. Erdinç Gültekin	Gökyüzünün Hemen Altında	Kora Yayın
43. Nail Uyar	Silahların Gölgesinde Aşk	Kora Yayın
44. Azime Akbaş	Gitme de Konuşalım	Nezih-er Yayınları
45. Mevlüt Asar	Aşkın Halleri	Nezih-er Yayınları
46. Müslüm Kabadayı	Közlü Yürekler	Phoenix Yayınları
47. Şenol Karadeniz	Senden Gitmeme Çeyrek Var	Phoenix Yayınevi
48. İsmail Özen	Babamın Şarkısı	Profil Yayınları
49. Sadık Yalsızuçanlar	Vadideki Balzac	Profil Yayınları
50. Ferhat Özkan	Yoksunlar	Yapı Kredi Yayınları
51. Orçun Türkay	Dans Ediyor Bir Hane	Yapı Kredi Yayınları
52. Kadir Aydemir	Ay Yağmurları	Yitik Ülke Yayınları
53. Serkan Türk	Rüzgârlı Camlar	Yitik Ülke Yayınları
54. Deniz Dengiz Şimşek	Tengizек Destanı'nın Okunabilen Kısım	Alakarga Yay.
55. Sezgin Kaymaz	Bugün Bize Kim Geldi	April Yayınevi
56. Simla Sunay	Virgülün Şikâyeti	Aylak Adam Yay.
57. Gül Durusel	Kaçış	Barış Kitap Yayıncılık
58. Didem Gündüz Esen	Uzağa En Yakın	Dante Kitap
59. Sadık Söztutan	Gözyaşımın Çeyiz Yaptım	Divanyolu Kitapları
60. Bora Abdo	Seni Seviyorum. Çok, <i>Pergel İkilemesi I</i>	Doğan Kitap
61. Erdoğan Aytekin	Rakamlarla Vals	Etki Yayınları
62. Muzaffer Oruçoğlu	Maymun Düğünü	Hel Yayınları
63. Jale Sancak	Belki Yarın	Hep Kitap
64. Erdal Güntürkün	Müşabakanın Son Düdüğü	Hiç Yayınları
65. Tahir Abacı	Gül Harmanı	İkaros Yayınları
66. Erhan Pınarbaşı	Çorap Teki	İtalik Yayınları
67. Kubilayhan Yalçın	Ruhkurtaran	Mavi Kalem Yay.
68. Cem Mumcu	Karmakarışık Sarmaşık Binbir İnsan Masalları	Okuyan Us Yay.
69. Ahmet Büke	Gizli Sevenler Cemiyeti	ON8 Yayınları
70. Adnan Gündüz	Beyefendi	Öğretmenim D. Y.
71. Refik Algan	Umursamaz Uykucu	Pan Yayıncılık
72. Deniz Faruk Zeren	Zerya Serhat'ta Bir Gün	Patika Kitap
73. Gülseren Budayıcıoğlu	Günahın Üç Rengi Madalyonun Öteki Yüzü	Remzi Kitabevi
74. Figen Öcal	Gün Ortasında Gökyüzü	Sıcak Nal Yayınları
75. Gönül Çatalcalı	Tutunmak	Tekin Yayınevi
76. Sibel Eraslan	Babam İçin Beyaz Bir Kuğu	Timaş Yayınları
77. Necati Güngör	İnsanlığın Sonbaharında	Vapur Yayınları
78. Deniz Günal	İstasyon Öyküleri	VeYayınevi
79. Serpil Tuncer	Büyülü Deniz	Zinde Yayınları

Çeviri Öykü Kitapları

1. Alice Munro-Castle Rock Manzarası-Çeviren: Roza Hakmen Can Yayınları
2. Alice Munro-Gençlik Arkadaşım-Çeviren: Erhun Yücesoy Can Yayınları
3. Antonio Tabucchi-Tersyüz Oyunu-Çeviren: Neyyire Gül Işık Can Yayınları
4. D. H. Lavrence-Atını Sürüp Giden Kadın-Çeviren: Can Ömer Kalaycı Can Yayınları
5. Hagop Baronyan-Adabımuşeretin ZararlarıÇevirmenler: Ararat Şekeryan-Nivart Taşçı Can Yayınları
6. Honoré de Balzac-Uzun Yaşam İksiri *Seçme Öyküler*Çeviren: Birsal Uzma Can Yayınları
7. Julio Cortázar-Ötekini Rüyası *Bütün Öyküleri 1*Çeviren: Süleyman Doğru Can Yayınları
8. Mihail Afanasyeviç Bulgakov-Kızıl MoskovaÇeviren: Ergin Altay Can Yayınları
9. Mo Yan-Değişim (uö)-Çeviren: Erdem Kurtuldu Can Yayınları
10. Raymond Carver-Azgın Mevsimler-Çeviren: Ayça Sabuncuoğlu Can Yayınları
11. *Kolektif*-Biraz Dolaşacağım Öykü SeçkisiÇeviren: Şêxo Filik Hazırlayan: Ercan y Yılmaz Can Yayınları
12. John Cheever-Güz Nehri ve Daha Önce Derlenmemiş Diğer HikâyelerÇeviren: Niran Elçi DeliDolu Yay.
13. Julio Cortázar-Takipçi Charlie Parker'a adanmış bir öyküÇeviren: Pınar Savaş DeliDolu Yay.
14. George Saunders-Pastoralıya-Çeviren: Niran Elçi DeliDolu Yay.
15. Julio Cortázar -Buluşma-Çeviren: Altuğ Akın DeliDolu Yay.
16. E. T. A. Hoffmann-Matmazel De ScuderyÇeviren: Gülperi Zeytinoğlu İş B. Kültür Y.
17. Lou Andreas- Salomé /Feniçka-Çeviren: İlknur İgan İş B. Kültür Y.
18. Lou Andreas-Salomé/Arayışlar (uö)-Çeviren: İlknur İgan İş B. Kültür Y.
19. *Kolektif*-Kısa Öykünün Büyük Ustaları İngiliz ve Amerikan Edebiyatında-Haz. ve Çeviren: Celâl Üster İş B. Kültür Y.
20. Ray Bradbury-Güneşin Altın Elmaları-Çeviren: Mehmet Moralı İthaki Yayınları
21. Saki-Hayatın Sınır Çizgileri *Seçme Öyküler*-Çev: İnci Katırcı İthaki Yayınları
22. Washington Irving-Uykulu Kuytu Söylencesi *Seçme Öyküler*Çeviren: Nagihan Çakır İthaki Yayınları
23. *Kolektif*Sarı Kral ÖyküleriÇeviren: F. Cihan Akkartal İthaki Yayınları
24. Hilary Mantel-Margaret Thatcher Suikastı-Çev: Nurcan Başer Alfa Yayıncılık
25. Susanna Clarke-Grace Adieu Hanımları ve Diğer ÖykülerÇeviren: Berna Kılınçer Alfa Yayıncılık
26. Haruki Murakami-Kadinsız Erkekler-Çev: Ali Volkan Erdemir Doğan Kitap
27. Haruki Murakami-Tuhaf Kütüphane-Çev: Ali Volkan Erdemir Doğan Kitap
28. Edgar Allan Poe-Öyküler-Çeviren: Mehmet Harmancı Epsilon Yay.
29. Guy de Maupassant-Öyküler-Çeviren: Mehmet Harmancı Epsilon Yay.
30. F. Scott Fitzgerald-Cazibe-Çeviren: Püren Özgören Everest Yay.
31. Lorie Moore-Havlama-Çeviren: Cem Alpan Everest Yay.

32. Lev Nikolayeviç Tolstoy-Sivastopol Öyküleri-Çev: Ergin Altay İletişim Yay.
 33. Lev Nikolayeviç Tolstoy-Öyküler-Çeviren: Mehmet Özgül İletişim Yay.
 34. James Joyce-Dublinliler ve Dublinliler Üzerine Yazışma
 Çeviren Nilüfer İlkaya Alakarga Yay.
 35. Richard Brautigan-Çimlerin İntikamı-Çeviren: Kerem Uğur Altıkırkbeş Y.
 36. *Kolektif*-Yanık Diller (Yay. Haz.: R. Thomas-D. Widmyer-C. Palahniuk)
 Çeviren: Sinem Çetmillioğlu Ayrıntı Yay.
 37. Rkail Zeydulla-Beyaz Hırkalı İhtiyar-Çeviren: Fatih Kutlu Bengü Yay.
 38. Anton Çehov-Seçilmiş Hikâyeler-Çeviren. Nuri Yıldırım Cem Yayınevi
 39. Yiyun Li-Bin Yıllık Dua-Çeviren: Anıl Ceren Altunkanat Domingo Yay.
 40. Andrej Blatnik-Anlıyorsun Değil mi?-Çeviren: Sina Baydur Dedalus Kitap
 41. Emile Zola-Bir Gecelik Aşk Uğruna
 Çeviren: Nilbert Anar Yılmaz Fabula Kitap
 42. Stefan Zweig-Hikâyeler-Çeviren: Sevgi Tuncay Hece Yayınları
 43. Svetlana Aleksiyeviç-İkinci El Zaman Kızıl İnsanın Sonu
 Çeviren: Sabri Gürses Kafka Kitap
 44. Léon Bloy-Sevimsiz Öyküler (Derleyici: Jorge Luis Borges)
 Çeviren: Işık Ergüden Kırmızı Kedi Y.
 45. Kurt Vonnegut-Enayinin Portföyü-Çeviren: İmra Gündoğdu Nora Kitap
 46. Alejandro Zambra-Belgelerim-Çeviren: Çiğdem Öztürk Notos Kitap
 47. Charles Bukovski-Çanlar Kimse İçin Çalmıyor-Çev: Avi Pardo Parantez G.ve Y.
 48. *Kolektif*-Yitik Kalpler İstasyonu-Çeviren: Karen Yardımlı Pena Yayınları
 49. Aleksandar Prokopiev-Homonkulus Yetişkinlere Peri Masalları
 Çeviren: Doğan Dilcun Doğan Pinhan Yay.
 50. Etgar Keret-Domuzu Kırmak-Çeviren: Avi Pardo Siren Yayınları
 51. Nescio-Amsterdam Hikâyeleri-Çeviren: Gül Özlen Soyka Yay.
 52. Katherine Mansfield-Albüm Yaprağı-Çev: Perihan Sevede Nacak Timaş Yay.
 53. Leonid Borisoviç Tsipkin-Neroç Köprüsü-Çev: Kayhan Yükseler Yapı Kredi Y.
 54. Mavis Gallant-Paris Öyküleri-Çeviren: Özden Arıkan Yüz Kitap

Seçme Öyküler

1. Sabahattin Ali	Kamyon <i>Seçme Öyküler</i>	Yapı Kredi Yayınları
2. Sabahattin Ali	Üç Öykü	Doğan Kardeş (YKY)
3. Yaşar Kemal	Yolda	Doğan Kardeş (YKY)
4. Sait Faik Abasıyanık	Seçme Hikâyeler	İş Bankası Kültür Yayınları
5. Aziz Nesin	Darbeler Kitabı	Nesin Yayınevi
6. Ahmet Önel	Eğik Zaman	Nota Bene Yayınları

Toplu Öyküler

1. Muzaffer Buyrukçu	Her Şey Bittiği Yerde
Başlar Bütün Eserleri-1	Kırmızı Kedi Yayınları
2. Muzaffer Buyrukçu	Bulanık Resimler
Bütün Eserleri-2	Kırmızı Kedi Yayınları
3. Hasan Ali Toptaş	Geçmiş Şimdi Gelecek	Everest Yayınları

Kolektif Öykü Kitapları

1. Dünyalılar-Bilimkurgu Öyküleri
TBD Bilimkurgu Yarışması Seçkisi (2011-2015) İletişim Yayınları
2. Vur Ulan Vur-Linç Öyküleri
Derleyenler: Tanıl Bora-Levent Cantek İletişim Yayınları
3. Al da At Dercesine-Futbol Öyküleri İletişim Yayınları
4. İbni Sina Yüksek İhtisas Öyküleri-Editör: Cengiz Yakıncı Akademisyen Kitabevi
5. İbni Sina 2016 Öyküleri -Editör: Cengiz Yakıncı Akademisyen Kitabevi
6. Kahramanlar Öykülerle Yaşar-Derleyen: Ahmet Tatar Kırmızı Kedi Yayınları
7. Canımı Yakma!-Hazırlayan: Zeynep Ergun Kırmızı Kedi Yayınları
8. Bülbül-nâme Hikâyesi-Hazırlayan: İsmail Demirel Büyüyenay Yayınları
9. 7 Adam 7 Günah-Hazırlayan: Hakim Türkmen Dex Kitap
10. Arap ve Fars Kadın Öykücülerden İnciler
Çeviren ve Derleyenler: Gamze Yüçetürk-Serpil Yıldırım Hece Yayınları
11. Öykü Sınır Bilir mi?-Editör: Erhan Söğüt Kanguru Yayınları
12. Umut-Editör: Ezgi Bolçay Sonçağ Yayınları
13. Takma Kafana Âşık Ol Gitsin-Kolektif Tutku Yayınları
14. Kahve Kokulu Hikâyeler-Hazırlayan: Ender Haluk Derince Yakamoz Yayınları
15. Kahve Muhabbetinde Aşk-Hazırlayan: Akif Bayrak Yediveren Yayınları

Öykü ve Öykücü Üzerine Kitaplar

1. Melih Erzen Sur Kapılarında-Adnan Çizgi Kitabevi
Özyalçın'ın Öyküleri
2. Necip Tosun Öykümüzün Sınır Taşları Dedalus Kitap
Türkçenin En İyi 100 Öykü Kitabı
3. Ahmet Cüneyt İssı 'Arada' Hikâye 'Arada' Roza Yayınevi
Kurulmuş Bazı Hikâyeler

İçinde Öykü Olan Kitaplar

1. Erdal Aslan Sen Çeyrek Ben Yarım Cinius Yayınları
2. Hüseyin Ferhad Cennet Diye Bir Yer Dafne Kitap
3. Sadık Yalsızuçanlar- Edebiyat Ortamı 2016 Öykü Yıllığı Edebiyat Ortamı Y.
Yunus Nadir Eraslan
4. Charles Bukowski-Kediler-Çeviren: Avi Pardo Parantez Yayınları
5. Levent Cantek (Editör)-Resimli Türkçe Edebiyat Takvimi 2017 İletişim Yayınları
6. Neil Gaiman-Kırılğan Şeyler-Çeviren: Zeynep Heyzen Ateş İthaki Yayınları
7. Kolektif-Güzel İnsanlar Kulübü Umudum Onda Kaldı Kavram Yayınları
8. Honoré de Balzac-Modern Çağ Uyarıcıları Risalesi ve Z. Marcas Notos Kitap
Çeviren: M. Emin Özcan
9. Mustafa Acungil Kurgunun Sonu Semerci Yayınları

Öykü Ödülleri

1. Doğan Ateş/Tablolardan Kalan Kırıntılar (Dosya)/U. A. Ö. G. D. Öykü Ödülü
2. Gamze Arslan/Çerçialan (Varlık Y.-2016)/Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü

3. Muzaffer Kale/Güneş Sepeti (Can Y.-2015)/Sait Faik Hikâye Armağanı
4. Melike Belkıs Aydın-Pembe Kızıl (Nota Bene Y.-2015)-Türkan Saylan 6. Sanat Ödülü-Öykü
5. Göksu Baykal/Geç Kalmış Bir Öpüş (Nota Bene Y.-2015)/Türkan Saylan 6. Sanat Ödülü-Öykü
6. Yalçın Tosun/Bir Nedene Sunuldum (YKY-2015)/Yunus Nadi Ödülleri Öykü Ödülü
7. İnan Çetin-Kureyş'in Kurtları (YKY-2015)-Yunus Nadi Ödülleri Öykü Ödülü
8. Ömür İklim Demir-Muhtelif Evhamlar Kitabı (YKY.-2015)-Haldun Taner Öykü Ödülü (açıklanmadı!)

Onur Ödülleri ve Öykücülere Verilen Ödüller

1. Buket Uzuner	16. Ankara Öykü Günleri Onur Ödülü
2. Cihan Aktaş	Necip Fazıl Kısakürek Ödülleri Öykü Ödülü
3. Mustafa Çiftçi	Necip Fazıl Kısakürek İlk Eserler Ödülü
4. Mustafa Kutlu	Cumhurbaşkanlığı Kültür ve Sanat Ödülü
5. Mustafa Kutlu	Necip Fazıl Kısakürek Saygı Ödülü
6. Oya Baydar	Fransa/Türkiye Edebiyat Ödülü

Yitirilen Yazarlar ve Öykü Kitapları

Tahsin Yücel (17 Şubat 1933 Ötegeçe Köyü-Elbistan-K. Maraş/22 Ocak 2016 İstanbul)
Öykü Kitapları: *Uçan Daireler* (1954), *Haney Yaşamalı* (1955), *Düşlerin Ölümü* (1958), *Yaşaduktan Sonra* (1969), *Ben ve Öteki* (1983), *Aykırı Öyküler* (1989), *Komşular* (1999), *Golyan Devrimi* (2008)

Ülkü Ayvaz (5 Mayıs 1955 Bayburt/23 Nisan 2016 İstanbul)
Öykü Kitapları: *İşlerin Yolunda Gitmesine Engel Olan Kim?* (1983), *Gri Oğullar* (1985), *Olaylar ve Kahramanlar* (1991), *Yatalak Kraliçe* (2009)

Yiğit Okur (1934 Erzincan/1 Ocak 2016 İstanbul)

Öykü Kitapları: *O Zaman Kim Söyleyecek Şarkıları* (2002), *Tutuklanacaklar Listesi* (2007)

Yeniden Basılan Öykü Kitapları

1. Sabahattin Ali	Sırça Köşk	Yapı Kredi Yayınları
2. Sabahattin Ali	Değirmen	Yapı Kredi Yayınları
3. Sabahattin Ali	Yeni Dünya	Yapı Kredi Yayınları
4. Sabahattin Ali	Kağnı Ses <i>Esirler</i> (Oyun)	Yapı Kredi Yayınları
5. Tomris Uyar	Dizboyu Papatyalar	Yapı Kredi Yayınları
6. Tomris Uyar	Aramızdaki Şey	Yapı Kredi Yayınları
7. Tomris Uyar	Yaza Yolculuk	Yapı Kredi Yayınları
8. Yalçın Tosun	Anne, Baba ve Diğer Ölümçül Şeyler	Yapı Kredi Yayınları
9. Yalçın Tosun	Peruk Gibi Hüzünlü	Yapı Kredi Yayınları
10. Yalçın Tosun	Bir Nedene Sunuldum	Yapı Kredi Yayınları
11. Ali Teoman	İnsansız Konağın İkonu	Yapı Kredi Yayınları

12. Çetin İnan	Bin Yapraklı Lotus	Yapı Kredi Yayınları
13. Füzûzan	Parasız Yatılı	Yapı Kredi Yayınları
14. Haldun Taner	Yaşasın Demokrasi	Yapı Kredi Yayınları
15. Mine Söğüt	Deli Kadın Hikâyeleri	Yapı Kredi Yayınları
16. Tezer Özlü	Eski Bahçe Eski Sevgi	Yapı Kredi Yayınları
17. Yaşar Kemal	Kalemler	Doğan Kardeş (YKY)
18. Yusuf Atılgan	Bütün Öyküleri	Yapı Kredi Yayınları
19. Bora Abdo	Öteki Kışın Kitabı <i>Karakış Üçlemesi I</i>	Doğan Kitap
20. Canan Tan	<i>İster Mor, İster Mavi</i>	Doğan Kitap
21. Canan Tan	Çikolata Kaplı Hüzünler	Doğan Kitap
22. Canan Tan	Söylenmemiş Şarkılar	Doğan Kitap
23. Canan Tan	Sol Ayağımın Baş Parmağı	Doğan Kitap
24. Canan Tan	Türkiye Benimle Gurur Duyuyor	Doğan Kitap
25. Reşad Ekrem Koçu	Hatice Sultan ile Ressam Melling	Doğan Kitap
26. Sait Faik Abasıyanık	Kumpanya	İş Bankası Kültür Y.
27. Sait Faik Abasıyanık	Son Kuşlar	İş Bankası Kültür Y.
28. Sait Faik Abasıyanık	Semaver	İş Bankası Kültür Y.
29. Sait Faik Abasıyanık	Alemdağ'da Var Bir Yılan	İş Bankası Kültür Y.
30. Sait Faik Abasıyanık	Mahalle Kahvesi	İş Bankası Kültür Y.
31. Sait Faik Abasıyanık	Kayıp Aranıyor	İş Bankası Kültür Y.
32. Sait Faik Abasıyanık	Havada Bulut	İş Bankası Kültür Y.
33. Ayfer Tunç	Evvelotel-Saklı	Can Yayınları
34. Halid Ziya Uşaklıgil	Bu muydu?	Can Yayınları
35. Yekta Kopan	Kediler Güzel Uyanır	Can Yayınları
36. Yiğit Okur	O zaman Kim Söyleyecek Şarkıları	Can Yayınları
37. Adnan Özyalçiner	Toplu Öyküler 1 Panayır/Sur	Evrensel Basım Y.
38. Adnan Özyalçiner	Toplu Öyküler 2 Gözleri Bağlı Adam/Yağma	Evrensel Basım Y.
39. Adnan Özyalçiner	Toplu Öyküler 3 Cambazlar Savaşı Yitirdi/Sağanak	Evrensel Basım Y.
40. Adnan Özyalçiner	Toplu Öyküler 4 Alaycı Öyküler /Aradakiler	Evrensel Basım Y.
41. Necdet Ekici	Gül Olacaksın	Akçağ Yayınları
42. Necdet Ekici	Yüreğimdeki Cemre	Akçağ Yayınları
43. Necdet Ekici	Yüreğimi Sana Bıraktım	Akçağ Yayınları
44. Hilâl Nesin	Diren Muhtar!	Düşün Yayınevi
45. Hilâl Nesin	Gevşek Vidalar	Düşün Yayınevi
46. Hilâl Nesin	Şeyimin Derdi	Düşün Yayınevi
47. Ali Haydar Haksal	Sesim Bana Yetmiyor	İz Yayıncılık
48. Ali Haydar Haksal	Güneşe Koşan Adam	İz Yayıncılık
49. Nilgün Bıyıklı	Ağaç Kovuğundan Öyküler	İz Yayıncılık
50. Halid Ziya Uşaklıgil	İlk Hikâyeler ve Tuhfe-i Letaif (Bütün Eserleri)	Özgür Yayınları
51. H.Rahmi Gürpınar	Meyhanede Kadınlar	Özgür Yayınları
52. Samipaşazade Sami	Küçük Şeyler	Özgür Yayınları

53. Ferit Edgü	Av	Sel Yayıncılık
54. Ferit Edgü	Leş Toplu Öyküler	Sel Yayıncılık
55. Melisa Kesmez	Atları Bağlayın Geceyi Burada Geçireceğiz	Sel Yayıncılık
56. Mustafa Kutlu	Uzun Hikâye	Dergâh Yayınları
57. Mustafa Kutlu	Mavi Kuş	Dergâh Yayınları
58. Mehmet Harmancı	Muhtemel Menkıbeler	Hece Yayınları
59. Necati Mert	Zamansız	Hece Yayınları
60. Ethem Baran	Evlerimiz Poyraza Bakar	İletişim Yayınları
61. Menekşe Toprak	Valizdeki Mektup	İletişim Yayınları
62. Niyazi Zorlu	Şehiriçi Öyküleri	Metis Yayınları
63. Sema Kaygusuz	Karaduygun	Metis Yayınları
64. Aziz Nesin	Gülmekten Öldüren Öyküler 1 Seçilmiş Öyküler	Nesin Yayınları
65. Aziz Nesin	Gülmekten Öldüren Öyküler 2 Seçilmiş Öyküler	Nesin Yayınları
66. Habib Bektaş	Ben Öyküye İnanırım	DeliDolu Yayınları
67. Buket Uzuner	Yolda	Everest Yayınları
68. Suat Derviş	Behire'nin Talipleri (uö)	İthaki Yayınları
69. Sevinç Çokum	Beyaz Bir Kıyı	Kapı Yayınları
70. Cengiz Kara	Zayak	Nezih-er Yayınları
71. Göksu	Eski Evin Kadınları	Nota Bene Yayınları
72. Suna Güler	Özgürlük Çıkmazı	Sola Yayınları
73. Nazan Bekiroğlu	Nun Masalları	Timaş Yayınları
74. Serkan Türk	Tanrı'nın Yalnız Kızları	Yitik Ülke Yayınları

Yeniden Basılan Çeviri Öykü Kitapları

1. Jack London-Midas'ın Müritleri-Çeviren: Fahri Öz	Kırmızı Kedi Y.
2. Jacques Cazotte-Âşık Şeytan (uö)-Çeviren: Berna Günen	Kırmızı Kedi Y.
3. JorgeLuis Borges-25 Ağustos 1983 ve Diğer Öyküler Çeviren: Mesut Özden Gözütok	Kırmızı Kedi Y.
4. Robert Louis Stevenson-Sesler Adacığı-Çev: Handan Balkara	Kırmızı Kedi Y.
5. Rudyard Kipling-Dilek Evi-Çeviren: İrem Kutluk	Kırmızı Kedi Y.
6. Dino Buzatti-Tanrı'yı Gören Köpek-Çeviren: Rekin Teksoy	Can Yayınları
7. Franz Kafka-Dönüşüm-Çeviren: Ahmet Cemal	Can Yayınları
8. Kurt Vonnegut-Maymun Evine Hoş Geldiniz Çev: H. Balkara	Can Yayınları
9. Stefan Zweig-Alacakaranlıkta Bir Öykü-Çeviren: Ahmet Arpad	Ayrıntı Yay.
10. Maksim Gorki-Aşk Rüyası <i>Unutulmuş Hikâyeler</i> Çeviren: Hasan Ali Ediz	Cem Yayınları
11. Franz Kafka-Dönüşüm-Çeviren: Tanıl Bora	İletişim Yay.
12. Fyodor Dostoyevski-Uysal Kız-Çeviren: Mehmet Özgül	Notos Kitap
13. John Fante-Roma'nın Batısı (uö)-Çeviren: Avi Pardo	Parantez Yay.
14. Heinrich Von Kleist, E. T. A. Hoffman, Adelbert Von- Üç Romantik Hikâye Çeviren: Sabahattin Ali	Yapı Kredi Y.

BENİM ÖYKÜM

CEMAL ŞAKAR

Benim öyküm sıradan bir öykü; düz, basit, yalın.

Okumayı çok seviyordum. Herhangi bir sebebi yoktu. Balıkesir’de Emek Sinemasının yanında el arabasında çizgi romanlar kiraya verilirdi: Teksas, Tommiks, Zagor... Neden kiralama? Biz mi yoksulduk, kitaplar mı pahalıydı hatırlamıyorum.

Ortaokul yıllarımda Abdullah Ziya Kozanoğlu okuyordum, ama illa Kemalettin Tuğcu; ağlaya ağlaya. Onun etkisiyle bir de roman yazmıştım. Sarı saman kâğıtlı bir deftere. Otuz-kırk sayfaydı diye hatırlıyorum. (Bugünlere kalsaydı ne kadar kıymetli olurdu benim için.)

Belki de sebepsizce sevgi, aşkların en güzeli. Okuma sevgim sürekli artarak devam etti. Üstelik rahmetli anneme rağmen. “Hava güzel, çık oynay”, “Yiyip içesin diye sana harçlık veriyoruz, kitap alaysın diye değil”, “Kafayı üşütecen be oğlum”lara rağmen okumaya devam ettim.

Liseye başladığımda yalnızdım, ne okuyacağımı bilemiyordum. Türk klasiklerine yöneldim. Bir örgüte de katılmıştım. Bir akşam oradaki seminere elimde Halid Ziya’nın *Mai ve Siyah*’ıyla gittim. Kitap orada bir abinin canını sıktı. Burjuva eğlencesi olarak değerlendirdi elimdeki kitabı. Diğeri, “okumak okumaktır, iyidir” dese de genel eğilim, okumanın aynı zamanda bilinçlendirmeye de yaraması yönündeydi. “Ne okuyayım” diye sordum. “Kemal Tahir’in *Yediçınar Yaylası*’yla başla; Nazım’ı da unutma tabii ki, o hep elinin altında olsun” dedi. Öyle de oldu. Artık önümde bir yol açılmıştı; ana caddeyi bulduğumu düşündüm.

Okumak yazdırıyormuş, bilmiyordum. Lise yıllarında kendimi öykü yazarı buldum. Öykü yazmam da sebepsizceydi. Düşündüğüm bir şey değildi. Büyüyünce ne olacağımı soranlara hiçbir zaman “yazar olacağım” dememiştim. Yazdıklarım okuldaki duvar gazetesinde yayımlanıyordu. Sait Faik’i beğenmiyordum: “Ben böyle öykülerden her akşam bir tane yazarım” diyordum. Nasıl desem; daha modernist öyküler yazıyordum; kapalı, bunalımlı, anlaşılmasın diye kurguyla kasten oynanmış... Sonraki yıllarda kendisine bir öykü de ithaf ettiğim arkadaşla okuma ve yazma beğenilerimiz örtüşüyordu. Beraber okuyor,

beraber yazıyorduk. Kahvede bizi baş başa görüp “ne yapıyorsunuz” diyenlere, “Hiç! Bunalım takılıyor” derdik. İnsan o yaşlarda Camus ve Sartre ile tanışırsa bunalmaz da ne yapardı?

Benim öyküm böyle başladı.

Sonra üniversiteyi okumak üzere Ankara’ya yolum düştü. Yıl 1979’dı. Ortam malum. Zor yıllarda. Ertesi yıl darbe oldu. Her şey altüst oldu.

Ben de altüst oluyordum. Ankara’da Müslümanlarla tanıştım. Sonra Müslüman olma sürecine girdim. Her şey daha da zor geçmeye başladı. Her şeyin acemisiydim.

Her şeyin acemisi olmak çok acayip bir şeydir. Sadece yaşayan bilir.

Bu acemilikle Aylık Dergi’ye gittim. Yaşar Kaplan’la tanıştım. Ne kadar zaman sonraydı bilmiyorum; ona dört tane öykü bıraktım. “Bir hafta sonra görüşelim” dedi. O bir hafta, uzadı yüzyıl oldu. Çünkü dergiye gelen gidenler oldukça, Yaşar Kaplan öyküye dair bir şeyler söylüyor ve ben anlamıyordum. Mesela Türkçe üzerine aşırı vurgu yapıyor ve ben “yahu biz Türkçe yazmıyor muyuz” diye çaresizce düşünüyordum.

O gün geldi ve ben derginin Hacı Bayram’daki bürosuna gittim. Yaşar Kaplan “ikisi olmamış, bunları atalım” dedi ve bana iade etti. Diğer ikisini yayımlayacaktı. Ama üzerine konuşalım dedi. Öyküyü aramıza koyup konuşmaya başladık. Türkçe meselesinde bende o zaman şafak attı. Hiç unutmam, Balıkesirliyiz ya “yürürkene” diye yazmışım. Başka neler konuştuk hatırlamıyorum. (Şimdi yaş ellibeş olunca fark ediyorum; hiç hatıra biriktirmemişim). Ama o konuşma demek ki benim için çok faydalı olmuş; bir daha hiçbir öyküm dergilerden geri dönmedi.

“Bir İnsan Ölür Bir Yıldız Kayarmış” adlı ilk öyküm, 1982 yılında yayımlandı. (Galiba Aylık Dergi’nin Şiir Özel Sayılarından birisiydi).

Aylık Dergi’de yayımlanan ilk dört öyküm, kitaplarıma girmede. Bir de çok sonraları fark ettim; Yönelişler’de de yayımlanan bir öyküm kitaplarıma girmemişti. Beğenmediğimden mi almadım, unuttum mu hiçbir fikrim yok.

Aradan otuzbeş yıl geçti. Bazen ilk on yılımı, öykü verimi açısından iyi değerlendiremediğimi düşünürüm. Ama birçok yazarın ömrünün, benim yazı hayatım kadar olduğunu hatırlayınca hamd ederim. Geriye dönüp yazdıklarına bakınca, en azından hacim olarak “güzel oldu” diye düşünürüm.

Evet, güzel oldu!

Hele yola çıktığının farkında olmayan biri için, bence güzel bir verim. Sebepsizce okuyan, sebepsizce öyküye başlayan birisi için daha ne olsun!

Ölsem gam yemem. Gözüm arkada kalmaz.

Yapacağımı yaptığımı düşünüyorum. Ama içimden en azından oniki öykü kitabım olsa diye geçiriyorum. Bunu sıkça dillendiriyorum galiba. Bir ara İrem Ertuğrul “Hocam, lütfen bunu söyleyip durmayın” dedi, “sanki ölecekmisiniz gibi konuşuyorsunuz.” Şimdi böyle söylemiyorum. Ama oniki olsun, hatta kitabın adı da oniki olsun istiyorum.

Sonrası Allah Kerim...

BAŞKA DÜNYALARIN ÖYKÜLERİ

Çağdaş İran öyküsü

SADIK HİDAYET

Farsçadan Çeviren: Yusuf Öz

YARIN*

-I-

MEHDİ-İ ZAGİ

Berbat bir soğuk! Paltomu dizlerime örttüğüm hâlde hiç mi hiç ... Sokakta yakıcı bir soğuk esiyor. –Fakat dün gecedен daha soğuk değil. Soğuk kırık camdan mı yoksa kapı aralığından mı giriyor? -Gaz sobasının kokusu daha kötüydü. Abbas homurdandı: “Soğuk canımıza tak dedi.” -Pencere önünde harfleri yayıyordu. Hayır, üzülmiyorum; cehenneme kadar yolu var! -Duman dolu oda, Asgar’ın kumpası, insanın eline ayağına bulaşan lekeler, makine gürültüsü, ağır yoğunluğu yüzünden buz tutmayan havuzun paslı suyu, dedikodu, çocukların gevezelikleri ve yaramazlıkları, Hakk-ı Dost kebabçısı ve soğuk yatak- nereye gitsem ardımdan geliyorlar. Hayır, bir şey kaybetmedim.

Niçin uyuyamıyorum? Belki mehtap yüzüme vurduğu için. Böyle dönüp durmamalıyım –sinirlendim. Her şeyi unutmalıyım; uyuyana kadar kendimi bile. Ama unutmadan önce, ben neyim? Her şeyi unuttunca ne değilim? Kim olduğumu tam bilmiyorum... Bilmiyorum... Hep ‘ben... ben!’ Lanet olası bu başboş ben! Dün gece başımı yastığa koyduğumda artık bir şey hissetmedim: Her şeyi unuttum. Belki yarın Isfahan’a gideceğim için. Ama ilk defa yolculuk yapmıyorum ki. Ne zaman çocuklarla Evin ve Derke’ye gitmek istesek o gece uykusuz kalırdım. Şimdi gezinin hiç sırası değil. Keyifli miyim yoksa korkuyor

muyum, bilmiyorum. Neden tedirginim? Ardımda ne bırakıyorum? Aslında tembel biriyim. Niçin bir yerde karar kılamıyorum? Bedahşan Basımevi'nde birlikte çalıştığımız Rıza Sarûkî, şimdi sayfa bağlayıcısı olmuş, işi tıkırında. Ben hep sorumsuzum, gırtlığıma kadar borç; bir işim olunca da aylığımı hemen harcıyorum. -Şimdi anladım: Bu soğuk, havadan değil, bunun başka bir nedeni var-: Kendimde. Aman, boş ver. Ama bu soğuğu her zaman duyuyorum-. İki büklüm belimle bu bedenin yükünü taşımalıyım. Yolun sonuna kadar gitmeli. Neden gitmeli? Niçin? Yükümü menzile ulaştırmak için. Hangi menzile? Güçlü pazılarım var. Damarlarımda, derimde sıcak kan dolaşıyor, parmak uçlarıma kadar bu sıcaklık geliyor: Ben yaşıyorum. -Burada yaşadığıma göre dünyanın öbür ucunda da yaşayabilirim. Başka bir şehirde... Dünya ne kadar büyük ve görmeye değer olmalı! Mademki kargaşa var. -Gazetedeki bu haberlere rağmen anlatmaya değmez. Savaş bile onlara göre bir çeşit oyun. -Futbol gibi, en azından bir korkusu, bir sarsıntısı var... Akar su pislik tutmaz.

Sâve'ye gitsem? Onların asalağı olsam? Asla... Babamın ve analığının boyunu posunu özlemedim; onlar da beni görmeye can atmıyorlar. Benden sonra kaç kız ve erkek çocuk dünyaya getirdiler bilmiyorum. Suspus oturuyor. -Anneme kuma getirdiğinden değil: Sümükleri hep bıyığına akıyor, nohut gibi gözleri kalın kaşlarının altında kırışıyor. Neden çocuklar gibi cebinde şeker taşıyıp gizlice yiyor ve kimseye de vermiyor? Ben babama benzemiyorum. -kusmuk içindeki toprak ev, eğri büğrü sekiler, alçak tavanlı revak, çocukların, ineğin, koyunun, tavuk ve horozun bağırış çağırışlarıyla burada yaşıyorlar. Sonra da anlamlı bir tavırla elini kemerine takarak adamlarına sopa çekiyor. Sabahtan akşama kadar kusur arayıp küfrediyor. Oradan kazandığı ekmek, ekmek değil zehir zakkım. Orası benim yerim değil, hiçbir yer benim yerim değil. Babamın öncelik hakkı var; kök salmış, onun malı. Evet, onun malı -Mal çok önemli! Yaşıyor, bir anısı var... Ama hiçbir şey benim malım olamaz; anılar bile benim değil -Anı varsılı ve ilgileri olan, hayatları kökleşmiş kişilerin: -Mehtapta sevişmenin ve bahar yağmurunun keyfini çıkarırlar.- Çocukluklarını anarlar. Ama mehtap benim gözümü kamaştırıyor ya da aklıma uykusuzluğu getiriyor. Anı da omuzlarımdan sendeleyerek yere düşüyor. Yapayalnız... Aman ne iyi! Böyle anıları çok babamın ama ben çocukluğumu hiç anımsamak istemiyorum. Geçen yıl hasta ve borçlu olduğumda mektubuma niçin cevap vermedi? Düşünmeye değmez.

Altı yıl çalıştım yine elim boş. Sil baştan! Benim suçum. -Dört yıldır teyze oğluyla birlikte çalışıyorum, ama Isfahan'a gittiği bu iki yıl ondan haber alamadım. Çok da akıllı biri. Şimdi onun peşinden gidiyorum. Kim bilir? Belki onu görmek için gidiyorum. İş için gitsem, niye başka bir şehre gitmiyeyim? Tanıdık birilerini bulabileceğim bir yerler düşünüyorum. Bilek gücü!.. Ne tatsız bir şaka! Ama mademki karar verdim, rahatladım.

Eğlenmek ve gününü gün etmek için dünyada özel yerler olsa da, şanssızlık ve çaresizlik de hiç eksik olmuyor. O özel yerler özel kişilere ait –Birkaç gün garsonluk yaptığım Cafe Giti’nin dolgun müşterileri vardı: Kazanmadan harcıyorlardı. Otomobil, park, güzel kadınlar, pahalı içkiler, rahat yatak, sıcak oda ve güzel anılar, hepsini onlar için devşirdiler. Onların malı ve nereye gitseler onlara yapışık. Ötesi de yine onların, çünkü sevap işlemek için de para gerekli. Biz bir gün çalışmasak aç yatarız, onlar bir gece eğlenmeseler dünyayı yıkarlar! -O gece barın koridorunda zilzurna sarhoş ve kanlı suratlarından ter damlayan Amerikalı askerler, üzerinde siyah çizgili elbisesi olan kadının başını nasıl da duvara vuruyorlardı! Gözlerim karamıştı. Kendimi tutamadım. Kadıncağız Azrail’in pençesine düşmüş gibi çılgık atıyordu. Kimse yaklaştırmaya ya da ayırmaya cesaret edemiyor, kapı önündeki sivil polis bile soğukkanlılıkla izliyordu. Ben kadıncağızı kurtarmaya gittiğimde başıma neyle vurduklarını hatırlamıyorum. –Gözlerimde şimşek çaktı- Gözlerimi açtığımda karakoldaydım. Hayalarım vurdukları yer hâlâ sızlıyordu. Üç ay cezaevinde kaldım. Biri çıkıp da keyfin nasıl, diye sormadı. Hayır, benim de güzel anılarım var!

Nedir bu omuzlarıma çöken? Evet: Bir avuç pirinç. Bu gece yol boyunca niçin elimle bu avucumu sıkıyordum? Sanki biri beni takip etmişti. Biriyle atıştığımı düşünüyordum. Şimdi niçin onu yastığın altına koydum? Gelip beni parçalayacak olan kim? Yatağım biraz daha ısınmış, ama neden uyuyamıyorum? Kahve içtiğim Rüstem Hani’nin düğün gecesi, uykum kaçtı. Fakat bu gece, her zamanki gibi, iki bardak çay içtim. Farkında olmadan yolumu değiştirip Gülbendek’e gittim. Her zaman bir porsiyonu iki porsiyon sayan şu Hakk-ı Dost kebabçısının Allah belasını versin. Çocukların uğrak yeri olduğu için gittim. Bir iki kadeh votka içseydim, belki daha iyi uyuyabilirdim. –Gulam bu akşam gelmedi. –Çocukların hepsine allahaısmarladık demiştim. Ama artık cumartesi günleri işe gitmediğimi bilmiyorlardı. Bunu Gulam’a söyleyecektim. Bugün sabah bakışları ne kadar keskin, yüzü ne kadar solgundu! Lamba harf kutusunun önünde duruyordu, gece bastırmişti. İşini o kadar seveceğini ummuyordum. Saf bir çocuk: Kim olduğunu biliyor, çünkü var mı yok mu tam bilmiyor. O uyuyabilmek için bir şeyi unutamaz. İş bırakması ya da kumar oynaması hiçbir zaman Gulam’ın aklına gelmez. Dizleri üzerinde makine gibi dişli taşır, harf tablasına harfleri dizerdi. Ya boşuna gevezelik etmek ya da harfleri bağıra bağıra okumak gibi bir huyu var! İnsanın dikkati dağılıyor. Dudağının arkası yeşillenince tavrını ciddileştirmişti. Ama sesi etkileyici. Her kelimenin sonunu ne diye uzatıyor!. Bir bardak votka içsin, artık çenesini tutamaz, ağzına geleni söyler: Dayısının hanımı çocuk düşürmüş, bana ne? Fakat kimse de söylediklerine inanmıyor. – Herkes arkadan konuştuğunu bilir. – Peşimden koştuysa da ağzımdan laf alamadı. Ben gönül derdine alışık değilim. Geri döndüğü zaman, “Çocuklar!” diyor nefes

nefese ve soluğu burnuna çarparak. Ne burun ama! O burnuyla beş kişi yerine odanın havasını tüketebilir. Ama her zaman ağzı açık ve ağzıyla nefes alıp veriyor. Eştehardlı Yusuf'tan hoşlanmıyorum. Pis huylu fitneci bir çocuk. Eştehard da, Sâve ve Zerend gibi bir yer olmalı, biraz daha büyük ya da biraz daha küçük; ama mutlaka toprak evleri, sıtmalı ve sorunlu insanları vardır. Meselâ gelip kulağıma, “Abbas belsoğukluğu kapmış” demesi benim neyime? Bana prova ettiği ipek gömlekle madik attı bana! Gözleri çalışmaktan mı kızardı yoksa ağrıyor mu, bilmiyorum. Peki niye gözlük takmıyor?

Abbas ve Ferruh bir bedende iki can gibiydiler. Geceleri viyolon çalıyorlar. Belki Gulam'ı da işin içine çektiler. Ha, unuttum, onu da sendikalarına götürdüler. Bu gece Hakk-ı Dost kebabçısına bu yüzden gelmedi. Abbas dün bana sendikadan söz ederken, Gulam onu dirseği ile dürtüp, “Bırak şu alçı kafalıyı” dedi. Abbas o domuz dişleriyle konuşmasa daha iyi. Bana ne söylese, ben tersini yapıyorum. O domuz dişleri ve o sol gözüyle beni oyunun içine çeke-

mez. Doğru söylüyorsa gidip kendi belsoğukluğunu tedavi ettirsin. Durumunu görmezden gelsinler diye partiye girmişti. Niyetlerini tam anlamadığım konusunda Gulam doğru söylüyordu. Bu da belki bir tür meşguliyet... Ama niçin daha ilk günden Asgar'ın sol gözü bana takılmıştı? Boşuna kınıyor. Belki Yusuf ispiyonlamıştır. Hatırlamıyorsam da arkasından konuşmuş olurum. Ben çok matbaa gördüm, ama hiçbirinin bunun kadar kalabalık ve meşgul değildi. –yürütemezler- Dahası insan eziliyor. Gulam, bu matbaada Asgar'ın da hissesi olduğunu söylüyordu. – Belki bunun için onu aldı. Fakat Musaybi hakkında ilginç bir şey anlatıyordu: Sendika Bayramı günümüş, Musaybi'yi de yanlarında götüreceklermiş. Dizgiye harfleri dizerken dönüp, “Lanet olsun böyle hayata! Çocukların karnını kim doyuracak?” demiş. Çocukların karnını kim doyuracak? Ne ciddi ve komik bir hayat! Çocuklarını doyurmak için böylesine didiniyor, eşek gibi çalışıyor! Neyse, ben yalnızım ve ilgilenmiyorum. Ben anlayamam. Belki onların da bir tür meşguliyetleri ve zevkleri vardır; o zaman kendilerini mutsuz göstermek istiyorlar. Ancak ben başkalarının zevkine ortak değilim –onlardan ayırırım. Hava almaya ihtiyacım var. Altı yıl şaka değil, yoruludum. Bu soytarılıkların hepsine nanik yapmalı ve çekip gitmeliyim. Hava almaya ihtiyacım var.

Ben bütün dost ve tanıdıklarımı karmaşık bir rüyada tanıdım. İnsanın, ardında birinin olduğunu sanarak saatlerce susuz ve çorak bir çölden geçmesi gibi. Ama onun elini tutmak için geriye döndüğünde, kimsenin olmadığını görür. –Sonra sıçrar ve o zamana kadar görmediği bir çukura düşüverir. – Yaşam,

buzlanmış uzun bir dehliz. Bir avuç pirinci tedbir bakımından –ters biri çıkar diye- avuçta sıkmalı. Sadece adam gibi bir dostumla karşılaştım; o da Huşeng'di. Birlikte olduğumuzda konuşmaya gerek duymazdık: Birbirimizi anlardık. Şimdi sanatoryumda yatıyor. ‘Bahar-ı Dâniş’ matbaasında yanımda çalışırdı. Birden kendini kaybedip yere düştü. –Ahmak oruçluydu, bayıldı. Sonra da kan kustu ve böyle başladı. Ne masraflar etti tedavi için, ne kadar işsizlik çekti. Oraya buraya koşturup sonunda sanatoryuma yolladılar. Annesi Huşeng için tutmuştu bu mayayı, bir taşla iki kuş vurmak için: Hem sevap, hem yiyecekten tasarruf. Cafe Gîti'nin müşterileri hazırladı bu yaşantıyı bize: Biz kan kusalım, onlar dans edip eğlensinler diye! Her biri bir gecede yedi neslimin yaptığı harcamalar kadar kumarda para kaybediyor... Dünyada her şey şansa bağlı. Esedullah'ın kız kardeşi, “Biz tezek toplamaya gitsek, eşek tutar suya sıçar” diyordu.

Altı yıldır iğrenç kokulu odalarda bir o yana bir bu yana, bağırsık ağrısı ve gürültü patırtı arasında çalıştım. –Hepsi de acil işler. “Çabuk ol!” Geç kalırsa sanki kıyamet kopacak! Yine elde var sıfır. Belki böylesi daha iyi. Geçen yıl hapisteyken biri çıkıp da bana “Aptallığın cezası ne kadar?” diye sormadı.

Yatağım daha da ısınmıştı. Soğuk kırılmış gibiydi. Uzaktan saatin zil sesi geliyordu. Geç olmalıydı. Yarın sabah erkenden... Garaj... Saatim yok ki... Hangi garaj, dedi?... Yarın... Mutlaka... Yarın...

-II-

GULAM

Ağzım kurumuş. Burada su da yok. Olmalıyım, kibrit çakıp sofada testiye bulmalıyım –Testide su olsa bari. Hayır, kiraya vermiyor; uyku kaçıyor. Fakat içkinin ardından soğuk su boğazıma yapışıyor. Bir sigara içsem? Kahretsin uyuyamadım: Hep uyumak için kendimi korkutuyorum! Oysa o öldü... Hayır, öldürüldü. Terden sırlıslıkla atletim tenime yapıştı. Bu ağlayan Kutsi'nin kızı Şükûfe idi... Bu gece sersemim, çok içtim. Hâlâ başım dönüyor, şakaklarım sızlıyor. Başımdan kurşun döktüler sanki: Bunak ve sersem... Böylesi daha iyi... Çarşaf ne kadar da kısa! Kefen bu... İşte şimdi öldüm... Toprak altındayım... Yanıma yaratıklar geldi... Şükûfe'nin çılgınlıkları yine yükseldi!.. Kızcağız bir şeyden korkmuş olmalı... Ona pasta almayı unuttum.

Çok yazık oldu! İyi bir kızdı. Kara gözleri hep gülerdi... Temiz çocuktu! Ne oldu sana! Zavallı... Zavallı... Zavallı. Gözyaşlarımı tutabilmek için derin nefes almalıyım. Korkmuşum, bir şey yitirmişim gibi. Horozun sesi geliyor... Çok geç olmuş. İyi ki düştün uyandım. – Bu düş değildi: Düşümde uyanıktım, ama ne bir şey görüyor ne bir şey hissediyor, ne de kim olduğumu anlayabiliyordum. Adımı unutmuştum; uyanık olup olmadığımı düşünüyordum, bilmiyordum. Fakat bir şey olmuştu: Bir şey olduğunu biliyordum. Belki rüzgâr

esiyor, yüzüme çarpıyordu. Hayır, şimdi anımsadım: Büyük bir mezar taşıydı. Kimdi orada dua eden? Sırtı bana dönüktü. Ben parmağımı taşa koymuştum. – Parmağım taşa girdi. Girdiğini hissettim. Ansızın yandı, alevlendi- Uykudan sıçradım. Parmağımın ucu hâlâ sızlıyor. Yaranın azmasından korkuyorum. Salatalık soyayım derken bıçak parmağımı kesti. Eli su toplayan Seyyid Kâzım fena hastalandı. Elim yangılanırsa yemeden içmeden kesileceğim...

Endişeli gibiyim. Keşke konuşacak birini bulsaydım. O gece geç olduğu için sokağa çıkma iznim yoktu; dizgi odasında harf tablasının altında uyudum. Çok daha rahattım: Arkadaşım vardı. Hava aydınlanmış gibiydi... Bu sallanan komşu evin çam ağacının tepesi mi? Ben insan sanıyordum. Demek rüzgâr esiyor. Sivrisinek elimi ayağımı delik deşik etti... Çileden çıktım. Dün gece komşumuz ne kalabalıktı! Bahçelerinde lamba yakmışlar, bizim ev bile aydınlanmıştı. Oğullarının düğünü için üç gece eğlenti yapıldı. Hacı Gül Muhammed Eyyübî'nin ne ağırbaşlı bir görünümü var! Konuşkan! İnsanı nasıl da sıcak karşılıyor! Bu servetine rağmen kendini kaybetmemiş. Fakat şapkası niçin hep başına dar geliyor? Kutsî, bir gecede ona yirmi beş bin tümen harcandığını söylüyordu. Üstelik bu pahalılıkta! Ama şu Yusuf'un ağzı ne kadar bozuk! “Damadı ben tanıyorum. O şerefsiz hırsızlardan! İnsanlar açlıktan ölerken o parasını yüzlerine vuruyor. Bunlar hayatları boyunca bizim bir günümüz kadar çalışmadılar” diyordu. Niye söylesin bunları? Oğulları genç, tutkulu. Kismetleriymiş! Allah onları zengin etmek istemiş, kime ne? Ama Kutsî, gelin esmer ve çirkin diyordu. Ne gibi diyordu? Ha, “Annem gibi hamur suratlı.” Güya allayıp pullamışlardı. Ama Zâgî muradına eremeden öldü. Zavallı annesi babası! Acaba haberleri oldu mu? Zavallılar yarın gazetede okuyacaklar. Belki annesi babası ölmüştür... Bu işin aslını öğreneceğim... Ne de sır saklardı! Evlat acısı tadan bir anne artık onu hiç unutamaz... Çocuğu çiçekten ölen Huceste, kaç yıldır ağıt tutturup ağlıyor!.. Herkesin bir yazgısı var... Ama böylesi öldürülmek değil.

Hey Tanrım! Ne yazmıştı? Abbas gazete haberini dizerken yüksek sesle okuyordu. Abbas da Zâgî'yi tanıyordu. Fakat partiden tanıyordu, Zâgî'yi sevdiği için değil. Okurken niçin yükseltmişti sesini? “Üç partizanının cenaze töreni” demedi. “Özgürlükçü üç emekçinin görkemli cenaze töreni” dedi. Ertesi sabah gazete aldım ve okudum. “Zâgî adıyla tanınan Mehdi Rıdvânî” yazısı manşetten verilmişti. Bunlar “Zâyende-rûd” matbaası işçileriydi. Başka biri olamaz. Demek baskı hatasıydı! Böylesine büyük bir yanlış! Daha kötüsü de olabilirdi. Aslında hayatı bir baskı hatasıydı... Ama haber el yazısıyla yazılmıştı, baskı hatası olamaz. Belki telgrafçı yanıldı! Mutlaka onlar da gençti... Bunlar toplu grev yaptılar, çok yaşa!.. O sırada güvenlik güçleri onlara yayılım ateşi açtı. Yolunu şaşırان mermi halkın arasından geçip onu buldu. Hayır, onlar liderdi,

ön saftaydılar. Güvenlik güçleri de biliyordu kimleri öldüreceklerini. “Görkemli cenaze töreni” düzenlemeleri boşuna değil.

Dört beş ay önce bizimle çalışıyordu... Sanki dün gibi: Bakışları insanın yüzüne gülerdi. Alnına kadar inmiş kumral kıvrıkcık saçları vardı. Burnu kısa, dudakları kalındı. Yakışıklı değildi, ama çekici bir yüzü vardı. Onlarla dost olup iki laf etmek insana zarar vermezdi. Odaya girdiğinde etrafa bir canlılık gelirdi. Çırağı hiç çağırmazdı, formaları hep kendisi kavelete koyar ve makineye götürürdü. O zaman odamız küçük ve dardı; tablaya dizilen ya da kavelete konan harflerin ağır ve boğucu sesi işitilirdi. Dişleri arasından ısıklık çalan Zâgî, insanın yorgunluğunu unuttururdu. Aklıma sinema gelirdi. Yazık, Zâgî şimdiki geniş ve modern odamızı göremedi! O zaman bu odamız olsaydı yanımızda kalır, boşuna Isfahan’a gitmezdi. Hayır, işten kaçmazdı, ama kendisini işe de vermezdi –sanki oyalanmak için çalışırdı. Her zaman başı öne eğik ve razıydı; kimseden yakınmazdı. Sempatik bir insandı –nasıl dişleri arasından ısıklık çalardı! Sinemada da böyle şarkılar çalınırdı. Ya sinemaya gider ya da kitaba dalar. Yorulmazdı da! Ben yalnızca Janet McDonald ve Dorothy Lamour’un filmlerini seviyordum. Lorel&Hardy de fena değildi; eh, insanı güldürürdü.

Asgar Ağa onun zamansız ısıklık çalması için diretir, ısrar ederdi. Bilmiyorum insanlar niçin bu kadar benciller: Uygarlaştılar yine de kibirleniyorlar! Sayfa bağlayıcısı olmadan önce, Musaybî’nin yerine odamızın düzeltmeniydi. Konuşur gültüşürdük. Birden burnu büyüdü! Boşuna Ferruh onun adını “Kaba” takmadı –dünyada boşu boşuna dostluk olmaz. O gün ben Asgar Ağa’nın yolunu kestim. Ona saldırmam Zâgî’nin hatırı içindi. Allah’tan Zâgî yoktu. Sigara almaya gitmişti. Yoksa kapışırıldardı. Ben atışıp çekişmelerinden ve böyle şeylerden hoşlanmıyordum. Örnekleri elli defa değiştiren o kısa boylu pısırık yazar sebep oldu bu işe. Gitmiş, kitabımdakiler hep yanlış diziliyor, diye şikâyet etmiş. Onlar yanlış yapmasa da kendisi uyduruyordu. Ben, Zâgî niçin kabul etti diye düşünüyordum. O bizim odamızın malıydı. Operatörlüğü kabul etmesi gerekmiyordu. Çünkü Hüseyin Kâbî bu işi kabul etmemişti. Herhâlde bahane etmişti Asgar’ın elini. Gelip ileri geri konuşmaya başlamıştı. Eğer Zâgî olsaydı dövüşürlerdi –Zâgî iri yarıydı, Asgar’a dövülmezdi. Allahtan Zâgî’ye kimse söylemedi -neyse, ikisi de arkadaşımızdı.

Zâgî aslında dönek, kösnülü bir adamdı: İşten çabuk yorulurdu. Orada, Isfahan’da da gitti mi matbaaya? Fakat partiye ve böyle şeylere kulak asmazdı. İşçi grevinde nasıl öldürüldü? O gün öğle yemeğinde Abbas’la tartışmıştı. Zâgî, “Benden uzak dur, ben yem olmak istemiyorum. Tek canım var, hepsi bu” dedi. Abbas, “Zaten bizim işimizi engelleyen de böyle sözler. Biz birleşmedikçe hep bu hâlde kalacağız. Doğru yol bir tanedir, bin tane değil. O hâlde dünyadaki bütün işçiler bizden daha mı aptal?” diye karşılık verdi. Zâgî elini yemekten çekti, bir sigara yaktı. Sonra mırıldanarak, “Sizler dava adamı değilsiniz, hep

laf yapıyorsunuz” dedi. Nasıl oldu da düşüncesi değişti? O aşk adamıydı, bazen aklına gelirdi. Zâgî’nin işi gücü Nüfus İdaresiyleydi. Kimliği yoksa Isfahan’a nasıl gitti? Yusuf, “Zâgî İslambul Caddesi’nde Amerikan sigarası ve gazete satıyormuş” diye saçmalıyordu. O zaman adım boşuna yalancıya çıkmıştı! Ben, “Çocuklar! Onun için son... bir saygı duruşu yapsak, nasıl olur? Ne olursa olsun hep haklarımızı savundu, bize canını feda etti” diye öneride bulundum. Kimse oralı olmadı. Yalnızca Yusuf dönüp, “Allah günahlarını affetsin! Ruhsuzun biriydi” dedi. Gülen olmadı. Yusuf’a gücendim –şakanın da bir sırası var.

Kendileriyle fazla ilgilenemediğim için üzgünüm –zavallı sinirlendi. Hayır, benim günahım neydi? Kendi kendine bazı şeyler düşünebilirdi: Önce bana, “Kol saatimi yirmi tümene satıyorum” dedi. Saati elli tümeden fazla ediyordu. “Ama ona ihtiyacın var” dedim. “Öyleyse bana on tümen ver, sana yarın öderim” dedi. Bende yoktu, fakat bulup buluşturdum. Aynı gece hepimizi ‘Hakk-ı Dost’ kebabçısında ağırladı. On dört tümen harcadı. Ertesi gün, ben makine odasından çıkarken havuzun kenarında tombul bir kadın dikiliyordu. “Mehdî Zâgî burada mı?” diye sordu. “Ne işin var?” dedim. “Ona, Huşeng’in annesi saatin kalan parasını getirmiş diye söyleyiniz” dedi. Saatini sattığını anladım. “Yoksa saatini mi sattı?” dedim. Ne kibar genç! Allah yardımcısı olsun! Oğlum verem olup Şahâbâd’a kaldırıldığından beri, her ay gelip yardım ederdi” dedi. Odaya girince baktım Zâgî’nin kolunda saat yoktu. Ona, “Huşeng’in annesi seni istiyor” dedim. Gitti ve geri döndü; on tümenimi verdi. Ona, “Huşeng kim?” diye sordum. Ah çekip, “Hiç, arkadaşım” dedi. Allah günahlarını affetsin! Ne arkadaş canlısıydı!.. Ne olduğunu bilmiyorum... Ama bir şey beni üzüyor... Neyi bilmiyorum?.. Bilmiyorum gerçekten, üzgün mü değil mi?.. Acaba yapabilir miyim, yapamaz mıyım?.. Bilmiyorum. Hayır, o ölmemeli. Ölmemeli... Ölmemeli... Ölmemeli... Yoruldum. Fakat arkadaşını öldüğünü bilmemeli. Cuma günü Şâhâbâd’a gidip Huşeng’in annesini huzurevinde bulacağım... Ona anlatacağım. Hayır, ona yardım ettiğimi anlamamalı. Veremli insan çok nazik olur, hemen alınır. Kesinlikle kurşundan zehirlendi... Zâgî’nin arkadaşısıdır. Ona yardım etmeliyim. Yerin dibinde de olsa çıkaracağım... Ek iş bulacağım... Ağlayabilir miyim, ağlayamaz mıyım, bilmiyorum... Bilmiyorum... Eyvah... Eyvah... Ne kötü!.. Gözyaşlarımı tutmalıyım... Erkekler ağlamaz!.. Yüzüm ıslandı... Derin nefes almalıyım...

Artık sivrisinek yok. Şimdi bit. Omurgamda yürüyor, kanat çırpıyor. Yukarıya çıktı... Bu, yanımda getirdiğim ‘Hakk-ı Dost’ kebabçısının hediye-siydi. Boşuna sırtımı kaşıdım, yararı olmadı. Yerini değiştirdi imansız... Dün gece pişirdiği pilavda taş vardı ve patlıcan musakkası da pişmemişti. Sonra da bıçak kesmişti parmağımı. Şimdi onu düşündüm, daha kötü oldu. Bu Hakk-ı Dost da bizi iyi tanımış! Eğer Abbas yardımına yetişmeseydi yıkılacaktım,

elimde bıçak kesmiştim parmağımı. Kendimde olmadığımı görünce beni yanında götürdü. Başka bir şey anlayamadım. Bir an kendime geldim, Abbas'ın evinde olduğumu anladım. Yarın Abbas'ın yüzüne bakamayacağım... Ne kötü! Hepsini kusmuştum... Ah, ne kötü... Eh, saman elinse samanlık senin!.. Hey, diyordum 'selamete erdi' ve kadeh kaldırıyordum. Kendimi kaybetmiştim. Bu kez kendimi korumalıyım. Abbas bana yeterince ilgi gösterdi. Kanayan parmağımı yıkadı ve tentürdiyot sürdü. Sonra beni evin kapısına kadar getirdi. Ama yetenekli biri. Ne güzel viyola çalıyor! Bana viyola çalmak istemişti, ben önüne geçip "Hayır hayır, arkadaşımız öldürüldü, viyolanı koy kenara. Uygun olsa da bir müddet çalmamalıdır. Çünkü biz hepimiz yastayız" dedim. Viyola çalsaydı ben ağlardım.

Bu haberle bütün çocuklar sarsıldı. Ali Mübtedî'nin bile gözleri yaş doldu, burnunu çekti ve odadan çıktı. Etkilenmeyen yalnızca Musaybî idi. Düzeltiyle meşguldü –lamba burnunun gölgesini duvara yansıtıyordu. Çileden çıktım. Musaybî'ye, "Dostluk boşuna olmaz. Zâgî bizimle on beş gün çalıştı. Bizim için kendisini ölüme attı, haklarımızı savundu" dedim. Bize belli etmedi, Yusuf'tan katratı istedi. Ne düşündüğünü biliyordum, mutlaka içinden, "Sizin sırtınız pek. İşimden olursam çocukların karnını kim doyuracak, lânet olsun böyle hayata!" diyordu.

Yarın elbiselerimi değiştirmeliyim; dün gece hepsi kirlendi ve kanlandı... Şükûfe, belki yatağın altında boğulan kedi yavrusu için ağlıyordu... Niye çam ağacı hâlâ sallanıyor?.. Demek rüzgâr esiyor... Bugün Yusuf'un bisikleti ağaca çarptı ve selesi kırıldı... Yusuf'un dudakları uçukladı... Katrat... Dün gece yedi şişe limonata içtim, yine susuzdum!.. Hayır, kesinlikle baskı hatasıydı. Öyleyse yarın gazetede yalanlayacaklar!.. Güzel... Siyah gömleğimi giyiyorum. Şaşı Abbas'a niye 'Kör Abbas' demiyorlar? Katrat... Kat... at... rat... Ka-at-rat... Yarın gazete... Siyah gömleğim... Yarın.

1335

¹ Ferdâ; "Sâdık Hidâyet'in hayatta iken yayımlanmış kitapları arasında basılmamış bir öyküdür. İlk kez Peyâm-i Nov dergisinde (1315) ve daha sonra Kebûter-i Sulh'te (1329) yayımlanmıştır. Daha sonra da Hasan-i Kâimiyân, Hidâyet'in vefatından sonra Niviştehâ-yi Perâkende-i Sâdık-ı Hidâyet adlı kitapta yayımlanmıştır.

Ferdâ, Sâdık-ı Hidâyet'in kaleme aldığı ve yayımlanmasına izin verdiği son uzun öykülerindendir. Öykücülük hakkında onun yeni düşüncelerini gösteren bir öyküdür.

Ferdâ, 1370 yılında İran öykü dergilerinden birinde Muhammed Baharlu tarafından tekrar yayımlandı. Ferdâ, matbaa işçisinin ruhsal hayatını tanıtan bir öyküdür; dinleyeni olmayan, dile de getirilmemiş bir konuşmadır."

Sâdık-ı Hidâyet, Niviştehâ-yi perâkende, Çâp-i devvom, 1344 hş., İntişârât-i Emîr Kebîr, ss. 188-206.

Çağdaş Azerbaycan Öyküsü

EYVAZ ZEYNALOV*

Azericeden Aktaran: Ömer Küçükmehtetoğlu

HASTALIK

Daha tam sabah olmamıştı ki hanımın ağzı açıldı:

- Kalk, hey bey, kalk git ekmek al.

- Akşam ekmek teknesinde bir ekmeğimiz vardı, hey hanım! Kendi göz-
lerimle gördüm.

- Şimdi komşumuz Halide istedi, ona verdim.

- Neden, sadece bir tane var demedin?

- Ey, bey duymadın mı isteyenin bir yüzü kara, vermeyenin iki yüzü kara,
demişler. Halide'ye yok demek olur mu?

- Niye olmaz? Halide gökten mi indi? Yoksa babanın kızı mı?

- Gökten zembille inmedi, babamın kızı da değil. Ama Halide Halide'dir
bey. Kendi kapısına gelenin hiçbirini eliboş, ümitsiz geri göndermiyor. Bakarsın
bir gün bizim de ona işimiz düşer.

Hırsla "Düşmez!" dedim. Ben her şey için zırt pırt komşuya koşanlardan
nefret ediyorum; özellikle de kadınlardan!

- Büyük laf etme bey. Padişahın da dilenciye işi düşer.

Hanımına laf yetiştirmek yerine kendi kendime geçmişte komşu olduğum Ali'yi kötüledim, asıp kestim. Bu yaşta nerden aklına geldi Bakü'ye göçmek bilmiyorum. Evini barkını satmaya adam buldu. Böyle komşuluk olur mu? Geleli üç dört ay oldu, iyice bizi bezdirdiler. Hele bir de övüyor. Geri çevirmeyen çok hayırsever kadın diyor. Helal ekmeğimi elimden al, beni de daha tilkiler kalkmadan şehre gönder, bu mu hayırseverlik? Böyle söylene söylene kalkıp giyindim.

Dışarı çıktığımda Halide'yi avlu duvarımızın önünde boynunu bükmüş dururken gördüm. Çay termosunu istiyordu. Ekmek alıp döndükten sonra da Halide yine aynı yerdeydi. Şimdi de el terazisini istiyordu. Kahvaltının son lokması boğazımdan doğru dürüst geçmemişti ki yeniden Halide'nin sesini işittim. Et çekme makinesi gerek. Evet film yeni başlıyordu. Daha bunun kap kacağı, iğne ipliği, tokacı, balta tahrası, patates soğanı, yeşilliği, sütü katığı ne bileyim daha neyi vardı. Zalimin kızı sanki oyun oynuyordu.

Hazırlanıp işe gitmek için yola çıkarken hanımım zebani gibi karşıma dikildi.

- Bey, Halide elli manat borç para istiyor.

Artık sabredemedim.

- Böyle olmaz hanım. O vurdu canını çıkarıyor. Bari sen de ondan bir şeyler iste.

- Allah'a şükür, evimizde her şeyimiz var. Ne isteyeyim, bey?

- Hanım, iste ya, bir şey iste işte!

- Ne isteyeyim ki?

Düşündüm düşündüm sonunda buldum.

- Ayakkabı bağı iste.

- Nee?

Hanımım hayretler içinde kaldı.

- Ayakkabı bağı, bağ!

- Bey, Halide'de ayakkabı bağı nerde? Kocasını çok hesaplı, tutumlu kendisi de evini düşünen kadındır.

- Tam benim de aradığım bu, seni eli boş çevirsin. Belki bundan sonra bizi rahat bırakır.

Hanımım gitti, hemencecik geri döndü. Eli boştu. Ben sevindim.

- Evet, ne oldu? Hani ayakkabı bağı?

- Şimdi getirecek.

- Neyi getirecek, hey hanım?

- Ayakkabı bağını. Dedi ki, sen git, ben bulur getiririm.

İşe geciksem de oturup bekledim. Halide biraz sonra ayakkabı bağını bulup getirdi.

İşte ne kadar dikkatimi toplamaya çalışsam da beceremedim. O kadar saf düşünüyordum ki Halide'yi neye gönderirsek bulamadan gelir diyordum.

Birden hatırladım. Hemen telefonuma el attım.

- Hanım, Halide'den kriko iste.

Hanımım güldü.

- Krikoyu ne yapacaksın bey? Ne senin araban var ne de Halide'nin kocasının.

- Cehenneme kadar! Olmaması iyidir. Bırak bulsun bakayım nasıl bulacak.

- Bey yüzüm tutmuyor.

Telefonda bağırdım.

- Yüzün tutsun!

İşimi gücü bir kenara koyarak kulağım seste bekledim. Telefon çalar çalmaz ahizeyi kaldırdım.

Ne oldu? diye sordum.

- Ne olacak, Halide krikoyu getirdi. Otomobile hava vuracak pompa da yanındaydı.

- Ondan pompa isteyen mi oldu?

- Her ihtimale karşı getirmiş.

Söyleyecek sözüm yoktu. Tam bir mucize gibiydi. Zalimin kızı telefonda hanımım vasıtasıyla ne buyurduysam getirdi. Bir kez bile yüzünü ekşiterek "Gadasını aldıklarım bu sizin neyinize lazım?" diye sormadı. Akşama muhasebeci komşum, yani Halide'nin kocası beni tavla oynamaya çağırdı. Avluya masa kurmuştu. Tavşan kanı çaydan içe içe tavla oynarken birden dilimi tutamadım.

- Komşu, tavlayı yeni mi aldın?

Ne yazık ki yeniye benzemiyordu.

- Yok, birader beş altı yıldır bende bir arkadaşım hediye etti.

- Ya geçen gün Halide bacı bizden tavla istiyordu.

- Herhâlde komşular için istiyormuş.

Hayretler içinde kaldım.

- Nasıl yani, komşular için? Sizinki meşgul müydü?

Komşum dertli adam gibi derin bir göğüs geçirdi.

- Benim derdim açıp ağardılacak, değil dokunulacak dert değil. Şehrin merkezinde o kadar büyük her türlü imkânı olan evimi barkımı sattım, gül gibi mahallemizi, komşularımızı değiştirdim, ama hanımımın huyunu ahlakını değiştiremedim.

- Annem bacım olsun, huyuna ahlakına ne oldu komşu?

- Eski mahallemizde de başta hanımımı herkes övüyordu. Niçin övmesinler ki? Kayınbabamın kızı kendini haddinden fazla eli açık, cömert olarak tanıtmıştı. Komşulardan kimin ne eksiği gediği olsa onun yanına koşardı.

Değirmene dönderdiler evimizi. Bir gün bıktım ve bu yüzden kavga çıkardım. Keşke hiç çıkarmasaydım. Kaş yapayım derken vurup göz çıkardım. Kavgadan sonra hanımım evin bir tek çöpüne bile elini vurmadi. Ancak kendisinden bir şey isteyenlerin hiçbirini de geri çevirmedi.

Bir komşunun isteğini, dileğini yerine getirmek için diğer komşuya koştu, el açtı. Başladı ondan alıp buna, bundan da alıp ona vermeye.

Komşuların da hiçbir şeyden haberi yoktu. Her şey önce olduğu gibi, bizden aldıklarını düşünüyorlardı.

- Bu da hamam suyuyla arkadaş tutmaktı komşu.

- Her neydiyse çok galiz bir hastalıktı. Sonunda mesele anlaşıldı. İpliği pazara çıktığında hanımım komşulardan aldıklarını kendisine almıyormuş. Kavga gürültü koptu. Bu arada kiminin termosu kırılmıştı, kiminin et çekme makinası kaybolmuştu, kiminin de parası batmıştı. Hepsini hanıma ödettiler.

O esnada Halide'nin hanımından aldığı elli manatı hatırladım. Acaba o parayı hangi komşu için almıştı? Geri verebilecek miydi?

- Gönlün incinmesin gerçekten de çok galiz bir hastalık komşu. İnşallah bulaşıcı değildir. Birden bizim hanıma da bulaşırsa!

Aradan bir müddet zaman geçti. Bir gün işten eve döndüğümde hanımım “Haberin var mı bey, muhasebeci komşumuzu tutukladılar,” dedi.

Hayretler içinde “Niye?” diye sordum.

Hanımım “Rüşvet alırken,” dedi.

Meğer komşum hanımından beter hastaymış. Hanımı komşular arasında ev eşyalarını paylaşıyordu. Garibin hürmetten saygıdan başka bir kazancı, umduğu bir şey de yoktu. Ancak kocası rüşvetle meşgulmüş. Birinden alıyor diğerine veriyormuş. Diğerinden alıyor buna veriyormuş. Hâl hatırı, kazancı da kendi yerinde...

* Eyvaz Zeynalov 18 Ocak 1950 tarihinde Karabağ'ın Ağdam şehrinde doğdu. 1973 yılında Azerbaycan Dili ve Edebiyatı Fakültesini bitirdi. Ermeni işgalinden dolayı Ağdam'dan Bakü'ye taşındı. Hikâyeleriyle öne çıkan Zeynalov'un eserleri pek çok dilde yayımlandı. Hikâye alanında uluslararası ödülleri bulunan Eyvaz Zeynalov'un birçok kitabı bulunmaktadır. En son 2015 yılında hikâyelerinden oluşan “Eski Bisiklet” adlı kitabı Ferfir Yayınları'nca Türkçeye kazandırıldı.

SON OKUMALAR

ABDULLAH HARMANCI

“Rüzgâr Avı”

Fatma Barbarosoğlu’nun *Rüzgâr Avı* (2013/Profil) adlı öykü kitabını okuyunca, çocukluğumda annemden çokça duyduğum bir deyim geldi aklıma. “Eski Gulez’in oğlu değil...” Kendini değiştirmeye çalışan, çevresinden farklılaşan, hakkında oluşmuş kanaatleri yıkmaya çalışan veya bunu başarmış kişiler için kullanılan bir deyimdi bu. Deyimin hedef aldığı kişinin kendisinden beklenmeyen bir ilerleme göstermesi söz konusu idi.

İslamcılar 2000’li senelerden itibaren siyasal iktidara sahip oldular. Türkiye’de belli bir ekonomik refah yaşandı. Hayatın bütün alanlarında bir genişleme, çeşitlenme, zenginleşme oldu. Daha önce imkânlarını zorlasalar da, çok fazla bir gelişim alanı bulamayan dindar, muhafazakâr kesimler artık pek çok siyasal ya da ekonomik “erk”in başında buldular kendilerini. Hiç kimse artık “Eski Gulez’in oğlu değil...”di. Ekonomik, siyasal, ticari, akademik vs. alanlarda Müslüman, muhafazakâr bireyler hızla kazanım sağlamaya başladılar. Kimi belediye başkanı, kimi gazete patronu, kimi köşe yazarı, kimi profesör, kimi modacı, kimi büyük çaplı ticari işlerin patronu, kimi müteahhit, kimi reklamcı, kimi sinemacı, kimi televizyoncu oldu. Bu hızlı denebilecek değişim doğal olarak pek çok olumlu, olumsuz sonucu da beraberinde getirdi. Tahmin edilebileceği gibi, böyle bir durumun en doğal sonucu, kavramları bir kenara koyup amiyane tabire yaslanacak olursak, “ne oldum delisi” olmaktı. Kariyerizmdi. Konformizmdi. Sonradan görmelikti. Sekülerleşmeydi. Dinî hassasiyetlerin kaybı idi. İnsanlar, üzerlerine giydirilen elbiselerin gerektirdiği derinliğe, ağırlığa, asalete sahip değillerdi. Her şey karıştı. Yeşil sarıklı ulu hocaların bize öğretmedikleri meseleler, olaylar karşımıza çıktı. Ne yapacağı-

mızı şaşırdık. Ağır bir imtihan yaşadık. Yaşamaya da devam ediyoruz. Bütün bunların edebiyata yansımaması düşünülemezdi.

Rüzgâr Avı’nı okuduğum zaman enikonu şaşırdım. Evet, yaşadığım şey tam olarak şaşkınlıktı. Neden şaşırmış olduğumu anlamaya çalışırken aslında kitabı da anlamaya çalışıyordum. Bugüne kadar hiçbir gazete veya dergi için belli bir istek üzerine ve/veya sık aralıklarla yazı yazmadım. Yazı tempomu benden başka hiç kimse belirlemedi. Bunu şunun için söylüyorum. *Rüzgâr Avı*’nı yazmakta acele etmedim. Uzun zaman bu kitabı düşündüm ve çevremdeki insanlarla da paylaştım. Barbarosoğlu’nu tanıyan ve kitaplarını okuyan çoğu arkadaşımızın bile böyle bir kitabın ismini duymadığını öğrenince yeniden şaşırdım. Kitabın gereken ilgiyi görmemesinin sebepleri üzerine konuşmak istemiyorum. Ancak zaman içinde *Rüzgâr Avı*’nın beni neden şaşırttığını fark etmem mümkün oldu. Bunun birinci sebebi -pek çok eleştiri yazımda veya konuşmamda tekrar ettiğim için, şimdi bir kez daha ama bu kez mahcubiyetle tekrar edeceğim- her iyi öykücünün, bizde, ‘bu da öykü olur muymuş?’ şaşkınlığı yaşatmasıyla ilgilidir. Her iyi öykücü kendine özgün bir öykü alanı bulur, demek istiyorum sanırım. Ama tam bu değil. Bilinen bir öykü alanında bilinmeyen gizli, gizemli noktalar da bulabilir. Sanırım şaşkınlığının ilk sebebi, kitaptaki konuların, böylesine güncel, içeriden, zaman zaman politik mevzuların öykülere konu edilmiş olmasıydı. İkinci şaşkınlığım ise, yazarın öykünün çok bildiğimiz dolaylı kullanımını ve hep aradığımız bütünselliği terk ederek birinci tekil şahısların durup dinlenmeden anlattıkları fragmanlarla öykülerini düzenlemiş olmasıydı. Soğukkanlı bir üçüncü tekil anlatıcının öykü kişilerinin bilinçlerinde ağır azam gezindiği öykülere bu kadar alışmışken, şimdi, neredeyse kitaptan çıkıp odamıza girecek kadar heyecanlı kişiler öykülerde konuşuyor, konuşuyor, habire konuşuyorlardı. Ancak bundan öte bir şey daha var. Öykülerde alışılageldiğimiz türden, ağır azam bir bakışla, o değilden, iğneleyici bir eleştiri değil, doğrudan muhatabına yönelen, neredeyse fırçalayan, bangır bangır, deyim yerindeyse saldırgan bir eleştiri var. Yazar, eleştirisini çokça örneklerini gördüğümüz gibi, kimi detayların arasına gizleyerek ve dokundurarak yapmıyor. Bu artık eleştiri de değil. Bir paylama, bir hizaya çekme. Yani konuşan kişinin öfkesini hissettiğimiz bir açık ve sert eleştiri. Beni şaşırtan sebepler bunlar. Aynı zamanda kitabın karakteristiğini de bu maddelerde bulabiliriz sanıyorum.

Kitaptaki öyküleri özetlemek gibi bir yola giderek “Son Okumalar”ın sayfalarını daraltmak istemiyorum. Ama kitabın orijinalliğini size gösterebilmek için bazı ön bilgilere de ihtiyaç oluyor. Örneğin “Bu Kumaş Bu Kumaşı Sevmemiş” öyküsünde Almanya’da yaşayan, aslında moda tasarımcısı olan, ancak tüketime boyun eğmemek, sistemin cariyesi, kölesi olmamak için bilindik yöntemlerle Türkiye’de çalışmayı reddeden, Almanya’da kasiyerlik yapan,

hâlbuki yazdığı “blog”larla kendine bir izleyici çevresi edinmiş olan Füsün çok ilginç bir tip... Kariyerizme, konformizme, zengin olma düşlerine kapılıp gitmiş çevresindeki muhafazakâr kadınlardan tüketimi hızlandıracak hiçbir giysi ve ürün pazarlamayacağım, diyerek ayrılan ve belediye başkanı eşi olan ablasının sinirlerini bozan bir kadın. Füsün, Mustafa Kutlu’nun *Huzursuz Bacak*’ında geçen Ömer Faruk’a ne kadar benziyor. O da işsiz. O da yurt dışında yetişmiş. O da büyük iş teklifleri alıyor ama ilkeleri adına reddediyor. Füsün gibi maddi olmayan ideallere sahip olumlu tiplerin öykülerde ortaya çıkması, yazarın dindar çevrelerin yabancılaştırılmasına dikkat çekmek adına bulduğu bir çözüm. Veya eleştiriyoruz ama bakın iyiler de var, demenin bir yolu Füsün ve benzeri olumlu tipleri sergilemek. Bir de bu olumlu tipler, kitabın çizdiği karamsar atmosferin sonuna bir çözüm kapısı koymaya yarıyor. Zira inancımız her türlü olumsuzluğa rağmen bizi umutlu olmaya çağırıyor. Yaşadığımızı çağ ne kadar zor da olsa, bireysel ve toplumsal anlamda kurtuluş mümkün. Biz buna inanıyoruz. Füsün da buna inanışımızı temsil ediyor. Paranın değil ilkelerin ardından gidiyor.

Kitapta ilgi çekici bir taraf da, “gri”nin değil de siyahın ve beyazın hâkim oluşu. Avni beyin eşi hırslı, tamahkârlığıyla olumsuz bir kişi. Ama kardeşi Füsün iyiliği, kanaatkârlığı temsil ediyor. Ya da “Her Sabah Paris” öyküsünde Yasemin iyi, çevresindeki kadınlar ise kötü. “Dengeli Beslenme” öyküsünde, kahramanımız, konformizmi ve dindarların köylülüğünü vurgulamak üzere çizilmiş. Kötü. Ne demek istiyorum? Bugünkü edebiyat, sanat, belirsizliğin, muğlaklığın, bir kararda kalamamanın, tereddütlerin, yanlışla doğru arasındaki ikircikliliğin edebiyatıdır daha çok. Belki de bu muğlak estetiği aşmak adına, Barbarosoğlu, hatları koyulaştırıyor. Bu, dediğim gibi, günümüz sanatında pek alışık olmadığımız bir tavır alış.

Rüzgâr Avı’nın üçüncü ve son bölümünü teşkil eden kırık sayfalık bir uzun öykü var. Bu öykü Hakkârî’ye giden bir genç kadın doktorun ağzından yazılmış. Oraya gidiş ve orada geçen birkaç aylık görev süresi sonrasında dönüş anlatılıyor. Doğrusu Hakkârî’yi, bölge insanını, terör sorununu, Türkiye’nin batısının doğusuna karşı mesafesini, örgütü, örgütün oradaki hayatı zorlaştırışını anlatan enfes bir öykü. Güneydoğu sorununu ve terör belasını Batı’dan o bölgeye giden bir kadın doktorun gözüyle anlatması ve bu konuyu milliyetçi bir bakışla veya

örgüt gözüyle ele alan edebiyatçıların tersine, sahadaki bütün bakış açılarını görmeye ve anlamaya çalışan (anlamak onaylamak değildir) akli selim bir bakışın aktarıldığı öykü, kitabın diğer metinleri gibi fragmental bir yöntemle yazılmış.

Bitirirken şunları da ekleyeyim: 1. *Rüzgâr Avı*’nda, farklı anlatıcılardan yararlanılması ve öykülerin fragmanlar hâlinde yazılması, tahmin edilebileceği gibi, metinlerin üzerimize bırakacağı tesiri yavaşlatıyor. 2. Barbarosoğlu bir gazetede haftada iki gün yazı yazıyor ve bunu çok uzun zamandır yapıyor. Dolayısıyla gündemle iç içe. Güncelle çok sıcak ilişkiler kuruyor. Edebiyata da güncel olanı ustalıkla taşıyor. Güncel olanı edebiyata taşımak dışarıdan görüldüğü kadar kolay değildir. Güncel olayların hangi yönünü ele alırsanız, o, geleceğe kalacak ve evrenselleşecek bir kıvama ulaşabilir? Bu soruyu cevaplamak ustalık gerektiren bir iştir. Günceli, edebîliği zedelemekten ele almak kolay değildir. Yazarın bunu başardığını düşünüyorum. 3. Burada söz konusu edilmesi gereken bir başka husus ise, “biz”i yazmanın tehlikesi. Günceli yazmak tehlikesiyle benzer ama birbirlerinden ayırıştırılması gereken bir mesele bu. “Biz”i yazdığınız zaman Türkiye’de yaşayan ama diyelim ki dinî ve muhafazakâr çevreleri bilmeyen ve tanımayan okurlar için yazdıklarınız bir anlam ifade edebilmeli. Aksi hâlde yazılanlar belli bir kliğin çok ilgisini çeker ama Türkçe edebiyat okurunun tamamına ulaşamaz. Mesele “biz”in evrensel anlamda insana, genele değen kısmına temas edebilmektir. “Biz”i yazmakta hiçbir mahzur yok. Yeter ki, o “biz” sahnelerinin ardında ya da altında yer alan yabancılaşma gibi, ihanet veya sadakat gibi, yoksulluk gibi, kibir gibi, nefret gibi, insana şamil acıları, meseleleri yakalayabilelim. Son cümle olarak şunu diyeyim: Son iki maddede özetlemeye çalıştığım meseleler Kutlu için de söz konusu edilebilir ve Mustafa Kutlu ile Barbarosoğlu’nun yolları, bu “güncel”i ve “biz”i yazıyor olma meselelerinde de örtüşür.

21 Sene Önce 21 Yaşındayken!

1995 yılıydı. Ertuğrul Fındık, şair Akif Kuruçay’la birlikte Konya’da *Jurnal* adında bir dergi çıkarıyordu. O günlerde Ertuğrul’la tanışmıştık. Dergi çıkarma heyecanlarını birlikte yaşamıştık. Ben o zaman 21 yaşında imişim, Ertuğrulsa 17... Ne büyük duygulanmalar, ne anlatılmaz heyecanlar yaşıyorduk. Neden? Dergi çıkarıyoruz diye. Gençlik böyle bir şeymiş.

Şimdi elimde Fındık’ın yeni kitabı *Gâvurca Türkçe Sözlük*, bütün bu kaleme getirilmez coşkun anıları hatırlarken, bir taraftan da okuyorum: Kitabı sıvı hâle getirip insanların beyinlerine zerk etmek lazım, diyorum. Şundan dolayı: Uzun zamandır Türkiye’de yaşayan dindarlar, daha önce sahip oldukları hassasiyetleri yitirdiler. “Demokratım” demenin ne kadar abes karşılandığı günlerden geçtik. Keşke bu topraklarda üretilmemiş kavramları benimsemekte bu kadar hızlı hareket etmeseydik. Şimdi bütün bunları konuşabileceğimiz bir “vasat” da kalmadı. “Reel politik”,

düşünceyi kuduz köpek gibi kovalamakta. Türkiye'nin büyük şehirlerinden birinde görev yapan bir belediye başkanına Turgut Cansever'den bahsedecek oldum, gülümsemekle yetindi. Acı ve alaycı bir gülümsemeydi bu. Ertuğrul, farklı kanallardan üzerimize boca edilen modern kavramların İslami ilkelerle nasıl çeliştiği konusunda açıklamalar yapan yazılar yazmış. "Yaptığım şeyin edebi değeri ile zerre miktar ilgilenmiyorum." diyor ama Türkçeyi çok güzel kullanıyor. Kitabın yazılış hikâyesini, Tanzanya'ya gidişini anlatırken edebiyatın gücü bizi kitaba çekiyor.

Sadece şöyle bir itirazım olabilir kitaptaki genel bakış açısına: Bu kavramların, Batı tarafından Müslümanların zihin dünyalarını berhava etmek amacıyla üretildiğini söylemek, en azından kitaptaki bütün kavramlar için bunu söylemek doğru olmaz. Bu topraklarda üretilmemiş kavramların, bu topraklarda üretilmedikleri için, bize uygun kavramlar olmadıkları için, bizim hayatımıza ve zihin dünyamıza zarar verdiklerini söylemek belki daha doğru. Güzel olan şu: 21 sene önce 21 yaşındayken tanıştığım Ertuğrul Fındık'la 21 sene sonra 42 yaşında yine aynı yolda beraberiz. Yazmaya ve heyecanlanmaya devam ediyoruz.

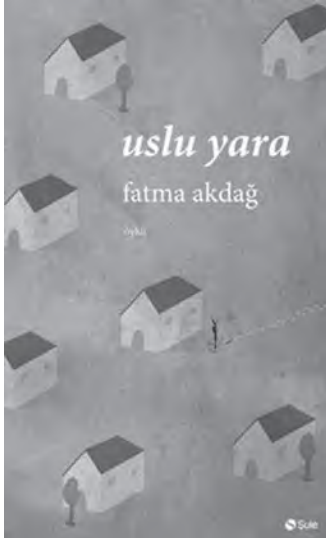
Fatma Akdağ Okurken...

Fatma Akdağ ilk öykü kitabını 2015'te Şule yayınlarından çıkarmış: *Uslu Yara*. Kendisiyle bu ilk eseri hakkında *Mahalle Mektebi*'nde bir söyleşi yaptık. Bu söyleşi için kitabı okuduğumda bazı notlar almıştım. Bunların ilki yazarın üslupçu tavrı ile ilgiliydi. Doğrusu bir Peyami Safa, bir Tanpınar üslubunu anımsatacak denli sağlam, artistik cümlelerle kurulu öyküler, kitabın ilk cümlesinden itibaren beni etkilemeyi başardı. Uzakıkça uzayan, uzakıkça yazarının dil hâkimiyetini gösteren cümlelerle örülmüş üslupçu bir tavır...

Kitabı okurken aldığım ikinci not ise, Fatma Akdağ'ın dinî değil ama geleneksel bakışın kız çocuklarının veya kadınların hayatına getirdiği kimi kısıtlamalara eleştirel bir tavrıla yaklaşıyor olması. Yaptığımız söyleşide, kendisi bu konuda şöyle demiş: "Kadınların özgürlüğünü kısıtlayan ve tabii dinde yeri olmayan gelenek adı altındaki kuralların hepsini eleştirebilirim ama İslami kurallar çerçevesinde yaşanan muhafazakâr hayatı asla. Ben sanırım yanlış inanışlarla kız kısmı yapmaz denilen doğruları yaptığım gibi, tesettürlü bir bayan yazmaz diye düşünülen gerçekleri, hisleri de yazdım."

Kitapla ilgili belirtmek istediğim bir başka husus, mesela Onat Kutlar'ın *İshak*'ındaki gibi, "çocukluğun şiiri"nin öykülere başarıyla taşınmış olması. Çocukluğun öyküleştirelmesi çok bilindik bir uygulama olabilir ama burada estetize bir çocukluk anlatımı var. Özgün. İçten. Çarpıcı.

Gene bu kitap hakkındaki notlarım arasında, okurun işini zorlaştıran bir anlatımın tercih edilmesi var. Öyküleri anlamak, onların dünyasına girmek bir hayli zor. Öykü, içinde cevherler saklayan bir yapıya sahip olduğu sürece bu

cevherini gizleyebildiği kadar gizlemeli. Zaten günümüz okuyucusu, gerçek anlamdaki okurlardan bahsediyorum, böylesi zorlu metinleri daha çok seviyor.

Sonuç: İlk kitabında iyi iş çıkarmış her öykücüden -artık- beklenen şey, ortaya koyduğu özü açılması, geliştirmesi, çeşitlendirmesi, derinleşmesidir. Akdağ'ın, bir çiçeğin dalları gibi serpilip büyüyecek bir çekirdek ortaya koyduğuna şüphe yok. Ama bunu açıklamak, zenginleştirmek, çeşitlendirmek de kolay bir iş değildir.

Şimdi size kitaptan iki cümle iktibas edeceğim. Fatma Akdağ'ı neden bu kadar önemsemişimi anlamanız için. Cümlelerdeki artistik

tavra dikkat ediniz: “Biraz daha bekleyip babamın bahçeden de çıktığına, annemin yoksulluğun içine içine batırdığı tığlarla örüp sattığı dantellerine gömüldüğüne emin olduktan sonra kalktım eve doğru yürümeye başladım.” (s.50) “Sigara dumanının doldurduğu; bayat çay kokusunun bardaklara, duvarlara daha içmeden ağızlara sindiği; işsizliğin, yoksulluğun, boşvermişliğin tabure tabure dağıldığı küçük, eski odada kırçılasmış sakallı, esmer yüzlü, kara elli babalar vardı.” (s.48)

ABDULLAH HARMANCI'NIN SON KİTABI 'MELEK KAYITLARI' ÜZERİNE SÖYLEŞİ:

Konuşan: Handan Acar Yıldız

– Öncelikle yeni kitabınız hayırlı olsun, muhatabına ulaşsın temennisiyle söze başlamak isterim. Öykülerdeki konu çeşitliliğiyle birlikte, bütün kahramanlarda bir iç muhakeme sürüp gidiyor **Melek Kayıtları**'nda. Hepsi iyi bir kul olma kaygısı taşımakta. **Melek Kayıtları**'nın, kitaptaki tek bir hikâyenin ismi olmasına rağmen bütünü yansıttığını söyleyebilir miyiz?

– Bu başlığın tüm öyküleri yansıttığı konusunda emin değilim. Kitaplara isim bulmak konusunda çok acizim. Ben isterim ki bir öykünün başlığı kitabın adı olmasın, genel bir ifade bulayım bütün kitabın adı olsun. Bazı kitaplarımda bu oldu. Son iki kitabımda olmadı. *Melek Kayıtları* ismi sanırım şöyle ortaya çıktı. “Melek Geçti” diye çok sevdiğim bir şiir kitabı başlığı vardı gençliğimde. “Dı” diyorum ama hâlâ var o kitap. O kitabın adına bayılmıştım. Çok sevdiğim kitap isimleri vardır. Keşke ben bulsaydım dedğim. Ben aslında “Melek Geçti”ye benzer bir şey bulmak niyetindeydim. “Melek Kaydı” gibi. İsmail Özen, bunu genelleştirmem gerektiğini söyledi. Böyle oldu. Elbette her şey meleklerin kaydı altında ve böyle bakılırsa bütün yazdıklarımızı kapsayan bir tarafı var bu başlığın. Ama ilk bakışta aklımıza olumlu bir çağrışım geliyor. Melek kaydı olumsuzluk da içerir hâlbuki. Sorunuzun ilk kısmı veya ilk cümleleriniz benim daha çok ilgimi çekti. Evet genelde bir iç muhakeme öyküsü yazıyorum galiba. Bunun böyle olduğunu hakkımda yazılar yazıldıkça

anladım. Hiç farkında değildim. Ne yaparsam yapayım, bu iç muhakeme sesi hep sürüp gitti. Ben öykücü olmaya karar verdiğimde sene 1993'tü. Çeyrek asırdır aslında bir iç sorgulama sürüyor demektir. İyi duygularla iyi öyküler yazılmaz elbette. Bunu hepimiz biliriz. Benim de böyle bir niyetim yok. Ama giderek yazdıklarımın Allah'ın razı olup olmayacağı sorusunu kendime daha çok sormaya başladım.

– *Kitaba adını veren öykünün yapısal olarak da farklı olduğunu görüyoruz.*

– Aslında bu öykü çok farklı bir biçimde yazıldı. Yazılmadı da oluştu diyelim. Zaman içerisinde yazdığım küçürek öyküleri birleştirdim. Hatta facebook paylaşımlarımdan da alıntılar yaptım. Ortaya fragmanlardan müteşekkil bir metin çıktı. Belki buna portre demek de mümkün. Ancak yazdıkça gene de bir finale doğru evrildi. Belli bir bütünlük kazandı. Tabii uzatmak veya kısaltmak mümkün bu metni.

– *İthaf lar dikkat çekiyor. Biraz da ithaflardan bahsedebilir miyiz? Her birinin hikâyesini merak etmekteyiz.*

– Bazılarının hikâyesi yok. Bir kişiyi çok seversiniz ve onu sevindirmek istersiniz. Yazı hayatım boyunca bana destek veren bir isimdir Fatma Barbarosoğlu. Aynı şekilde Necip Tosun.

Ali Şeriatî'nin

Sanat başlıklı kitabında bu

“başka dünya”nın dinî temelli açıklamaları vardır. Sanatın cennetteki hayatımıza atıflar olduğunu söyler. Yani insan, özlediği şeyin önceki hayatındaki cennet sahneleri olduğunu bilmez. Ama özler. Sanatı da bu özlemin sonucudur.

Tanıştığımız günden beri hep yanımda olmuştur ve hep yardımlarını görmüşümdür Köksal Alver'in. Mehmet Kahraman ise evliya gibi adamdır. Nazar değmesin. Tanıştığımız günden beri en küçük bir niza yaşamadık.

Ömer Korkmaz'la senelerdir yediğimiz içtiğimiz bir gider. Böyle böyle ithaflar

birikmiş. Kendimi onlara minnettar hissetmişim. Belli bir hikâyesi yok aslında. Çam sakızı çoban armağanı diyelim.

– *Melek Kayıtları üç bölüm ve alt başlıktan oluşuyor. Sebebi nedir?*

– Ben kendimi bildim bileli, mesela sizin kitaplarıңызdaki gibi, öyküleri baştan sona sıralayıp öylece yayımlamak istemişimdir. Bölümsüz, açıklamasız. Ama bir bütünlük kaygısı ile bunu yapamadım. Bu öyküler çok farklı zamanlarda yazıldı. İçlerinde *Hece Öykü*'nün ilk sayısında çıkan da vardır. 75. sayısında çıkan da vardır. Neden böyle olmuş? Önceki dosyalarda kendilerine yer bulamamışlar. Belki de beğenmemişim. Şimdi içime sinmiş veya diğer öykülerin içinde bir bütünlüğe kavuşmuşlar. Böyle olunca bir bölümleme yapmak şart oldu. Küçürek öyküleri başka bir yere, yakında yazdıklarımı baş tarafa, daha önce

yazdığım “kısa öyküleri” ikinci bölüme almam gerekti. Sanırım asıl mesele kompozisyon endişesi.

– *Öykülerin ortak noktası bütün kahramanların huzur arayışı. Bu kişiler dışarıdan bakılınca hayatları çok yolunda görünen kişiler. Nedir bu kahramanları bu kadar huzursuz eden?*

– Şimdi olayın sosyolojik boyutu var. Psikolojik tarafı var. Ben İmam Hatip lisesi mezunuyum. Dindar bir aileden geliyorum. Hayatımın belli bir bölümü Konya’da geçti. Öbür taraftan edebiyata bulaştık. Gençtik. Asiydik. Asi olup da sanki ne yaptık, diye soruyorum şimdi kendime. Ama gene de yaşamam gereken biçimde yaşayamadığım, daha

da kötüsü yaşamadığım gibi bir duyguya sahibim. Bu duygu bana sanırım sorgulama öyküleri yazdırıyor. Bizler sorularının cevaplarını bulamayan ve bilemeyen nesiller değiliz. Bizler belki soruları olan nesiller bile değiliz. Sorularımız yoktu demiyorum. Ama bu sorularla yüzleşmedik belki de. Bizim gibilerin hayatlarını belirleyen temel soru/n, neden yapmam gerekenleri yapmıyorum, neden kendimi “adamadım”, neden bu kadar rahat, sakın bir hayat yaşıyorum? Allah benden razı mıdır? Daha iyiyi daha güzeli neden bulamıyorum? gibi sorular. Yanlış anlaşılmasın, doğru ve kusursuz bir hayat yaşıyoruz, demiyorum. Yapsak da yapmasak da bizlerin ruh hâli genellikle böyle teşekkür ediyor. En günahkârımız bile bir gün bu kirden pastan arınacağım, kendime temiz bir hayat seçeceğim, duygusuyla yaşıyor. Bizleri derken, paragrafın başında çizdiğim sosyoloji içerisinde konuşmaktayım. Şimdi benim rahmetli dayım elli dört yaşında ani bir kalp krizi ile öldü. Bu olay bende büyük bir travmaya sebep oldu. Ölümünden birkaç saat öncesine kadar beraberdik ve dizlerimiz birbirine değiyor, hayata, dünyaya ilişkin ahkâm kesiyorduk. Aslında biz demeyeyim, ben dinliyor idim, dayım konuşuyordu. Diyeceğim, dayım bu sohbetten birkaç saat sonra öldü. İnsan kendini değil başkasını görür. Başkası aynamızdır. Başkasında buluruz kendimizi. Dayım sürekli daha iyi bir hayat yaşamak gayretindeydi. Ama çok dindar biri değildi. Ne demek istediğimi anlatabiliyor muyum? Benim insan tipim tam da bu işte. İçinde ne rüzgârlar esiyor. Ne acılar çekiyor. Ne hayaller kuruyor. Ne planlar yapıyor. Ama dışarıdan bakıldığında hayatını normal olarak yaşamaya devam ediyor. Zaman zaman önemli atılımlar yapmak üzere kararlar alıyor.

Gene dayımdan örnek vereceğim. Dayım zaman zaman sakal bırakırdı. Namaza başlardı. Arkadaşlarını dinî sohbetlere çağırırdı. Sonra yavaş yavaş gene eski normal hayatına dönerdi. Bir zikzak... esasında. Huzur arayışı dediğiniz şey... Dindarane bir hayat özlemi diyorum ben. Bazen kıvamını bulan bazen darma-dağın olan bazen ezilen bazen şahlanan bir hayat... Sanırım “ritm bozukluğu” öyküsü tam da bunu anlatmakta. Esas ritmin bu ritmsizlik olduğunu kavrayan kişi belki de Allah’tan bir hediye almış gibi olur. Yani esas olan Allah’a doğru bir tırmanıştır. Düşersiniz, kalkarsınız, şaşarsınız, ama çizgi hep ona doğrudur. Mümin insanların da büyük çatışmalar yaşadıklarının bir ifadesi...

– *Mizaha hiç rastlamıyoruz. Yazar, hayatı pek komik bulmadığı için mi?*

– Bendeniz çok fazla şakacı biriyim. Hatta çevremdekileri bunaltacak kadar. Hatta bütün bir hayatımı bunun üzerine kuracak kadar. Hatta bu mizahın bir kaçış olduğunu düşünüyorum. Patolojik bir şey. Sağlıklı değil. Sonradan kendinizi kötü hissediyorsunuz. Hayatı her şekilde karşılamak mümkün. Mizah da hayatı göğüslemenin bir yöntemidir. Bunun öykülerime yansımaması ilginç bir durum. Belki de hayattaki mizah öykülerde “ironi”ye dönüşüyor diyebiliriz. Mizahi değil ama ironik öyküler yazmaktayım. Hayatı komik buluyorum. Hatta derslerimi bir görseniz. Gülmekten kırılırız. Ama iş yazmaya gelince ben başka birine dönüşüyorum veya daha doğrusu sanırım yazmak eyleminin ortaya çıkması için mizahla değil de hüznle buluşmam gerekiyor.

– *“Röveşata” bütün öyküler içinde farklı bir yerde duruyor. Çatışma ve çelişkinin en yoğun hissedildiği öykülerden biri. Katılıyor musunuz? Çatışmanın, Abdullah Harmanlı öykülerindeki yeri nedir?*

– İlk öykülerimden beri, Müslüman bireyin de çatışmalar yaşadığını gösteren metinler yazdığım ana fikrini işleyen yazılar yazıldı hakkımda. Dolayısıyla “Röveşata” öyküsü ayrıksı değil karakteristik bir öyküdür benim yazı dünyamda. Huzurlu, mutlu, sükûna ermiş insanların öykülerini yazmıyorum. Yukarıda ifade etmeye çalışmıştım. Genellikle iç çatışma içerisinde olan, kendinden memnun olmayan, yaptıklarını onaylamayan, onaylamadıklarını yapan, vicdanı sızlayan kişiler bunlar. Sözünü ettiğiniz öyküde, içine yuvarlandığı günahkâr hayattan çıkış arayan bir tip var. Yanlış yaşadığını düşünüyor. Ama alışkanlıkları, hazları, içine düştüğü hayat şekilleri, onu bu kapanda tutmaya devam ediyor. Bir röveşata yaparak her şeye son vermek ve kendini arındırmak hayalinde. Ama olmuyor. Günlerce kurduğu planlar bir dakikada yıkılıyor. Dindar insanların yenik hâlleri diyelim. Benim bugüne kadar en çok yaptığım şey belki de budur.

– *Yazın türlerinin var olmak için çatışma ve çelişkiye ihtiyaç duyup duymaması konusunda ne düşünüyorsunuz?*

– Çatışmaları, çelişkileri çıkardığımız zaman geriye ne kalacak? Benim anlamadığım bu. İnsan bu çelişkileri değil midir? Çatışmaları değil midir? Biz bu çelişkilerden uzakta, öyküler, romanlar üretebilir miyiz? O zaman o öyküler öykü olur mu? Sorulması gereken soru budur. Gençliğimde beni en çok etkileyen eserlerden birisi *Modern Sanat Üzerine* idi. Ressam Paul Klee'nin... Bir ressamın başka bir dünya mümkün müdür, sorusuna cevap vermesi bence daha kolay. Başka bir dünya mümkündür. Ressamlar bu başka dünyanın mimarlarıdır. Ama aynı şeyi biz de başarabiliriz. Ali Şeriatî'nin *Sanat* başlıklı kitabında bu “başka dünya”nın dinî temelli açıklamaları vardır. Sanatın cenneteki hayatımıza atıflar olduğunu söyler Şeriatî. Dünyadaki adam, cenneti özlemektedir. Ama bunun farkında da değildir. Yani özlediği şeyin önceki hayatındaki cennet sahneleri olduğunu bilmez. Ama özler. Sanatı da bu özlemin sonucudur. Bunları şunun için söyledim. Başka bir dünya mümkündür!! En çok biz Müslüman sanatçılar buna inanırız. Çatışmasız, çelişkisiz dünyalar kurabilmenin yollarını neden aramayalım? Ben kendi adıma başta söylediğim gibi, çelişkilerimden arındığımda kendimi çok aciz hissediyorum! Sanki çatışma yoksa sanatım da olamazmış gibi. Belki bir adım daha ileri gitmenin zamanı gelmiştir. Fakat bütün Türk öykücülerini sözleşmiş gibi yönlerini Batı ülkelerinin örneklerine çevirmişler. Onlar bir numara çekse de biz de uygulasak, der gibi beklemekteler. Ben İranlı öykücü Mustafa Mestur'u okuyunca neden Kuran temelli bir öykü dünyası kurmayalım ki, diye düşünmüştüm. Benim *Seni Ne İhtiyarlattı?*'ya isim veren öykü metnim belki de böylesi bir çabanın sonucudur.

– *Melek Kayıtları'nda minimal öykülere genişçe yer verilmiş. Her biri son kurşun hükmünde. Abdullah Harmanlı'nın okuma ve yazma serüveninde minimal öykünün yeri nedir? Yazmak açısından değil, okumak açısından da minimal öyküyü, uzun öyküye tercih edenlerden misiniz?*

– Uzun metinleri okuyamıyorum. Uzun metinler de yazmıyorum. Uzun olmasında bir mahzur yok elbette. Böyle bir kural konamaz. Ama hantal metinler zamana dayanamıyor. Yaşadığımız çağda yoğun, hikmetli, vurucu, anıştırmayı seçen metinlerin ön plana çıkması söz konusu. Sanki küçürek öykü artık müstakil bir tür hâlini alacak gibi gözüküyor. Öbür taraftan Tomris Uyar'ın dediği gibi, romanlar bütün hacimlerine rağmen okunuyorlar ama öyküler kısalıklarına rağmen ancak çok seçkin bir grup tarafından okunmaktalar. Yani işin türle ilgili de bir tarafı var.

– *Sorularımıza yanıt verdiğiniz için çok teşekkür ederim.*

– Ben teşekkür ederim.

HANDAN ACAR YILDIZ

ALLAH’I İNCİTMekten KORKAN KULLAR VE ‘MELEK KAYITLARI’...

Abdullah Harmancı’nın ilk öyküsü “Ezilmiş Bakırdan Yapraklar” 1995 yılının ocak ayında *Dergâh* dergisinde yayımlanmıştır. Kendi ifadesiyle çeyrek asır boyunca yazmış biri olarak beş öykü kitabına sahip olması onun yazı ve özellikle öykü konusunda sakin, serin kanlı duruşunun ve içine iyice sine-ni konu edinmesinin işaretidir. Yine de o daha yazarken yazdıklarını bekleyen bir kesim mevcut. İşte *Melek Kayıtları*’nın bu kesimin beklentisini karşıladığı kesin.

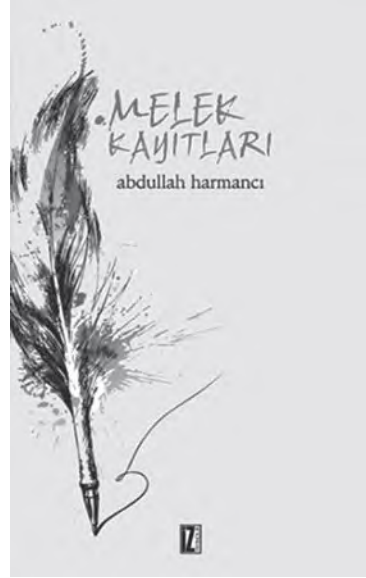
Biz bu kitapta Allah’ı *incitmekten* çekinen kişilerin hikâyelerini okuruz. Peki bu incitme neden kuldan çok Allah’a odaklıdır? Çünkü öykü karakterleri, en başından hırs sahibi olmayan, iç dünyalarına dönük, dışarıyla kavgadan el çekmiş, bunun için iç kavgaya yönelmek durumunda kalmış kişilerdir. Dışarıyla kavgaya etmeyen ifadesinin burada doğru anlaşılması gerekmektedir. Bu kişiler, asosyal, dünyadan elini ayağını çekmiş kişiler değillerdir. Dünyanın tam da içinde ama kavgaya karışmayan kişilerdir. Çünkü iç muhakemeleri hiç dinmez. Yalnızlığın konu olarak en çok seçildiği ve her geçen gün kibirli bir dile evrilerek işlendiği günümüz edebiyatında *Melek Kayıtları*’nı ortamın genel geçer havasından ayıran özellik, diline hâkim olan tevazudur. İç sorgulamaları ve hesaplaşmaları sürekli devam eden kahramanların ruh hâlleri marazi değildir. Marazi olan ile çelişkili olanın çoğunlukla aynı mecrada akıtıldığı günümüz öyküsünde, çatışmanın patolojiden ayrı bir mecrada akıtılabilmesi, Abdullah Harmancı öykülerinin en özgün yanıdır. Kendini toplumdan izole etmemiş bu kişiler, herkesin içinde olmaya devam ederler.

Fakat huzur arayışları sürmektedir. Bütün öykülerde bir huzur arayışı sezilir. Aslına bakılırsa “huzur” ve “inanç” birbiriyle çok güçlü ilişkisi olan iki kavramdır.

Yine kitabın kendine has diğer bir özelliği, kahramanların bu huzur arayışı esnasında çevresindeki insanları suçlu veya sorumlu görmemeleridir. Kahramanların sancısı, öfkeyle ilişkili değildir. Sorgu dıştan içe doğru değil, içten dışa doğru geliştiğinden sancı öfkenin tezahürü olmaz. “Dünya geçici bir yerdir” izleği, “dünya kötü bir yerdir” izleğine tercih edilir. Kahramanların kendilerinde başlayan ve yine kendilerinde biten bir yürüyüşdür bu. Fakat marazi bir hâlleri olmayan, sosyalliğini kaybetmemiş kahramanların neden bu derece mutsuz oldukları okuyucuda zaman zaman soru işareti uyandırır. Bunu bir “burjuva bunalımı” olarak görme tehlikesi bir kenarda durur, gerçek öyle olmasa dahi. “Yazmayı bırakmak”, “edebiyat”, “sonsuzluk” işlenen konular arasındadır.

Abdullah Harmancı’nın, *Muhteris* (2002), *Ertesi Dünya* (2003), *Yerlere Göklere* (2007), *Seni Ne İhtiyarlattı?* (2011) kitaplarının ardından gelen *Melek Kayıtları*’nda da seçimini “değer”den yana kullandığını görmekteyiz. Değerleri kaybetme endişesi kuvvetle sezilir. İyi ve güzel olan, korunma altında tutulmak istenir. “Söz” söyleniyorsa Allah’a yükselme endişesi taşınmalıdır. Boşa geçen vakit nasıl ziyansa boşa söylenen söz de öyledir. “Allah’a yükselen söz”den kasıt, hikmettir. İnsanları “hidayet”e davet eden, vaaz nitelikli, didaktik söz bu tanımın içine asla girmez. Çünkü hikmet, kulak ve gözün ötesinde beş duyuyla hissedilendir. Kahramanların dilinin kibre hiçbir şekilde bulaşmadığı öyküler gelenek karşıtı olmakla birlikte taassuba da düşmezler. Parçalı

öykülerde dahi tek etki kuralı ihlal edilmez. *Melek Kayıtları*’nda olay yerine olgu öyküleri okuruz. Olay, çok siliktir. Yazar, bütün öykülerinde dünyanın geçiciliği üzerinde durur. Mülkiyet, bir sorun olarak ele alınır. Mümin ve mülkiyet kavramları arasındaki ilişki irdelenir. Bu iki sözcüğün arasındaki mesafenin ne kadar olması gerektiği neredeyse santim santim ölçülür iç dünyalarda. İki dünya arasında kurulmaya çalışılan bir denge olsa da öteki dünya kaygısı daha fazla öne çıkar. “Ressam Mavi”, “Alabora” ve “Kanatsız Kapılar” bölümlerinden müteşekkil eserde son bölüm daha çok minimal öykülerden oluşmaktadır. Öznel bir kanaat olarak en güzel öyküler, son bölümde yer almaktadır. Bunlara tek kurşun/son kurşun öyküleri de diyebiliriz.

Kitabın en güzel öykülerinden biri olan “Görünmez Öyküler”de hikâyenin evrensel hikâyesi anlatılır: *“Sonradan anladım ki, ben bir kartalın kanayan kanadındaymışım. Öykü bu kanlı kanatta geçiyormuş. Ayaklarımın altında kartalın sıcacık kalbi gümbür gümbür atıyor. Bir yanık merheminin rengini, hafif kınalı bir beyazı andıran tüyleri, içimde bir ağlama hissi uyandırıyor. Kartal can çekişiyor. Ben tüylerinin arasında kayboluyorum,” dedi ve ekledi: “Ah ki ah... Öyküler, beddualar gibi ömrümden gelip geçtiler.”* İnsan ve öykü burada birleşir. Dünyada insan sayısı kadar öykü sayısı vardır. Anlatıcı, öyküye dair arayışını sürdürürken aslında insana dair arayışını da sürdürmektedir. Uzunlu kısali öykülerde uzunlu kısali hayatlar imlenir. Hangisi daha gerçektir. Gelip geçen bir öykü mü hayat mı? *“Sadece kış olan öyküler okudum, sadece yaz olan öyküler okudum, sadece sabah olan, sadece çiçek olan, sadece kadın olan öyküler okudum, sadece başlayan, sadece biten, hiç başlamayan ve hiç bitmeyen öyküler okudum. Sadece balkonda geçen veya hiç balkonda geçmeyen öyküler okudum. Sadece güzel bir kadının yüzünde geçen öyküler vardı. Sadece bir kadın kalbinde geçen, sadece bir delikanlının isyanlarında geçen, sadece bir kartal kanadında geçen öyküler vardı. Sadece pasajlarda yaşanmış, sadece parklarda, sadece caddelerde, sadece pencere dehlizlerinde geçen öyküler vardı. Karanlık bir odada yeni yakılmış bir sobanın açık ağızından tavana vuran geometrik şekilleri izlerken uyuduğum öyküler de oldu, beş taş oynayan kınalı elli çocuklarının üzerlerine bol gelmiş elbiselerine içimin sızladığı yoksul öyküler de...”* Bir anlık acılı hayatlar, sadece yaz ya da sadece kış olan hayatlardır belki de. Yani yazıyla birlikte yazgıyı da çözümlemeye uğraşır öykü.

Yok olan, kaybolan, hatta değişen her ne varsa kahramanlarda burukluk yaratır. Öykülerde mekân olarak şehir, kente tercih edilir. Her dönüşüm burukluk yarattığı gibi şehrin kente dönüşmesi de kahramanları incitir. Her öyküde kişilerin ortak özellikleri vardır. İlkin inançlı bireylerdir onlar. Yalnızlık temasının tek kişi yerine *iki kişi* ile işlendiği “Kilisenin Bahçesinde” öyküsünde kahraman, dünyanın başka bir yerinde ona benzeyen kişi için *“Bana çok benzeyen biri olduğuna göre ahirete inansın. Ahireti hep düşünün.”* der. Çevrenin kendileri hakkında ne düşündüğünü önemserler. Örneğin “İspirto Renkli Kâğıtlar” bu duygunun sezildiği öykülerden biridir. “Röveşata” bir çatışma öyküsüdür.

Tesadüfen birleşen hayatlar konu edilir. Bu tesadüfler büyütülmez, bilakis küçültülür. Zaten geçici olan dünyada hiçbir şey büyütülmeye değmez. “Belki de” bu tarz bir öyküdür. İnsan faniliğinin farkında olmayacak kadar kopuktur “gerçek”ten. Kitaptaki en güzel öykülerden biri “Gösteri”dir. Sembolik anlamlı öykü, yazmak fiilini üzerine kurulmuştur. Yazmak, kelimeleri çoğaltmaktır. İçeride saplanan bir makas veya bir kelime, sözün çoğalmasına engel olmaktadır. Bu da kahramanı tarifsiz bir acıya sevk eder.

Abdullah Harmancı öykülerinin kendine has özelliklerinden bir diğeri ise; kahramanların çoğu erkek olduğu hâlde eril bir dil kullanılmamasıdır.

Kahramanı kadın olan öykülerin isimleri “Ritm Bozukluğu” ve “Eksi Bir”dir. Arayış ve fanilik bazen nesneler üzerinden de anlatılır. Fani olduğunu bilmek kahramanlar üzerinde rahatlık sağlamak yerine bilakis huzursuzluğa neden olabilmektedir: *“Paltomun sıcacık cebinde uyuyan telefonumun yerinde olmak istedim bi ân. Çünkü o fani olduğunun farkında değil. Çünkü onun uçup gidecek mutlulukları yok. Çünkü o neye sarılsa sarıldığı bin bir parça olmuyor. Yerle yeksan olmuyor. Sarıldığım her şey solmak zorunda mı? Sevdiğim her renk, kokladığım her çiçek? Bağlandığım her bel? Bitmeyecek bir sabah, solmayacak bir yüz yok mu? En iyisi bir telefon olmak. Bir palto olmak. Bir masa örtüsü olmak. Bir televizyon ekranı. Bir ahşap döşeme olmak. Bir urgan olmak. Bir yağlı urgan olmak, bir ince boğaza geçmek.”* Tanpınar, huzuru huzurlu bir dille aradı. Atay, huzuru huzursuz bir dille aradı. İkisinin de kendine göre bir güzelliği vardı. Harmanacı, huzuru huzurlu bir dille arayanlardan.

Tesadüfen birleşen hayatlar konu edilir *Melek Kayıtları*’nda. Bu tesadüfler büyütülmez, bilakis küçültülür. Tesadüfü meydana getiren olay küçülürken olgu büyür. Bu durum; faniliğin kahramanda bir ferahlık ve huzur yaratması beklenirken, onu daha da huzursuz etmesine benzer. Bir sanatçı ruh tarafından kaleme alındığı açıkça hissedilen eserde, “birdenbire ağlamaya başlamadı” ya da “gözyaşlarına boğuldu” benzeri cümleler, öyküler ruh iklimini yeterince yansıttığı için okuyucunun gözüne fazla gelebilir. Eserin mükemmeliyetine gölge düşürebilir. Ama zaten mükemmel eser, mükemmel olmayan eserdir.

GÜRAY SÜNGÜ'YLE ÖYKÜ VE ROMANLARI ÜZERİNE SÖYLEŞİ

Konuşan: Senem Gezeroğlu

– Nasılsınız?

– Üzgünüm.

– Öncelikle bize biraz kendinizden bahseder misiniz, yazmaya nasıl başladınız, ödüllü bir yazar olmak nasıl bir duygu, neden öykü yazıyorsunuz (burada yazar hayal kırıklığına uğramış olabilir) gibi soruları elbette çabucak geçelim. Biz size daha önce sorulmamışları sormaya geldik. “Vicdan Sızlar” hayırlı olsun diyerek başlayalım.

Kitabınızda baştan sona bir çatışma, ayrışma, kutuplaşma görüyoruz. Adından başlayalım, iki ayrı okumayla anlam kazanan vicdansızlar ve vicdanı sızlayanlar... Kitap kapağında Batı'nın (güya) adaleti, gücü, güzelliği, zenginliği sembolize eden taştan yapıları ve onları içinde taşıyan ama batmayan kâğıttan bir gemi var. İçerikte hem tema hem karakter olarak hayal-gerçek, akıl-kalp, madde-mana, iç-dış, güçlü-zayıf, birey-toplum çatışmaları söz konusu. Dil ve anlatımda ise acı ve mizah hem karşı karşıya hem iç içe. Yani tam da dünya gibi her açıdan çatışmalar, ayrışmalar, kutuplaşmalarla örmüşsünüz kitabı. Dünyanın da düzeni buysa, gerçekten düzen düzensizlikten doğuyor olabilir mi? Ve kitabınızdan hareketle şunu da soralım, edebiyat bu düzensizliğe çekidüzen verebilecek güçte mi?

– Vicdanı sızlayanlar var değil de vicdan denen şey sızlar var. Benim söyleyebildiğim bu. Düzenin düzenden mi düzensizlikten mi doğduğu, bunlar

referans vermeden cevaplanacak şeyler değil. İnanırsınız ki her şey ince bir hesap, bir plan üzeredir. Öte yandan inanırsınız ki, insan ziyandadır.

İnsanız, kâğıt gemilerle taşıyoruz her şeyi gibi bir cevap vermeyeyim o hâlde ben de. Ciddi bir cevap vermeye çalışayım. Edebiyatın pek çok işlevinden bahsedilebilir elbette, dünyayı değiştirmek, dünyayı daha iyi bir yer yapmak. İnsanı değiştirmek, insanları değiştirmek. Ne bileyim. Değiştirir belki. Oyalıyor da olabilir. Naif yürekli insanları, dünyanın değişebileceği inancıyla oyalayıp delirmekten alıkoyuyor da olabilir. Bir oyun eğlence aracı da olabilir. Hem yazan, hem okuyan açısından. Genç ve toyken daha idealisttim. Bir insanı bile etkilesem, bu bir şeydir filan diye düşünürdüm. Şimdilerde pek kalmadı bu. Neyi neden

yaptığına odaklanınca insan, kendisini çok ciddiye alıyor. Kendimizi ciddiye almayı ayrıca çok da seviyoruz. Aklın kendinin akıllı olduğunu akletmesi çok pırıltılı geliyor. Şairler filan. Oysa bir insan kümesi, kelimelerden müteşşekil bir dünyada debeleniyor olabiliriz. Dünyanın umurunda değil. Hatta umursamayan dünya umursamamakta haklı da olabilir. Bütün bunlara rağmen edebiyatın, hakiki sanatın, düşüncenin hayatı daha yaşanılır kılacağına körlemesine inanıyorum. Buna ihtiyaç duyduğumdan da olabilir, ama inanıyorum. Cahilce ama tutkuyla inanıyorum. Nasılsınız sorusunun cevabı da belki bu yüzden ‘üzgünüm’dür.

– Kitabınızdaki öyküler kimi zaman bir mahalle serserisinin, delinin dilinden kimi zaman masum bir çocuğun, ince bir âşığın kalbinden kimi zamansa kibirli bir insanın gözlerinden anlatılıyor. Her birinin ruhuna kolaylıkla bürünüyorsunuz, karakter de dil de hiç eğreti durmuyor. Bunu nasıl yapıyorsunuz? Karakter oluşturmadan önceki sürecinizin nasıl işliyor?

– Bunlar övgü. Teşekkür ederim. Ama bu konuda söyleyebileceğim bir şey yok, ne desem bu övgüyü hak edecek şeyi nasıl yaptığımdan bahsetmiş olacağım. Bu sebeple doğrudan karakter oluşturmak meselesi tek başına sorulmuş gibi yapayım; öyküde karakter tam anlamıyla inşa edilir diyemeyiz, bu bilinir, öykü tek etkiye odaklanır, karakter de o minvalde inşa edilir. Burada mesele karakteri inşa etmek değil, o tek etkiyi bulmak o hâlde. O da sezgiyle

alakalı bir şey, kibiri işlemek istiyorsam, bu kendini büyük görmektir misal, büyük görmek meselesini fiziksel bir şey gibi algılayıp metafor üstünden bunun hikâyesine girişmek. Çocuğun kendi ölümünü değil de ölmüşlüğüne aktarmak mesela. Çocuk öldüğünü bilemeyecek saflıkta olsun, bu sebeple öldüğünü değil de ölmüşlüğüne anlatsın demek, bunlar sezgiyle alakalı. Elbette düşünüyorum, bunlar üstüne kafa yoruyorum ama ilk anda bulduğum şeyi ya da yakaladığımı sandığım şeyi anlatabilmek için bir yöntem arayışı şeklinde. Doğrudan anlatımlar pek de ilgimi çekmiyor. Doğrudan göremiyorum da belki. Anlam giriftse biçim de girift olur denir. Romanda ise karakter meselesi bambaşka. Ama sorulan bu değil, romandan bahsetmeyelim.

– *Bu kitabınızda da hem hikâye anlatma geleneğine sadık kalmış hem de post-modern tekniklerle öykülerinize zenginlik katmışsınız. Bu dengeyi sağlamak zor olmuyor mu?*

– Zor oluyor. (Burada gülüyor yazar. Yani ben)

Post modernizm geleneği kullanır zaten. Ama adı üstünde, gelenekten beslenir değil, geleneği kullanır. Benim yapmak istediğim elbet bu değil. Birtakım anlatı tekniklerini akımlara, ekollere mal edemeyiz. Teknik olarak oradan doğmuştur, oranın iddiasıyla oluşmuştur ama bütün bir birikime de eklenmiştir nihayetinde. Post modern bir eser başka bir şeydir, post modernizmin ilk defa kullanıma sunduğu birtakım teknikleri içinde barındıran eser başka bir şeydir. Söyleyeceğiniz söze teknik-kuram neyse işte, ne varsa elinizde onu giydirmek durumundasınız. Asıl olan hikâye. Hikâye ne ise nasıl söyleneceğini de yanında getiriyor.

– *“Dil Yarası” var elbet, yaralarımız var. “Cana Kıymık” gibi batan kelimelerimiz var. “Evvel Ahir, Batın Zahir” olanlar var. Ve kelimeler iyi ki var. Peki neden zeval? Neden ziyan? Neden zahir?*

– Bilmeyenler için bunların bana sevdiğim kelimelerin sorulduğu bir mülakatla verdiğim cevaplar olduğunu söyleyeyim. Zeval müthiş bir kelime. Önce o geldi aklıma, diğerleri onun çağrışımı. Bir anlamı elbet olsa gerek. Öykülerimle alakalı, romanlarımla da alakalı. Zeval mesela Dördüncü Tekil Şahıs romanının adı olabilirdi. Aklımdaydı, ama sonra tek kelimelik isim istemedim. Ziyan zaten Asra andolsun, ziyandayız, bu bize söylenen. Zahir, henüz yayımlanmamış romanımla alakalı. İhsan Zahir isimli bir karakter var o romanda. Hepsi alfabenin son harfiyle başlıyor. Yani köprüden önceki son çıkış da geçilmiş.

– *Her kitabınızda karşımıza çıkan metinler arasılık ve edebiyatın diğer sanat dallarıyla ilişkisi bu kitabınızda da oldukça yer kaplıyor. Türk ve dünya edebiyatına yapılan göndermelerden sonra sinema ve müziğe dair detaylar, kurguyu oluşturan unsurların başında geliyor. Bu bağlamda diğer sanat dalları*

sizin için edebiyatı besleyen bir araç mıdır yoksa ulaşamadığınız ama yazarak telafi etmeye çalıştığınız bir amaç mı?

– İkisi de değil. Müzik benim için araç değil, sinema da. Hele ki diğer kitaplar, romanlar, öyküler, şiirler. Sanat eserlerini araç-amaç penceresinden göremem. Sanatçı nedir bildiğimi zannettiğim için göremem. İnsan kendinde olandan yola çıkarak anlatır. Kendinde olanı görmesini sağlayan da sanat eserleridir, romanlar, şiirlerdir. Onları kullanıyor değilim ben yani, meselemi anlatırken içimi eşeledikçe onlar çıkıyor, onlarla beraber çıkıyor diğer şeyler de.

– *Sıradan insanları sıra dışı kurgular ve durumlarla, sıra dışı karakterleri ise günlük hayatın gayet normal akışıyla ele alıyorsunuz. Farklı kurgular deniyor, farklı hikâyeler oluşturunuz. Dilde ise okurun zihnini çağrışım, bilinç akışı, monolog gibi tekniklerle belli bir anlatıma alıştırıp sonra bunu ağır bir dram ya da yüksek bir ironi-mizahla kırıyorsunuz. Yani gerek hikâye gerek kurgu gerekse dilde alışkanlıkları bozmayı, gerçeği eğip büküp ikilemde bırakmayı, okuru şaşırtıp ters köşe yapmayı seviyorsunuz. Öyle yani. Burada bir soru yok, şaşırtmayı biz de seviyoruz.*

– Dedim yine övgü geliyor, ben bunun neresini cevaplayayım, evet öyle desem de olmaz, aman efendim rica ederim desem de olmaz.

– *Sizinle yapılan bir söyleşide yıllarca kendiniz olabilmek için uğraştığınızı, bir başka söyleşide olmak istediğiniz kişiye yaklaşmak için yazdığınızı söylemişsiniz. Kendiniz olabilmek için yazdığınız on kitaptan ve bunca yıldan sonra kendinize yaklaştığınızı düşünüyor musunuz? Düşünüyorsanız edebiyatın, daha geniş anlamda sanatın insanın kendine, kendi özüne ulaşma yolculuğunda önemli bir işlevi olduğunu söyleyebilir miyiz?*

– Önce son kısmı cevaplayalım ki elbette öyle düşünüyorum. İyi bir eser bize bizi hatırlatır. Bazen insan kendisine, kendisini göremeyecek kadar uzak düşmüştür. Onlar zaten sanat filan sevmezler. İlk kısma şimdi geçerse, bazıları okumakla yetinir, bazıları yetinmez. Ben de yetinebilirdim belki okumakla, ama yazabildiğini fark ettikten sonra bunu yapmak kolay değil. Yetinmeyince, yazmaya başlayınca da, gördükleriniz yetmiyor bu sefer. Gördüklerinizi çoğaltmak istiyorsunuz. Elbette anlatmak için. Ya da anlatılmaması mümkün değil dedirtiliyor size içindeki his de öyle çıkıyorsunuz yola. Her ne şekilde olursa olsun, memnun olmayışınız, hayattan mı değil, kendinizden mi değil, ama memnun olmayışınız, sürekli bir kaşımaya sebep. Eşelemeye. Kendini en çok eşeleyen, kendisiyle en çok uğraşan elbette diyecek ki, asıl ben bu değil, ona ulaşmaya çalışıyorum. Ulaştım mı, ulaşmaya yaklaştım mı? Bir romanda demiştim; ben bir gün kendime rastladım, ıstırabım böyle başladı. Bu, romantik bir söz. Aslı öyle değil. Kendini fark etmek, bir şey olduğunu farketmek bu aslında. Kendini

bilirsin de, bildiğin ölçüde kendinle ne derece uzak düştüğünü, uzak düşünüyor olduğunu durmaksızın hem de, bunu da bilirsin. Ama iyi bir insan muhtemelen iyi bir iş yaptığında kendini iyi hisseder. Kendini iyi hissetmek, kendini hissetmektir de. Kendini hissetmek, kendini duymaktır da. Ben yazarken kendimi hissediyorum. Uyuyabil diyorum ondan sonra da. Uyuyabiliyorum ondan sonra da. (Böyle söyleyince kötü oluyor aslında. Okuyan diyecek ki, yazmazsam uyuyamıyorum filan diyor bu adam, bırak canım, artist işte... Öyle değil. yazmak bunun aracı. Belki başka bir şey de olabilirdi ama yazmak oldu. Kendini duymak. Huzur. Bunlardan bahsediyorum asıl.)

– *Milorad Paviç'in şöyle bir sözü varmış: "Hep yetenekli yazarlardan bahsediyoruz; artık yetenekli okurlardan bahsedelim." Biz de bahsedelim. Size göre yetenekli okur nedir, kimdir? Sizin hayalinizdeki okur profili nasıl bir şeydir?*

– Hayalimde bir okur yok. Hayatta yazarlar ve okurlar diye iki tür var mı? Bunlar meseleyi biçimlendirmeye fazla indirger. Sanat yaratma ve biçimlendirme meselesidir ya. Bu meseleyi bir arz (yani arz eden, yani yazar) talep (yani talep eden yani okur) meselesi olarak göremiyorum. Ben 'adamlar vardı' diyorum. Çünkü 'adamlar vardı.' Adamların var olduğunu etraftaki insanlara bir sebeple duyurmaya çalışmak başka bir şey. Adamların var olduğunu görmenin şaşkınlığı korkusu ve kaygısıyla birden bunu deyi vermek farklı bir şey. Bu deyişe roman ya da öykü denmesi ise teknik bir şey.

– *Size bu söyleşinin en zor sorusunu soruyorum. Cevaplamadan müsait bir yerde de inebiliriz. Soru şu: Sizin derdiniz nedir?*

– Pek de müsait olmayan bir yerde inmiş gibiyiz, derdim bu olabilir.

– *Bizi kırmayıp söyleşimize vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.*

HÂLE SERT

VİCDAN SIZLAR: SIZIM SIZIM

Hikâye etmenin temel mantığının, gerçek hayattan farklı olarak, her şeyin bir neden sonuç ilişkisi içerisinde anlatılması gerekliliği olduğunu söylemişti Murat Gülsoy bir söyleşisinde. Gerçek hayat böyle değil oysa, örneğin insanlar yaşlandıkları için ölmüyorlar, diye de örneklendirmişti Gülsoy bu düşüncesini. Güray Süngü'nün son öykü kitabı *Vicdan Sızlar*'ı tam da bu noktadan ele alabiliriz. Öykülerde neden sonuç ilişkileri işlemiyor, işletilmiyor. Tıpkı coğrafyamızda, yanı başımızdaki savaşların kuşattığı gerçek hayatımızdaki gibi.

İroninin, absürdün, bir sonraki cümlelerin öncesini sürekli yıkmasının işlevi anlatılanları gerçeklik zeminine taşımasında.

Gündelik yaşantılarımızda nedenler ve sonuçlar arasındaki ilgisizliği kabullenebilmek için hikâyeler uydururuz. Hayatlarımızı, yaptıklarımızı, çevremizde olan bitenleri anlamlı bir bütün içerisine oturtmaya çalışırız. Bir yakınınızın ölümünü sağlığına dikkat etmemesine, üzüntülerini içine atmasına belki başka bilimum sebebe en nihayetinde kadere bağlar, ölümü ancak belirli bir kurgunun içerisine yerleştirerek kabulleniriz. Savaşın, bombalar altında ölen çocukların, denizde boğulan mültecilerin ve çocukların ise bir türlü anlamlı bir hikâyesini kuramayız. Görmezden gelmeyi, umursamamayı bir kenara bırakırsak geriye iki seçenek kalır: kanıksamak veya delirmek.

Süngü'nün kalemi önce kanıksanmış “gerçekliği” edebiyat masasında yapı bozumuna tabi tutuyor, savaşın gündelik hayatı parçaladığı gibi. Sonra, anlamsızlaşan bu ayrı parçaları yapay bir bağlamla (delirmiş bir bakışla diyebiliriz)

içine yeni unsurlar/efektler katarak yeniden kuruyor. Bu yeni gerçeklik, bir türlü anlamlı bir bütün oluşturmuyor, savaş mağduru hayatlar gibi. Bu delirmiş bakış'lı öykülerin, dimağımızı fal taşı gibi açmaması, kanıksanmışlıkları kırması işten bile değil.

Vicdan Sızlar'da savaşı konu edinen iki öykü var “Vicdan Sızlar” ve “Dünyanın En Orta Yeri”. İlki kitabın açış ikincisi kapanış öyküsü. “Alışılmadık Bir Mülteci Hikâyesi”ni ve bir yönüyle “Unutursam”ı da bu gruba dâhil edebi-

liz. Nicelik olarak kitapta az yer kaplayan bu öykülerin ağırlığı bütün kitabı kuşatıyor. Kişisel okumamda bu öykülerin diğer öykülerle ilgili algımı da şekillendirdiğini söyleyebilirim. Kitabı savaşa, mağduriyetlere ve adaletsizliklere Güray Süngüce bir haykırış olarak okudum.

Çocukların ve ihtiyarların hayatlarına ilişkin hikâyelerini bütünlüklü bir akışta anlatamadıklarını hatırlarsak (ki Gülsoy bundan da söz etmişti) Süngü'nün özellikle savaş anlatısını çocuk anlatıcının dilinden aktarması daha da yerli yerine oturuyor. Çocuklar anlatmaya başladıklarında genellikle hikâyenin ortasından başlarlar. Baş ve son, neden ve sonuç ıskalanır, hatırlanmaz. Böylece ilk öyküde sabundan, kibrit kutusundan ve ayakkabısından fotoğraf makinesi

si yapan çocukla, son öyküde pencere olmayan yerden dışarı bakan, kapı olmayan yerden geçen çocuk neden ve sonuç ilkesinin kırıldığı bir öykü'ye aslında gerçekliğe taşınır.

“Vicdan Sızlar”, fotoğraf çekmek üzerine kurulmuş. Fotoğraf çekmek önce bir babanın sonra çocuğun savaşa direnmesindeki yegâne araca dönüşüyor. Gerçekliğe bir objektifin içinden, kadrada yeniden kurgulayarak katlanabilmek. Ya da hâlihazırda yaşananların zaten bir yanılsama olduğunu kabullenmek ve başka boyuta, matrice geçebilmek: “Hulusi Kentmen’i alnından vurdular. Bize de ateş etmeye başladılar. Biz, annem, babam, kardeşim, abim ve ben Hulusi Kentmen’in alnından açılan delikten içeriye kaçtık. Kurtulduk.”

Bu iki öyküde de savaşın geçtiği mekânın ya da vicdansızların adı söylenmiyor. Savaşın en büyük katili, “babamın katili her akşam televizyonda lacivert ceketli beyaz gömleği ve lacivert kravatıyla konuştu.” diye anılıyor. Kırmızı bir tişörtle gözyaşlarının çokluğu nedeniyle kıyıya vuran isimsiz anlatıcı çocukla,

bütün Aylan'lar vicdanımızın tepkisiz, sessiz ve ıssız kumsalına vuruyor. Bu isimlendirmeme tercihi savaşı, mülteciliği, savaşta ölen çocukları zamansız ve mekânsız bir okuma evrenine taşıyor.

Savaş anlatısından başka Vicdan Sızlar'daki ikinci temel anlatıda Türkiye toplumunun sosyolojisi irdeleniyor. Söngü vicdansızlar kelimesinin tam ortasına bir çomak sokuyor ve bu yarıktan toplumumuzun yaraları sızıyor. "Mahalleden Sesler", "Açılım", "Hasarla Beslenen", "Yağmacılar", "Mahallede..." ve "Küle Dön"ü bu bağlamda değerlendirebiliriz. Bu öykülerin, Türkiye'de son 10-20 yıllık süreçte sorulmamış daha doğrusu sorulmaktan çekinilmiş soruları sorduğunu, dillendirilemeyen acıları edebiyatın gündemine taşıdığını söyleyebiliriz. Yine saf bir anlatıcı var karşımızda, bu anlatıcı çocuk olsun olmasın yaşananları neden sonuç ilişkisine oturtmakta zorlanıyor ve kaldıramayacak kadar ağır sorunları sanki anlamıyor, anlamazdan geliyor.

"Açılım", Kürt açılımını sorguluyor. Bu konudaki başarısızlığı söylemenin zorluğu, konuşamamak ve korku egemen. Kaybolmak ve ölmek arasındaki fark üzerinde gidip geliyor metin, ülkenin kaybolmuşluğunu da imliyor. Öyküde, açılım sürecinin terörle ilgili kanamaları dindiremediği anlatılırken bu meseleyi yazabilmenin ve bu bağlamda edebiyatın işlevi de sorgulanıyor.

"Hasarla Beslenen", toplumun arka mahallelerinin kötülük ve çıkmazlılıkla malul kısır döngüsünü anlatıyor. Suçlular ve suçu bertaraf edecekler aynı mahallenin çocukları; katil, terörist, canlı bomba ve polis. Ne ki hep hasar'la besleniyor.

Söngü bu öykülerde anlatıyor, evde, iş yerinde, televizyonda, sanal ortamlarda birbirimize salladığımız parmaklarımızla yaptığımız gibi göstermiyor, anlatıyor.

Vicdan Sızlar'da tasavvufî bağlamda okunabilecek öyküler de var. "Evvel Ahir, Batın Zahir" ve "Cana Kıymık" öyküleri. "Evvel Ahir, Batın Zahir" çok farklı okumalara açık görünüyor. Öykü içi ve dışı, görünenle görünmeyeni tartışıyor. Bu tartışma bizi Platon'a, gördüklerimizin gerçekliğin birer yansıması olduğu meselesine kadar götürüyor. Bu yansıma meselesi öyküdeki temel diyalogun bir tiyatronun önünde geçmesiyle de pekiştiriliyor. İnsanın aslında kör olduğu, bir erginleşme ya da seyr-i sülûk sonucunda şeylerin asıl veçhesini görebileceği yine ters yüz edilerek bambaşka bir şekilde anlatılıyor. Anlatıcı "Adem" ve hikâyesini anlattığı diğer karakter yavaş yavaş körleşerek ve insandan hayvan suretine geçerek, köpekleşerek başka bir mertebeye geçiyorlar. Tasavvufî dairesel döngüde hayvani ruhtan insan-ı kâmile evrilen süreç yine kırılıyor, insanın "köpekleşirken" ve "körleşirken" ruhunun ve bakışının olgunlaşması klasik bilgilerimizi bozuyor ve yepyeni bir okumaya ve sorgulamaya kapı açıyor.

Tek başına ele alınabilecek öyküler arasında, “Dil Yarası”, “Maalesef Yasemin Çok Güzeldi” ve “Kibir” geliyor. “Dil Yarası”, Cemal Şakar’ın *Sessiz Harfler* adıyla derlediği Alfabe Devrimini konu alan öyküler içerisinde “Dilim Dudağım Yara” adıyla yer alıyordu. Öykünün başarısı, Alfabe Devriminin adını anmadan, Japon ve Rus dili, kültürü, bu kültürlerin tarihsel süreçte devamlılıkları gibi cümleler kurmadan, bu iki kültürün ilim yapabilmedeki sürekliliklerine karşın Cumhuriyetle birlikte yaşadığımız kırılmayı, ilimlerimizin geçmişini ve geleceğini belirleyen darbeyi anlatıyor.

“Maalesef Yasemin Çok Güzeldi” ve “Kibir” ise Süngü’nün *Köşe Başında Suret Bulan Tek Kişilik Aşk* adlı öykü kitabındaki öyküleri andırıyor.

“Kasaba” ise iyiliğin tükendiği bir yeri temsil ediyor. Herkesin “taş” olmayı seçtiği bir düzende, sonu küle dönmek olsa da ağaç olmayı, kendini feda ediş, iyiliği seçebilmenin dayanılmaz yalnızlığı ve sessiz görkemi üzerine yazılmış bir ağıt-öykü.

Ezcümle, kişinin subjektif beğenisinin evrensel olarak da güzel addedilmesi için bazı kriterler gerekir. Şöyle ki, bu beğeni bizim o nesneyle ilgili geçmiş hatıralarımızdan, kişisel amaçlarımızdan soyutlanmalı, işlevinden bağımsız olarak sadece bize zevk vermelidir. Kant’a göre gerçek güzel aynı zamanda gerçek ve mutlak iyidir, bu yüzden de evrenseldir. Güray Süngü, *Vicdan Sızlar*’da okura kötülüğü, vicdansızlığı, insanın karanlık yanını evrenseli yakalayabilen bir kertede anlatıyor. Öyle ki, bu kötülük sadece 21. yüzyıla ve bizim yaşadığımız coğrafyaya değil, öncesiz ve sonrasız bir zamana ve mekâna ait evrensel bir kötülük anlatısına dönüşüyor. Süngü bu kötülüğü o kadar iyi anlatıyor ki, sürekli bir bulantıyı ve iğrenmeyi sağlamaması kaçınılmaz.

ÖYKÜ

SONER OĞUZ

EKSİK BİR SEREMONİ VE SONRASI

“Yalandan yüzüme gülen dünyada...”

Neşet Ertaş

Şimdi elzem olan dört adamdı. Ne var ki, bu aralar pek yoğunlardı. Kolay olmuyor dördünü denk getirebilmek. Gassal, girizgâhı uzattıkça uzatıyor bu yüzden. Usul usul kaydırıyor beyaz sabunla köpürttüğü lifi. “Meyveli yoğurdu unutma.” diye tembihlemişti küçük kızı. Onu düşünüyor. Doğrusu, yoğurdun markasını anımsamaya çalışıyor. Bir kutu yoğurt küçük bir kız çocuğu için önem arz ediyor bugün, katılmış bir gövdenin başkaca meseleleri olduğu gibi. Numan Bey de meyveli yoğurt severdi belki, fakat şimdi umursayamazdı bunu. Soğuk taşların rahatsızlığı dahi ehemmiyetsizdi onun için.

Arif, cenaze aracının arka lastiğinin dibinde çömelmiş sigarasını tellendiriyordu. Gençler düрте düрте onu işaret ettiler birbirlerine. Baba mesleğini sürdürüyordu Arif. Çiçikov’u bilmezdi, bilse de anlamaz. Birkaç bin nüfuslu şu ilçede okunan her sala, kırkı çıkan her cenaze para olarak dönerdi ona. Babası, daha çok mutfak tezgâhları yapar; evyeleri oyardı özenle. Bir de resmî kurumlar için hazırladığı köşelerden kazanırdı parayı. Mezar taşlarını istemeye istemeye yazardı. Ona ‘mermerci’ derlerdi; oğluna ‘mezarıcı’ diyorlar.

İmam, kalabalıkta dört kişiyi aradı; bulamadı. İhtimal ki başka cenazeye gitmişlerdi. Seremoni ise başlamalıydı bir şekilde. Dudaklarını ısırды. Gözlerini kıstı. -Yoğurt çilekli olacaktı! Ya markası?- söylendi:

“Dört adamsız... Numan... Günümüz... Dört kişi... Hem modern zamanlar... Zor zor...”

Numan Bey’i kuruladılar. Mevtanın iki oğlu da içerideydi. Son kez soğuk bir heykel olarak dokundular babalarına. Kefenlediler. Bugün ilk kez kravatsız çıkacaktı Numan Bey evden, ilk defa öyle göreceklardı onu. Cenaze yıkama aracının kapısını açar açmaz Mezarıcı Arif’in üflediği duman hocanın yüzünü daladı. Arif, dudaklarının yarısını gülümseterek özür diledi; hoca, gözlerini yumup açarak affetti. “Allah senin de taksiratını affetsin Numan Bey!”

Avluda biriken kadınlardan Numan Bey adına helallik istendi. Karısı bağırır çağıra, ötekiler sakince helal eyledi haklarını. Olacak ya işte: “Yoo!” dedi itiraz etti biri. “Bana iki bin liramı vermezlerse haram olsun.” Ağzını kapatıp yaka paça götürdüler.

Arif, bir sigara daha yaktı. Kafasından basit bir hesap yaptıktan sonra sırttığını fark etti. Utanır gibi oldu. Cenaze sahibiymiş gibi hareket etmeye başladı. Sahte hüznünü hakikiymişçesine yansıttı çehresine. Tanımayan biri, onu da Numan Bey’in bir oğlu sanabilirdi. Hocanın gözleri kalabalığı son kez taradı çaresizce. Dört adamdan birini bile göremedi. Maun ya da ona çok benzer bir ağaçtan yapılma kayığa bindirdiler kravatsız Numan Bey’i. Başka oluru yoktu imam dümene geçti.

Dört adamın yeri dört kişiye teslimi: Mezarıcı Arif, Sarhoş Nedim, Berber Hilmi ve Meyhaneci Selim. İnleye tıslaya kaldırıp omuzladılar tabutu. Yürüdükçe yükleri ağırlaştı. Arif, “Günahı mı çokmuş neymiş!” diye sokranacaktı ki önünde rahmetlinin küçük oğlunu görür görmez değiştirdi: “Kuş gibi hafif mübarek adam, Allahüâlem günahsızdı, çocukla çocuk olur, dara düşenin yardımına koşar, paraysa para...” Meyhaneci Selim tabutun öte tarafındaydı. “Sanki babasının hayrına veriyordu parayı, satıyordu deyyus!” dedi ağzının içinden. Tabelacı Hüseyin, dirseğiyle boğruüne dürtüp Numan Bey’in büyük oğlunu işaret etti; Selim, söylediklerinin duyulmuş olabileceğinden korktu. Nedim, yan tarafta elini kolunu sallaya sallaya yürüyen kalabalıktan birinin kendisini dinlendirmesini bekledi. Kimin gözlerinin içine baksa yüzünü öte taraf çeviriyordu, o da içinden hepsine isim isim sövdü. Nihayet mezarlığa geldiler. Tabutu mezarlık duvarının üstüne öyle bir indirdiler ki kopan çatırtıdan sonra mevta birkaç defa zıplamış dahi olabilirdi fakat kimse bunu önemsemedi.

“Esselamu aleyküm ve rahmetullaaaaaah”

Namaz tamamlanmıştı, burada da namaza katılanlardan helallik istendi. Numan Bey, aynı kişilerin omuzlarında kabristana girdi. İlk defa kendisini alkışlamayan bir kalabalığın ortasındaydı ve gırtlığına kadar sıktığı turuncu kravatu yoktu. Selim “Kefenin cebi de yakası da yok.” diye esprisini yapacaktı bunun. Berber, kazılan mezarın yanındaki toprak yığınına inceledi. Rahmetlinin toprağı-

na bak, bir tane çakıl dahi yok; hiç üzülmeyin çocuklar mübarek adamdı babanız. Arif, berberin gözlerine baktı, Selim fısıldadı: “Abartma len dürzü!” Numan Bey’i kabre indirirken Nedim “Artık bey denmeli miydi?” bunu düşünüyordu. İlk toprağı küreğin burnuyla Mezarıcı Arif yuvarladı çukura. Kazımla Hüseyin hızlı hızlı attılar toprakları, çabucak bitse de kahveye bir atsalardı kendilerini. Neyse ki, yağmur başladı da imam defin işlemine hız verdi. Kalabalık çabucak dağıldı, hoca hızlı hızlı verdi talkını. Arif Numan Bey’in kırkının çıkmasını bekleyecekti mecbur.

Numan Bey’in evindeyse görünen matemin ardında -gerçi bir matemin görüldüğü söylenemezdi- başka işler dönüyordu. Ertesi gün bir veraset ilanı çıkarıldı. Çocukları ve karısı mirası paylaştılar. Fakat, Numan Bey’in yalnızca bu üç kişinin bildiği gayriresmi bir vasiyeti daha vardı ki kimse ağzına almayaya cesaret edemedi. Saliha Hanım, evdeki kalabalığı bir an önce dağıtmaktan yanaydı; annesi, -utandığından olsa gerek- “Babasını kaybettiğinde yavrum o kadar ağladı ki göz pınarları kurumuş, o günden beridir damla düşme gözlerinden; içine atar uğunur durur. Şöyle höyküre höyküre bir ağlasa...” dedi. Saliha Hanım ise yalnızca kederli görünmeyi kâfi bulmuş olmalı ki hiç incitmedi kendini. Her şey gözünün önünde oluvermişti. Numan Bey, yemek sonrasında kahvesini içerken göğsünü tutmuş; vücudu kasıldıkça kasılmış ve nihayet bir heykel gibi kalakalmıştı karısının dizlerinde.

Neyse ki Numan Bey’in düşünceli baldızı Şükran, eniştesi için ağıtçılar kiralamış; ablasını da bu yükten kurtarmıştı böylelikle. Severdi eniştesini. Numan Bey’in kayını Yusuf da ince fikirliydi. Eniştesinin salasını okutmuş kefenini biçirtmiş, mezarını kazdırmış ve onun için Yasin okuyucular ayarlamayı da kendisine görev bilmişti. Mezarıcı Arif, Numan Bey’in bahçe kapısının ağzında dikilen küçük oğluna başsağlığı diledikten sonra: “Benden bir isteğin var mı, çekinme yeğenim sen bize Numan Bey’imizin emanetisin.” diye ısrarlı ısrarlı sorsa da umduğu cevabı bir türlü alamadı. Sigarasının dumanını üfleye savura rahmetlinin büyük oğlunu buldu, ona da başsağlığı diledi. “Bir isteğin var mı çekinme Allah’ı seversen.” diye üsteleince oğlan düşündü: Arif Ağabey, şöyle ucuz yollu bir mezar taşı ayarla; babamın kırkına yetiştir. Arif “Yeğenim yanlış anlama da Numan Bey’imize şöyle şatafatlı bir taş...” oğlan “Ne gerek var ağabey?” diye kesti sözünü. “Hem günah böyle şeyler, uygun da değilmiş hoca söyledi.” Arif dışından “Tabii yeğenim siz bilirsiniz.” derken; içinden: “Baban da ‘para para’ diye cartayı çekti işte.” Ve bir öykücünün yazamayacağı başka şeyler geçiriyordu.

Hava karardıkça evde sessizlik hâkim oldu. Birkaç yakın akraba ile kapı komşular dışında kimse kalmamıştı. Saliha Hanım iki oğlunu çağırdı bir odada fısır fısır konuştular.

Üçüncü gündü. Tüm akrabalar bir bir müsaade isteyip dağılırken: “Takdir-i ilahi, kendinizi harap etmeyin artık.” gibi evde kalan üç kişinin hâli için komik sayılabilecek cümleler kurdular.

Dördüncü gündü. Saliha Hanım, banka hesaplarındaki paranın miktarını öğrendi, tamamını kendi hesabına aktardı. Oğulları alacak ve kira toplamaya çıktılar. Tabii, babalarını hiç unutmadılar:

Her ölüm yıl dönümünde siyah elbiseli yas tutucular bulup paralı Fatiha okuyucular ve mezar sulayıcılar tutarak babalarına karşı görevlerini yerine getirdiler, hem de senelerce(!)

MERAL AFACAN BAYRAK

BAHAR GELGİTLERİ

Sıcak. Yaza benzeyen bir hava. Aylardan Mayıs. Günlerden ne, mühim değil. Hepsi birbirine benziyor nasılsa.

“Eczaneye gitmeli.” diyor kulağına, babası fısıltıyla.

“Haydi, babanın ilaçlarını bir koşu al da gel oğlum.”

Hiç kırabilir mi annesini? Saate bakıyor. İç geçiriyor.

“Öğle paydosu gitti yine senin.”

“Feda olsun babama.”

Otobüs durağında dinleniyor bir ara. Yoruluyor, terliyor. Cadde kalabalık, uğultulu. Eteğinde iki çocuk, genç kadın özel hastaneden çıkıyor. Yüksek sesle bağılıyor. Sanki kimseyi umursamıyor, görmüyor. Mavili hırkasını önüne doğru çekştirerek, şıpıdık terliklerini sürükleyerek geçiyor. *“Bütün paramı aldılar, ah vicdansızlar.”* diye inliyor âdeta. Bir yandan gözünün yaşını kolunun yeline siliyor.

Söylediklerinin arasından bir bu cümleyi seçebiliyor gerçekten. Diğerleri rüzgâra karışıyor. Eczanenin olduğu sokağa girerken, en üst katın camından telaşlı bir kadın beliriyor:

“Ebruuu! Canın çıkmasın, neredesin?”

Bisikletle turlayan sekiz dokuz yaşlarında, sarışın bir kız çocuğu, var gücüyle bağıyor caddenin berisinden:

“Geliyoruuu, annee!”

Cadde ana baba günü gibi kalabalıklaşıyor. Kadın gözden yitiyor iyice. Susuyor.

“Saatin geçmezliği paranın pul olduğu andan daha tehlikeli değil mi Ebru?” Yine içinden soruyor bu soruyu. Sonra camekânın yanına özenle dizilmiş saksıları görüyor. Bugün söylenme günü sanki. Eczaneye dalıyor. Kapının girişine yakın olan koltuğa oturuyor. Etrafı süzüyor.

“Tamı tamına on sekiz saksı yapay çiçek. Yardımcısı her gün tek tek tozu nu alıyor mudur acaba?” diye düşünürken bir rehabet çöküyor üzerine. Bir zamanlar... Çiçekçide çalıştığı günleri hatırlıyor. Flu...

O da ne? Az önce ağlayan kadın değil mi o gördüğü?

Yok değil. Bu başka. Eli cebine gidiyor. Daha maaşını bile alamadı. Patronuna da soramaz. Orta yaşına merdiven dayadı. Sürekli bir iş niyetinde olmasına rağmen, yürümüyor, kapılar hızla yüzüne kapanmaya devam ediyor. Bugüne kadar düzgün bir iş mi, hak getire. Bir türlü dikiş tutturamaması onun suçu değil. Babası çok üzülüyor ya onun bu hâllerine. Üzülükçe hastalığı nüksediyor. Biliyor hepsini. Hep bir aksilik... Bu yeni işi rahat neyse ki. Biraz parası olsa...

Sesli geçiriyor köşedeki kadın. İçi geçmiş. Gözünü açınca, karşısındaki koltukta oturan, sırasını bekleyen şişman iyi giyimli, yeşil gözlü kadınla bir an göz göze geliyor. Hızla gözlerini kaçırıyor. İlaç dolu raflara bakıyor bu kez.

“Beklettik hanımefendi. Depodan eleman gelememi bir türlü.”

“Bekleriz ne olacak. İşimiz ne!”

Kadın henüz yirmisinde gösteren kızıyla kafa kafaya veriyor yeniden.

Güneşin kuvvetli ışıkları cilalı bir oduna vuruyor. Vernikli o belli. Vitrine de diyecek bir şey yok.

Adamın beklemesi mühim değil. Saatine bakıyor. Daha var. Kadın beklerse o daha çok bekler ya, diyecek bir şey yok.

İki delikanlı geçiyor kalabalık caddeden: “Oğlum mahalledeki bütün kızlar hasta bana. Neler yapıyorum bir görsen. Hepsi kendine âşık sanıyor beni. Karizma böyle bir şey. Geçiyorum dalgamı. Öğren bunları.” Diğerinin sesi mırıltı gibi, işitilmiyor. Gençlik bir rüzgâr gibi geçiyor oysa.

Bacak bacak üstüne atıyor. Belli belirsiz gülümsüyor, eczacıya. İçinden delikanlının dediklerine cevap veriyor:

“Karizmandan vursunlar seni. Salak! O kızların senin ne mal olduğunu anlayacağı gün gelecek. Ne edeceksin o zaman bakalım.”

Yeşil gözlü kadının yetişkin kızı elindeki son model telefonunun ekranını gösteriyor. Sosyal medyada dikkatini çeken yatalak bir çocuk fotoğrafına bakarak:

“Ayy ben bunlara çok acıyorum biliyor musun? Bak telefon numarası da yazıyor. Arasak mı? Hem sakat hem de mülteci. Ne dersin bir tekerlekli sandalye gönderelim mi anne?”

Annesi cevap vermeye fırsat bulamadan eczacı kalfası merakla atılıyor:

“Kız o geçen faceteki koyduğun fotoğraf ne öyle? Son model kırmızı araba sizin mi yoksa? O da bizim, de şuracığa düşüp bayılayım. ”

“Evet ya, bizim. Yeni daha, bir hafta olmadı alalı.” diyor kız, sıradan bir şeyden söz eder gibi. Kalfayla önceden tanıştıkları belli.

“Aaa! İnanmıyorum, hayırlı olsun, Makbule Hanım.” Şen konuşmalar uzuyor.

Bir yumru takılıyor boğazına, yutkunsa soluk borusu parçalanacak sanki. Sanki nefes alamayacak bir daha. *“Daha ne kadar bekleyeceğim kim bilir?”* diye düşünüyor içinden.

Gitmek istiyor, gidemiyor. O kadar beklemiş sonuçta. Telefon çalıyor. Kalfa izin isteyip yemeğe çıkıyor. Eczacı kendisi açıyor bu kez dükkânın telefonunu:

“Nee! Bizim eleman mı, kaza mı geçirdi? Nerede şimdi?”

Eczacı olanı biteni bir çırpıda anlatıyor oradakilere. Eleman motorla hafriyat kamyonunun altına girmiş. Metrelerce sürüklenmiş. Ağır yaralıymış. Acil gitmeliymiş. Kapatmak zorundaymış dükkânı. Hepsı çıkmak zorunda kalıyor, *“geçmiş olsun”* diyerek nihayetinde. İlaçları alamadan dönüş yolunu tutuyor. *“Öğle paydosu da bitmiş. Yemeğe de vakit kalmadı.”* İşe yetişmesi lazım. Kartı geç basarsa, patron affetmez. Her şey nasiple, ne kadar çırpınsan nafîle bazen. Söylene söylene yürüyor ha yürüyor.

ABDULLAH KASAY

YARIM KALAN

Şehre öğle vakti ulaşabildi. Uykusuz ve aç olmasına rağmen kendisini son derece dinç hissediyordu. Otogarın önünden karşısına çıkan ilk taksiyi çevirip, bindi. Şoföre cebinden çıkardığı, not defterinden koparılmış, üzerinde adres yazılı kâğıdı verdi. Şoför dikiz aynasından bir tuhaf baktı. Hiç konuşmayıp otomobili sürdü. Sokaklar boş denecek kadar tenhaydı, hava ılıktı, camı biraz aşağı indirdi. İçeriye hava hızla doldu, saçlarını dağıttı. Uzun cadde köprülü bir kavşağa ulaşmıştı, otomobil sağ dönen yoldan ilerledi, az sonra itfaiyenin kırmızı binasının önünden geçtiler. Bu, bahçesinde su dolu tankları ile sıra sıra dizilmiş oyuncakları andıran kamyonları görünce daha önce bu yoldan geçtiğini hatırladı. Yolun iki yanındaki yassı tepelere gelişigüzel dizilmiş gecekondulara baktı. Birden cebinde bir kıpırtı duydu, telefonu çalıyordu, baktı, karısı, açmadı. Telefon ikinci kez çaldı, canı hiç konuşmak istemiyordu. Arama sonlandığında kısa bir mesaj yazdı. Gönderdi. Otomobil uzun kavaklarla çevrili bir bahçenin paslı kapısı önünde durdu. Şoför dişleri arasından konuşarak usulca burasıdır, dedi. Parayı verip indi Oğuz, sağolasın. Otomobil geri dönüp gözden kaybolup gidene dek bekledi. Kapının ardında kalın zincirlerini şıkırdatan bir köpek havlıyordu. Göğse baktı tatlı, insanın içini okşayan bir mavilik vardı, Allah'a şükretti. Usulca paslı kapıyı araladı. Köpek zincirlerinin müsaade ettiği kadar -iki adım önüne- atılıyordu. Bunca gürültüye daha fazla tahammül edemeyen konteynırın içindeki tıknaz adam kapıdan dışarı başını uzatıp bakındı, Oğuz'u görünce dışarı çıktı. Oğuz bahçeye göz attı, yüzlerce paslı, kırık

dökük, camları patlamış, tekerlekleri sökük üst üste dizilmiş aracı görünce doğru yere geldiğini anladı. Adam hoş geldiniz deyip elini uzattı, Oğuz iki eli ile bu kalın parmaklı eli sıkıca tuttu, hoş bulduk. Cebinden köşeleri kesilmiş bir fotoğraf çıkartıp adama gösterdi. Birkaç gün önce buraya getirilen beyaz renk, Ford Fiesta'yı arıyorum. Adam kalın ve simsiyah bıyıkları altında, kırmızı ince bir çizgi gibi duran dudaklarını oynatarak düşünceye daldı, köpek hâlâ arsızca havlamaya devam ediyordu. Adam düşünmeyi kesip köpeği azarladı, gelin dedi, içeri geçelim. Konteynır küçük bir ofis odası ve bir de yatak odasından ibaretti. Tıknaз adam çalışma masasının ardındaki sandalyeye yavaşça oturdu, eli ile Oğuz'a oturmasını işaret etti. Geçen günlerde böyle bir otomobil geldi, önce emin olmak için kayıtlara bakmak gerekli. Buraya her gün onlarcası gelir hiç dikkat etmem, öylece atıp giderler; hem siz ne yapacaksınız bu hurda aracı? Oğuz kendini eski bir dostunu arıyor gibi hissediyordu, gözleri dolmuştu. İçinde hiç hafiflemeyen o yokluk, bazen dayanılmaz oluyordu. Boğazını acımasız iki el kavrayıp sıkıyordu, içinde müthiş bir sızı vardı. Cevap veremedi, elini cebine sokup tespihini çıkardı. Hu Allah... Küçük taneler parmakları arasından dökülüp giderken, aradığı huzuru bulup bir nebze olsun ferahlamıştı. Görmek istiyorum diyebildi sadece. Adam kalın kaplı defteri karıştırmayı bıraktı, şimdi hatırladım dedi, içinde birisi ölmüş sanırım, öğretmenmiş, üç gün öne gelmişti. Koltuğundan kalktı, gel benimle dedi, Oğuz peşin sıra gitti. Bahçede hurda araç yığınlarından oluşan dar koridorları geçtiler, tüm araçların üzerini kalın bir toz tabakası kaplamıştı. Adam usulca arkasını dönüp konuştu; her birinin ayrı bir hikâyesi vardır. Bu işe başladığımda yani çok önceleri gelen her aracın hikâyesini merak eder, araçları getiren çekicilere uzun uzun sorardım. Birçok çekici bilmezdi, hiç umursamazdı, bilenler de üstünkörü anlatıp giderdi, hatta bazen yalan uyduran da olurdu. Bunlar da birer cenaze gibidir, rüzgârlı gecelerde insanı ürperten sesler çıkarırlar, birçoğunun içinde insanlar hayatlarını kaybetmiştir. Gelen araçların hikâyelerini dinledikçe ölümden korkar oldum, sonra merakım tümünden geçti. Hurda koridoru bahçenin sonundaki büyük havuza dek uzanan geniş bir çayıra açıldı. Yeni gelenleri işte buraya dizeriz, birikirler, işe yarayanların parçalarını tamirciler gelip söker, işe yaramayanları her yıl presleyip, istifleriz ve büyük fabrikalara satarız. Tüm camları kırılmış, tepesi tam ortasından ezilmiş beyaz bir otobüsün önüne gelince adam durdu, etrafını taradı, burada bir yerde olmalı, dedi. Otobüsün arkasını dolaşırken buldum diye haykırdı, işte orada. Evet, işte oradaydı, hayatta en değer verdiği hayatı acımasızca alan mağrur katil. Oğuz gözyaşlarını tutamadı, sessizce ağladı. Adam hiç konuşmadan çekilip gitti. Otomobilin ön tarafı yok denecek kadar kalmış, ön kaput ve motor çarpışmanın etkisi ile parçalanıp gitmişti, ön ve yan camlar patlamış, tavan kat kat ince bir kâğıt gibi bükülmüştü. Direksiyonun ortasından

açılan hava yastığı o mübarek kan ile kıpkırmızı olmuştu. Sol yan kapı sökülüp atılmıştı, ön koltuklar cam parçaları ile doluydu, koltuğun kafalığı kan lekeleri ile kaplıydı. Oğuz, Yusuf'un ruhunu teslim ettiği koltuğa oturdu, eğilmiş kanlı direksiyona başını yaslayıp uzunca ağladı.

Gün ikindi olmuştu, adam çıkıp geri gelene dek otomobilin içinden inmedi. Kör ve sağır olmuş gibiydi, yüzü kan içinde kalmış, gömleği gözyaşları ile ıslanmıştı. Adam dibine kadar gelmişti, hiç fark etmedi. Hadi gel be kardeşim üzülme bu kadar, çay hazırladım, birlikte içeriz, bir şeyler yeriz. Oğuz'un kolundan tutup otomobilin içinden çıkardı, ağır adımlarla hurdaların arasından geçirip konteynırın önüne getirdi. Adam eli ile çeşmeyi gösterdi, hadi git bi elini yüzünü yıka. Yusuf gömleğini çıkardı, abdest aldı, köpek uysallaşmıştı, meraklı gözlerle onu seyrediyordu. Güneş kavakların arasından ufka doğru eğilmişti. Çeşmenin yanında kalın bir örtü gibi serilmiş çimlerin üzerinde namazını kıldı. Uzunca dua etti. Düşündüğü gibi olmamıştı, bir an önce arabayı alıp gidecekti; ama şimdi kolunu kaldırmaya takati yoktu, canı çekilmiş gibiydi, hiç yere gitmek istemiyordu. Adam konteynırın kapısında seslendi, hadi be kardeşim gel artık, çay soğudu. O esnada yeni bir araç daha gözüktü hurdalığın kapısında. Kaportasından sarkıp lastiklere dolanmış tüller, uzun müddet sulanmayınca bir saksıda boyun eğmiş gibi duran çiçekler. Ve camlarda kimi harfleri kanla silinmiş kelimeler: "Evl*n*y**uz. M*tl**uz."

H. NEŞE KOÇAK

ONU GÖRDÜĞÜM AN

Küçüktüm henüz. Dört, belki beş yaşımdaydım. Deli kadınla korkutulduğum günlerdi. Yemek yemez, yaramazlık yapar, öğlen uykusuna yatmazsam, misafirlikte fazla şeker alır, çay istersem deli kadın gelebilirdi.

Binanın en son katında otururdu. Annem kapının önüne çıkıp yukarıya “Ayteeeeeen!” diye seslense, gelmesi an meselesiydi. Sesini duyardım ara sıra. Apartman boşluğundan aşağıya, sigara içmekten çatallaşmış sesiyle bağırdığında;

“Mehmeeeeet! Mustafaaaaa! Neredesiiiiiz? Çabuk eve!”

“Hah! İşte geliyor!” derdi annem.

Kimdi bu deli kadın? Delirmek için ne yapmıştı? Onu nasıl da görmek istiyordum. Gözlerini, saçlarını, yüzünü. Hayalimde her gün farklı bir deli kadın resmi çiziyor, duyduğum o sesi bu resimle birleştiriyor, fakat karşısına çıkmaya cesaret edemiyordum. Ancak bir kapı aralığından, gizlice seyrediyordum onu. Ne kadar da ürperticiydi. Yere değen saçlarını maviye, mora, yeşile boyuyordum. Bazen alınının ortasında, bazen çenesinde bir gözü daha vardı. Ve bu gözler, başından bağımsız hareket ediyordu. Yuvalarından çıkıyor, havada daireler çizerek etrafta dolanıyor, deli kadın, bir sineği yakalar gibi, upuzun parmaklı elleriyle onları havada kapıyor ve göz çukurlarına yerleştiriyordu. Kıpırmızı ağzı, bir gömlek düğmesi kadardı. Havuçtan burnu, sürekli uzuyor, uzadıkça, deli kadın ortasından kırıp kemirmeye başlıyordu.

Korkuyordum, yine de merak ediyordum. Çocuk olduğum için beni önemsemeyen konu komşudan, deli kadın’a ait maceralar duyuyor, gizlice kulak

kabartıyordum. Evine kimseleri almadığı, her gün şişelerce deterjan, kovalarca su harcadığı, ellerini günde kaç kez yıkadığı, kocasıyla arasının hiç de iyi olmadığı hatta ondan sıkça dayak yediği gibi dedikodular, meraklı komşu kadınlar için, çayın, kahvenin yanında peynirli börek, elmalı kurabiye gibi iyi gidiyordu. Komşu kadınlar, hakkında bu kadar çok dedikodu ürettiğinden midir, diğer kadınlara benzemediğinden midir, içten içe ona karşı tuhaf bir yakınlık hissetmeye başlamıştım. Herkes onun hakkında ne derse desin, sayfaları sararmış eski bir kitaptan fırlayan, korkunç bir masal perisiydi benim için. Ve bu dünyaya, insanlarla alay etmek için gelmişti.

“Allah seni inandırсын Türkân Hanım, kapı karşı komşu görmüş gözetleme deliğinden. Kocasını zile basınca kapıyı açmış açmasına da neden çamaşır suyu getirmedi diye adamı eve almamış. Sonra zavallı adamcağız üç şişe çamaşır suyuyla geri gelmiş. Bu sefer de bütün kıyafetlerini kapı eşiğinde soymadan içeri geçmesine müsaade etmemiş.”

“Geçen gün kapısına dayanan polisler ne demeli? Çok gürültü çıkarmışlar. Gene dövmüş heralde Ayten’i kocası. Şu yeni taşınan doktor karı-koca var ya, polis çağırmış.”

“Aman o doktorlar da pek kasıntı canım, hiç içim ısınmadı. Allah lazım etmesin başımız sıkışsa gece yarısı, kapılarını çalmaya çekinirim valla.”

“Biraz daha kısır alabilir miyim varsa Meralcim?”

“Off ne olacak bunların hâli böyle. Yok bi şey değil bütün apartmanın huzurunu kaçırıyorlar. Üst kata çıkmaya korkuyor insan.”

“Aman çocuklara da tembih edelim, kimse üst kata çıkmasın. Maazallah bi şey yapmaya kalkar da sonra.”

“Yok abla napıcak ki garibim. Onun bütün derdi kocasından yediği dayaklar. Karşı komşu da uyduruyo bence. Hasedin biri zaten. Herkesin hakkında neler söylüyo neler. Biraz titiz bi kadın Ayten, hepsi bu. ‘Deli Kadın’ diye adını çıkardılar.”

“De bakıyım kıınız. Bizim için neler söylüyo. Hadi saklama.”

“Yok abla, lafin gelişi söylüyom öyle. Her anlatılana inanmamak lazım.”

“Doğru söylüyon Emine, hepimizden akıllı o. Deli numarasına yatıyo. Böylece istediğini yapıyo.”

“Öyle deme Nuran, dayak arsız olmuş o. Kolay mı her gün beş posta dayak. Kafayı yemiş kafasına çok vurulduğundan.”

“Çayını tazeleyim mi Eminanım?”

“E ara sıra oturmalarımıza çağırsak diyorum, evden çıkmış olur garip”

“Üç sıra daha ör, ondan sonra koltuğu kes. Ayyy pek de güzel olacak ton-toşun yeleği! Eline sağlık anaanesi.”

“Yok ayol yok! Ben korkarım, kes falan demeyin, bizi de doğramaya kal-kar sonra neme lazım. Şizofrenmiş diyorlar duyduğuma göre, evlerden ırak.”

“Aman beee. Ne varmış korkacak. Hem biraz konuştururuz ağzından laf alırız. Bize de eğlence olur işte.”

“Neziyanım, geçenlerde senin oğlanı gördüm asansörün başında. Pek bi yakışıklı olmuş maaşallah. Kanım kaynadı. Avukat çıktıydı de mi? Demem o ki, oğlun bilir böyle işleri, aramızda imza toplayıp bunları apartmandan attırsak. Şizofrenler tehlikeli olurmuş. Canımızı sokakta mı bulduk biz?”

“Benim oğlum yufka yürekli Nuran Hanım. İyi niyetlidir, kimsenin kötülüğünü istemez. Bu konuda da yardım etmez, ben tanırım aslanımı.”

“Ne demek istiyon Neziyanım, biz kötü niyetli miyiz? Katı kalpli miyiz?”

“Aman canıuum uzatmayın hadi. Bakın ben size muhallebi de yaptım, hem de bol fındıklı, cevizli, üzümlü. Tarçın da serpeledim. Hadi buyrun afiyet olsun.”

.....

“Neden delirmiş anne deli kadın?” dedim bir gün.

“Çocukları onu üzdüğü için” dedi annem. Bu cümleyi duyduktan sonra, “annemi, anneme hissettirmeden nasıl üzebilirim?” sorusuna cevap aramamı söyledi içimdeki küçük kötü kız. Kötüydü ama kötü bir niyeti yoktu. Sadece merakındandı annemi delirtmek için çareler bulmamı söylemesi. Delirirse ne yapardı annem, nasıl birine dönüşürdü? Delirirse sokakta arkadaşlarımla oynamama izin verir miydi? Sıkıcı öğlen uykularına yatırılmaktan, uyumuş uyanmış gibi numara yapmaktan kurtulur muydum? Karşı komşunun kızında gördüğüm parlak kırmızı ayakkabılardan bana da alınır mıydı? Tırnaklarıma oje sürebilir miydim? İki örgülü saçlarımı çözüp omuzlarımdan aşağı bırakabilir...

Yok yok. Ya her şey daha kötü olursa? Beni ve ablalarımı sokağa atabilir-di annem. Ya da şu hep gitmek istediği analar dağına gidebilirdi bizi bırakıp. Belki yataktan çıkmama hiç izin vermez belki banyoya kilitlerdi. Yapar mı yapar. “Delidir, ne yapsa yeridir” dememiş miydi bir keresinde. Şimdi kendi de delireceğine göre neden olmasındı? En iyisi vazgeçmekti annemi delirtmekten. İçimdeki kötü kıızı ikna ettim. Sabırla bekleyecek, deli kadını bir kerecik gör-sem, sadece bir kere Allah’ım” diye dua edecektim her gün.

Bir gün, o gün geldi. Onunla karşılaştığım ilk ve tek gün. Annem de dâhil, apartmandaki komşular Fatma Teyze’de toplanmışlardı. Oraya neden gittiğimi hatırlamıyorum. Kapıyı çaldım, İçeri alındım. Annem, karşı divanda oturan kadını bir baş işaretiyle gösterdi. “Bak” dedi. Deli kadın. O anda, dondum kaldım. Yer, ayaklarımın altından çekiliyor, tavan, balkonumuzda asılı duran renkli rüzgârgülü gibi hızla dönüyordu.

Gözlerimi ayırmadan ne kadar baktım, orada ne kadar ayakta durdum hatırlamıyorum.

“Kahveleriniz nasıl olsun hanımlar?” diyen bir sesin beni kendime getirmesiyle onun çekim alanından çıkabildim.

İlk dikkatimi çeken ayrıntı, upuzun, dümdüz kumral saçlarıydı. Özenle taramış, sağ omuzunun üstünden aşağı bırakmıştı. Otuz beş kırk yaşlarında görünüyordu. Geniş alnı kırıksız, sivri burnu biçimliydi. Dudaklarının zarif bir kıvrımı vardı. Sonra iri, kahverengi güzel gözleri, delici, delice bakışları... Bana göz ucuyla bakıyor, elindeki iki şişle örgüsünü örmeye devam ediyordu. Sadece elleri zarafetine gölge düşürüyordu. Renk değiştirmiş, yamru yumru, bir ağaç gövdesinin dokusuna benzeyen eller.

Evet, nihayet onunla tanışmıştım. Dualarım kabul edilmişti. Boyum uzamış mıydı acaba bir karış? Zannetmem. Fakat karşılığında bir bedel ödemiştım. Ona dair hayallerim elimden alınmıştı. Rengârenk saçlı, gözleri uçuşan, burnu uzayan, düğme ağızlı kadın yoktu artık. Benzerleri olan, sıradan, güzel bir kadın vardı sadece.

Eskiden olduğu gibi, onunla ilgili hikâyeler pek de ilgimi çekmez olmuştu. Korkularım tamamen silinip gitmişti. Neredeyse hiç iz bırakmazdı bende belki de, son hikâyesini duymasaydım. Duydum ve deli kadın'ı unutamadım. Yıkayarak, silerek değiştirmek istediğı şey neydi, hep merak ettim. Büyüdükçe, bu sorunun, asla bulamayacağım cevabını aradım kendi iç dünyamda. Deliliğın kapısını çaldığımı hissettiğım, “ben de mi yolun sonuna geldim” dediğım o tuhaf zamanlarda...

Deli kadın bir gün, çocuklarını çamaşır deterjanı almak için bakkala göndermiş, banyonun kalorifer borusuna, kocasının kravatıyla kendini asmıştı...

ZEYNEP SATI YALÇIN

EŞİKTE HAYAT

*“Ki onlar hep yalnızdır ve her nasılsa,
Bulurlar heder olmanın bir yolunu.
Onlar ki bu dünyada,
Kahraman olmaya mahkûmdurlar.”*
Ahmet Telli.

Hasan, donmuş buzların üzerine yağan taze karlara basarken içinin ürperdiğini hissetti. Bu acı soğuk dayanma gücünü kırıyor, terli atlettenine değdikçe çıplak sırtıyla buz taşıyormuş hissi veriyordu. Paltosunun yakasını kaldırmış, boynunu omuzlarının arasına çekmiş, zihni siyah bir yün çilesi gibi karmakarışık olmuş yürüyordu. Bir yanda Hatice, bir yanda Hayat... Ya da ikisi aynı safta kucaklaşmış da Hasan karşı safta kalmış gibi. Kendi safında kendi beniyile de cenge tutuşmuş, çifte düşman arasında sıkışıp kalmış gibi titriyordu. Ayaklarının ıslaklığı, akılsız başının cezasını çektiğini öfkeli bir muzırlıkla fısıldıyordu kulağına.

Bakkala uğraması gerek, gerekten öte şart... Alıp alacağı en ucuzundan bir kutu süt, bir kalıp markasız peynir, küçük bir baş lahana, reklamlarda hiç görünmeyen bir paket bebek bezi ve iki ekmek... Bebek bezi zaten dünyanın parası, bir de mama parası çıkmıştı Hasan'ın başına. Sütü yetmez olmuş Hatice'nin, televizyonda gördüğü meyve sularını ve takviye gıdaları da temin edemiyor. Kalbinde bilmediği bir köşeciğin incecik sızısını duyarak elin bebesini doyurmanın pahalılığını düşünüyor Hasan. Bu sızının inceliği onu gölgede bırakıyor

dikkat etmedikçe ne dediği anlaşılmıyordu. Fakat haykırışlar için dikkate gerek yoktu, çünkü daha kolay duyuluyordu.

Yavruağzı tulumunun içinde kıpır kıpır edip henüz tek harfli olan sesler çıkarıyor Hayat bebek. Sonra iki harf olan o ses, kelime olacak ve nihayet kelimelerle cümleler kuracak, cümlelerde istekler sıralanacak. Çiçekli tokalar, oyuncak bebekler, renk renk ojeler, elbiseler, sonra gezmeler, okul ve bitmeyen masraflar...

Hasan çok sevse de Hayat bebeği, onun minicik avcuyla parmağını kavramasını, bu dünyadan olmayan kokusunu çok sevse de sevgi geçim yükünü hafifletmiyor. Her sevgide kolaylık da arzulayan bir kör nokta vardır. İşler zorlaştıkça büyür o kör nokta, efil efil bir yaz rüzgârı olabileceksen kara kışta bir lodos gibi üşütür gönülleri. Sevilen ulaşılmazken verilen vaatler, göze alınan fedakârlıklar, istendiği an ulaşılabilecek konumdayken veya dara düşülmüşse gereksizdir artık.

Kar tüm beyazlığıyla yere düşerken erken çöken gecenin karanlığıyla yarışıyordu sanki. Çaresizlikte varılan son nokta olan kader aklına düştü Hasan'ın. Kaderinin başkalarının kaderiyle birleştiğini fark edemediği kader... “O gün televizyon izlemese miydim? Nasıl bir kararla düştüm yola, kader midir? Kaderdir kader...” dedi ana yoldan markete yürürken. Mahallede market yok, erken inip bunca mesafeyi yürümek zorunda, hem de başkaları için. Başkaları... Hatice ve Hayat... Başkalarınca hep başkası muamelesi görmüş, Hasan'ın güçlü sandığı kanatları altına sığınmış kara gözlü Hatice, başkası olma kaderini yine yenememiş.

Kızıl saçlı, beyaz tenli, burnu çilli, gözleri matem karası, gencecik bir kız Hatice. ‘Hayatın sillesini yemiş’ dedirtenlerden, iki gözü iki çeşme ağlıyor programda. Minyon yapısıyla henüz on altı, taş çatlasa on sekiz yaşında gösteriyor. “Hatice, yaş yirmi bir, ortaokul mezunu, yaş sınırı olmadan, kendisine sahip çıkacak iyi bir insanla evlenmek istiyor.” yazısı, sunucunun sesi eşliğinde Hatice'nin görüntüsüyle beraber bölünmüş ekranda yer alıyor.

“Çok sevmiştim Ural'ı, ailem işsiz diye vermedi, kaçtık bir gece yarısı. Bir inşaatta iş buldu Ural...” gözyaşları hiç bitmeyen bir kaynaktan geliyor gibi aralıksız akıyor. Program sunucusu peçete uzatıyor, en müşfik hâliyle anne kucağı sıcaklığında olmasa da kucaklıyor Hatice'yi, öpüyor yanaklarından gözlerindeki yaşlarla, makyajı akıyor yanağına doğru. Titreyen sesiyle, duyarlı adayları tekrar davet ediyor sunucu, işini yapmak zorunda, çünkü hayat devam ediyor... Hatice'ye kalsa güvenli bir omuz bulmuşken, sonsuza dek öylece kalıp gözyaşları bitene dek ağlayacak.

Hatice, altı aylık hamile. Sevdği genç Ural, üç ay evvel çalıştığı inşaattan düşüp ölmüş. “Bırakıp gitti beni, kolaycacık, elimin kınası bile solmadan...” Hatice'nin ailesi geri dönüşünü kabul etmiyormuş, baba evinin sıcak korunağından da mahrum. Akrabalar el olmuş, iki bardak çay veriyorlar konuyu hiç açmadan, havanın karardığından gece gitmesinin zor olacağından dem vuru-

yorlar. En iyisi bile kocasını kısıkanıyor, ancak bir hafta kalabiliyor yataarken odasının kapısını kilitlemesi tavsiye edilerek. İş arıyor iş yok, kalacak yer yok, ev sahibi cenazeden sonra bir hafta süre vermiş kira için. Birikmiş para yok, takı yok, resmi nikâh yok... Bütün yoklar toplanıp sarmış Hatice'nin etrafını, her yoktan bir taş düşüyor başına da bir tek çözüm yolu çıkmıyor karşısına. "Geri dönememek, ileriye yürüyememek nedir bilir misiniz?" sözü can evinden vuruyor seyirciyi, kadın erkek, genç yaşlı herkeste gözyaşı. Kadın sığınma evine bile yer yok diye kabul edilmemiş en başta. İki gece kapı önünde yatmış kedilerle. Korkuyla çarpan kalbinin sesinden bebeğin kıpırtısını bile duyamamış.

"Öldü sandım bebeğimi, doktora bile gidemedim, çünkü sağlık güvencemiz yoktu, babamın beni reddi sözde kalmamış, benden habersiz resmileşmiş. Artık babamın kızı değilmişim... Ben başkastımışım!"

İlk kontrole gittiği hastanede öğrenmiş bunu Hatice, Ural haftalığını alınca gidebilmişler ancak.

Hasan kahvede, nakliye şirketinden iş haberi bekliyor. Saatlerdir ancak iki bardak bayat çay içtiği için hem kahvecinin kötü bakışlarıyla hem de günün hesabını nasıl çıkaracağıyla uğraşmak zorunda. Yük taşımaktan kalınlaşıp şişmiş parmaklarında siyah tespah, geçip giden günleri sayar gibi bir bir.

Kahvede de herkesin gözünde yaş. Bircümle kahve ahalisi Hatice'ye ağlıyor. Ağlamak yeter Hatice'nin payına. Babası gönlünden ve nüfusundan silmişken, annesi taş kalpli babayı gizliden de olsa aşır Hatice'ye varamamışken, akrabalar sırtını dönmüşken, kahve ahalisi ağlamaktan gayrı ne yapsın? Kader, diyor kimi, kimi de kötü şans, kara baht...

O anda vermişti Hasan kararını, Hatice'ye sahip çıkan niye Hasan olmasın ki? İki göz gecekondu var, zamanı gelince koca bina olmaya hazır. Ele güne muhtaç değil, arada iş çıkıyor nakliyede, eh karnı doyuyor. Minicik Hatice mi doymayacak? Kismetle gelirdi gelen. Bebeciğe de baba olur sevabına. Olur mu? Elin bebesine... "Niye olmasın? O masumun ne suçu var? Hem uğurlu gelir belki." Düşüncelerinin savaşına izin vermeden fırlıyor yerinden Hasan, ekrandaki numarayı kaydediyor aceleyle. Hayırlı işte acele etmek gerektiğine inananlardan o. Kaderin tecellisi bu acelede gizli...

"Huriye teyze dayanamamış hâlime. Yöneticiye yalvar yakar olmuş, aynı ranzada koynumda yatırırım, deyip razı etmiş. Ana kız gibi yatıp duruyoruz sığınma evinde, yok, hiç sıkışmıyoruz, beni de o yolladı buraya." deyince Hatice, Allah razı olsun, diyor herkes Huriye teyzeye. Koca sillesi yese de merhametini kaybetmeden kucak açan Huriye teyze için gıyabi alkışlarla inliyor stüdyo. İyilerin varlığı, kötülerin varlığından daha çok gözyaşı döktürüyor izleyicilere. Dünya o kadar da kötü, kader o kadar da kara değilmiş duygusu ay gibi doğuyor yüzlerde. Hasan'ın telefonuysa güneş oluyor üstüne. Alkışlar, alkışlar, alkışlar...

“Yarın gelirim programa.” diyor Hasan kahvenin önünde. Herkeste, en çok Hatice’yle sunucuda mucizelere yeniden inanmanın hafifliği, gözyaşının güzelliği... Umut etmenin güldüren neticesi... “Bebek kız da olsa, erkek de olsa Hayat olacak adı.” diyor Hatice, yaşadığı mucizeyi kaybetmeden bu adla mühürlemek istercesine, hayata yeniden tutunmak istercesine. “Her kışın baharı, her gecenin sabahı varmış, işte gördüm. Baba evinde mutlu mutlu yaşarken bahardan kışa gündüzden geceye geçişi gördüğüm gibi, gördüm bunu.” diyor.

...

Yarına ayırdığı yol parası dışında hepsini harcadı markette Hasan. “Yalan söylemedim ya Hatice’ye. Neyse onu dedim. İşim bu, ev şöyle, hâlim böyle dedim. Kabul etti her hâlimle. Ben de onu her hâliyle... Fakat... Fakat işte üç boğaz olduk, Hayat bebek mamaya başlayalı yetmiyor kazandığım.” Yokuşu çıkarken poşetler tüy gibi geliyordu, onca buzdolabının, çamaşır makinesinin, büro mobilyalarının, kolilerin ağırlığından sonra yok gibiydi poşetler, elleri boş gibiydi, Hayat’ın masrafları boşa giden emek gibiydi. “Allah’ı var, şikâyeti yok Hatice’nin, kuş kadar kadın ne masrafı olur bana, ama yetmiyor işte, borca girdim mama almak için, bez için.”

Küçük bahçeyi adam etti Hatice, her karışı bereket oldu, merdiven basamaklarına bile saksı koydu. Çiçek dikmek yerine soğan dikti hamarat kadın hâllerile. Sebze para vermediler yaz boyunca. Fakat artık kara kış geldi, odun kömür pahalı, mamaya beze para yetmiyor, Hatice’nin sera gibi muşambayla kapladığı köşede ıspanakla pırasadan başkası yetmiyor bu mevsimde, oysa Hasan sevmez ikisini de... Mama yerine kıyma, bez yerine portakal alsaydı, bir de turşu... “Çekip gitsem mi?” diye düşündü ilk kez Hasan, düşündüğünden ürkmüş gibi titredi bahçenin tahta kapısını açarken. Üşümekten mi, kalbinin bilmediği köşeciğindeki sızıdan mı bilemedi. Kar aydınlığında bacadan çıkan duman, masmavi bir bulut gibi yükseliyordu göğe doğru. Hep hayal ettiği gibiydi işte, dünyayı sırtında taşıyıp attıktan sonra geldiği evceğini ışığı yanarken dumanı tüterken bulmak, buharı yükselen sıcak yemeğin başına oturmak, gülen bir yüzden, incecik bir sestten ‘hoş geldin’i duymak...

Hepsi güzeldi, bunu bildi de hayalinde olmayan, bulduğu güzelliklere gölge düşüren fazlalıkları nasıl silmeliydi onu bilemedi Hasan.

Nişan, nikâh kanalın stüdyosunda oldu, düğün borcu yok, takı masrafı yok, eşya da verdiler. “Eh Hasan da yiğit adam, mert adam, iki boğaza bakamazsa yazıklar olsun.” Bu günleri mi tahmin etmişti sunucu bu sözleri söylerken?

Kapı açılınca yüzünü okşayan sıcaklık hoşuna gitti, ama burnuna dolan çocuk bezi kokusu sobanın sığağında daha mı bir ağırlaşıyordu? Hatice duyarlı kadın, iktisatlı olmanın şahikası. Kirli bezlerin kuru yerlerini kesip ortaya koyuyor, aynı bezi iki üç değiştirme yerine kullanabiliyor Hasan’ı bunaltmamak

için. Bebeciği sevecek olsa Hasan, emdiğini omzuna kusuyor Hayat bebek, ertesi gün bile ekşimik kokuyu duyuyor kazağında. O yüzden, evet sırf o yüzden pek sevemiyor!

Oda sıcak, odada bez, kismuk, yemek, kömür, nemli çamaşır, taze çay kokuyor. Hasan bir kez daha çıkıp gitmek istiyor... Hasan aslında her şeyi bırakmak istiyor. İsteklere mâni bir korku da gelip yamacına dağ gibi dikiliyor. “Parmak kadar bebeciği, kuş kadar kadını doyuramadın mı?” demelerinden korkuyor.

Ya Hatice? Onu kaybetmeyi göze alıp alamadığına karar verebilmiş değil. Kısacık hayatında yaşadıkları değil de son bir yılda yaşadıkları çok şey öğretmişti Hatice’ye. Yüzüne bakmasa da anlıyordu Hasan’ın sessizliğiyle söylemek istediklerini. Ağzının kıvrımından, sesinin tınısından, gözünün değdiği noktadan anlıyordu. Anlıyordu da yine de hoş görüyordu dile gelmemiş düşüncelerini. Kendisi neyse de milyonlarca insanın karşısında hele de babasının karlı dağlardan beter soğuk taş kalbine karşı bebeciğine kucak açmış, soyadını vermiş, nüfusuna almıştı ya Hasan, gerisi ne ki... Dövmezdi, sövmezdi, bir asık surat da çekilir kahırdı.

Sobanın üstündeki çaydanlıktan leğene boşalttığı sıcak suya tuz katıp ıltıyor Hasan’ın ayakları için. Yazın Hayat’ı da yanına alıp gideceği temizlik işlerini anlatıyor gülümseyerek. “Havalar soğuk, hasta olur Hayat, hele bir bahar gelsin de...” diyor Hasan’ın paltosunu kanepeden alıp sobanın yanındaki sandalyeye asarken. Bir türkü mırıldanıyor, mutfakla oda arasında gidip gelirken, tabak çanağı, tencereyi taşıırken yakınlaşıp uzaklaşıyor cıvıltılı sesi. “Çemberimde gül oya, gülmedim doya doya...” hem hüznün hem sitem ses olup dağılıyor odaya. Sıcakta ısınan bedeni gevşiyor Hasan’ın, odanın genel kokusuna alışan burnuna yemek kokusu baskın geliyor artık, diğer kokular uçup gitmişçesine. Kalbindeki tatlı sızıyı besleyen köşecik de yayılıyor büyüyor fark ettirmeden. Hayat’ı yeniden bağrına basacak bir güce dönüşüyor ısındıkça.

Bahçenin sebzesinden yazın turşu kurmuş Hatice, Hasan’ı gülümsetiyor elinde turşu tabağıyla girişi. “Başka bir şey istesem olur muydu ki?” diye düşünmeden edemiyor. Hatice’nin odadan odaya kuş gibi uçuşunu, gagasında yuvasına yiyecek taşıyışını da kaybetmek istemediğini fısıldıyor bir yanı.

Yer sofrasında yemeklerini yerlerken konuşmuyorlar hiç. Sessizlik bir hafiye gibi gözetliyor odayı. Sessizlikte daha iyi okuyorlar gönüllerde yazanın gözlerle yansımaları. Karınlar doyuyor, çayın buharı, sobanın çıtırtısı, Hayat bebeğin uyku sesi daha bir yumuşatıyor kalplerini. Hayat bebek annesinin ayağında temiz beziyle sallanıp yarınını bilmediği sıcacık bir uykunun içinde. Buharlanmış camın kenarlarından içeriye gecenin kar esintisi de sokuluyor usulca.

EKREM ŞAHİN

BÂKİ

Gözlerini giriş kapısının üstündeki çini işlemlerle süslenmiş şirket logosundan ayırmadan, mermer merdivenlere doğru ilerledi. Güneşin şavkıyla parıldayan ve göz kamaştıran merdivenin ilk basamağına besmele çekerek bastı. Bu refleks, duyduğu manevi hissiyattan ziyade, yaşlı teyzelere has bir terennümmüş gibi iğreti bir dudak kıpırtısıyla çıktı ağzından. Girişi merdivenle yükseltilmiş ana kapıya ulaşmak için derin bir nefes aldı. Camiyi andıran bir kubbeye üstü örtülü bu binanın, işyerinden çok dinî bir yapıya benzediğini düşündü. Ana kapıdan içeri adımını atarken bu denli yüksek bir kapının altında ezildiğini hissetti. İçeriye adımını atar atmaz kendisini karşılayan ve neredeyse tavana kadar yükselen mekânın tenhaliğiyle ürperdi. Alanı çepeçevre saran bölümlerden sanki herkes kafasını uzatmış onu seyrediyordu. Odaların pencerelerini süsleyen turuncu ve mavi renkli camlar tavandan giren ışığa rengini veriyor ve bedeniyle beraber giriş holünü rengârenk boyuyordu.

Üst kata ulaşmak için kristal trabzanlı merdivenlere yöneldiğinde, daha önce fark edemediği asansörü gördü. Çalıştığından bile endişe ettiği bu tarihi asansörün girişi, botanik bahçesinde sarmaşıklarla yapılmış giriş takları kadar süslü gözüküyordu. Süslü fakat metal yorgunluğu ve soğukluğu içinde... Akordiyon şeklindeki parmaklıkları iki eliyle birbirinden ayırıp adımını temkinli bir şekilde attı. İçeriye girdiğinde, aynı şekilde parmaklıkları ortada birleştirip tedirginliğine şahitlik edecek bir bakış ararken buldu kendini. Sonra eski radyoların ışıklı düğmelerine benzer bir tuşa basıp tanımsız bir yığın metal sesin ürpertisine bıraktı kendini.

Binanın sanatsal görkemine zıt bir sadelikteki koridorda yürümeye başladı. İçindeki ilk iş günü heyecanı topuk seslerinin ritmini bozuyor ve bu ses koridor boyunca yankılanıyordu. Haftalar önce mülakata geldiği odanın önünden geçip koridorun sonunda yer alan kapıdan girdi. Hemen karşısında ahşap çıtalarla muntazam şekilde bölünmüş cam blok, oda penceresinden ziyade büyük bir dükkân vitrinini anımsatıyordu. Aynı şekilde, camın önünde duran masa ve onu tamamlayan sandalye de bir ofis malzemesinden çok antika dükkânında bekleyen objelere benziyordu... Bir fotoğraf karesini andıran ve bu zamana ait olmayan eşyalar odanın boşluğunu alması için koyulmuş aksesuarlar gibiydi. Dokunulduğunda çiçekleri kapanan naif bitki edasıyla sandalyeyi tutup itinayla oturdu. Üzerindeki takım elbiseyi göz perdesinden kaldırabilse, bir zaman makinesi içinde yüzyıl öncesine döndüğüne yemin edebilirdi. Elinde tuttuğu cep telefonunu, sigara paketini saklayan ergen çocukların utangaçlığıyla cebine yerleştirdi. Ortamın iklimini bozar endişesiyle dizüstü bilgisayarını çıkarıp masaya koymaktan imtina ediyordu.

Kariyeri boyunca ulaşmak için hayal ettiği koltuğa oturabilmenin rahatlığıyla yaslandı. Mor kadife kaplı koltuk kolçaklarını avuçlarıyla sıkıca kavrayıp içini dolduran başarı hissinin hazzına bıraktı kendini. Elleriyle okşadığı bu koltuğa ve bu makama gelebilmenin gururu kapladı bedenini. Kibir dolu duyguların ılık dokunuşlarına bıraktı vücudunu. İlk defa günaha dokunacak ellerin tedirginliğiyle...

Sandalyesinin boyunu yükseltmek için elini attığında oturağın alt kısmında dar ve uzun bir hazneye sıkıştı eli. Çıkarmak için hamle yapmadan önce parmaklarına dokunan bir kâğıdın merakı aldı zihnini. Elini acılı ve yavaş bir hareketle çıkarıp yerinden kalktı. Sandalyeyi yana doğru çevirip haznenin içindeki kâğıdı dışarı çıkardı. Dosya kâğıdı ebatlarında ve aharlı kâğıt renginde eski bir zarftı bu.

Yüzyıllar öncesinden posta kutusunda unutulmuş bir mektup bulmanın heyecanı sardı bedenini. Ellerinin titremesine engel olamıyor ve katlanmış kâğıtlara dokunmaya kıyamıyordu.

Değişik renk ve kalemlerle yazılmış bir liste duruyordu karşısında. Arapça veya Osmanlıca harflerle başlayan, sekiz on satır sonra Latince harflere dönmüş bir isim listesi...

Eski harflerle yazılmış ilk kâğıt yıpranmış vaziyetteyken, altlarda yer alan ve Latin alfabesiyle yazılmış isimlerin yer aldığı bölüm daha yeni bir görüntü taşıyordu.

İsimler ve hemen karşısında iki farklı tarih...

En sonda yer alan bir mektup, karşılaştığı bu bilinmezliğe ait soruların cevaplarını taşıyordu.

Bu yüzyıllık şirkette koltuğa oturan ilk kişi adını, işe başladığı tarihi ve işten ayrıldığı tarihi yazıp bir zarfa koyduktan sonra, ilk oyunu başlatan kişi ola-

rak sandalyenin altındaki hazneye bırakıvermişti. Yüzyıllardır süren bu küçük oyunda şimdi sıra kendisine gelmişti. Belki kimileri hiç tesadüf bile etmeden yıllarca görev yaptı bu sandalyede. Kimileri ise ansızın gidişleriyle veda tarihlerini not düşmeye vakit bulamadı. Kâğıtların çevrelerindeki derkenarlarla, el yapımı süslü çiçeklerle, geleceğe gönderilen selam ve nidalar arasında bu koltukta bir ömür geçirmiş onlarca isim...

Sandalyeye otururken içini kaplayan ve benliğin büyük hazzını yaşatan o gurur şimdi ateş olmuş bedenini yakıyordu. İçini dolduran bu kibre ilahi bir mektupla anında cevap verilmişti. Var olmanın ve kendini var etmenin kıvancı yokluk deryasının naif uyarısıyla yıkılıyor, geriye sadece içinde beslediği ego-nun sancıları kalıyordu.

Kendisinden ve isminden utanıp, bu koltuk saadetine fanilik tapusu sayılabilecek mektubun son satırına adını ve işe giriş tarihini yazdı. Bâki 29 Nisan 2016...

Ve bir derkenar olarak kaleminden kâğıda şu satırlar döküldü; “Bâkî Kalan Bu Kubbede Bir Hoş Sadâ imiş”.

VOLKAN ZAMANOĞLU

GAZEL MESELESİ

O gün, bir sarayın iç avlusunda uyandım. Ellerim yara bere, gömleğim yırtık, sırtımda zemin taşlarının izleri. Senelerdir rüya gördüğümü hissettim. Yahut senelerce göreceğim bir düşün içine yuvarlandığımı. Yavaşça doğrulup etrafı incelemeye başladım; kaç yıldır uyuduğumu sorabileceğim kimse yoktu. Ağır adımlarla yürümeye başladım. Taşlıklardan, haseki dairelerinin önünden, hamam yolundan, saltanat kapısından geçtim. Sonra birden, koridorun diğer ucundan sert bir ritimle yaklaşmakta olan ayak seslerini işittim. Yardım istemek ve kaçmak arasında, öylece kaldım. Kaftanları, sert bakışları ve kılıçlarıyla bir meselenin ortasında, önlerine çıkan herkesi ezip yollarına devam edecek bir grup asker olduklarını düşündüm. Aynı anda yere vurdukları her adımda içim titredi. Gözlerimi yumup tüm vücudumu sıktığım esnada, yanımdan geçip gittiler. İç avluda uyanmadığımı anladım o vakit. Başta korkutucu olsa da tarifsiz bir haz aldım bu durumdan: Kimse beni görmedi, ben herkesi gördüm.

O büyük kapıları tokmaklarına asılarak açmayı denemedim. Bir yerden bir yere geçmek için, içeriye birilerinin girmesini yahut içeriden birilerinin çıkmasını bekledim. Kapılar açılıp kapandıkça, yanında yürüdüğüm kimse fark etmeden, girip çıktım. Bazen hıçkırığa dönüşen bir ağlama sesini, bazen bir çığlığı, bazen de anlamlandıramadığım nice uğultuyu takip ederek saatlerce dolaştım. Bu sırada, bir tarihi öğrenmek için burada olduğum hissine kapıldım. Yüzyıllardır kitaplarda yanlış okuduğumuz, tanıklarının tamamı öldüğü için bozulmuş bir gerçeği aramaya koyuldum. Neden sonra aralık bir kapının önünde buldum

kendimi. Kapı bilerek mi açık bırakılmıştı, yoksa açık unutulmuş olması mümkün müydü diye düşünmeden girdim içeri. Ağır kanadı iterken şeffaf bir hayalet olmadığımı fark ettim. Bu rüya sandığım tanımsızlığın içinde, kanlı canlı gördüm kendimi. Ürpertiye sevdim.

Odada kimse yoktu. Büyülenmiş bir hâlde, gördüğüm her şeye dokunmaya başladım: Kama, bıçak, el şamdanı, sandık, işlemeli mendil, mühür yüzüğü, murassa kutular, masa saati, cüz kesesi... Hepsine temas ettim. Küçük olanları evirip çevirdim parmaklarım arasında, büyük olanları okşadım. Tütün çubuğuna, tütün lülesine ve çubuk tablasına baktım. Yastık, yorgan, perde işlemelerini inceleyip neden yapıldıklarını anlamaya çalıştım. Sonra bir ıtriyat kutusu buldum. Dışı ahşap, içi yeşil kadife kaplı. Bilinçaltımda “ahmer, ahzar” gibi renk isimleri olduklarını tahmin ettiğim kelimeler yanıp sönerken, üzeri yıldızlı billur şişeleri tek tek açıp kokladım: Gül, menekşe, tarçın, yasemin, hanımeli, karanfil... Diğer güzel esansları tanıyamadan kaldırdım. Bilinmez bir gücün etrafı kurcaladığı belli olmasın, dahası buna inanılmayacağından, saray karışmasın ve benim yüzümden kimse başından olmasın diye, her şeyi eski yerine bırakıyordum özenle. Fakat yazı çekmecesinde kendimi kaybettim: Üç hokka, bir rıhdan, bir deste kâğıt, birkaç kamış kalem ve makta. Her birini kutudan çıkarıp masaya dizdim, tuhaf bir huşû içinde el şamdanının yanına koydum. Kamış kalemi mürekkeple birleştirmek için sabırsızlanırken çekmecedeki gizli bölmeyi fark ettim. Küçük, eski harflerle yazılmış kâğıtlar çıkardım içinden. Ama okuyamadım. El yazısından güç bela tanıdığım harfleri birbirine katıp da bir hece oluşturamadım. Vav da mim de havada kaldı. Sonra bu satırların gizlendiğini, okunmaması gerektiğini hatırlayıp vazgeçtim uğraşımdan. Aklıma gelen beyitleri sesli sesli okumaya başladım. Odada daireler çizerek dolanıyordum. Adımlarımı, aruz ölçüsündeki ritme uydurmaya çalışarak. Yere, ayaklarıma bakıyor, yatağın kenarındaki perdeye dokunup hızla masadaki örtüyü kapıyordum. Kaç asırlık yoldan geldim bilmiyorum, fakat gelirken kalbimi yitirdim diye düşündüm. Yoksa bu heyecana dayanmak olmazdı. Odanın içinde yazılan gazelleri, kasideleri düşündükçe kabıma sığamıyordum. Anlamsız hareketlerle dönüyordum odanın içinde. Bir ileri, bir geri. Kâh büyük, kâh küçük adımlar eşliğinde. Şiirler dökülüp birbirine karışıyordu. Bir beyitin mısraını başka bir beyite ekliyor, eğretiliği fark edip doğrusunu düşünürken bambaşka gazellere gidiyordu aklım. Elimdeki kamış kalemi havada şekiller çizerek sallıyor, görünmez bir orkestraya şeflik ediyordum. Dilimdeki şiir, odadaki müzikti. Bu vaziyette, sırtım kapıya dönük, duvardaki çinilere bakarken yeni bir beyite başladım: “*Yelde bulmuş bûy-ı zülfün suda aks-i âruzun.*” Ve kapıya doğru dönerken tamamladım: “*Kim yeli bağına basup suya göz dikmiş habâb.*”

O an, onunla göz göze geldik. Bir kelime olarak habâb, dondu kaldı. Son hecenin son sesi boğazıma takıldı. Elim ayağıma, kolum bacağıma dolandı. Dengemi kaybedip düşeceğim sandım. Zira diğerleri gibi değildi, gözlerini dikmiş bana bakıyordu. Görünmezlik oyunu bitti diye düşündüm, canım ellerinde. Kamış kalem, çözülen parmaklarımdan kayıp düşünce çıkan sesi tüm saray duydu sandım. Nefesim kesildi. Fakat karşımdaki, heybetli değil heybetin ta kendisi, tebessüm etti. Eğilip kalemini aldı yerden, eliyle oturacağım yeri gösterip gözleriyle komut verdi. Oturdum. Tepeden tırnağa süzdü beni. Bez ayakkabılarıma, dar paça pantolonuma, kol saatime baktı dikkatlice. Giyimimi gülünç buldu. Korkuyla titrerken hiçbir yere gidemeyeceğimden emin, çıktı odadan. Çok geçmeden geri döndüğünde elleri doluydu. Ayağa kalktım, elindekileri kollarıma tutuşturdu. Yine tebessümle ve gözleriyle, zar perde arkasında giyinebileceğimi söyledi. Bez ayakkabılarımı çıkarıp işlemelerine hayran kaldığım pabuçları giydim. Gömleğimi değiştirip üzerine güzel bir kaftan çektim. Kol saatimi bırakıp cep saatini aldım, başıma bir kavuk geçirdim. Perdenin arkasından çıktığımda, ev sahibi hoşnut oldu gördüğünden. Yan yana oturduk. Ve sabaha kadar konuştuk.

Benim için eski, onun için yeni kelimelerle saatlerce sohbet ettik. Bazen ne dediğini anlayamadım, bazen zamansız hâlimle tebessüm oldum. O, kendinden bahsetti önce: Dedesinin adının İlyas olduğunu, bir zaman kazaskerlik yaptığını, şu an ise vezir olduğunu söyledi. Sultanın musahibi ve hocası olduğunu, fetihler dâhil senelerdir asla ayrı düşmediklerini, aralarındaki muhabbeti, kendi zamanıma döndüğümde kimseye açıklayamayacağım yakınlıklarını, geceler boyu birbirlerine gazeller okuyup diz dize nazireler yazdıklarını anlattı. İtriya kutusundaki tanımadığım kokuları öğretti bana. İtırşahi, besbase, karagünlük, gecesevası... Kalktı, gülâbdan dedikleri bir eşya ile avuçlarıma gül suyu döktü. Kahve ikram etti. Usul imiş; kahveden sonra yine gül suyu. Vakit girdikçe namaz kıldık beraber. Akik tespihle bize bu günü bağışlayanı zikrettik. Gazeller okuyup şerbet içtik.

Ben pek konuşmadım, daha çok dinledim. Paşa da, alacağı cevaplardan çekinmiş olacak, soru sormadı. İçinde yaşadığı imparatorluğun çözülüp yok olacağını, dilin yozlaşp kültürün çürüyeceğini, giyim kuşamın bozulup asaletini yitireceğini anlatan bir cümle duymak istemedi. Ben de istemedim. Onun için bilinmeyen bir zamandan kısa süreliğine gelmiş, kendisinden başka kimsenin göremediği, hayal ile gerçek arasında, rüya ve melek gibi soyut kavramların karışımı bir varlık olarak kalmayı tercih ettim. Neden burada olduğumu, hangi sırrı açığa çıkarmam gerektiğini, ikimiz de düşünmek istemedik. Karanlık ne varsa görmezden geldik.

Bilmem kaçınıcı beyiti dinlerken dalmışım. Gözlerimi açtığımda paşanın yatağındaydım. O hiç uyumamış, masada bir şeyler yazıyordu. Kalktığımı görünce tebessüm etti, elindeki kalemı gösterip işine döndü. Ben bu sırada odaya yayılan kokunun ne olduğunu anlamaya çalışıyordum. Bahsetmişti çünkü. Buhurdanda misk, kitre, pelesenk, öd ağacı, gül yağı, kömür tozu, amber kabuğu, ardiç tohumu, günlük ya da sandal tozu olur; demişti. Kendimi ispatlamak için bu güzel kokunun hangisine ait olduğunu düşünüyordum. Benim için şiir yazıldığını fark edemedim.

...

Birkaç gece daha geçti. Paşa, sultanla olmadığı vakitlerde benimle ilgilendi. Yine de odadan ayrılıp onun yanına her gidişinde hangi şiirleri okuduklarını, nasıl muhabbet ettiklerini, neler konuştuklarını merak etmek beni çok zorladı. İlk gece aralarındaki ilişkiden bahsettiğinde imrenip birkaç dakika olsun şahit olmak istemiştim. Bu istekle dolup taşıtığım bir sırada, kimse tarafından görülmediğim için padişahın has odasına girip minderin arkasına gizlenmem zor olmadı. Uzun süre bekledim; geldiler. Nihayet, birbirlerine nasıl baktıklarını gördüm. Beşerî tüm münasebetlerin üzerinde bir bakıştı, tarifi güç. Heyecanla onları izlemeye başladım: Hünkâr, paşanın ellerine gül suyu döktü özenle. Paşa, ellerini sakallarına sürdü. Bir şeyler konuştular, duyamadım. Fakat bir şiirin gelmekte olduğunu anladım. Kalbim çarptı: Kaç asırlık yoldan gelip bana hangi yüzyılda yetiştiğini bilemedim ama göğüs kafesimdeki yeri tekrar doldurduğunu sezdim. Paşa fincan zarfını masaya götürdü, içecek bir şey alacaktı. Şiirini paylaşmak için sabırsızlanan sultan, paşanın yanına dönmesini beklemeden başladı:

*“Hüsn ile cânânlar içre cân-ı cânândur Veyis
Şerbet-i la’liyle dil derdine dermândur Veyis”*

Paşanın eli titredi. Fincan zarflarını düşürür gibi bıraktı masaya.

*“Ağlamaz cân bülbülü şimden girü feryâd idüp
Bâg-i dilde hüsn ile bir verd-i handândur Veyis.”*

Paşa, yüzünü sultana dönemedi. Eli çarptı, laledan devrildi. O gün, dahası o an, her şeyin değişeceğini anladım. Çünkü ilk defa o gün, sultanın okuduğu gazel yarım kaldı.

...

Ve ben son kez uyandım. Bu defa sarayın iç avlusunda ya da paşanın odasında değil, çok katlı bir apartmanın onuncu dairesinde. Masamda telefon, tab-

let ve birkaç kitap. Osmanlı Türkçesi, ders notlarına sıkışmış. Harfler; Latin. Ve kafamda eksik bir geçmiş. Aylarca kitapları karıştırıp o gece yarım kalan sahneyi tamamlamak istedim. Ya da o gece tamamlanan sahnenin kitaplardaki boşluğunu doldurmak. Düş hâlindeki arayışına, uyanıkken de devam ettim böylece. Birçok hikâyeye çıktı yolum: Söz gelimi sultan, can hocası paşanın idamını istemiş! Sarayın kapıcılar odasına hapsettirmiş. Kimine göre paşa, sultanın gözdesine laf atmış. Kimine göre bir devlet işini aksatmış. Kimine göre padişahın bir gözdesine göz koymuş. Evliya Çelebi'ye göre ise sarayın içoğlanlarından birine ilgi duyup şiir söylemiş. Tarih kitaplarına ağır gelen gerçek, has odada kalmış. İkisi arasında. Benim de odada olduğum o gecede. Gecenin siyahında.

Şimdi bir gündüz vakti, hafızamı yokluyorum zorlanarak. Zihnimin köşe-sindeki siyah leke, kurcalandıkça konuşuyor: Ben o rüya dediğim zamansızlıkta, sadece paşayla konuşmamıştım. Ancak hatırlıyorum; biri daha görmüştü beni. Paşanın oda kapısını aralık bırakan, yazı çekmecesindeki gizli bölmeyi açan, beni sultanın odasına sokan kişi... Unutmuşum. Ne yüzünü, ne ismini hatırlıyorum hâlâ. Sadece... Paşa adımı sorduğunda, eski bir isim uydurmaya çalıştığımı hatırlıyorum; ikisine de kendimi öyle tanıttığım: Veyis.

KAHRAMANIMA MEKTUPLAR

TUBA DERE

“GÖLGELER VE HAYALLER ŞEHRİNDE”

“Varsın hepsi bir hayal olsun, kimi zaman rüyada görülenler, hakikatte yaşananlardan daha fazla tesir etmez mi insana?”¹

Fuat;²

Sen mektuplarının sonuna, bir tercihte bulunmayıp çoğunlukla “F” diye imza atsan da sana Türkçe isminle hitap edeceğim, sevgili dostumuz Franck Chausson. Mektuplarını ben de avukat M.F.A.’nın tercümesinden okudum. Defterinle birlikte hayatı değişen hatta alt üst olan o genç avukatı her şeye rağmen kıskandığımı baştan söyleyeyim. Mektupları kaydettiğin defteri, Sahaflar Çarşısı’nda bulup ömür boyu saklamayı, cümlelerini sararmış sayfalardan senin el yazınla okumayı ne çok isterdim.

Kısa bir süre evveline kadar dedem Alex’le dost olmanızın dışında senin hakkında fazla bir bilgiye sahip değildim. Dedemin sağlığında Paris’te birkaç kez görmüş seni büyükannem Sophie. Onların aşkına duyduğun saygıdan ötürü ve Alex’in en yakın dostu olarak aramızda daima sevgiyle anılırdın, bilesin. Ölümünden sonra Sophie hastaneden, dedemin özel eşyalarıyla birlikte onun eline ulaşan mektuplarını da almak istemiş ama zalim Georgette Valane’in elinden kurtaramamış, Alex’in hatıralarını. Bunları kederle anlatmıştı büyükannem. Annem ve Sofia şimdi sana yazdığımı bilseler, dedeme son günlerinde uzaklardan, bir şifa gibi gelen mektuplarından ötürü eminim müteşekkirdi olduğumuzu söylerlerdi.

Çocukluğumda bahsi geçen bu mektuplara, bir tesadüfler zincirinin sonucunda rastlayıp okuyunca dünyanın hâlâ umut vaat eden bir yer olduğuna inan-dım. Dedemin hayatına ve dostluğunuza dair ayrıntıları da saklayan o mektupla-rın “Gölgeler ve Hayaller Şehrinde” adıyla bir kitap olarak yayımlanmış olması beni fazlasıyla sevindirdi. Çünkü yazdıkların yalnızca Alex’in, senin, dostlarının ve babanın yaşamına değil, II. Meşrutiyet Dönemi İstanbul’una ve tarihin kritik anlarına da ışık tutuyor (Tabii burada çevirmen ve yayıncı notlarının katkısını da unutmayalım. Kanaatimce o notların üzerinde de bilhassa durulması gerek.). Tıpkı bir mektubunda bahsettiğin gibi, ölümlü insanın ölümsüz kelimeleri bun-lar. Yazdıklarının karşısında okur olarak varlığımızı, ruhumuzun ürpertisini hayal etmek bile, seni o günlerde nasıl heyecanlandırmıştı? Kitabı zaten karma-karış duygularla okudum, senin babanın kitaplarını okuyuşun gibi. Okuduklarım beni derinden sarstı, mektuplarını tercüme eden M.F.A. gibi.

Hayatımızın müşterek pek çok yanı var. Ben de babamı hiç görmedim. Çünkü babam Almanların Paris’i işgali sırasında öldüğünde, annem bana hami-leymiş. Henüz hayatın başındayken kalbi kırılmışların ömür boyu taşıdıkları derin hüznü ancak sen anlarsın. Dedemin yetenekli olduğu kadar taş kalpli anne-si ressam Valane, Sophie ve Alex’in evlenmesine müsaade etmediği için annem de senin gibi evlilik dışı dünyaya gelmiş bir çocuktü. Ömrü boyunca yoksulluk çekmiş, bir de savaş görmüş. Bizim hikâyemiz bir tarafa... Ama ben, senden daha şanslı olduğumu söyleyebilirim, sevdiği adama ölene dek âşık kalmış bir kadının oğluydum ve hayallerimi dolduran, hasretini çektiğim, hatırasıyla büyüdüğüm bir babam vardı benim. Sense fikren de babasızdın. Annemin ani ölümünden sonra yaşadığım buhran beni de arayışlara itti. Bir umut kırıntısıydı, iş bahanesiyle İstanbul’a geldiğimde seninle hemen hemen aynı yaşlarda, yir-mili yaşlarımdaydım. Bu şehrin kuyuya benzeyen, insanı içine çeken tuhaf bir cazibesi var, Avrupa’ya geri dönemedim. Tabii bunlar dışarıdan bakınca görü-nenler. Çocukların anne babalarıyla aynı kaderi taşıdıkları inancını kırmak için mi yollara düşmüştüm, tam olarak bilmiyorum. Belki sen çağırdın beni buraya, yıllar sonra işaretleri takip ederek sana geldim. Seninle birlikte mektuplarında söz ettiğin insanları, babanı, Nana’yı, Marcel’i, Charles’i, Isabelle ve Evelyn’i, hatta dedem Alex’i tanıdım. İstanbul’un pek çok köşesinde ve Boğaz’da senin izlerine rastlayıp ben de seninle aynı duygularla şehri dolaşır oldum.

Sen biricik dostun Alex’i sanatoryumda bırakıp İstanbul’a gelmeseydin o mektupları yazmaz, o defteri tutmazdın sanırım. Mektuplarını bir süre evvel okumuş olmama rağmen bugünlerde seni ve yazdıklarını sık sık hatırlatan bir gündem içerisinde olmasak ben de sana bunları yazamazdım. Nasıl o günlerde İstanbul her sabah yeni bir hadiseyle uyanıyorsa maalesef biz de bu günlerde her sabah başka bir meseleyle uyanıyor, her gece başka düşüncelerle uyuyoruz.

Marsilya'dan gemiye binerken, yalnız annenin yasından değil, senelerce yanında sığıntı gibi yaşadığınız huysuz Victor'dan da kaçıp uzaklara, köklerinin olduğu şehre gidiyordun. Paris'te bir ömür Latince dersi vererek yaşamayacağını düşünen, bu nedenle *L'Illustration* gazetesi için muhabir olarak çalışmaya karar veren genç bir adamın maceraya atılışı gibi görünüyordu, ilk bakışta bu yolculuk. Gemi seyahatinin sana getirdiği iki insandan biriydi, babasının cenazesini İstanbul'a götüren Prens Sabahattin. Mösyö Girard gazete için senden onunla röportaj yapmanı istemişti, yol arkadaşın Marcel de fotoğrafları çekecekti. Röportaj beklediğinden kolay oldu, hatta Sabahattin Bey'le aranızda dostluğun kurulmasını sağladı bu iş. İstanbul'da, bu müstakbel Osmanlı sultanının himayesinde olmak zaman zaman pek işinize yaradı. Asıl mühim olan, bu yolculukta Isabelle ile tanışmış olmanızdı tabii. Kalbiniz birlikte kanatlandı. Messina'ya kadar -sonrasında hep hüznle anacağın- mutlu bir rüyanın içinde yaşadınız. Gerçek aşkı bulmuş muydun Fuat? Öyleyse, Messina limanından bindiğin gemi aşk dolu gelecek hayallerinden ve yaşlı çınarın gölgesindeki mesut aile tablosundan uzaklaştırıyordu seni.

Marcel ve Prens Sabahattin'le İstanbul'a geldiğinizde, isteğine umulmadık bir anda kavuşmuş insanların ölçsüz sevinciyle hürriyeti kutluyordu şehir. Kısa bir süre evvel Meşrutiyet ilan edilmiş, otuz yıl süren istibdat devri sona ermişti. İstanbul, altında dolaşan karanlık sular ve Boğaz'daki tekinsiz akıntılar gibi usul usul deviniyordu. Bir yanda hâlâ Abdülhamit'in jurnalcileri kol geziyor, diğer yanda ayaklanmalar ve kargaşa sürüyordu. Burada değinmeden edemeyeceğim mektuplarının sonunda bahsettiğin kartpostalları çok merak ettim, epey bakındım ama bulamadım sahaflarda.³

Coşkun zamanların sağduyudan yoksun körlüğünün kolayca cinnete dönüşebileceğini, dinlediğiniz bir konferansında Doktor Mazhar Osman da söylemişti. Hastaydı Osmanlı, herkes sahte bir üzüntüyle böyle söylüyordu ama ne hastalığın şifa bulacağına inanılıyordu, ne de hastanın ölüp gideceğine. Sulara gömülürken bile kudret ve ihtişamından bir şey yitirmiyor âdeti tantanayla batıyordu devlet. Mektuplarında kendisini “Yıldız Baykuşu” olarak anan bile Marcel'le beraber izlediğiniz meclis toplantısında yaşlı, yorgun ve yıpranmış hâline rağmen Abdülhamit'i gördüğünde çok etkilenmiştin. Zamanın sularında aşınmış bile olsa hâlâ bir kaya gibi heybetliydi çünkü.

Marcel'le İstanbul'u dolaşmaya başlamıştınız. Onun için her şey yeni ve heyecan vericiydi. Sen ise attığın her adımda çocukluk hatıralarının içinden geçiyor, geçmişte zihnine yerleşmiş korkularla bakıyordun etrafa. Yıllar önce Osmanlı Bankası hadisesinden sonra annen ve Feride'yle kaçarcasına terk ettiğiniz bu şehre geri dönmek iyi bir fikir değildi belki de. Üsküdar'da bir dergâhta zikir ayini izlemeye gittiğiniz gün, Charles ile tanışıncaya dek İstanbul

senin için, hatıraların mezarlarında kıpırdanıp, fısıltıyla konuştukları ürkütücü bir yerdi. Charles’la birlikte her şey birden değişiverdi.

Sen de, Osmanlı da, İstanbul da kederler içinde boğuluyor aslında yeni bir soluk hatta bir milat istiyordunuz. Dışarıda bir devir kapanıp yenisi başlarken siz Kanlıca’daki yalıda, Charles, Marcel, Margaret ve Evelyn’le yaşadığınız zamanın dışına çıkıyor; kitaplardan, hayallerden, mitoloji ve tarihten, sanat, edebiyat ve felsefeden örülü bir dünyanın içinde, başka bir İstanbul’u yaşıyor-

dunuz. “Hep bir rüyayı arzulayan insanların ümitsiz çabası”ydı bu belki. Hayal ettiği kitabı hazırlamak için Charles’la metruk kahvelere, kıvrak dansöz oğlanların bahşiş beklediği meyhanelere gidiyor, oradaki insanlarla sohbet ederek şarka ait hikâyeler dinliyor, “İstanbul’un yakında kaybolacak sırlarının peşinde” koşuyordunuz. Bunlar, Marcel’in insana göremediklerini gösteren, yaşanılan andan bile güzel fotoğraflarıyla ölümsüzleşiyordu. Bu büyülü şehirde dolaşırken mazi ve gelecek şimdinin kabında birbirine karışıp yeniden yoğuruluyor, hepinizi mest eden bir tada dönüşüyordu. Çünkü Marcel, Charles ve kızlar Batı’nın sahteliğinden usanmış, Doğu’da bozulmamış sahiçiliği arıyorlardı. Peki sen, sen ne arıyordun? Sen onlarla bir araya gelince “biz” oluyor muydun Fuat? İstanbul’da mı yoksa Paris’te miydi seni “biz” yapanlar? Neredeydi köklerin? Sen de herkes gibi bir yere bağlı, bir şeylere ait olmalıydın. Ama hangisi? Ayasofya’yı gezerken bile hem Fatih’in fetihle yaşadığı coşkuyu hem de Hristiyan cemaatin o sıradaki korkusunu duyuyordun içinde. Birinin karşısında hep diğeri hatta aynı anda her ikisi de olduğun için mi kaybetmiştin acaba din ve milliyet duygunu? Fransa’dayken Doğulu bir adamın oğlu olduğunu suç gibi saklardın. Çünkü yarı yarıya ‘barbar kanı’ taşımanın onlar tarafından hor görüleceğini sezerdin, aynı zamanda bu sebeple içinde gizli bir gururlanma da hissederdin. Kendini, Paris’te nereye tutunacağını bilemediğinden doğduğu şehre geri dönen zavallı bir melez olarak görmeseydin, belki bu topraklar senin de memleketin olurdu.

İstanbul’a neden gelmiştin? Annenin yasını dindirmeye mi, *L’Illustration* gazetesi için haber yapmaya mı, şehri sokak sokak gezerek esrarlı hikâyelerini toplamaya mı yoksa babanı bulmaya mı? Biliyorum, bu sonuncusu aklının

ucundan bile geçmemişti. Ta ki doğduğun semte, Kuzguncuk'a gidip çocukluk arkadaşın Niko'yu ve dadın Halide'yi görene kadar...

Isabelle'in seni beklediğini bildiren mektubundan sonra olanlar oldu, sanki büyü bozuldu. Hayal ettiğin mutluluk kapını çalıyordu ama istediğin bu muydu? Sevdiğinin bir resmi bile yoktu, ondan gelen birkaç mektup ve onun yaptığı bir portren vardı elinde; sürekli bakıyordun, çünkü o portrede Isabelle'in sana bakışları saklıydı. Hangisiydi sevgilin, Cecille, Isabelle, Evelyn? Kalbin kime aitti? Isabelle'in dâhil olduğu o sıcacık gelecek hayali, İstanbul'da Evelyn'in dokunuşlarıyla solarken, vicdan azabıyla kıvranıyor ve kendine hep bunları soruyordun. Uzaklaştıkça büyüyen bir düş müydü yoksa Isabelle? Aşk neydi? Alex ve Sophie'nin aşkı mıydı sahici olan? Annenle babanın yaşadığı neydi? Sürekli aklın karışıyordu. Öyle büyük hayaller ve savruluşlar içindeyken hangi aşkın yahut vuslatın şiddeti seni doyurabilirdi ki? İşte o vakit başlangıçtan beri içinde var olan keder tohumu patladı. Zaten sürekli başka bahanelerle anneni, Isabelle'i, hasta dostun Alex'i hatta Victor'u hatırlatarak kalbine sokuluyordu hüzün.

Sen hem yaban oluşu hem de bu duyguyla birlikte gelen yalnızlığı derinden hissetmeye başladın. Yaşadığın her şey, fark ettiğin tüm detaylar, karşılaştığın insanlar ve olaylar bu iki duyguya hizmet ediyordu artık. O vakte kadar inandığın rüya hızla değişiverdi. Afyon içme hadisesinden sonra Charles ve diğerleriyle kurduğunuz o efsunlu dünya da yıkıldı sanki. Onlara da yabancılaştın. Gerçeğin korkunç yüzü önünde durup gözlerine bakmanı istiyordu artık. O vakte kadar sormadığın sorular birikmişti içinde.

Kimdin sen? Isabelle'in âşık olup portresini çizdiği o hüzünlü adam mı? Fransız bir aktiristle hâli vakti yerinde bir Osmanlı'nın evlilik dışı dünyaya gelmiş çocuğu mu? Hâlbuki sen Halide'yle tekrar karşılaşana ve hakikati öğrenene dek kendini hep annene ait biri gibi görmüştün. Hayatının hiçbir döneminde var olmamıştı baban, hakkında bir şey bilmemenin yanı sıra, ona dair bir hayale ve duyguya da sahip değildin. "Bir babanın devamı olmak" geçmişle bağ kurmanı sağlayarak o vakte kadar yaşadığın köksüzlük acısını giderebilir ve seni yeniden inşa edebilirdi. Ancak intihar ederek dünyadan ayrılmış, 'hem katil hem kurban', bir babanın oğlu olmak, 'mazinin lanetli kutusundan çıkan hazin hikâye'yi taşımak zannedildiği kadar kolay değildi.

Sırrını ifşa etmeyeceğim Fuat. Babanın kim olduğunu ben söylemeyeceğim kimseye. Merak edip kitabı okuyacaklar için de heyecanın yitip gitmesini istemem. Ancak şunu belirtiyim, sana yakışan bir baba o ve o babaya yaraşır bir oğulsun sen. Baban yalnızca benim değil, edebiyat ve felsefeye merak duyan herkesin ilgisini çekecek, yaşadığı devrin 'önünde giden' eşine az rastlanır bir Osmanlı aydını. Hakkında yazılmış kitaplar var. Babanın izini sürerken Meşrutiyet devrinin meşhur kitapçısı Arakel'le de tanıştın demek, ne mutlu

sana. Onun da söylediği gibi baban yalnızca malumat sahibi biri değilmiş, Avrupa’da bile onun bildiklerinden haberdar olmayan birçok insan varken o, bilgisini yorumlayabilecek bir derinlik ve zekâya da sahipmiş. İlginçtir, eğitilmiş bir Fransız kadar Fransızcaya da hâkim. Bütün dinlerin taassubuna karşı. Cizvit okullarında okumuş, Hristiyan papazların ne kadar gerici olduklarını bizzat görüp tecrübe etmiş, daha sonra Harbiye’de askerlik eğitimi almış, Sırp ve Rus harbine katılmış. Kısacık bir ömre bunları nasıl sığdırdığına inanmak zor. Onun kitaplarını okuyunca mōsyō Arakel’e pekâlâ hak verdin, sen bile yıllar evvel yaşamış babanın bilgisini tartabilecek düzeyde değildin.

Babanın kitaplarını okuyunca hissettiğin hayranlık, hakkındaki hakikatleri öğrendiğinde öfkeye dönüştü. Çok sevdiği dostu Ahmet Mithat Efendi’ye yazdığı bir mektupta, annenden bahseden o birkaç cümle seni pek yaraladı. Türkler arasında kabul gören aile yapısı tek eşlidir (Çok eşlilik ve harem Batılıların Doğu’ya dair kurdukları hayallerden biridir, bunu sen de söylüyorsun.). Kırğındın, bir adamın metresi olması yetmezmiş gibi bir de olanları ömür boyu sizden saklayan annene bile kırğındın. Babası tarafından sahiplenilmeyen bir evlat olarak dünyaya geldiğin için utanç duyuyordun. Baban, göz kamaştırıcı bilgisi ve zekâsına rağmen vicdaniyla ahlakı, eşiyle metresi arasında kalmış; son dönem çektiği para sıkıntısı ve annesi gibi delirmek korkusu yüzünden buhranlar yaşamış bir adamdı. Her ne kadar Ahmet Mithat Efendi, babanın ‘bütün âlemin maksatsız bir tesadüften ibaret olduğuna inandığı’ için canını kıydığını söylese de sen, sizi başından atamadığı için çareyi intihar etmekte bulduğuna inanıyordun. Üstelik bazı bakımlardan babana çok benziyordun. Sen de iki dünya arasında sıkışıp kalmıştın: Türk ya da Fransız, Katolik yahut Müslüman, Doğulu ya da Batılı olmak, Isabelle’le yahut Eveleyn’le bir hayat kurmak...

Babanın hayatını öğrenmek delirmek korkusu gibi ezeli bir kaygıyı da içine yerleştirmişti. Zaten artık Charles’tan hatta Ahmet Mithat Efendi’den bile şüphe ediyordun. Messina’dan gelen zelzele haberi Isabelle’i senden alıp götürmüştü. Onunla yaşayacağın hayat, yaşamın sana vaat ettiği ama vaktinde hareket etmediğin için kaybettiğin bir mutluluk gibi görünmeye başlamıştı gözüne. Bence Isabelle’in hayali çoktan ölümler diyarına gitmişti senin için. Sesi de, yüzü de annene benziyordu rüyalarında. Sahi sen Isabelle’i aramaya Messina’ya gittin mi? Yoksa bu bir sanrı mıydı? Bilmiyorum. Hayaller, hatıralar, kâbuslar birbirine karışıyor, tesadüfler düşüncelerini ve rüyalarını zehirliyordu. Bizim gibi doğuştan mücrim olanlar, kendilerini etraflarında vuku bulan herhangi bir felaketin müsebbibi sayabilirler. İntihar ederken bile yaşadıklarını son ana kadar kaydeden bir adamın, intihar ettiği söylenen bir padişahın, deliren başka bir padişahın soyundan gelmek, bütün bu hikâyeleri kendinde biriktirmek zaten seni uçurumun kıyısına kadar getirmişti.

Korkulan başa geldiğinde artık korkacak bir şey kalmaz. Mektupların tarihsiz, cümlelerin kısaydı. Anladım. Hikâyen bana Fransız romantiklerini, en çok da Werter'i hatırlatıyor sevgili Fuat. Mektuplarını okudukça aynı hüznü duyuyorum. Hikâyen hikâyemdir. Bazıları yaşadığı zamana, ait olduğu eve, gömüldüğü toprağa bile yabancısıdır, nereye tutunup kök salacağını bir türlü bilemez.

Bahçedeki o kuyunun içi çocukken su yerine düşerle ve sırlarla doluydu ama şimdi taşla. Hiçbir şey zannettiğimiz gibi değil ve gerçeklik kolayca el değiştirebilir. Rüyanın içindeki insanın gerçeği rüyanın bizatihi kendisidir. Yine de Halide'nin sıcak nefesi ve duaları seni kucaklar, Niko'yla balığa çıktığınız günler birbirinize anlattığınız masallar yahut bir nargile içimlik suskunluklar savrulup duran bir ruha şifa olur. Bu şehir, kendisine bir kez yolu düşeni bile bırakmaz. Bizim gibi.

Her zaman dostun A.

¹ Murat Gülsoy, *Gölgeler ve Hayaller Şehrinde*, Can Yayınları, s.50.

² Murat Gülsoy'un *Gölgeler ve Hayaller Şehrinde* romanının kahramanı.

³ Sözü edilen kartpostallardan bazılarına şu adresten ulaşılabilir: <http://www.dunyabulteni.net/haber/268460/kartpostallarda-ii-mesrutiyet>.

BAKIŞ

RECEP SEYHAN

“LACİVERT” ÖYKÜSÜ ÜZERİNDEN BAHTİYAR ASLAN’IN ÖYKÜ EVRENİNE GİRİŞ

Lacivert Bir Gece’de Lacivert Bir Göz’den İçeri Girmek

Bahtiyar Aslan’ın öyküleri daha dergilerde okurken ilgimi çekmiştir. Bu öykülerdeki ontolojik-felsefi derinliğin farkındaydım fakat tahlil için ilk okumanın yetmeyeceğini de görüyordum. Bu sebeple erteledim hep. İkinci okumada zihnimdeki taşlar yerine oturdu sanıyorum. Öykülerin içindeki sessizliğin payı var mıdır bilemem; kitabın alt adı da “sessiz öyküler”. Öte yanda *Cennetin Son Saatleri*’nin¹ yayımlandığı yıl (2015) hak ettiği ilginin altında bir “sessizlikle” karşılandığını düşündüm. (Ödül faslına hiç girmeyelim). Bunu, bu öykülerin kolay okunur olmamasına, dolayısıyla anlaşılabilmesine bağlıyorum. Öyledir; Aslan’ın öyküleri, bir oturuşta okuyup bitirilecek öyküler değil; hazmedilerek ve ağır çekim, tarayıcı bir okumayı gerektiriyor. Bir vesileyle değinmiştik; derinlikli bir sanat eserinin anlaşılması öncelikli değildir; önemli olan eserin bize yaşattıkları ve hissettirdikleridir. Bu çalışmamız da bu öyküleri anlaşılır kılma çabasından ziyade metinlerde kurulan kozmik düşlemin içine girmeyi; orada bize duyurulanları ve sezdirilenleri çözümlemeyi amaçlıyor.

Bu öyküler, iyi bir dil ürünü öncelikle; sonra, “okuyucunun zihnini döleyen” bir özelliğe sahip; dahası yazarın titizlikle dokuduğu ontolojik kaygılar ve öykülere hâkim olan varlık-ölüm arasındaki gerilim, konunun ruhuna uygun olarak imge dolu ve düşsel bir evrene yaslanarak anlatılıyor. Çalışmamızda hikâyecinin “Lacivert” öyküsünü merkeze alacağız.

Öykünün konusu kısaca şöyle: ‘Lacivert bir gece’de, ‘lacivert bir göz’den girilen uzamda (doğrusu mekânsızlıkta) görülenler veya o ‘göz’ün çağrışımları anlatılıyor. Lacivert, renk olmanın ötesinde öykünün ilerleyişinin itici gücü olarak mevcut. Lacivert, ameliyat masasının nesnesi; asıl anlatılan, göz’ün arkasındaki görüntüler... Yazar, diğer öykülerdeki genel temaya uygun olarak bu öyküde de, anlatıcının beynine “zehirli bir kıymık” gibi konuşlanan derin varoluşsal (varlık-ölüm) sorgulamalar yapıyor:

Lacivert renk, kırmızı ile açık mavinin terkibinden oluşur. Burada üç şey var: Terkip, tebeddül, istihale. Öte yanda lacivert renk tefekkürün, otoritenin, dahası inandırıcılığın ve güvenin sembolü olarak bayraklara girmiş bir renktir. Bu öyküde de “Giderken Mavi” öyküsünde de “yağmur” imgesi sürekliliği ifade ediyor. Bu öyküleri okuyunca diyoruz ki değişim mütemadidir.

Şöyle geliyor bu: Yazar iç dünyasına bir vesileyle düşen bir imgeden yola çıkarak onu takip ediyor. İmge nereye götürürse öykü de oraya gidiyor ve gelişip bitiyor. Hayır, bitmiyor, bitmeyen bir yerde “duruyor gibi” duruyor. Bu metinlerin postmodern mülâhazalarla yazıldığını sanmıyorum ancak metinlerde böyle bir iz de var. Öykülerin merkezinde meydana gelen parçalanma, kişilerin flulaşması ve sırtına çoklu anlamlar yüklenmiş cümleler, öykülerde hep dolaşımda olan boşluk ve belirsizlik bu öykülerin ruhunda var. Esasen Aslan’ın tüm öyküleri açık uçlu ve yer yer belirsizliklerle dolu ve belirsizlik öykülerin önemli bir göndergesi.

“Tuhaf bir belirsizlikten mi bahsediyorum; yoksa her şeyin üstüne bir avuç kül mü serpmeye çalışıyorum? İncecik bir tül yahut gri bir bulut (L, s.23).” “Keskin bir belirsizliğin içinde... Sana dair kuracağım her cümle böyle tereddütlerle belirsizliklerle kurulacak ve hep müphem kalacak (GM, s.32).”

İnsanın İçinde Saklanan Arketipler / Zihin Oyunları

Bahtiyar Aslan, atmosfer yaratmada usta bir hikâyeci. Hikâyenin atmosferine girdiğinizde kendinizi kozmik bir âlemde buluyorsunuz. Aslan’ın diğer hikâyelerindeki başarısı da buradan kaynaklanıyor. Hikâyelerine konu ettiği durum, hikâyenin öznesi olmaktan çıkıyor. Esasen başka öznelere çıkıyor ortaya ve o ilk “özne” metnin içinde mütevazı bir nesne olarak kalıyor. Bu şu anlama geliyor: Öyküde ilk öznenin arkasında -aslında var olan ama görünmeyen- saklanmış başka gerçeklikler, oradan varlığını duyuruyor ve anlatıcı ile derin bir iletişime geçiyor. Psikanalizde bu durumu “latent” kavramıyla açıklar Freud. Arketiplerin gizlenmiş olanları da diyebiliriz buna. Geçmişten kalan fakat bilinç düzeyinde ortalarda sık görünmesi pek istenmeyen hatta inatçı olanları

baskılanan mestur izlerdir bunlar. Bunun yazarlar için büyük bir hazine olduğu izahtan varestedir.

Hikâye şu cümlelerle başlıyor: “Gözlerin lacivertti ve aslında her şey bu kadardı.” Hikâyelerde giriş cümlesi önemlidir. Giriş cümlesinden anlaşılacağı gibi Aslan, hikâyelerini tümüyle düşsel ve imgesel gezinti ve bu gezintilerde zihnin yer yer kendisine kurduğu oyunlar üzerine bina ediyor. Bu gezintinin sağladığı özgürlükler yanında merkezkaç alışkanlıkları da vardır ki *zihnin oynadığı oyunlar* dediğimiz tam da bu. Kitaptaki 16 öyküden 14’ü bu nitelikte. Aslan’ın hikâyelerine ilginin kaynağı tam da burası. Tabii bu gezintilerde bilince yükselen arketipler² de devreye giriyor. Arketipler temeli ta çocukluğa uzanan semptomlardır. “Nesne İlişkileri Teorisi” kuramcılarından Merlaine Klein (öl.1960), arketiplerin hücumu sırasında zihinde oluşan hareketliliğe “serbest çağrışım” diyor. Klein’e göre bu, çocuklarda ‘oyun’a tekabül ediyor. Bu iki olgunun izdüşümü ilginç bir şeyle çıkışıyor: Demek ki dünyada büyükler de küçükler de bir *oyunla* meşguller. E, dünya da bir oyun yeri oluyor bu durumda.³

Oyun bazen dışarıdan da gelebiliyor: Mesela ‘bulutların arkasına gizlenen’ ay, bazen nereden geldiği belli olmayan tüle tünemiş bir tüy, bir fotoğraf, bir ev, bazen de çaydanlığın buharı pekâlâ bir oyun oynayabilir zihne. Oyun sırasında olanlar gerçeği zorlayan, anlaşılması zor görüntüler belirebilir ama zihnin bir gerçekliğidir de bu; fakat unutmayalım: “*Bazı şeyler vardır anlaşılmak için değildir (AKF, s.75).*”: Zihnin oyunlarına bakalım:

“Sarı çizmenin bir köpek gibi havladığına, havlayıp beni kovaladığına hiç kimse inanmadı (TBAGD, s.84).”; “Heybesinden sürekli tuz dökülen bir yolcuya benzetmeyi denedi kendini (BY, s. 104).” “Sırtımdaki heybede taşıdığının benden başkası olmadığını bile bile durdum ve adımları sesledim (K,s.58).” “Sakaların penceresinden gördüğümüz kız, evet gerçek değildi fakat vardı ve gerçek insanları sürekli kendine âşık ediyordu (AKF, s.76).”; “Yüzünü kaybeden masal kahramanlarının kaderini yaşamak ister misin (GA, s.50)?”; “Çayın buharı da boşluğa resim çiziyor (DSK, s. 42).” “Senin rüyana yağın yağmur gerçekte benim yüzüme yağıyor...(GA, s.50).”; “Bilinçaltının bir oyunu olmalı, bilinçlilik hâlinin ağır geldiği

zamanlarda oynanan bir oyun (BY, s.100)”; “Ay ışığının bir oyunu olabilir miydi bu (AKF, s.72)?”; “Evi, bahçeyi ve evin oynadığı oyunu hesaba katarsan... (AKF, s.73)”; (Karlari savura savura gelen) “atın savurduğu karlar, akşam güneşinde tutuşup yandı (FGM, s.122).”

“Lacivert”teki **zihin oyunları** ve değişim-dönüşüm macerası burada bitmiyor: Önce açık maviye (ki bu buzu yani saydamlığı çağrıştırıyor), sonra açık gri renkte bir toz’a dönüşüyor lacivert. Toz, püf uçup giden fakat kaybolmayan ve bir yerlerde başka bir şeye dönüşen bir nesnedir. Muhtemelen yağmurla kurduğu iletişim (belki aralarında yaşanan bir aşk) onu çamura (öyküde bu *kül* olarak ifade edilmiş) dönüştürecektir; çamura yani balcığa, yani en başa. Macera bitiyor mu? Hayır, belki de yeniden başlamış oluyor: Bu, öyküde şöyle ifade ediliyor:

“Etrafımda bir değişimin başladığını görüyorum. Nasıl da birbirinin düşmanı (hayat ve ölüm RS) olan iki şey birbirine dönüşüyor (L, s24).”; “Hiçbir bitiş gerçek bir bitiş olmuyordu gözlerinin olduğu yerde, hiçbir başlangıç da gerçek bir başlangıç (L, s.22).”; “Aşk dediğimiz şeyin bir anlama ayna yaratma çabası olduğunu söyleyebiliriz. Ne dersin (GM, s.35)?”...

Bu sırada oyuncular değişebilir; bazen oyuncular kendilerine verilen rol gereği kılıktan kılığa girerler, bu arada nesnelerde de değişimler ve dönüşümler yaşanır hâliyle:

“Saçlarının ucundan terli mercanlar damlayan kadın, bitlenen bir adama (FGM,120).”; “Ses suya, su ışığa, ışık toprağa, rüzgâr gaz lambasının öfkeden kızaran yüzüne (DSK, s.42); istiridye kabuğu yavaş yavaş kapanan bir ağza(s.43); Lacivert, toz bulutuna (s.29); su, bilyeye (AKF, s.75); örümcek ağına düşen bir damla su önce örümcek karni gibi kabaran köpüğe, köpük bir damla suya (DSK, s. 41)” dönüşür.

Oyunda, oyun kurucu (anlatıcı), her an düdüğü çalarak oyunun bittiğini duyurabilir veya bütün rolleri kendisi üstlenebilir (üst kurmaca) ve her şey tepetaklak olabilir: *Filmi istediğim gibi durdurabilirim, hatta başa sarıp tekrar izleyebilirim, oyuncularını ve diyaloglarını değiştirebilirim (FGM, s.116)*. Fakat bu, büyük oyun kurucunun (*Her şeyi değiştiren bir şey’in GM, s.35*) olur’una bağlıdır. Anlatıcı, bunun yani zihnin; kendisini, dünyanın veya gerçeğin katı görüntülerinden kaçırıldığının da bu sırada kendisine oynadığı oyunun da farkında aslında: *“Yalnızca kaçtığını, kaçman gerektiğini biliyorsun, başka bir*

şey bilmiyorsun. *Tabula rasa* (GA, s.46). Sözün burasında Aslan'ın öykülerindeki felsefi derinlikten de söz etmemiz gerekir. Aslan'ın öykülerinde anlatım deneyimleri yanında bir dil felsefesi de var. J.Locke (öl.1704)'a göre dünyaya geldiğimizde zihnimiz bir *tabula rasa* (boş levha) konumundadır. Bilgiler, kavramlar, olgular, olayların bıraktıkları deneyimler hâlinde sonradan zihinindeki yerlerini alırlar ve levha dolar. Yazar, zihninin levhasındaki görüntüleri anlatımın akışı sırasında disipline ediyor o kadar. Bir vesileyle değinmiştik;⁴ yazılacak bir öykü, dilini bulmazsa istesenez de iyi anlatamazsınız artık. Demek ki önce *öykünün dili*, sonra *öykü dili*. . . *İyi anlatım* kendiliğinden gelir artık. Aslan, bu üç konuda da izlenmesi gereken oldukça usta bir yazar ve seçkin bir dili var.

Bu gezintilerde sık karşılaşılan durakların en barizi ölüm temi ve arayış kuşkusuz. Hemen her öyküde böyle bu. Bu iki tema, insanın hiç bitmeyecek olan ezeli ağrısıdır ve bu iç sızı yazarları sürekli bir arayışa yönlendiren bir saiktir. Ölüm felsefesi için, bir bakıma, eskilerin “hikmet” dedikleri bilinmezlerle dolu mükevvenatı anlama bilincidir diyebilir miyiz, bilmiyorum; fakat bununla bu öykülerin bir dil felsefesi de var demiş oluyoruz. Sırası gelmişken -Rasim Özdenören'in “edebiyatçılarımızın iyi bir felsefe eğitiminden geçmesi gerekiyor”⁵ görüşüne telmihle- iyi bir hikâyecinin felsefeye vâkıf olması beklenir. Lacivert'in sembol değerine değinirken otorite ve güvenden söz etmiştik. En büyük hakikat ölümdür ve o yegâne otoritedir; üstelik güven verici bir otoritedir bu; çünkü hiçbir şey ölümden daha inandırıcı değildir. Bu büyük hakikat, insanın yüzyıllardır çözemediği dev bir bilmecedir. Belli ki sanatçılar, ölüm düğümünün çözülmesini de istemezler. Bu neden böyledir? Bize göre orada tükenmeyen bir anlatım hazinesi var da ondan. Aslan, oradaki sonsuz belirsizliği ve boşlukları ustalıkla değerlendiriyor; ölüm, gelmesi hep beklenen bir sevgiliye dönüşüyor sanki (buna değineceğiz). Kâh bir kuşa, kâh dudak “kıyısından beliren bir maviliğe” (L, s.39) de bürünse veya bir ‘demir bilye’ (s.104) kılığına da girse, o, türlü kılıklarda hep var ve her yerde... “Tüy” hikâyesi bu temayı derinden duyuruyor: Ölüm kuşu⁶ bir gün pırrr uçar; geride bir “tüy” bırakır...

“Her şey fanidir.” (كُلٌّ مِنْ عَلَيْهَا فَن) teması üzerine kurulan “Köpük” hikâyesi, ‘pencereye düşen bir güneş köpüğü’nden yola çıkılarak kurgulanmış. Köpüğün bir süre sonra değişerek sönmesi ve başka bir şeye dönüşmesi (damlaya dönüşecektir), sonra orada yeniden bir köpük belirmesi ile eşyanın ezeli macerası-faniliği arasında muhteşem bir ontolojik ilişki kurulmuş.

Bir şey daha var: Yaşanan her “an” bizdeki ömrü tamamlanan ve bizden kopan bir ‘an’ın ölümüdür. Yunus’un “Her dem yeniden doğarız” dediği yer tam da burasıdır. Her ölüm, dirilişe de gebedir. Yaşanan her bir ‘an’da aslında öldüğümüz ve hemen yine o anda (yenilenerek) dirildiğimizi de söylemek mümkün. Misal, nefes... O mini ölümlerde binlerce hücre de doğar. Hep bir

yenilenme; tahavvül, Blanchot'nun o cirmi küçük ama hacmi büyük eserindeki gibi “*Yeniden Sonsuz Yineleme*”...⁷

Buradan şu sonuç da çıkar: Hakikat, kendisini kendi doğasına aykırı tutumla ifade ettiğimizde, o, görünmediği yerden de kaçır, kayıplara karışır. Bu sebeple sanatçı, hakikati imgelerin evreninde sürekli arayan adamdır. Onu bulması da şart değildir, aramak mahza hakikattir belki de. Anlam arayışlarının önünde çok zaman gerçeğin yanıltıcı bariyerleri vardır; bu da arayışa bitip tükenmeyen bir mücadele gücü (enerji) katar. Aslan'ın hikâyelerinde de görünmeyi hep bir arayış var. “*Hiçbir şey görünmüyordu; fakat bunun orada bir şey olmadığı anlamına gelmediğini de biliyordum (GM, s.36).*” Bu arayış bütün sanatçı ruhlarda vardır ve “beyinde zehirli bir kıymık” gibidir; bazen dehşetli sorular sordurur: “*Ben kendi çölünde her kum tanesine bir evren sığdırmaya mı mahkûm edildim (MD, s.17)?*” Kimi insan, bu varlık-ölüm arasındaki gerilimlerden yenik çıkabilir ve ontolojik yırtılmalar sonucunda “kapkara, dipsiz bir anafurun içine” düşebilir. “*Anafor, bir ip ve birilmek demektir artık (İlmek, s.146).*”

Aslan'ın öykülerinde anlatılan -yukarıda bir kısmına değindiğimiz- değişim ve dönüşüm maceraları sırasında, Rodolf Clausius (öl.1888)'un *entropi yasasının* II'nci maddesini⁸ tekzip eden bir şey oluyor ki burası önemli: “Lacivert” öyküsünde örümceklerden biri diğerini yiyor fakat milyonlarca yıldır yine “ağlarını örüyorlar” (dışarıdan müdahale olmadıkça) türleri de eksilmiyor.

Büyülü Gerçekçilik

“Öykü, zihinde bir tasarım olarak akmakta olan görüntülerin denetim altına alınarak bir disiplin içinde anlatımıdır. Öykü, göstergelerin yazı ile kaydını tutmaktır” demiştik.⁹ Aslan tam da bunu yapıyor. Hemen tüm hikâyelerinde böyle zihinsel görüntülerin alt yazı gibi mütemediyen akışı var. Anlatıcı o görüntülerin içinden düşsel bir evren kuruyor, sonra buna uygun bir atmosfer yaratıyor. Hikâye tamamlandığında siz okuduğunuz metnin gerçek mi değil mi olduğuyla değil; sizde yaşattığı hazzın büyüğü gerçekliği ile mest oluyorsunuz.

Büyülü gerçeklik... G. G. Marquez (öl.2014)'in başını çektiği büyüğü gerçekçiler, gerçeğin üzerine mitsel bir büyü şalı çekerek gerçekliğin sınırlarını genişletirler, böylece gerçekle hayali olan iç içe geçer. Böylece düşler gerçek olanlarla birleşir ve anlatıma hâkim olan masalımsı atmosfere rağmen okuyucu gerçeklik duygusundan kopmaz. Aslan'ın kitaptaki öyküleri tam da böyle. Mesela “Köpük” öyküsünde, gece, haneden birinin sesini taklit ederek eve yaklaşan o meçhul sese kapıyı her kim açarsa, sesin sahibi onu “heybesine atıp götürmektedir. Kendisine anlatılan bu mit, o çocuğun hayal dünyasında nasıl genişler, nelerere uzanır, bir düşünün... Büyüklerin kendisinden “melun” diye söz ettiği o

bilinmez sesin veya karartının peşine düşmez mi? E, hikâye de bu büyümlü zeminde gelişiyor ve buradan bilinmeyi arama metaforuna da ulaşmış oluyoruz.

Ya “Mirza’nın Deresi” bu adı nerden alıyor? Mirza kim? Tam bilmiyoruz, zaten anlatıcı katında Mirza bilinmeyi kurcalamanın bir fenomeni. “*Sen sus-tukça Mirza da içimde soru olarak büyüyecek (MD, s.14)*. Anlam katmanları oldukça zengin kılınan açık uçlu bir meçhul... Peki, bir çocuğun dünyasında bu adla anılan bir dere de neler olabilir? Burada da bilinmeyenlerle dolu gizemli bir dünyanın içine çekiyor bizi yazar ve ortaya muhteşem bir öykü çıkıyor.

Kitaptaki hikâyelerde, nesneler arasında kurulan ilişkiler, yazarın, çocukluğunda K. Maraş’ta gözlemlediği deneyimleriyle bağlantılı bizce. Bu, psikanalizde regresyon analizine tekabül eder ki bu analiz yaşanmakta olan ile yaşamışlar arasındaki ilişkiye dayalıdır. Öyledir; çocuğun ilk on yılındaki gözlemleri onu derinden etkiler ve o arketipler bilinçaltına silinmez bir iz ile kazınır. Bu izler zamanla imgelere dönüşür. A. Schopenhauer (öl.1860), dehanın (biz buna yaratıcı yazarlığın diyelim, R.S.) temel karakteristiğini, ‘parçanın içinde evrenseli görmek’ olarak tespit eder. Freud (öl.1939) ve bilhassa A. Adler, C.G Jung, M. Kleine, Otto Rank, Heinz Kohut gibi talebeleri bu noktaya hayli kafa yormuşlardır. Psikanalistler, burada, zihnin geriye attığı ya da sakladığı -bazen de baskıladığı- bilinçaltı arketiplerine gitmekten söz ederler. C. G. Jung ise buna ‘esinle gelen imge’ (vision) diyor. Ernst Kris (öl.1957), sanatçının, geriden alarak kullandığı bu arketipleri “egonun kontrolünde bir gerileme” (regression) olarak açıklar.¹⁰ Bu, analizler; yaşanmakta olan an dokunurken, geriye gidilerek, geçmişten süzülen deneyimlerle temasa geçilmesi ve oradan yeni bir terkibe ulaşılması durumudur. Bu nokta, yaratıcı yazarlıkta besleyici bir alandır.

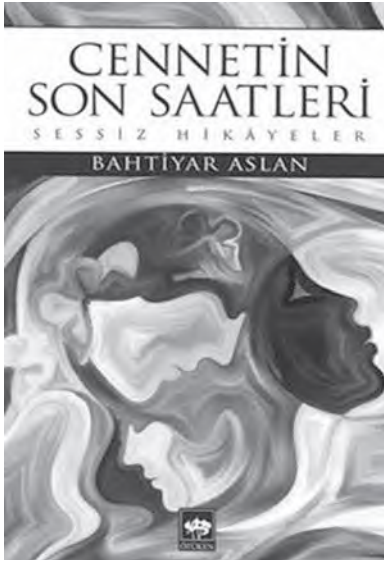
Yukarıda değindiğimiz arketiplerin çoğu Aslan’da birer imge olarak vardır. En çok kullanılış sırasına göre bunlar: *ayna* (varoluşsal sorgulama yansıtıcısı), *rüzgâr* (zaman, ölüm, bazen büyük oyun kurucu olarak Tanrı), *yağmur* (diriliş, süreklilik), *örümcek* (sürekli değişim), *bulut* (mutsuzluk fakat çok kere değişim, dönüşüm), *kuyu* (boşluk, belirsizlik, gizemli bilinmezlik), *tül* (şeffaflık), *tüy*, *gölge* (fena oluş), *kül* (süreklilik, dönüşüm, balçıktan yaratılış öyküsüne telmih) *istasyon*, (dünya), *heybe* (manevi ayna, amel, bazen emel, dünya), *koku* (duyular, ölüm habercisi), *tren* (büyük yolculuk), *ateş* (güç, ceza), *kapı* (sığınak, âlem-i berzaha geçiş), *kan* (zıtların kutbu: ölüm×hayat), *fakülte* (varlık+insan: Öyküde “ikimizin imgesi” diye ifade edilmiş. Bu imgeler öyküyü çözümlemede bize mihmandarlık eden iki açık uçtan ikincisi. Diğeri şu büyük sorgulamada: “Gerçekte ikimiz sadece birer imge miyiz (L, s.29)?”

“Lacivert” öyküsünü okuyup bitirdiğinizde şu soruların size fısıldandığını sezersiniz: a. İnsan, bitmeyen bir bekleyişin içindedir. (Peki, beklenen kim? Ne zaman gelecektir? Öykü boyunca bu kapalı bırakılır fakat beklenenin “ölüm”

olduğu öykünün bütünlüğünden anlaşılır.) b. Hayatta her şey bir imge(mi)dir? c. Gördüğümüz nesne gerçekte bizim gördüğümüz nesne midir? ç. Bu sürekli değişim ve dönüşümler, “başlamalar” “bitişler” ne anlama geliyor? Bitiş nasıl başlama olabiliyor? (Ya da tersi.) d. Bütün bu olanlar karşısında ben kimim? Konumum nedir? Kitaptaki hemen her öykünün teması bu gibi ontolojik sorun-sallar üzerine bina edilmiş. Öykülerdeki genel temalar da bu imgeler çevresinde: Arayış, ölüm, süreklilik, saklı gerçeklik ya da meçhul (ki bunlar karşımıza çok kere boşluk, zaman, ‘varlık’ ya da hakikat olarak çıkıyorlar), duygu veya algı yanılsamaları... (Mesela kitaba adını veren öyküdeki gibi parçalanmışlık duygusu: “*Sorular dolusu bir ayrılıktı bu; kopuş, kırılış, parçalanıştı CSS, s.63.*”

“Lacivert” Öyküsündeki Simulatif Kişi(ler)

Hikâye ve romanda az kullanılan II’nci kişili anlatıcıyı Aslan’ın sevdiğini ön not olarak kaydedelim. Öyküde, II’nci kişili “sen” anlatıcı + Gönül + Eda ile birlikte üç kişi var. Öyküdeki ‘kişi kadrosu’na **göz** de katılıyor (bunu irdeleyeceğiz). Demek ki öyküde dört kişi

var. (Öyle mi? Dört kişi mi?) Aslan’ın öykülerinde verileri kendi saf gerçekliği ile algıyorsanız yanılabilirsiniz. Kişiler de öyle. Görünürde üç kişi var; ama hakikat böyle değil, şöyle: I’inci kişi (Gönül) II’nci kişiy(l)e yani Eda’ya konuşuyor. Bu sen’li anlatımla gerçekleşiyor. Anlatıcı bazen Gönül’den rol çalarak III’üncü kişi gibi anlatıyor. Gönül, dediysek bu bir bayan değil; cinsiyeti belirsiz. -Bu ismin seçimi de enteresan; hangimiz adımıza bürünüp falan filan diye görünmüyoruz?- Gönül belki de insanlardan birinin gönlü, iç dünyası. Bu, okumanıza bağlı Eda da muhtemelen anlatıcının iç sesi. Bunu şu

cümleden anlıyoruz: “*Ne zaman seni ansam onun sesini duyuyorum... Birden Eda’nın sesi duyuldu: Kelimesiz sözsüz konuşuyordu (s.25 ve 29).*” Bu durumda geriye, diğer kişileri de şahsında toplayan tek kişi kalıyor; o da daha çok sen’li hitap ediyor (çok kere de kendisine). “*Fakültenin kantinine gözlerinde lacivert bir uykuyla girdin (s.28).*”

Anlatıcı bize simulatik bir oyun oynuyor burada. Derin bir oyun daha var:

Eda, anlatıcıya beklenenin mutlaka geleceğini söylüyor, fakat bir türlü geldiği de yok beklenenin. Anlatıcı, bu keyfiyetten beklenenin geleceğine hük-

mediyor. Bu kısım görünürde biraz karışık ama biz bunu da kimin beklendiğini de imgeleri yerine yerleştirdikten sonra anlıyoruz tabii... Metinde bu durum şu cümlelerle ifade ediliyor ki öykünün en enteresan taraflarından biridir burası: “*Ne tuhaf! Senin geleceğini söyleyen, gelmeyerek sürekli doğruluyorsun. Süreklilik böyle bir şey (mi?) (s. 26)?*” Cümlelerin kuruluşunda bir çelişki yok, böyle aynen; fakat anlam? Anlamda bir çelişki olduğunu düşünüyorsunuz ilkin; fakat öyle değil. Bir söz oyununun içine koca bir hakikati yerleştiriyor yazar. İşte bu, dedim bu cümleyi okuyunca. Şöyle: Beklenen geldiği takdirde gelme eylemi sona erecek; dolayısıyla kimse de gelecek olanın gelmesinden söz etmeyecek artık. Gelecek olan o sırada (ki bu ‘sıra’ belirsizdir) gelmemiş olmakla geleceğine dair bir umudu hep diri tutuyor ve gelme ihtimalini de yükseltiyor. Böylece gelecek olanın gelmesi konusu onu bekleyenlerin gündemlerinde bitmeyen bir ‘sorunsal’ olarak sürüp geliyor (gidiyor mu demeliydim?). Şu da var: O geldiğinde de zaten siz geldiğinden habersiz oluyorsunuz. Şundan dolayı; o size kendi kimliğiyle gelmiyor, bir nesnenin imgesi olarak geliyor hep. Mesela siz odaya bir sinek geldi sanıyorsunuz (buna değineceğiz). Oysa gelen o. Sonuçta o hep gelecek olarak kalmış oluyor. (Karışık mı oldu? Yo, değil; özgün metni tekrar okuyun derim, ben de öyle yaptım.)

“Kim bilir ne zaman, nerede, saat kaçta?” geleceği belli olmayan bu büyük bilinmezlik (ya da *süreklilik*) “gelmediği yerden” üretmesini sağlıyor sanat adamlarının; dahası, kimi niçin beklediğinin farkında olan bilinçleri uyanık tutuyor. Üretken insanlar, yüzyıllardır onu bekliyor ve yüzyıllardır sırf bu büyük bilinmezlik merkezinde kütüphaneler dolusu eser üretiyorlar. Beklenen, tam da geldiği anda bu kez onlar gitmiş oluyorlar (Nereye gitmiş oluyorlar?) Bu, böyle temadi edip duruyor...

Göz konusuna gelelim: Öyküde kurulan atmosfer, ölüm gerçeğinin mübelliğini (göz) **üçüncü göz** olarak anlamamıza gerekli zemin hazırlamış. “Lacivert” öyküsünün ilk cümlesini hatırlayalım: “*Gözlerin lacivertti ve aslında her şey bu kadardı.*” Burada duralım ve *öykünün* lacivert renk ve ‘göz’ ile ilgili bağlamını açımlayalım: Hint kültüründe ve Doğu kaynaklarında vücudun belirli merkezlerinde konuşlanmış enerji merkezlerinden söz edilir ki buna **çakra** (ya da şakra-shakra) denir.¹¹ Çakralar için son zamanlarda “biyo-enerji” de deniyor. Kısaca varlığımızın “güç kaynağı” demek olan çakraların konuşlandığı merkezlerden biri de alındır. Alın Çakrası, konumuzla ilgili olan çakradır; simgesi laciverttir ve elementi de topraktır. (“Alın yazısı” ifadesinin bununla ilgisi ayrıca tartışmaya değer). Bu merkeze iki gözün arasında bulunmasından dolayı “üçüncü göz” de denir. Konuya şöyle de bakabilir miyiz? Malumdur; kulun Allah’a en yakın olduğu mahal secdedir. “Üçüncü göz” mahalli, özne ile secdede buluşur ve alın çakrası oradan yenilenerek veya güç tazeleyerek kalkar.

Bize göre “üçüncü göz” dedikleri bir bakıma bizi sürekli takip eden, eylemleri kayıt ve kontrol altına alan¹² kozmik antendir ki iç gözü; yani manevi bir varlığı da işaret eder. Neresinden baksak, “Lacivert” öyküsünün hermenötik çerçevesinin oldukça zengin olduğunu görüyoruz.

“Giderken Mavi” öyküsünde de lacivert rengin kapı komşusu “mavi” renk çıkıyor karşımıza. Bu, Boğaz Çakrası’na tekabül eder ki bu çakra iletişimin, başka ifadeyle dilin ve anlatımın; yani kendini ifade etmenin, yaratıcılığın sembolüdür; elementi sestir. Bu çakra, var oluşun seste ve ışıktaki kendisini bulmasına da tekabül eder. Teyiden ifade edelim; bunlar insan varlığını çözümlemede geliştirilen birer adlandırma ve çıkarsamadır.

“Giderken Mavi” hikâyesinde ilginç bulduğum bir kurgu var: Anlatıcı, aynı öyküde ölüm sürecine giren kişiden şöyle söz eder: “*Dudağının kıyısında tuhaf bir mavilik belirdi... Belki benden önce hiç ama hiçbir kimse böyle bir maviyi görmemişti (GM, s.32).*” Sadece bu değil; adam da son deminde “kolunu boşluğa doğru uzatarak işaret parmağını bir yere sabitle(r). (GM, s.37). Orada anlatıcı bir şey görmemektedir oysa. Bu sahnenin benim tarafımda özel bir anlamı var ve Aslan’ın imgesel bir dille anlattığını ben fiilen yaşadım: Bir Ramazan gecesi idi. Rahmetli babam vefatından sadece bir saat önce sahura yakın bana hastanenin duvarlarını işaret ederek “orada” dedi. “Ne var orada baba?” dedim. “Sinek var duvarda, bir sürü sinek” dedi. Oysa duvarlar bomboştu; demek ki onun gördüğünü ben göremiyordum. Sonra bana “Git haydi git, sahura kalkacaksınız daha” dedi. (“Giderken Mavi”de aynı konumdaki kişi “git artık, uyu” diyor s.36). Bu ondan duyduğum son cümle oldu. Bir saat sonra eve nöbetçi hemşireden gelen telefon o “sineğin” kim olduğunu da iletmiş oldu bana.

Sonuç Yerine: Bu öyküleri okurken Bahtiyar Aslan’ın öykülerini nasıl yazdığına dair bir fikre de ulaştım J. P. Sartre, “İnsan bazı şeyleri söylemeyi seçtiği için değil, onları belli bir ‘biçimde’ söylemeyi seçtiği için yazardır” görüşünü tezkip edencesine Aslan’ın nasıl söyleyeceğini önceden seçip belirlemediğini; kendisini o sırada, anlattığı öykülerin diline ve muhtevasına uygun olarak zihninin yönlendirdiğini düşünüyorum. Bu, öykülerin “içeri”de yapılan (yukarıda değindiğimiz) coşkulu gezintilerle de bağlantılı kuşkusuz. “*İçimde sahipsiz bir mektup yazılıyor (GA, s.48).*” Bunu tetikleyen bir nesne, bir renk, bir ses olabiliyor veya bir isim yahut bir devinim, kımıltı... Bu, bir anlatım tekniği olmaktan çok yazma tekniği olabilir. Bu bir tarz kuşkusuz ve sırf bu nedenle Bahtiyar Aslan kendi kurgusunu bulmuş bir öykücüdür.

Edebiyatta “muttefekun aleyh” görüşler vardır; isabetlidir, değildir bilemem. Mesela J. Borges’in *Alçaklığın Evrensel Tarihi*’nde büyümlü gerçekçiliğin en güzel örneğini verdiği görüşünde ittifak vardır. Edebiyatımızda ise bu alanda Latife Tekin’in *Sevgili Arsız Ölüm*’ünden söz edilir. Söz şuraya gelecek: *Cennetin Son*

Saatleri'ndeki 16 öyküden 13'ünü (L, K, T, İ, MD, DSK, GA, CSS, BY, FGM, TBAGD, GM, AKF,) edebiyatımızda büyülu gerçekçiliğın en güzel örnekleri olarak kaydedebiliriz diye düşünüyorum. Bu yargımızın teyit edicisi elbette zaman olacak; fakat şunu rahatlıkla söyleyebilirim: Aslan, bize göre sadece “Köpük”ü veya “Lacivert”i yazsaydı yahut “Giderken Mavi”yi yazsaydı da başka bir öykü yazmasaydı bile bu öyküler yazarın günümüzün en iyi bir anlatıcısı olmasının yanında seçkin bir dil ustası,¹³ dolayısıyla iyi bir öykücü olmasına yeterdi.

¹ Bahtiyar Aslan, *Cennetin Son Saatleri*, Ötüken, 2015, İst. Kitaptaki öyküler ve bunların bu metinde geçen kısaltılmaları: MD: Mirza'nın Deresi, L: Lacivert, GM: Giderken Mavi, DSK: Durgun Suya Kapanan, K: Köpük, CSS: Cennetin Son Saatleri, AKF: Ayın Kanlı Fısıltısı, TBAGD: Taşlara Basarak Ay Gibi Doğan, TBR: Teberrük, T: Tüy, FGM: Fotoğrafta Görünmeyen Melek, V: Vesait, YS: Yıllar Sonra, İ: İlmek.

² C.G Jung (öl.1961)'a göre **arketip**, “kollektif bilinçdışından süzölüp biçimlenerek veya imge olarak, herhangi bir vesileyle bilince yükselen mitolojik temalardır. Norman Holand (d.1927)'a göre psikanalitik okuma, eserin temelindeki bilinçaltında barınan arketiplere ulaşmamızı sağlar/sağlamalıdır. Oradan devşirilecek anlam da zaten bilinçdışının bilince yükseltilmesi değil midir? Arketipler çok sayıdadır: Anne, dayı, dede gibi bir insan; cin, ölüm gibi soyut varlık veya duygular; ay, güneş, rüzgâr, ırmak, bir renk gibi nesneler; yüzük, silah gibi bir eşya; örümcek, kuş gibi hayvan olabilir...

³ “*Dünya bir oyun ve içindekiler de bir oyuncaktır*” (Hadid/20) En'am/32

⁴ R.Seyhan, Genç Öykücüye Mektuplar-1 (serinin ilk mektubu), Aydos Edebiyat, s.9, 2015

⁵ www.dunyabizim.com/ H. Ebrar Akbulut Söyleşisi, 22.9.2016

⁶ Yazarın kitapta olmayan son hikâyelerinden birinde ölüm **kuş** imgesiyle anlatılır. “Bir kuş olarak geldin ve elimdeki bıçağın ağzında durdun (Geçmiş Bir Rüzgâr İle, Türk Dili, s.780)”. “İçinde gittikçe büyüyen, genişleyip ağırlaşan bir **demir bilyenin** varlığını duyuyordu (BY, s.104).; “Ben o gün bir ışığın kendini yutması gibi öldüm... Yavaşça, sessizce, gittikçe koyulaşıp karararak... Söner gibi işte (Tüy, s.113)” (Kuş imgesi Kitap'ta da kullanılmıştır: “Kuşunu boynuna astık” (İsra: 13 وكل انسان الزمناه طائره في عنقه)

⁷ Maurice Blanchot (öl.2003)'nın aynı adlı romanı. Romanda ilginç bir durum anlatılır: Adam düşkünler yurdunda esirdir. Memleketine dönmesi orayı unutması şartıyla mümkündür. İzin verildiğinde de artık memleketi kendisi için yeni bir sürgün yeridir.

⁸ **Entropi**, bir sistemde zamanla veya fizik yasaları gereği meydana gelen eksilme yahut **düzensizliktir**. Bu düzensizliği, enerjinin eksilmesi ve iş yeteneğinin azalması ile de açıklayabiliriz. Bu görüşe göre

canlılar belli bir noktadan sonra ölürlər; bilgisayarlar ve elbiseler eskir vb. Evrendeki düzensizlik *sürekli artma* eğilimindedir. Mesela içilmek üzere yerinden alınan çay artık kaynarlık sürecine girmez. Gıda maddelerinin besin değerinde gittikçe artan bir eksilme başlar vb.

“Entropi yasası” gereği güneş ışınlarının her geçen gün eksilmesi ve güneşin sönmeye yüz tutması gerekirdi. Güneş bir gün sönecekse *fena bulma yasası* gereği sönecektir, enerjisinin eksilerek bitmesi sebebiyle değil. İnsanlar zamanın onları eskitmesinden ve eksiltmesinden dolayı değil yasa koyucunun “ölüm yasası” gereği (her şeyin fani olması yasası gereği) ölüyorlar. Problem, varlığın kendi macerasını tamamlamasına müdahale eden insanda; yoksa kendi tabii akışında tabiatla hiçbir şey eksilmiyor. Tabiatla sureta bir eksilme görülüyor evet eksilmiyor yenileniyor yineleniyor veya değişip dönüşüyor ve sonunda fena buluyor. İnsan da böyle. Ölen bir insanın tarihi sona eriyor ama o insanın dna’sı ebedikâlıyor. Her gün milyonlarca insan ölüyor ama milyonlarcası da doğuyor. Demek ki varlığın görünürdeki fena buluşunun gerekçesi; eskiyip bozulması değil, *fena bulma yasası* gereğidir. Konunun özü bu. Bu, zihnimizde, metafizik dünyada daha fazla böyle oluyor ve tam da bu noktada anlatıcı büyük soruyu soruyor: “Gerçekte ikimiz sadece birer imge miyiz (L, s.29)?”

⁹ R.Seyhan, Öykü Hikâye Farkı Üzerine Hece, sayı 70.

¹⁰ Ali Budak, Psikanalitik Edebiyat Eleştirisi ve Bir Uygulama Denemesi- Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi, sayı 25/2009; Oğuz Cebeci, Psikanalitik Edebiyat Kuramı, İthaki, 2004, İst; İsteme (İrade) ve Tasarım Olarak Dünya, Arthur Schopenhauer, Biblos Kitabevi, 2009, İstanbul

¹¹ ÇAKRALAR: Vücudu fizik ötesi ile kozmik âlemle irtibata geçiren merkezler. Tanımı çok: Varlığımızın enerji tünelleri... Hayat ve bilinç kaynağı... Biyo-enerji kaynağı... Şuurun depolandığı, merkezler... Tasavvufa karşılığı latif(e) olabilir. Gizli, sırlı ve iç bünyede saklı cevherleri karşılar. Çakralar 7 çeşit ve ilk 3’ü alt maddi çakralardır, diğerleri manevi nitelikli. Bir de Boğaz Çakrası var ki o da konumuzla ilgili. Bu çakra iletişimin (anlatımın, kendini ifadenin) merkezidir. Freud ise bu hayati nokta için “**haz**” diyor ve onu da fallik hazza indirgiyor. (Talebelerinden A. Adler ve M. Klein “haz” kavramının çerçevesini daralttığı için itiraz ederler hocalarına.) J.Lacan (öl.1981) da bu noktada Freud’dan ayrılarak bu merkez için “**jouissance**”, Jouissance, diyor ki bilinçdışının işleyişini sağlayan motor güçtür. Aynı şeye Japonlar **Aikido** diyor, (aiki: uyum-**iç enerji** demek, ruhsal nefes; do: yol, yöntem... **Reiki** de diyorlar Japonlar ki “evrensel yaşam gücü enerjisi” anlamına gelir. Reiki, Mika Usui adında bir Japon’un geçen yüzyılda 1920’lerde “icad ettiği” şifa enerjisi denilen meditasyon-yoga etkinliğidir (Öğreti olarak ilk tanzim eden de Morihei Ueshiba).

İçine öğretti boca edilmiş NLP (Nöro Linguistik Programme) ve DAT (Düşünceyi Aşma Tekniği) gibi etkinlikler insanı anlama ve çözümleme yolunda bir arayışın macerasıdır diyebiliriz. Hindular aynı şeye **Brahman** diyorlar... “Varlığın kök desteği” anlamına **mulahadra** da deniyor. Kimileri anlamı biraz daha tutsüleyerek ve üzerine Einstein sosu ekleyerek (kuantum fiziğinden kinaye) **kuantum enerjisi** diyor.

Bütün bu kalabalık adlandırmaların aslı esas **ruhtur**, **can**’dır, **nefs**’tir, **ahfa**’dır. Derin konu. Buradan hareketle yapılmış biri yabancı, diğeri yerli iki de film var: Üçüncü Göz: Orhan Oğuz (1988) ve ABD’li yönetmen Sam Raimi’nin The Gift (2000)...

¹² “Hiçbir can yoktur ki başında bir koruyucu (eylemelerini kaydedip koruyan) olmasın”(Tarık/4)

¹³ Kitaptan, yazarın dili kullanmadaki ustalığına birkaç örnek verelim:

“Bu onun elbisesidir, taşlara basarak ay gibi doğanın (TBAGD s.87).”

“Ellerimi açıp göklerden bulut sağmaya başlıyorum (TBAGD, s.88).”

“İnce, gri, koyu bir duman yükseliyor sonra yavaş yavaş, o dumanın içinden ateşin dilleri görünüyor (Vesait, s.127).”; “Yaşıyorum anlayacağın, basbayağı yaşıyorum, ekmeğin buğusunu, çayın rengini bilerek, tadararak, koklayarak... Ara sıra bir çınar ağacı bulup gövdesine yaslanıp ağladığım da oluyor (YS, s.141).”

Ninem; “o sabah gökler benim çılgımla biçildi boydan boya” derdi. O ölünce sustu kapı, önce sesiyle sonra varlığıyla terk etti bizi. (Geçmiş Bir Rüzgâr İle TD, s.780)

Radyoda bir türkü kurşun gibi içimize akıyor (MD, s.16.).”

HATİCE BİLDİRİCİ

HÜLYA SOYŞEKERCİ’NİN ‘HAYALLER VE HARFLER’İ ÜZERİNE

Hayaller ve Harfler, yazarlara ve eserlere yönelik okuma notlarının bir araya gelmesiyle oluşan 2016’nın dikkat çeken çalışmalarından biri. Öykü değerlendirmeleri de içeren inceleme ve eleştiri metinlerinden oluşan bu kitabın yazarı Hülya Soyşekerci, edebiyat dünyasını İzmir’den selamlayan bir eleştirmen ve öykücü. O da birçoğumuz gibi iyi metinler karşısında söz söylemeyi boynuna borç bilmiş. Uzun yıllardır edebiyat dergilerinde ve nitelikli edebiyat sitelerinde eleştiri ve denemeleri ile yer alıyor. Müstakil bir öykü kitabı bulunmamakla birlikte birçok dergi ve seçkide öyküleriyle boy göstermiş. Aslında onun için bir edebiyat emekçisi dersek abartmış olmayız. *Yazarlara ve Yapıtlara Yönelik Okumalar, Okuma Yolculukları* ve *Mavi Harfler Atölyesi*’nden sonra dördüncü kitabı olarak yayımlanan *Hayaller ve Harfler*, Komşu Yayınları’nın “Sıcak Nal” serisinden çıkmış.

Kitapta yazarlar ve metinler, içinde yer aldıkları dönemler bakımından kronik bir sıra ile birbirine eklenmiş. “İntibah’ta Cariyeler ve Düşmüş Kadınlar”la başlayan kitap, *Gulyabani* ve Suat Derviş’in *Kara Kitap*’ı ile sürüyor. Tanzimat’tan 90’lı yıllara kadar modern edebiyatın önde gelen eserleri ve isimler ile devam ediyor.

Soyşekerci, edebiyat tarihi açısından değer arz eden yazılarında eseri kendi şartları içinde değerlendirmek konusunda gösterdiği hassasiyeti şöyle ifade ediyor: “geçmişî bugünün penceresinden bakarak değerlendirmek bizi nesnel-

likten uzaklaştırabiliyor. O nedenle anlatılanları o günün koşullarına göre ele almak gerekiyor.” Bu dikkatle ele aldığı roman ve öykü incelemelerinde metnin ayırt edici yönlerini gözler önüne sererken yazarın diğer eserleri ile karşılaştırmalar yapıyor. Eserin kaleme alındığı dönemin sosyal ve siyasi hayatının eserin meydana gelmesindeki rolünü açıklamakla kalmayıp yazarın, bunu esere aktarırken bakış açısını belirleyen dinamiklerin altını çiziyor. Örneğin “‘Sevda Dolu

Bir Yaz’ın Şarkıların”da Füzûzan’ın ülkenin toplumsal yaşamına uzun yıllar ayna tutuşunu ve bunu yaparken canlandığı kız çocuklarının gözlerinden bize yansıttıklarını ele alıyor.

29 yazıdan oluşan çalışmanın Modern Türk Edebiyatının bir kısmına ayna tuttuğunu söylemek mümkün. Sadece son yazı bir Türk yazarını ve eserini değil, Modern İran edebiyatının önde gelen düzyazı ve kısa hikâye yazarı Sadık Hidayet’in *Kör Baykuş*’unu ele alıyor.

Kitapta, roman ve öykü değerlendirmelerinin yanında belli bir eseri odağa almadan, sanatçının bir bütün olarak işlendiği “Öykücülüğümüzde Vicdanın Sesi Sabahattin

Ali”, “Leyla Erbil İzleri”, “Benzersiz Bir Kültür İnsanı Haldun Taner”, “Bir Mavi kadın Azra Erhat”, “Denemelerin Renkli Yazarı Salah Bırsel” ve “Öykünün Derin Sularında Bir Usta Nursel Duruel” de yer alıyor. Adı geçen yazarlarla ilgili yapılacak çalışmalara kaynaklık edecek nitelikteki bu yazılar; içinde biyografinin yer aldığı, yazara ait eserlerin incelendiği, özellikle taraflarını Soyşekerci’nin kendine has bakış açısı ile ortaya koyduğu değerlendirmelerden oluşuyor.

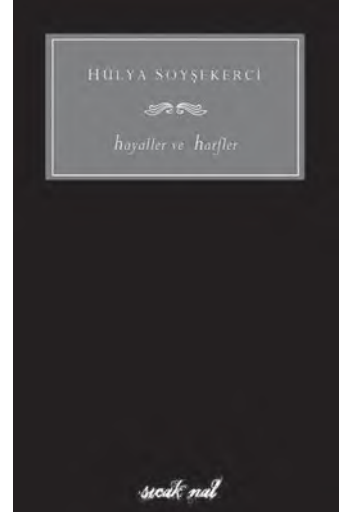
Hülya Soyşekerci’nin, Sait Faik’i öykücü değil roman yazarı olarak “Medarı Maişet Motoru” ile ele aldığı, Orhan Veli ve Cahit Sıtkı Tarancı’yı da öyküleri ile değerlendirdiğini görüyoruz. Bu yaklaşımıyla sanatçının sadece öne çıkarılan yönü ile kavranamayacağını, daha geniş bakışlara gerek olduğunu, eser verdiği bir türün; yazarın eser verdiği diğer türleri gölgede bırakmaması gerektiğini dile getiriyor.

Soyşekerci’nin yaptığı değerlendirmelerde olumsuz bir eleştiriye yer vermediğini görüyoruz. Eserlerin ve yazarların beğendiği yönlerini işaret eder nitelikte yazılardan oluşuyor kitap. Hatta yazılış amacının; okuru, bu metinlere davet etmek olduğunu söyleyebiliriz ancak kitabın tanıtım yazılarından mürekkep olduğunu iddia etmek haksızlık olacaktır. Yazının başında da belirttiğim

gibi iyi metinler karşısında ya da beğenilen yazarlarla ilgili duyarsız kalamamanın neticesinde ortaya çıkan bu incelemeler, zaman zaman bir deneme zaman zaman bir makale zaman zaman da bir eleştiri hükmüne bürünüyor. Tanıtım yazısı sınırına indirgenemeyecek denli tespitler içeriyor ama yazıların çoğunluğunda okuru davet öne çıkıyor. Yazıların son cümlelerinden bazıları şöyle:

“İçimize yerleşmiş engelleri aşmak, özgürleşmeyi içselleştirmek için Leyla Erbil okumanın tam zamanı.” (s. 118) *“Yaratıcılık ve deneyselliğe eğilimli günümüz okurları, Sabahattin Kudret Aksal’ın öykülerinde nice anlamsal derinliklerle, özgün yeniliklerle karşılaşacak ve bu keşif yaşantısında, has edebiyatın zarif güzellikleriyle buluşacaklar.”* (s. 182) *“‘Tante Rosa’ ve diğer eserlerinde yarattığı pek çok kadın kahramanıyla birlikte ölümsüzler arasına giren Sevgi Soysal’ı yeniden okuma ve anlama zamanlarındayız.”* (s. 243)

Araştırmacı ve okurlar; *Hayaller ve Harfler*’in mahiyetindeki bütün kitaplardan daha doğrusu bu kitapların editörlerinden ya da yayınevlerinden, yazıların tasnif edilmiş olmasını, bir sunuş yazısı hatta bir dizin içermesini yani deyim yerindeyse ergonomik olmasını doğal olarak beklerler. Bu ciddi çalışmanın da diğer baskılarında belirttiğim bu yönlerle taçlandırılmış olmasını umuyorum.

ALİ NECİP ERDOĞAN

KURGUNUN GERÇEĞİ TEMSİL KABİLİYETİ YA DA HANDAN ACAR YILDIZ’IN ÖYKÜ PARADİGMASI

Öykü paradigması, “anlatı”nın temel unsurlarını ifade ettiği gibi, öyküyü doğuran “alan” olarak “toplumsal değerler dizisi” ile bizzat yazarın “değerler dizisi” arasında, yazarı yazmaya sevk eden saiklerin deşifre edilmesini de ifade eder. Dolayısıyla yazarın “yazma nedeni” ile okuyucunun “anlama gayreti”nin ürettiği “anlamların” izini sürmek, yaratıcı yazma ve okuma açısından büyük önem taşımaktadır. Handan Acar Yıldız’ın “İnatçı Leke”si bu bakımdan oldukça verimlidir.

Handan Acar Yıldız’ın öykü paradigmasının en önemli iki unsuru “özgünlük” ve “dil”dir. Öykülerinin “özgünlüğü” yaratıcı okumaya imkân verdiği gibi, kullandığı dil de ilham verir niteliktedir. Ayrıca okuru, “öykü anlatmanın oluşturuğu ögesi olarak” (1) metne dâhil etmektedir. Toplumsal belleği çok iyi kullanması, bilinen imgeleri çok iyi kullanması ve bunlardan yeni imgeler üretmesi “anlam katmanları” meydana getirmektedir. Bu da yazarın öykülerine “ilham veren metinler” niteliği kazandırmaktadır.

Anlatıcı (yazar), yüksek gözlem gücüyle tespit ettiği “durum”ları aktarırken kullandığı imgelerle metne zenginlik ve çeşitlilik katmaktadır. “Nasıl anlatabilirim” (2) arayışının hem özgünlüğe, hem dil başarısına hem de imgeleri yerli yerinde kullanma titizliğine dönüştüğünü görürüz.

Handan Acar Yıldız'ın üçüncü öykü kitabı olan *İnatçı Leke*, 2015 yılında yayımlanmış ve yılın en iyi öykü kitabı ödülünü almıştır. Yazarın, kurmaca ile gerçeklik arasında nasıl bir “öykü evreni” oluşturduğu, algı-zihin oyunlarının yarattığı eğretilmelerin öyküyü nasıl zenginleştirdiği, kurgunun bu denli gerçeği temsil edebilme yetisini nasıl kazandığı öykülere yakından bakmayı ve onlara nüfuz etmeyi gerektirmektedir.

Handan Acar Yıldız'ın *İnatçı Leke*'deki öykülerini iki kategoride değerlendirebiliriz: Korku'nun, Gerçek'in, Ateş'in, Leke'nin, Elsibe'nin Konuşma Çizgisi'nin, İşaretler'in... “merkez”de yer aldığı öyküler ile olayların merkezde yer aldığı öyküler.

Birinci kategori, anlatıcının “gerçekliği” tahammül edilebilir olana evirerek “sıkıştığı” yerden çıkma çabaları ile “sıkıştığı” yeri çekilebilir kılmak için başvurduğu bir yol olarak gözükmemektedir. İkinci kategori, gözlemlerinin zihninde tetiklediği sorulara verdiği cevapların (ki Zabıta öyküsü doğrudan bunu örnekler) oluşturduğu sorgulamaların öyküye zemin teşkil etmesi ve bunun bir “iç ses”le aktarılmasıdır.

Bizzat “Korku”nun öykünün “karakteri” olarak belirlendiği, Korkuyu Beslerken isimli öykü, öncelikle Oğuz Atay'ın “birey toplum uyumsuzluklarını konu ettiği” kitabı olan “Korkuyu Beklerken”e bir gönderme yapmaktadır. Zira, “korku”nun beslenmesi, anlatıcı ile toplum arasında da bir “uyumsuzluğu” belirginleştirmektedir. Kendisine ait “korku” nedeniyle yaşamını “normal” olarak devam ettirememektedir. Metinlerarası bu geçiş zengin çağrışımlarla yüklüdür. Anlatıcının “sapsarı ve yumuşacık tüyleri olan” korkusunun nedenini “Ailemin bilinçaltında, konuşamayan varlıkların konuşanlardan daha masum olduğuna dair bir yargı yatıyordu” şeklinde aktarırken, okuyucuyu doğrudan kendi “korkuları” ile yüzleşmeye çağırdığı gibi, özellikle kadınların suskunluğunun “korkuyu” nasıl beslediği de ifade edilmektedir. Korku, bir kez yerleşti mi, büyümeye başlar ve ele geçirir, sonra da yeni korkular doğurur. Anlatıcının büyüdükçe büyüyen korkusu “kulübeden” çıkamaz hâle gelir. Böylelikle nefesinin kesildiğini düşünüp rahatlar ancak yanılmıştır, yağda yumurta yapmak için kırdığı yumurtanın içinden ölü hâlde “yeni” bir “korku” siyah civciv olarak düşer tavaya. “İzledikçe canlanmaya başlar. Kent hayatı içindeki “birey”in sürekli yeni korkularla çevrelediğini, birinden kurtulsa başkasına yakalandığını belirtmektedir.

“Ateş İnsanları” isimli öyküde, sobada yanan odunların çıkardığı “çıtırtıma” sesi ile dans eden insanların “nefesi” arasındaki bağıntı gerçekten etkileyicidir. Dans eden insanın var olma isteğinin, ki bu aynı zamanda bir iletişim arayışıdır, içten yanarak nefesiyle dışarı verilmesini, böylelikle de “görünür” olmasını ifade etmektedir. “Dans edebilmek için birbirini itip kakan alevler” insanın yaşam mücadelesi içinde bir birleri ile olan kavgalarını, itişmelerini, tar-

tışmalarını sembolize etmektedir. Herkes kendine bir “alan” açma/bulma telaşındadır ve bunu “ötekine” rağmen yapmaktadır. Bu durum anlatıcıyı hasta eder. Anlatıcının hastalığı, kendisiyle zorla arkadaş olan çocuğun, isminin son harfini söylememesi, kurban olarak anlatıcıyı seçmesi... hep bu “dans etme”, var olma çabalarının bir tezahürüdür. Anlatıcı, onu bir gece kendisinde kalmaya ve onu “Ateş İnsanları”na vermeyi geçirir aklından. Okulda sınıflarının ayrılması ile bu arkadaştan kurtulur ancak Ateş’le imtihanı hep devam eder. Bir gece sobanın harlı yanmaması nedeniyle tavanda sadece bir Ateş dans eder, aynı zamanda anlatıcı da hastalanır ve yüksek ateşle yatarken annesi tarafından

hastaneye yetiştirilir. Eve döndükten sonra artık hiçbir şey eskisi gibi olmaz ve Ateş’in dansını izleyemez hâle gelir. “Ateşle ölümü zihninde eşitlemiştir.” İnsanların hırsla “ötekine rağmen alan açma çabaları” aynı zamanda “ölüm”ün ta kendisidir. Anlatıcının, bitip tükenmez bu kavga ve itiş-kakış arasında ruhen çok yorulduğu, insanların bu kavga hâllerine çok üzüldüğü anlaşılmaktadır. Böylelikle birbirini yok etmeye “hevesli” insanların dansını izleyemez hâle gelir. Bu yönüyle “Ateş İnsanları” gerçekten de çok ilham veren bir öyküdür.

“Merhametin Elbisesi” isimli öykü sembolik anlatım bakımından en dikkate değer öykülerden biridir. Zira toplumsal baskının kişi üzerindeki (burada özellikle bir kadın üzerindeki) etkisi sembolik bir dille anlatılmıştır. Toplumun “kişi” üzerine “biçtiği” rollerin eleştirilmesi üzerinedir. Toplum bir “terzi”ye, roller de “elbiseye” benzetilerek anlatılmıştır. Anlatıcı aynanın karşısında elbise seçmektedir. Elindeki elbiseyi üzerine tutar ve bir anda her şey “kumaşa” dönüşür. Kumaşa dönüşme, toplumun kişi/kadın üzerindeki “ne derler” baskısının “farkına varılarak aşılabileceğini” imlemektedir. Her şey “kumaşa” dönüşünce, “sertlik” yumuşamaya başlar ve “esneklik” kazanır. Böylece kişi/kadın, çarptığı nesnelerin “etini morartmayacağı” bilinciyle bir “çıkış” bulacaktır. Hatta öyle ki çarptığı nesnelerin içine gömüleceğini, giderek “lastik gibi” kendisini fırlatacağını söyler. Böylelikle hiçbir “eşya” onu “sertliğiyle” yargılayamayacaktır.

Elbise kendisine iki beden küçük gelmektedir ve elbiseyi büyültme iradesi olmadığından kendini kısaltması gerekecektir. Anlatıcı, toplumsal belirlemeleri değiştiremeyeceğinin farkında olduğundan, bu belirlemelere “uymak” zorunda

olduğunu ifade etmektedir. Öyle ki “despot terzinin biçtiği elbiseyi kendisine yakıştırmadan” aynanın karşısından ayırlamayacaktır. Aksi takdirde “kendisini çıplak” hissedecektir. Herkesin çekindiği bu terzi, kime ne biçmişse herkes onu giyecektir. Anlatıcının yakalandığı “hapşuruk” da bu “kendini elbiseye uydurma” girişimine vücudunun verdiği savunma refleksidir, bir tür dengeleme reaksiyonudur. Ancak, anlatıcı bu toplumsal belirlemelerin yarattığı baskıya bir tepki vermek istediği hâlde, “burnunun ucuna kadar gelen hapşuruğun geri gitmesi” nedeniyle bu isteği akamete uğramaktadır.

“Karanlık, kaderimi değiştirmedir” diyerek, çaresiz bir kabullenişle sabaha ulaşan anlatıcı, kendini daraltıp kısaltarak elbisenin içine girecekken damlayan mutfak musluğu, “hayatın biraz daha sızıntı yapmasına tahammül edemeyeceğini hissettirir. Bu esnada anlatıcının yüzüne değil de kardeşinin yüzüne bakılması, kontrol altına alınması gereken “tehlike”nin kendisi değil de “kardeşi” olduğunu anlaması ve “güzel” olmadığını kabullenişle, vaz geçer elbisenin içine girmekten. Ancak şimdi yeni bir “sorun”la karşı karşıyadır: Annesi kadar güzel olmaya-çağını anlamıştır. Annesinin kırmızı rujunu “taşırmadan” sürmesi ve bunu gören babaanneden “tokat” yemesiyle bu gerçek daha da belirginlik kazanır: Kendisinin ve babaannesinin çirkin oluşu. Bu, “çirkin” olma hâli, yine toplum tarafından belirlenen “yargı”ya teslim olmayı, kaderine razı oluşu ifade etmektedir.

En özgün öykülerden biri olan İnatçı Leke, enteresan olay örgüsü, sembolik dili ve iç monolog anlatım tekniği ile öne çıkar. Başlığın yaptığı “çağrışım” ile öyküde karşılaşılan “anlam” okuyucuyu sarsacak niteliktedir. Zira, başlığı okur okumaz hemen bir kıyafet üzerinde temizlenmesi gereken bir “leke”nin varlığı akla gelmektedir: çıkmakta direnen bir leke, inatçı.. Öyküde anlatılan leke bambaşkadır. Öykünün giriş cümlesi çok etkileyicidir: “Yumruğum havada kaldı.” Yumruğun havada kalması zengin bir çağrışım alanını barındırır. Hem toplumsal belleği kullanması hem de “sıkılmış yumruğun” yöneldiği “yer” bakımından (kapıyı çalmak için havadadır) oldukça yaratıcı ve sarsıcıdır. Yumruk bir “şey” için sıkılır, ya bir kavgaya hazırlıktır ya da “çaresizlikten”dir yahut bir kapıyı çalacaktır. “Leke”nin çağrışım alanı da oldukça geniştir. Örneğin kıyafetinde bir leke fark eden insan, hemen bu lekenin kaynağını tespit etmeye çalışır, sonra da lekeyi temizlemek için girişimde bulunur.

Anlatıcının, bir kapıyı çalmak için elini kaldırdığı anda geçirdiği tereddüt, dikkatinin eline (yumruğuna) yönelmesiyle bir “aydınlanma” anına dönüşür. Bu esnada elindeki “lekeleri” fark eder. “Eli bir öğretmene, giderek zihninin yansıdığı bir aynaya dönüşür.” Anlatıcı, okuyucuyu kendi zihninde ustalıkla dolaştırır.

Anlatıcı kapıdan içeri girdikten sonra çok güzel bir bahçe ile karşılaşır ve gidip bir masaya oturur. Ancak fark eder ki kapıyı çalma nedeni “kapının arkasındaki” kişi ile görüşmek olduğu hâlde, görüşeceği kişi anlatıcıdan sonra

girer içeri. “O’nun arkasında olmadığı kapıyı çalmaktan vazgeçmiş olmayı komik bulur.” Bu belirleme, edebiyatın en önemli metaforlarından biri olan “kapı”nın en “özgün” kullanımıdır. Tepelerinde bir “elma ağacının” olmayışı, bahçede “şeytanın” olmayışı cennete yapılan göndermedir. Yine de “yüreğinin” üzerinde bir pas “leke”si vardır ve onu sadece kendisi görebilmektedir. Anlatıcı bu bahçede “kendisiyle” görüşmektedir. Bu nedenle “geçmişte yüreğindeki lekesizliği gördüğünden” şimdi, yüreğindeki “pas” lekelerini sadece kendisi görebilmektedir. Pas lekesini şimdi görmüş olması, geçmişteki lekesizliği hatırlatır. Çalmakta olduğu kapının “hangi kapı” olduğu da biraz olsun açıklık kazanır. Bu iç muhasebe, pas lekesinin yaşanmışlıklar nedeniyle oluştuğunu da göstermektedir. “Gerçeği” taşımanın imkânsızlığı, inanmak istediğini “gerçek” kılmakla sonuçlanmaktadır. Ancak bu da “kurumuş bir dal”dır ve bütün kuru dallar gibi çıtırtıyla kırılacaktır.

Anlatıcı, “kolunun masadan dışarı taşmış olması nedeniyle “yok” olduğunu görür. “Kolun masadan taşması”, kendisine belirlenen alanın dışına çıktığında, görünür olduğunda, “yok” sayılmayı ifade etmektedir. Korunaklı alandan çıkmaya imkân olmadığı ve bakışın “yok edici” bir etkisi olduğu vurgulanır. “Sağ bacağın yerinde olmaması” da, bir “bakış” nedeniyledir.

¹ Anlatı Ormanlarında Altı Gezinti, s.12 - Umberto.Eco, Can Yayınları.

² Edebistan.com’a verdiği röportaj - <http://www.edebistan.com/index.php/haticcebrakbulut/handan-a-car-yildiz-ile-soylesi/2016/02/>

HATİCE EBRAR AKBULUT

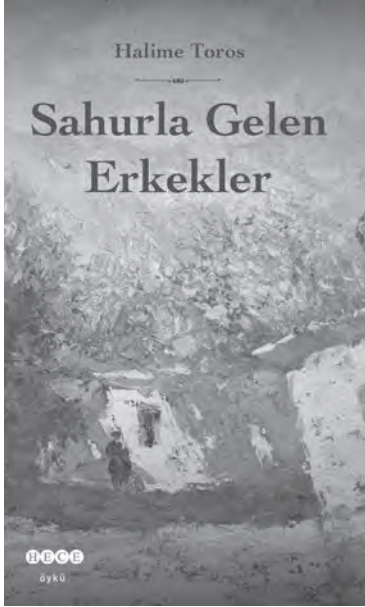
YÜZ AKI ÖYKÜLER ANLATICISI: HALİME TOROS

Yazdıklarıyla dikkat çeken, yeni kitabı okur tarafından merakla beklenen kalemler vardır. Halime Toros da bu kalem ehlerinden olarak değerlendirilebilir. Edebiyat ortamlarında kendisine rastlayamadığımız, hem ismini hem cismini göremediğimiz bir öykücü olmasına rağmen öyküleriyle tanışanlarca bırakılmayan, yeni bir kitabı ilgiyle beklenen bir öykücü olmayı başarmıştır.

Toros, *Tanımsız* (1990) ve *Sahurla Gelen Erkekler* (1994) isimli iki öykü kitabının ardından uzunca bir süre öykü yazmamıştı. Bu durum, gerek okurların, gerekse edebiyat dünyasını yakından takip eden eleştirmenlerin/yazarların dikkatini çekmişti. Bu sessizliğin ardından, *Garip Hikayeler Kitabı*’nın öykülerini Türk Dili dergisinde yayımladığı sıralarda okurların dikkatini çekmiş olması ki bu konuda Mustafa Kutlu da sessiz kalmamıştır: “Toros”un yazı hayatı ‘bir görünüp bir yok olan’ istikrarsız çizgide seyretti. Ancak ilk eserinden itibaren bir ‘cevher’ taşıdığı görülüyordu. Geçen zaman onu iyice olgunlaştırmış. Safaralarından kurtulan kristal bir dile ve üsluba kavuşturmuş. ‘İshak Kuşu’ bunun delili.”¹ İşte tam, “Arayı açtı” deniliyorken, Halime Toros *Garip Hikâyeler Kitabı*’yla (2015) çıkageldi. *Sahurla Gelen Erkekler* kitabında da bazı değişikliklere gidilerek, *Garip Hikâyeler Kitabı*’yla birlikte tekrar baskısı yapıldı. Halime Toros’un öykülerini okurken, -özellikle de *Garip Hikayeler Kitabı*’nın öykülerini okurken- oldukça müşkül bir durumla karşı karşıya gelmişim gibi

bir hisse kapılmıştım. Bunda, öykülerde birçok mananın gizlenmiş olması ya da başka bir ifadeyle kat kat manaların giydirildiği öyküler olması etkili.

Tosun'un çok katmanlı öykü dili; titizlenilmiş, üzerinde çalışılmış bir örgüye sahiptir. Öykülerdeki bütün cümleler için bu cümleyi kuramayız elbette. Çünkü bazen bir duygu patlamasıyla söylenmiş ya da aniden kurulmuş izlenimi veren cümleler de karşımıza çıkar. Gerçek ve düş, onun öykülerinde iç içedir. Anlatılanlar gerçek mi, yoksa düş müdür? Öykülerin bazı pasajlarında, okurun bunun ayırımına varamayacak denli kafası karışabilir. "Say Taşı Öyküleri" bu anlamda değerlendirilebilir. İçerik ve biçim, "ne anlatıldığı" kadar

"nasıl anlatıldığı"nın da önemine binaen bir denge hâlinededir. Şu sözleri, Toros'un ne anlattığına kıymet vermedeki dikkatini gösterir: "Dinlemeye değer şeyler anlatmalısın. Yeryüzünün gelmiş geçmiş bütün hikaye anlatıcıları, şimdi ne yapacaksın bakalım dercesine seni süzüyorlar." (*Garip Hikayeler Kitabı*, s.147) Öykülerdeki tonalitè çok zengindir. Toros, duygu ve düşüncüyü harmanlayan öyküler yazar. İroniyi kullanmada oldukça başarılıdır. Okur ve yazar konulu öykülerde, ironik anlatım daha çok öne çıkar. "Üç Sütun Dokuz Santime Ölüm İlanları" hem başlığıyla hem içeriyle ironiktir. Monologlar ve diyaloglar, öykülerin anlam çerçevesini genişletir. Edebî sanatlar, kullanıldığı yere göre anlam kazanır.

Kullanıldığı metne renk vermek, anlamı güçlendirmek/pekiştirmek, anlatımı çarpıcı hâle getirmek gibi işlevleri vardır edebî sanatların. Toros'un öykülerinde, edebî sanatlar, öykülere bir giz katar. Telmih sanatı, onun öykülerinde sıklıkla rastladığımız bir edebî sanattır. Hızır kıssasını ve Hz. İbrahim'in yeryüzündeki yolculuğunu hatırlattığı öyküler, telmih sanatının bir yansıması olarak okunabilir. Öyküler, bazen diyaloglarla, bazen karakterin ya da hâkim anlatıcının iç konuşmalarıyla derinleşir. Öykülerdeki bazı kısımlarda şiiriyet etkilidir. Bazen de masalımsı bir tat bırakır kıvamdadır. "Kaşkaderya Kızlarının Öyküsü" giriş kısmıyla daha baştan masalımsı bir etki bıraktığı gibi içerik itibarıyla da bir masalı anlatır gibidir. Anlatıcı, duyguları görünür, duyulur, hissedilir bir hâle getirirse de bazen karmaşık duygulara sebebiyet veren bir anlatıma başvurur. Öykülerdeki karakterler, bazen çok tanıdık, bazense çok sıra dışıdır. Düşlerde bile zor rastlanılan öykü karakterlerine rastlanılır. Bir sokakta, bir otobanda, bul-

varda, yolculukta, evde, işte rastlanılan gerçek karakterler olduğu gibi, “Avrat Yatağı”nda, “Cehennem Deresi”nde, “İshak Kuşu”nda anlatılan düşsel karakterler de vardır. Bir öyküde anlatılan bir karakter, başka bir öyküde karşımıza çıkabilir ya da birtakım ipuçları, bu karakterler arasında benzerlik kurmamızı sağlayabilir. İlk öykü kitabı *Tanımsızlar*’da karakterlerin ayrımı daha kolay yapılırken, *Sahurla Gelen Erkekler*’de karakterler arasındaki ayrım biraz daha flulaşmıştır. *Garip Hikâyeler Kitabı*’nın öykülerinde karakterler arasındaki ayrım iyice flulaşmış, karakterler birbirine benzer bir hâle gelmiştir. Bu nedenle *Garip Hikâyeler Kitabı*’nın öyküleri arasında, ince bir bağ var gibidir. Halime Toros, muhayyilesi güçlü öykücülerdendir. Değişik bakış açısı, değişik karakterler ve mekânlar, Toros’un gözlem ve hayal gücünün sınırlarının genişliğini gösterir. Gözlemlediklerini, iç sese çevirmede oldukça başarılıdır. Düşsel ve göksel varlıklardan yararlandığı gibi kendisi de düşsel varlıklar yaratır. Andezze ve Sisti, iyilik ve kötülük çatışması olarak anlatılan düşsel karakterlerdir.

Öykülerde, kuşak çatışması aile içi ilişkiler etrafında anlatılır. Aile içeri-
sindeki anlaşmazlıklar, uyuşmazlıklar ebeveyn ve çocukların arasında bir türlü tanımlanamayan dilden kaynaklıdır. Tanımsız dil, aile içi ilişkilere bıçak sokarcasına aile fertlerini birbirinden uzaklaştırır ve onları birbirine yabancılaştırır. İletişimde pütürler oluşturan tanımsız dile rağmen aile fertleri bir şekilde merhamet diliyle yakınlaşır, kucaklaşır. “Dolmuş Penceresindeki Düzeyde” öyküsü, kuşak çatışmasına örnek bir öykü olarak okunabilir. Üniversiteye başlayan çocukların yaşam tarzlarının değişmesi annelerini şaşırtır: “O okunmuş suları içmeden sınava girmeyen, Cuma geceleri önünde diz çöküp namaz surelerini tekrarlayan çocukları... Onlara n’oldu?” Anne ve kız çocuk arasındaki uçurumlar, kızın mutluluğu bulamadığı ilişkisini anne ve babasının ilişkisine bakarak yorumlamasıyla ortaya çıkar. Tutumlu anne karşısında savurgan davranan, temizliği güzel görünmek için yeterli gören anne karşısında fiyakalı giyinmeyi güzellik olarak değerlendiren evlatlar, aile içinde öğrendikleriyle değil, dışarının kendilerine dayattığı şekilde yaşamayı tercih etmişlerdir. Düzeyde karakteri, değişime direnen bir karakterdir. Kendisini öz yaşamına yabancılaştıracak şeylere karşı inatla direnir. Ancak onun da farkında olmadan yitirdikleri vardır, başı üzerinde yükselen apartmanların arasında göğü göremediği bir anda fark eder bunları: “Gökyüzü görünmüyor. Kapı çalmıyor. Ölüp gitseler... Hayat nasıl da değişmişti? Hiç ihtimal vermediği bir şeydi bu. Tanıdık bir sokak, bakkal, pazar, konu-komşu kalmamıştı. Kendisi bile değişmişti farkında olmadan. Küçük hesapları, mutlulukları, şükürleri bitmişti. Hayata ayak uydurmak bu olsa gerek.” Böylece aile içinde başlayan değişim, sokağa da taşmış olur. Komşuluk, selamlaşmak, hâl hatır sormak tarihe karışmış; sokak, birbiriyle bağlı kalmayan insan yığınlarına dönüşmüştür.

Halime Toros, bir kadın öykücü olarak kadınların yaşadığı sıkıntıları dramatize etmeden anlatmıştır. Eksikliğiyle, yanlışıyla, hak ettikleri ve hak etmedikleriyle, hatasıyla ve doğrusuyla kadın karakterlerin hayat serüvenlerinden kesitler sunar. İlk öykü kitabından son öykü kitabına değin kadınların yaşadıkları izleğindedir. Kadın, başörtüsü, anneliği, çocukluğu, kariyeri, eş oluşu ve âşık oluşu yönüyle öykülere konu olur. Kadın, hayatın kendisine sunduğu imkânlarla bazen yıldızı parlayan bir karakter olurken, yoluna çıkan imkânsızlıklar nedeniyle de silik bir karaktere dönüşür. Kadının bir anne olarak çocuğuyla kurduğu ilişki, bazı öykülerde sıcak, huzurlu bir atmosferde anlatılırken, bazı öykülerde bir gerilim/değişim ve huzursuzluk ekseninde anlatılır. Anne çocuğuyla çocuklaşırken çocuk dünyanın en mutlu insanıdır. Ancak, anne çocuğunun sesine yabancılaştığında, çocuk dünyanın en mutsuz insanı olur. Bu açıdan, özellikle postmodern zamanların anneleri, Toros'un öykülerinde bir eleştiri unsurudur. "Annem bana hırkalar, kazaklar örmüyor. Onun benleri, biricikleri, çiçekleri yok artık. Dizileri var. Anneler birer Latin yıldızı oldular. Onlar gibi bakıp, onlar gibi konuşuyorlar çocuklarıyla. 'Anne, benim annem ol eskisi gibi' demek geliyor içimden. Bunu ifade edecek kelimelerin bile kalmamış olması ne ürkütücü." (*Sahurla Gelen Erkekler*, s.78)

Oğluna ve gelinine yük olmaktan korkup ölüm vaktini mutlu bir haber gibi bekleyen anne, yaşamak istemediği hayatın çilesini kitap okuyarak unutan Nimet, tercih hakkı gasp edilen engelli çocuk, annesini arayıp duran kayıp kız, çocukluğunu özleyen, çocuk kalmak isteyen kadın, her şeye rağmen eşine kötü söz söylemeyen itaatkâr kadın, bulvarda hayali aşkının peşine düşen kadın, baba şefkatinden mahrum kalbi delik çocuk... Toros'un bütün karakterleri, okurun dünyasında bir şeyler bırakır: pişmanlığı, geçmiş zamanlara hayıflanmayı, özlenen bir aşkı, isyan edilen bir hayatı, yazıklanan bir ömrü... Bu yönüyle, onun öyküleri, değişik insan yüzlerine aşına eder okuru. İnsan yüzü, Toros'un öykülerinde farklı suretlerde karşımıza çıkar. İnsanın "hayat tecrübesi" denilen o kıymetli rehberi, amacına uygun kullanmaması, tecrübe kıtlığı çekiyormuşçasına aynı delikten sürekli sokulmaya çalışması, geçmişin izini sürmemesi, geleceğe geçmişten açtığı dehlizlerden yürümemesi, kalpleri avuçlamak derdinde olmaması, sorumsuzca yaşaması gibi durumlar umutsuz insan yüzleri olarak öykülenirken; her şeye rağmen hayata gülen gözlerle bakan, kırık dökük bir evde saksıdaki çiçek olmayı tercih eden, günahlara/hatalara boyanmış hayatlar karşısında sevaplar gibi durmayı seçen insanlar umutlu insan yüzleri olarak öykülenmiştir. Öykülerde, anlayışsız, sürekli huzursuzluk veren, kaba, insanın hayatını zorlaştırmak üzere vazifelendirilmiş gibi tavırlar içerisinde olan karakterlere kesin tanıyı sevgisizlik olarak koymuştur Toros. Sevgisizlik oldukça, insanlar daha çok nefret edecek, çirkinleşecek, güzellikler azalacak, iyi insanlar

kırılacak, yaşama sevinci sönecek. Sevgisizlik ortamının insanları bir “yok edici”ye dönüştürdüğünü düşünür bu nedenle, insan yüzlerinin hayatımızdan azar azar çekildiğini söyler: “-Kimdir insan? Kalabalık hep bir ağızdan bağırmaya başladı. O yüzden ne dedikleri anlaşılmadı.” (*Garip Hikâyeler Kitabı*, s.154)

Şüpheler ve tedirginlikler yoğuruyor ruhumuzu. Yüreğimizi açabileceğimiz kaç insan var etrafımızda? Elini sıcak bir “merhaba” ile tuttuğumuz, gözlerine merhamet kıvılcımları bıraktığımız kaç insan... Bu sancının farkına varabilenler dokunuyor insanın kalbine. Halime Toros, insanlaşmanın hız kestiği bu çağa, öyküleriyle bir şeyler anlatma gayretinde. “Kimse kimseye açmıyor yüreğini. Bunun için kızıyoruz. Niye kızıyoruz? Bu kadar soğuk oluşuna mı ortamın. Birebir olsak daha mı sıcak olurduk?” (*Sahurla Gelen Erkekler*, s.65) İnsan sıcaklığının en güzel kavratıldığı ve hissedildiğidir hikâyeler. Bu yüzden hikâyeye sığınır Toros. “Önce kendi hikâyemizi anlatsak. Eğer varsa hayatın anlamını arasak hikâyelerimizin içinde. ‘Ben’ diye başlayan hikâyeler anlatsak. Başımıza ne gelmişse hikâyelerle anlasak.” (*Sahurla Gelen Erkekler*, s.64-65)

“Tanımsız”dan “Garip Hikâyeler Kitabı”na uzanan öykü serüvenine bakıldığında, fazlalıklardan arınmış, dil ve anlatımını zenginleştirmiş bir öykücü olduğu hemen görülür Toros’un. Dergilerde yahut söyleşi aracılığıyla edebiyat mecralarında ismine sıkça rastlanılmasa da bir okur olarak “Halime Toros Öyküleri”nin Türk edebiyatının “yüz akı öyküler”den olduğunu düşünüyorum. Her şeyin ana sayfadan izlenildiği günümüzde, sosyal medyası olmayan, yazdıklarını sosyal medyada paylaşmayan yazarların unutulduğunu (!), gözden kaçtığını, anımsanmadığını/anılmadığını görüyorum. Kuşkusuz, bir yazarın varoluşu yazdıklarıyla, görünürlüğüyle değildir. Görünürlük, imkâna çevrilebilirse güzeldir. Bu bakımdan görünürlüğün tehlikeli ve tüketime açık yanlarının olduğu görüşündeyim. Halime Toros, evet, az görünüyor; hatta hiç görünmüyor da diyebiliriz. Fakat, öykülerinin okurda bıraktığı dinamit etkisi, tılsımı, onu geleceğe taşıyacak gibi duruyor.

¹ Mustafa Kutlu, <http://www.yenisafak.com/yazarlar/mustafakutlu/halime-toros-merhaba-56186>, Güncelleme Tarihi: 02 Ekim 2014

ORHAN GÜDEK

NECATİ MERT'TEN “MUSTAFA’NIN KARESİ”NE, KARELER VE FARKLI OKUMA BİÇİMLERİ

Giriş:

Necati Mert’in öykücülüğünde “Mustafa’nın Karesi”nin özel bir yeri vardır. Söz konusu hikâye, yazarın ilk hikâyesi olup, 1972 yılında *Yansıma* dergisinin 7. sayısında yayımlanmıştır. Daha sonra ise o zamana kadarki öykülerini bir araya topladığı ve Yansıma Yayınlarından 1979 yılında çıkan “Gramofonlar, Radyolar, Teypler” adlı kitapta yer almıştır. Bu yazının amacı, yazarın ilk hikâyesi olan “Mustafa’nın Karesi” adlı öyküdeki “kare” sözcüğünün farklı biçimlerde anlamlandırılması ile birlikte yazarın hayatı ve eserinde “kare” sözcüğünün anlamları üzerinden farklı okuma denemeleri gerçekleştirmektir.

Kare kelimesi, Fransızca “carre” sözcüğünden gelir ve şu anlamları içerir: “Kenarları ve açıları birbirine eşit olan dörtgen, dördül, murabba; bu biçimde olan şey; iskambil oyunlarında aynı türden dört kâğıdın bir araya gelmesi; bir sayının kendisiyle çarpımı. Karenin alanı ise bir kenarının kendisi ile olan çarpımı sonucunda elde edilen sayıdır. Misal: Kenarı 4 metre olan bir kare düşünelim 4’ü 4 ile çarpalım. Elde edeceğimiz 16 metre kare, bu karenin alanı olur.”¹ Karenin bu anlamları bize yazarın hayatı ve eserinin anlamlandırılmasında yardımcı olacaktır.

Kare sözcüğü, bu anlamlarının dışında “Mustafa’nın Karesi” adlı hikâyede geçtiği dış anlamıyla “fotoğraf karesi”, “fotoğraf makinesinin içindeki görüntünün tespit edildiği film şeridinin her bir birim parçası” anlamına da gelmektedir. Çalışmamızda, “kare”nin tüm bu anlamlarını göz önünde bulundurularak, Necati Mert’in “Mustafa’nın Karesi” adlı hikâyesi anlamlandırılmaya çalışılacaktır. Bu anlamlandırma işinde, kare’nin sınırlayıcılığı ve fakat aynı zamanda o sınırlar içerisinde bir yaşam alanı oluşurduğu arasındaki çatışma göz önünde bulundurulacaktır.

Necati Mert’in Kareleri:

Necati Mert, malum olduğu üzere öykülerinin hemen hepsinin konusunu, yaşadığı yer olan Adapazarı ve çevresi ile buradaki insanlardan alır. Bu ilk öyküsünü de yazar, bir zamanlar amatör fotoğrafçılık yapmış olan babasından, esinlenerek yazmıştır. Necati Mert’in babası Mustafa Nazmi Bey de tıpkı hikâyenin kahramanı Mustafa gibi amatör fotoğrafçılıkla uğraşmış, fotoğraf çekmek için motosikletle Adapazarı’nda civar köylere gitmiştir. “Mustafa’nın Karesi” adlı hikâye hem yazarın esinlendiği kendi hayatı, hem de bütün hikâyelerine yansıyan yaşadığı yer anlamında Necati Mert’in “kare”si olarak okunabilir. Çünkü “kare” sınırlı olan hayatın, insanı sınırlayan yanını temsil etmektedir. Bu sınırlılık yazarda

yaşadığı mekândır ve bu mekânın içine sığdırmaya çalıştığı geçmişi, geleceği, ailesi ve işidir. Çünkü Necati Mert, okul ve askerlik dışında Adapazarı’ndan hiç ayrılmamıştır. Bu itibarla söz konusu mekân, bir bakıma onun “kare”si olarak görülebilir. Nitekim yazar zamanının çoğunu, Adapazarı karesi içinde, yine her biri bir başka “kare” olan evi ile işlettiği kitapçı dükkânı arasında geçirmiş, geçirmektedir. Bu mekânlar, yazar için, hem onu sınırlayan hem de birer yaşam alanı olan ayrı ayrı karelerdir.

Necati Mert için bir başka kare, “Mustafa’nın Karesi” adlı öyküsüdür. “Mustafa’nın Karesi”, yazarın ilk öyküsü olması bakımından onu hem sınırlayan hem de içinde yaşam alanı bulduğu bir öyküsüdür. Söz konusu öykü, yazarın diğer öykülerine açılan, onların anahtarını içinde barındıran bir kapı gibidir âdeta. Hikâyedeki Mustafa nasıl ki bütün hayatını sınırlı bir karenin

içine sığdırmaya çalışıyorduyorsa, Necati Mert'in bu öyküsünü de onun bütün hikâye serüveninin tek bir öyküye sığdırılmaya çalışıldığı bir kare olarak değerlendirmek mümkündür. Çünkü Mustafa, yazarın bu ilk öyküden sonra yazacağı hikâyelerde anlattığı bireylerin bir prototipi gibidir. Sonraki öykülerinde isimler ve olaylar değişse de Mustafa'yla temsil edilen hep o arada kalmışlık, sıkışmışlık, toplumsal ve zihinsel değişimlerin getirdiği sıkıntı hikâyelerde işlenmeye devam edilmiştir. Dolayısıyla bu ilk öykü, Necati Mert'i sınırlayan ve aynı zamanda içine diğer öykülerini de sığdırmaya çalıştığı bir alan olarak öykücü Necati Mert'in karesi vasfını da hak etmektedir.

Mustafa'nın Kareleri:

"Mustafa'nın Karesi"nde, askerden gelip evlendikten sonra, yaşadığı geçim sıkıntısı sebebiyle ve babasının baskıları yüzünden köyde kalamayıp, daha rahat edeceğini düşündüğü şehre göç eden, fakat şehirde de hayal kırıklığı yaşayan Mustafa'nın hikâyesi anlatılmaktadır.

Mustafa askerden geldikten sonra evlendirilir. Bir çocuğu olur. Fakat babasıyla birlikte köyde kalmaya devam eder. Mustafa'nın, babasının verdiği harçlıktan başka herhangi bir geliri yoktur. Geçim masraflarını babası karşılar. Fakat Mustafa geçim sıkıntısı çekmektedir. Üstelik eşinin şikâyetleri de artmıştır. Bu konuda babasıyla yaptığı tartışma sonrası, babasından gizli bir fotoğraf makinesi alır. Amatör fotoğrafçılığa başlar. Para kazanmak için civar köylere gider.

Bir gün, babasına yük olmadığını kanıtlamak amacıyla fotoğraf çektiğini ona söylemek ister. Düşüncesi, gizlice babasının fotoğrafını çekmek, sonra ona yük olmadığını ve fotoğraf çekerek para kazandığını söylemektir. Fakat işler umduğu gibi gitmez. Babasının fotoğrafını çektiği anda babası Mustafa'yı görür ve ona kızar, bağırır çağırır ve Mustafa'yı kovar. Mustafa ailesini de alıp şehre gider. Makineyi satın aldığı fotoğrafçının yanında işe başlar. Fotoğrafçılıkla ilgili her şeyi ondan öğrenmiştir. Şehirde de ona güvenir. Patronundan borç para ister ancak olumsuz cevap alır, azar işitir. Henüz şehre geleli bir hafta olmuştur. Mustafa utana sıkıla, zorla gittiği 19 Mayıs törenlerinde çektiği fotoğrafları karanlık odada banyo ederken tüm bu yaşadıklarını anımsar. Kovulmadan önce babasını çektiği pozla, törenlerde çektiği bir poz üst üste gelmiştir. Babası, patronu, eşi, köy, şehir aklından bir bir geçer ve hikâye karanlık odada böylece biter.

70'li yılların toplumsal hayatının bir yansıması görünümünde olan "Mustafa'nın Karesi"nde, Necati Mert, baba ile patron, köy ile şehir arasında kalan Mustafa adlı gencin hikâyesini anlatır. Mustafa bu arada kalmışlığa ek olarak bir taraftan eşinin isteklerini yerine getirme kaygısı taşımakta bir taraftan da geçim sıkıntısı yaşamaktadır. Bu yüzden birkaç iş birden yapmak zorunda kalır. Mustafa'nın sıkıntısı dışta maddi zorluklar gibi gözükse de aslında özgür

olamayan ve kareler içerisine sıkışmış bireyin sorunudur. Askerliğini yapmış ve evlenip çoluk çocuk sahibi olmuş olsa dahi, Mustafa'nın geçimini hâlâ babası sağlamaktadır. Mustafa bu durumdan kurtulmak için ek iş olarak fotoğrafçılık yapmaya başlasa da, sonrasında patronu tarafından özgürlük alanı kısıtlanır. Söz konusu özgürlük alanı yalnızca ekonomik özgürlüğe indirgenmemeli ayrıca ataerkil toplumsal yapının bir tezahürü olarak da görülmelidir. Bunlar bir bakıma Mustafa'nın içine hapsediği kareleridir.

70'li yılların toplumsal yapısının, şehirleşmenin, köyden kente göçün, kapitalizmin ve tüm bunların bireylerin hayatına yansıyan yanlarının gözlemlenebildiği “Mustafa'nın Karesi”nde söz konusu yanlar doğrudan doğruya değil, hikâyenin arka planında bir atmosfer oluşturacak şekilde verilmiştir. Asıl odaklanılan nokta ise dönemin yaşam biçimlerinin Mustafa'nın hayatı özelindeki yansımalarıdır.

Hikâyenin daha doğru anlaşılabilmesi için o yılların özelliklerini ve bunların dönemin yazın hayatına yansımalarını ana hatlarıyla bilmek icap etmektedir. *“1970’ler işgallerin, boykotların, siyasi cinayetlerin görüldüğü, Türk toplumunun yaşadığı en çalkantılı zaman dilimidir. Terör ve şiddet olayları yaygınlaşmış, her alanda keskin bir politik ayrışma yaşanmıştır. Bu büyük mücadele ortamından yazınsal yaşamın etkilenmemesi elbette düşünülemezdi. Öyle de oldu. Politika ile sanatın mesafesi kısaldı. Bu dönemde sanatçılar bir mücadelenin içinden seslenmek durumunda kaldılar. 1970’lerde sanat edebiyat alanında ‘sosyalist gerçekçilik’, ‘toplumcu gerçekçilik’ en çok konuşulan kavramlar oldu. Bu yaklaşımı benimseyen öykücüler, özellikle işçileri, emekçileri, yoksulları vb. gündeme getirdiler. Dönemin öykücülerinin tümünde benzer yaklaşımlar gözlemlendi.”*² Söz konusu yaklaşım “Mustafa'nın Karesi”nde de gözlemlenmektedir. Dönemin siyasi ve toplumsal koşulları ile birlikte kapitalizm olgusu, Mustafa'yı birey olmaya zorlamakta, kendi alanını, kendi karesini oluşturmaya itmekte fakat toplumsal yapı buna izin vermemektedir. Toplumsal gerçekler ile birey olmak arasında sıkışan Mustafa'nın yaşadığı çatışma en sonunda Mustafa'nın ikisi arasında ezilmesiyle son bulur. Bu manada hikâye, insanı yalnızca ekonomik ilişkilere indirgeyen tek yönlü bir anlayışla değil, insana derinlikli ve çok yönlü bir bakışla kaleme alınmıştır. Çok katmanlı okumalara açık olması bakımından hikâye bu yönüyle bir açık yapıt özelliği taşımaktadır.

Hikâyede “kare”, Mustafa'nın hayatında yer alan her şeyi, içine sığdırmaya çalıştığı fakat buna karşın sınırlı olan hayatını sembolize etmektedir. O yüzden tıpkı Mustafa'nın hayatında olduğu gibi “kare”sinde de üst üste biner her şey. *“Babasının pozunu aradı. Buldu. Karman çorman biçimler arasından babasına bakmaya çalıştı. ‘Tuh! 19 Mayıs’ta çektiğim pozla üst üste gelmiş.*

Filmi çevirmeyi unutmşum. N'olacak, insanın böyle babası olursa! Deli, çığırtkanlığından bize filmi bile çevirtmemiş. Babamıza hoş nükte yapalım dedik. Geliratımızı ona yük olmadan arttırdığımızı böyle gösterelim istedik de halt ettik.' Eğildi kareye doğru: Dört öğrenci. Biri erkek. Kızlardan biri yere yan yatmış. Bütün boyunca. İkisi de arkada, ayakta. Erkek de aralarında. Hepsi gösteri giysileriyle. Atletli, kolsuz bluzlu, şortlu. Yerdeki kız babasının ayakları önünde. Ayaktakilerden biri de babasıyla üst üste çakışmış."³

Mustafa'nın "karesi" elbette bir fotoğraf karesidir. Ancak bu, hikâyenin yüzeyinde olan anlamıdır. Karenin dört duvar arası benzeri sınırlılığı ve bu sınırlılık içindeki Mustafa'nın hayatına, "kare" üzerinden dâhil olmamız, onun yalnızca bir fotoğraf karesinden ibaret olmadığını bir göstergesidir. Kare, hikâyede bir bakıma Mustafa'nın sıkışmışlığının da bir sembolüdür.

Kare, tıpkı yazarın hayatında olduğu gibi Mustafa'yı da hem sınırlayan bir alan, hem de onun yaşam alanıdır. Bu alan tıpkı bir karenin alanının hesaplanmasında olduğu gibi Mustafa'nın kendi kendisi ile çarpılması sonucunda oluşan bir alandır. Bir başka deyişle kare, bir kişinin birden fazla şeye katlanmak, birden fazla iş yapmak zorunda oluşunun bir sembolü biçimindeki okumaya da açıktır. Mustafa babasına, patronuna, eşine, işine ve hayata karşı güçlü olabilmek ve var olabilmek adına, çoğalmak ve âdeta birden fazla kişiye bölünmek zorunda kalmaktadır. Mustafa'nın kendi kendisiyle çarpılması yoluyla çoğalan bu bölünme, onun tüm arada kalmışlıklarını, kendi içindeki tüm çatışmalarını da sembolize etmektedir.

Mustafa'nın çektiği fotoğrafları banyo ettiği karanlık oda, hikâyede yine bir başka karedir. Bu kare zahiri manada bir mekân, batinında ise Mustafa'nın bilinçaltını sembolize eder. Mustafa karanlık odaya girip bir fotoğraf karesine bakmak suretiyle oluşturulan çağrışımlarla bilinçaltından bilinç yüzeyine çıkan anılarını hatırlar, zaman içinde yolculuk yapar ve geçmişle hesaplaşır. Fotoğraf makinesinin içindeki film karesi, Mustafa'nın tüm hayatının gözlerinin önünden geçtiği ve bu yolla okura aktarıldığı bir film şeridi gibi değerlendirilebilir.

Biçimdeki Kareler:

Kare'nin bir başka okuma şekli hikâyenin yapısıyla ilgilidir. Hikâyenin yapısında geriye dönüş tekniğinin oldukça etkili ve yoğun bir biçimde kullanıldığı gözlenmektedir. Ana vakıa, Mustafa'nın çekmiş olduğu fotoğrafları karanlık odada banyo etmesi ve sonrasında da işi bitince ışığı söndürmesi şeklindedir. Bunun dışında anlatılanların tamamı, Mustafa'nın aklından geçenler ve anımsadığı hatıralardan oluşmaktadır. Yapıdaki geriye dönüş tekniğiyle verilen zaman, âdeta iç içe geçmiş kareler biçimindedir. Zaten zamanın kendisi de bir bakıma

fotoğraftaki kareler gibi olan anların arka arkaya gelişi değil midir? Hikâyede bu durum fotoğraf karesi üzerinden Mustafa'nın zihnindeki zaman parçalarına gidilmek suretiyle verilmektedir.

Ana vakıada yer alan karanlık odada Mustafa'nın çektiği fotoğraf filmini banyo ettiği sırada, bir kareye odaklanmak suretiyle geriye dönüşlerle içteki hikâyelere gidilir. İç karelerdeki hikâyeler, Mustafa'nın ta küçüklüğünden karanlık odada bulunduğu ana kadarki yaşadıklarını, onu bu noktaya getiren hadiselerin ve düşüncelerin önemli köşe başlarını verir. Hatıralar hikâyenin iskeletini oluşturmakta ve çağrışımlarla birbirine bağlanmaktadır. Örneğin, Mustafa'ya hikâye boyunca patronu babasını; babası patronunu anımsatır. İkisi de ona karşı otoriter ve serttirler. Mustafa ikisinden de para istemiştir ve ikisinden de aynı sertlikte karşılık almıştır.

Hikâyede olayların veriliş sırası yani kurgusu da iç içe geçmiş kareler biçimindedir. Mustafa karanlık odadadır ve çektiği fotoğrafları banyo etmektedir. Bu sırada aklından geçenlerin veriliş hikâyeyi oluşturur. Hikâye, Mustafa'nın patronundan borç para isteyip olumsuz cevap aldığı ve azar işittiği diyalogla başlar. Sonra anlarız ki Mustafa bu olayı üç gün önce yaşamıştır ve olay sonrasında, iki gün sonra patronu onu fotoğraf çekmesi için 19 Mayıs törenlerine göndermiştir. Diyalog sonrası patronuyla tanıştığı ve bu sayede amatör fotoğrafçılığa başladığı iki yıl öncesine dönülür. Sonra yine üç gün önceye patronunun onu azarladığı güne gidilir. Patronun babaya geçiş yapılır ve geçmişe, Mustafa'nın çocukluğuna dönülür. Babasının pintiliğine vurgu yapılır. Ardından karısı gelir aklına Mustafa'nın. Karısının şikâyetlerini hatırlar. Sonra yeniden karanlık odaya dönülür. Mustafa elindeki fotoğraf karelerinden birinde babasını görür. Bu kare henüz kovulmadan hemen önce çektiği karedir. Mustafa bu kareye bakarken yine geriye dönülür ve Mustafa'nın babasıyla yaşadıkları anlatılır. Babasıyla yaşadığı tartışma sonrasında gizlice bir makine alarak nasıl amatör fotoğrafçılığa başladığı ve işi nasıl öğrendiği anlatılır. Sonra yine karanlık odaya dönülür. Mustafa elindeki kareye bakmaya devam etmektedir. Babasını çektiği pozla bir gün önce törenlerde çektiği poz üst üste gelmiştir. Fotoğraf karesindeki babasının öfkeli bakışı ona patronunu anımsatır. Bir gün önceye gidilir. Mustafa'nın, istemediği hâlde patronu tarafından nasıl zorla 19 Mayıs törenlerine gönderildiği anlatılır. Daha sonra Mustafa'nın törenler sırasında yaşadıkları verilir. Babasını çektiği pozla üst üste gelen gençlerin pozunu nasıl çektiği anlatılırken bir kez daha geriye dönülerek Mustafa'nın, babasının fotoğrafını çektiği ve kovulduğu olay anlatılır. Hikâyenin sonunda elindeki kareye dalıp giden Mustafa, köyle şehir, baba ile patron arasında kalmanın verdiği sıkıntı ve her yandan yaşadığı hayal kırıklarının neticesi ile birlikte, karanlık odanın kırmızı ışığını söndürür ve hikâyeye böylelikle son bulur.

Sonuç:

“Mustafa’nın Karesi”nden yola çıkarak “kare”yi, Necati Mert’in bir öykücü olarak kendi hayatından, bu yazının konusunu oluşturan ilk öyküsüne kadar, çok katmanlı bir metafor olarak okumak mümkündür. Yazarın yaşadığı mekân, işyeri, ailesi, ilk öyküsü ve sonraki yazdığı öyküler onun karelerini oluşturmaktadır. Hikâyede ise “kare”, Mustafa’nın çektiği fotoğraf makinesinin içindeki film şeridinden, onun yaşadığı mekânlara, karanlık odadan bilinçaltına, babasından patronuna, sıkışmışlığından yaşam alanına kadar birçok farklı okuma biçimine açık bir semboldür.

Hikâyenin yapısı bakımından da yukarıda anlatılan olayların veriliş sırasının ve hikâyedeki zamanın kurgulanışının iç içe geçen kareler biçiminde oluşu, hikâyedeki biçim ve öz uyumunun da oldukça başarılı bir şekilde işlenmiş olmasının bir tezahürü olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu uyum yazarın bilinçli bir çabasının ürünü olabileceği gibi sezgisel olarak ortaya çıkan bir durumun yansıması biçiminde de oluşmuş olabilir elbette.

Necati Mert’in “Mustafa’nın Karesi” adlı hikâyesinin gücü, yazarın tıpkı kendi hayatında olduğu gibi tüm kareleri uyum içinde birbiri içine geçirmesi, kareler arasında yarattığı gerilim ve çatışmayı ustaca işlemesinden kaynaklanır.

¹ http://tdk.gov.tr/index.php?option=com_bts&arama=kelime&guid=TDK.GTS.58440cf4e-c6ee2.55752621 (Erişim tarihi: 04.12.2016, 14.46)

² TOSUN, Necip, *Modern Öykü Kuramı*, Hece Yayınları, Ankara, 2011, s.55

³ MERT, Necati, *Mustafa’nın Karesi, Bütün Öyküleri I*, Hece Yayınları, Ankara, 2014, s. 12-13.

D. D. KORKUT

ÖLÜ KURMACA KİŞİ = ÖLÜ HİKÂYE

Kurmaca anlatıların en önemli unsurlarından biri de kurmaca kişiler.

Bu kurmaca kişilerin omuzlarında, kurmaca dünyada gerçekleşen olayları sürüklemek ve bir durumdan başka bir duruma geçişi sağlamak gibi çok önemli yükler var. Böyle büyük bir sorumluluğu üstlenen kurmaca kişilerin yeterince güçlü, sağlıklı ve donanımlı olması gerektiğini söylemeye bilmem ihtiyaç var mı?

Biz kurmaca anlatı okurları, içinde bunaldığımız şu sıkıcı hayattan kaçarak yeni bir dünya imkânını yoklamak amacıyla, saatlerce sayfalar arasında dolanır dururuz. Bu sayfalar arasında neşvünema bulan dünyaya katılamayacağımızı çok iyi bilsek de o dünyanın kıyısında köşesinde gezinmekten bir türlü vazgeçmeyiz. İyi bir romanı ya da iyi bir hikâyeyi okumayı bitirip arkamıza yaslandığımızda, kurmaca dünyadaki birçok unsur zihnimizde uçuşup dağılsa da kurmaca kişilerden bütün öyküyü sırtlanıp önümüze yeniden koyabilecek bir maharet sergilemelerini bekleriz.

Bu yüzden, kurmaca anlatı okurlarının, kurmaca kişiler söz konusu olduğunda, yazarlardan isteği şudur: Lütfen, kurmaca kişilerinize anlatacağınız dünyayı taşıyabilecek nitelikte, yeterlikte, donanımda olsunlar. Tek bir kitaptan

* Hikâye çalışmalarınızı, kendinizi yeterince tanıtan (yaş, tahsil, meslek, şehir vs.), okuma-yazma sürecinizi özetleyen ve –varsa– daha önce yayımlanmış çalışmalarınızdan bahseden kısa bir açıklamayla dergiye göndermenizi tavsiye ederiz. Çeşitli sebepler ve çekincelerle, çalışmalarınız hakkında *Heceöykü Mektubu*'nda bir değerlendirme okumak istemiyorsanız, bu durumu lütfen bildiriniz.

çıkması gibi hepsi birbirine benzemesin. Hep aynı elbiseleri giymesinler. Hep aynı yemekleri yemesinler, hep aynı içecekleri içmesinler. Hep benzer şekilde üzüldü, benzer şekilde sevinmesinler. Kederleri, acıları, mutlulukları velhasıl bütün duyguları rengârenk olsun. Bir hayatîyetleri olsun, öyle basmakalıp olmasınlar. Mesela birazcık da konuşsunlar, öyle sayfalar boyunca suspus oturmamasınlar. Fakat konuşmaya başladıklarında da ezberletilmiş kitabi cümlelerle değil kendi cümleleriyle, gerçekten konuşur gibi konuşsunlar. Yapıp ettiklerini birkaç sayfa sonra inkâr etmesinler yani biraz tutarlı olsunlar. Daha doğmadan ölmesinler çünkü bir hikâye ya da bir roman ancak kurmaca kişiler yaşadığında yaşayabiliyor. Kurmaca kişiler ölü doğunca hikâye de ölü doğuyor.

Buna gerçekten inanın: Ölü kurmaca kişiler, ölü hikâyeler demektir.

Sağlıcakla kalın...

‘Deneme-Öykü’ üst başlığıyla gönderdiğiniz *Bir Feryat Edildi, Görüntüler, Hayal ve Masal, Gözlerini Kapat, Hayat Ağacı* ve *Vazgeçiş* başlıklı çalışmalarınızı okudum. Kimi zaman bir günlük, kimi zaman bir hatıra, kimi zaman bir mektup,

kimi zaman da bir deneme tadı taşıyan bu çalışmalarda hikâyelik oluşuma dair izler o kadar silik ki... Ayrıca, bu metinlerin altısı da benzer duygu yoğunluğuyla kaleme alınan ve benzer durumları aynı odak noktasında toplayan çalışmalar. Kısaca söylemek gerekirse, hem konularınızı çeşitlendirmenizi hem de tür olarak sadece deneme ya da sadece hikâye türünün içinde kalacak şekilde yazma çalışmalarınızı sınırlandırmanızı tavsiye edebilirim. Sadece deneme ya da sadece hikâye yazın, demek istemiyorum tabii ki. Kalem, kâğıdı alıp masanın başına oturduğunuzda bir tür seçimi yaparak yazmaya başlayın, demek istiyorum. Yazmaya başladıktan sonra anladınız ki bu bir hikâye olmayacak elbette yeniden bir tür belirlemesi yapabilirsiniz. Ama yazıyı bitirip masadan kalktığınızda ne yazmış olduğunuzu kesin olarak biliyor olmalısınız. Genç yazar adayları, tahmin edebiliyorum, bu tür sınırlandırmalardan hoşlanmıyorlar. Ancak şunu söyleyebilirim: Yeni bir edebî tür geliştirmeye kalkışanlar, edebî türler arasındaki sınır çizgilerini herkesten daha iyi bilmek zorundadırlar. *Heceöykü*’de bir hikâye yayımlatmak istiyorsanız, daha çok hikâye türünün gereklerini yerine getiren çalışmalarınızı bekliyoruz. Dergimize gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ediyoruz.

Salatalık Reçeli adlı çalışmanız bir hikâye aracılığıyla okuyucuya hayat dersi vermek ya da onda bazı farkındalıkları didaktik bir yolla oluşturmak isteğiyle kaleme alınmış gibi bir his uyandırıyor. Özellikle metnin sonuna doğru bu didaktik hava giderek

yoğunlaşıyor ve bir öğretmen-öğrenci diyalogu oluşuyor Umay ile Hülya arasında. Hülya, reçellerden yola çıkarak Umay'a hayat ve bilhassa ilişkiler üzerine ders vermeye başlıyor ve metnin son cümlesine kadar bu böyle devam ediyor. Sadece reçel satın almak için evden çıkan Umay hayatla ilgili çok önemli sırları bir çırpıda öğrenerek dükkândan eve dönüyor. Ayrıca üç kavanoz reçele hiçbir ücret ödemi-
yor çünkü 'Borcum ne kadar?' diye sorduğunda aldığı cevap şöyle: 'Bu seferlik benden olsun. Bir daha görüşmek için bahanemiz olmuş olur güzel kız.' Gerçek hayatta böyle olabilir mi? Bir dükkânda hediyenin, ikramın bir sınırı olur. Olsa olsa üç reçelden birinin parası alınmayabilir, çünkü orası bir dükkân, vakıf değil. Metnin yapılanışına gelince, çalışmanız dördüncü paragraftan sonra hikâyeden uzaklaşarak neredeyse bir tiyatro metnine dönüşüyor. Başarılı bir hikâyeye ulaşmak için, anlatma ve gösterme dengesini dikkatli bir şekilde kurmaya özen göstermenizi tavsiye ederim. Tabii ki bütün bunlar gönderdiğiniz tek bir çalışmada öne çıkanlar... Daha kapsamlı bir değerlendirme yapabilmek için varsa diğer metnelerinizi de görmek isterim çünkü gönderdiğiniz metin yazma çalışmalarınızın belli bir düzeye eriştiği düşüncesi oluşturuyor bende. *Heceöykü*'ye gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ediyor, yeni çalışmalarınızı bekliyoruz.

Siftah ve *Korku* başlıklı çalışmalarınızda gözden kaçtığını düşündüğüm bazı noktalama ve imla hataları var. Biraz dikkat edildiğinde kolayca düzeltilebilecek bu hatalara, yer yer okumayı da zorlaştırdığı için değinmek zorunda kaldığımı bilmenizi isterim. *Siftah*

adlı çalışmanızın sonunda, Cüneyt okula gelirken kirlettiği hâlde ayakkabısının yeni alınmış olduğunu arkadaşlarının nasıl anladıklarını soruyor kendi kendine. Fakat hikâyenin başında Cüneyt'in annesi zaten arkadaşlarına ayakkabının yeni olduğunu söylüyor. Bu tür mantık hatalarını giderebilmek için yazdıklarımızı birkaç defa okumamız gerekir. *Siftah* adlı çalışmanızla mukayese edildiğinde *Korku* adlı çalışmanızın –belki de hikâyenin sonundaki sürprizin etkisiyle– daha iyi bir düzeyde olduğunu söyleyebilirim. Her iki çalışmanızda da bulunduğu için, parantezler konusuna da değinmeden geçemeyeceğim: Hikâyenizin akışını bozan bu parantezleri mümkünse hiç kullanmamanızı tavsiye ederim. *Heceöykü* dergisine gösterdiğiniz ilgiye teşekkür ediyor, yeni çalışmalarınızı bekliyoruz.

YENİ KİTAPLAR

ŞU YAĞMUR BİR YAĞSA

Kâmil Erdem

Sel Yayıncılık

Kâmil Erdem'in yazın dünyasına adım attığı *Şu Yağmur Bir Yağsa*, tümü kahraman anlatıcının dilinden kaleme alınmış on bir kısa öyküden bir ilk kitap.

Yazar âdeta Hemingway'in buzdağı ilkesini doğrularcasına hikâyelerin temelini güçlendiren bilgilere metinde yer vermeyecek okuyucunun samimi, içten bir anlatıcıyla baş başa kalmasını sağlar. Böylece oluşturulan alt metin hikâyenin atmosferini hiç bozmadan okuyanların zihinlerinde rahatça şekillenir. Usta bir kaleminden beklenen bu tavır bir ilk kitap için şaşırtıcı ve aynı zamanda büyüleyici bir etki oluşturuyor. Çoğu öyküde kahramanın adını bile belirtme ihtiyacı duymadan hikâyenin omurgasının oluştuğunu, olayların geliştiğini, yazarın bizi götürmek istediği adrese teslim ettiğini görürüz.

Kitap boyunca çoğu öykünün atmosferi aynı mahalle gibidir. O mahallenin esnafı, ev sahipleri, kiracıları, komşuları, işsiz gençleri, bir davaya inanmış öğrencileri aynı sokaklarda yürür, aynı insanları görür, aynı göğün altında benzer hayatları yaşarlar. Orta sınıfın değer yargılarıyla çevrili olan bu kişiler iyi birer kitap okuyucusu olmaları suretiyle ait oldukları topluluktan ayrılışlar da tüm öykülerde kahramanların isimsiz bırakılması onların temsil ettiği rolü anlatma çabasıyla açıklanabilir.

Kahramanların ait oldukları sosyal sınıfa, kimliklerine, mesleklerine uygun davranışlar sergilediklerini ve bunun incelikle yapıldığını görürüz. Örneğin, “Usta” hikâyesinde kahraman işini en ince teferruatına kadar anlatır: “İşe geri döndüm. Kaplamaları ıslak bezle nemlendirdim, üst üste dizdim, önce ikiye sonra dikine dörde böldüm. Kaplama bıçağı demir mastarı ışıldattı. Ters çevirip farklı köşelerini bir araya getirince güzel desenler ortaya çıktı. Tutkal sürdüm, kaplama çekiciyle potlukları düzelttim. Flatolarını çepeçevre döndüm. Kontrasları da gönye burnu kesip yapıştırdım ve kapaklar bitti.”

Kahramanlar farklı anlatımlarla karışımıza çıksa da yazara ait tek bir ses mevcut. Gözleme fazlasıyla yer veren ayrıntıcı bu ses hep bir “iç ses” olarak beliriyor. Diyalogların, olayların, geçmişin, anın bu iç ses tarafından kendi yargılarıyla aktarıldığını söyleyebiliriz.

Yazarın anlatımında ön plana çıkan temel özellik, birbirine virgüllerle eklenmiş uzun cümlelerle oluşturulan şiirsel bir dilin varlığıdır. Öykülerde şiirsel dil, yinelenmeler, devrik cümleler, bölünmüş satırlar, yazara özgü sıra dışı sözcük birliktelikleri, imgeler ve çağrışımlarla sağlanırken; bu durum okuyucuyu şaşırtan, hayal gücünü genişleten bir atmosfer oluşturmaktadır.

“Bugün yağmur yağsaydı, ağaç ot çalı, kentin üstlerine yığıldığı toz katmanından arınacaktı. Bugün yağmur yağsaydı, yılların oradan buradan taşıdığı geçmişte kalmış hataların, hamlıkların, yarımlikların tortusu, arkasında ufak tefek izler, kırışıklıklar bırakarak akıp gidecek, çocukların, yaşlıların bir anlam çıkarmak üzere baksa da bir şey bulamayacakları yüzüm biraz yumuşayacak, yeniden lezzetli olmasa bile yenilir yutulur bir biçim alacaktı. Bunlar, şu şeytan icadı aynaya, akan derelerin durduğunu yine görebilir miyim, incir ağaçlarının kızıl bir akşamda narlara doğru meylettğine tanıklık edebilir miyim, kızgınlığı geçmemiş ağustos gecesinde yeni sulanmış tarhların yanında bir serinlik hissedebilir miyim diye bakarken aklımdan gelip geçti. Oy, yordu beni.”s.7

Şehrin kenar mahallelerinde yaşayan insanların sıkıntılarına, varoluş mücadelelerine, hayata tutunabilme kaygılarına, kendini bulma isteklerine rağmen öykülerde düğümü çözen, aydınlanma anını belirleyen temel duygu “umut”tur. Bazen kabullenilmiş çaresizlikler içerisinde bocalayan bazense mücadelelerle sürdürülen zor yaşamlara sahip kahramanlar yine de umudu hep taşır, karamsarlığa düşmezler. “Forum” öyküsü “yarın güzel olacak” cümlesiyle biterken, “Kır” ise sokağa çıkma yasağının uygulandığı 80’lerde yaşayan kahramanın “başakların aynı yöne yattığı bir kır” hayali, metaforuyla tamamlanır.

Dışarıdaki yaşam ne kadar zor olursa olsun ev huzurun olduğu yerdir. Yaşama tutunma hane aracılığıyla olur. Birçok öykü masallara has iyi bir sonla en azından umutla biter.

Kitapta işsiz kalınca parasızlıkla yüzleşen ve zor günler geçiren bir gencin İşçi Bulma Kurumunda yaşadığı bir günün anlatıldığı, kitabın en ayrıksı duran öyküsü olan “Kurum”, imgelerin ve çağrışımların yoğunlukta olduğu, gerçeğin sınırlarının zorlandığı bir düzlemde geçen başarılı bir öyküdür.

1945 doğumlu olan Kâmil Erdem, gecikmiş bir ilk kitapla öyküsünün buzdağını bizlerle buluşturarak okuyucuyu olağan hayatların gündelik koşuşturmacası içinde hiç de sıradan olmayan bir dille karşılar ve öykünün büyümlü atmosferine dâhil eder. Hep acıyı, kederi, yalnızlığı, tutunamamayı, karamsarlığı anlatmayı seçmiş bugünün öykücülerinde yeni bir sesi yüceltir: Umut.

ÖZLEM GÜNER

RÜYA DEDEKTİFİ

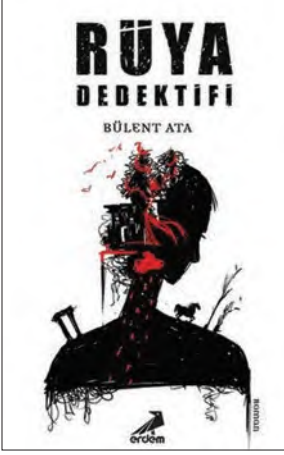
Bülent Ata

Erdem Yayınları

Çocuk edebiyatı alanında yayımlanan özgün eserleriyle tanınan Bülent Ata; şiir, deneme, öykü, masal, roman gibi pek çok türde eser kaleme almıştır. En son romanı “Rüya Dedektifi” özellikle polisiye severler için alternatif olabilecek nitelikte bir kitap olma özelliği taşıyor.

118 sayfadan oluşan ve ismiyle de dikkat çeken roman üç bölümden oluşuyor. Rüyaların gerçekleri fısıldadığına inanıyorsanız “Rüya Dedektifi”ni okumak için bir sebebiniz daha var demektir.

“Evvel zaman içinde bir yol varmış. Yolun iki kıyısında deniz gibi tarlalar. Şehrazat, elinde tuttuğu güvercini boynundan öpüp açık pencereden uçurmuş. Güvercin kanatlarını açıp bir zaman perisi gibi âlemi katlandığı, dürüldüğü yerlerden açıp yol bulmuş kendine.” (s. 10) Masalımsı bir edayla başlayan ilk satırlar başkahraman-

larımız Ali ve Nesrin'in aşklarına doğru yelken açar. Onları birbirinden ayırmak isteyen birtakım adamların onların peşinden gelmesiyle bir kovalamacanın içinde buluruz kendimizi. Daha sonra ne olduğunu anlayamadan beş yıllık bir evliliğin noktalandırıldığı mahkeme salonunda alırsız soluğu. İlk otuz sayfada okuyucuyu afallatan, kafasında pek çok soru işareti bırakan Ata, zamanda bir ileri bir geri giderek yavaş yavaş düğümü çözmemize ve olaya daha geniş bir yelpaze-den bakmamıza yardımcı olur.

“Rüya öğretir. Öğrenme biçimleri hep bir müfredat ve öğretici kabiliyetine bağlıdır. Oysa rüyada anlayıverirsin bilinmeyen, sırası gelmeden. Bilginin havuzunda yüzersin ve gözüne su kaçır gibi bilgi sana ulaşır ve sende kalır.” (s. 33) Ali'nin ve zaman zaman başka kahramanların rüyaları üzerinden iz sürerek Ali ve Nesrin'i boşanmaya kadar götüren olaylar zincirini çözmeye çalışırız.

Olayları normal akışından çıkarıp düğüm hâline getiren Tufan karakteri âdeta ismine yakışır davranmış herkesin hayatında, buna kendi hayatını da dâhil etmek mümkün, tufan etkisi yaratmıştır. Ama asıl mesele Tufan, Ali, Nesrin, Berrin, Vildan, Ayşegül ve diğer kahramanların bu tufanın neresinde yer aldığıdır. Savuran tarafta mı savrulan tarafta mı?

Hafızanıza güveniyorsanız ve bir dedektif gibi en ufak bir ipucunu bile değerlendirebiliyorsanız geri dönüşler yapmadan ya da ufak notlar almadan olayı çözümlemeniz mümkün. Fakat bu durum yer yer okuyucuyu yormaktadır. Çünkü bütün kahramanların hayatı birbirine kimi zaman görünür kimi zaman görünmez iplerle bağlıdır ve zamandaki atlamalar bazen bağlantı kurmayı güçleştirmektedir.

Dili oldukça sade ve akıcı olan romanda yazar, bazı duygu durumlarını altı çizilecek bir hünerle anlatmıştır. *“Kendime acıma köprüsünün üstünde, aşağıdan geçen eski güzel günleri seyrettim.”*, *“Her ileri atılışında çaresizce düşüyor, kalkıyor yeniden uçmaya çalışıyordu. Anlamıyordu kanatlarının kırık olduğunu...”*, *“Anne- babasından sonra kimse sormamıştı ona nasıl olduğunu? ‘Nasıl’sın?’ diye sordu kendine. ‘İyi değilim.’ dedi.”*, *“Sıranın gözündeki unutulmuş bir defter gibi kıymetsiz, kaybolmasından eksilmeyecek bir istemeye.”*, *“İnsan her şeyini kaybedince bildiklerini yeniden öğreniyor.”*, *“İnsan feda ederse yol alır.”*

“Bir rüya gördüm. Yaşlı, sakallı bir amca dedi ki ‘Her rüya bir yolculuktur. Rüya âleminde alırsın, verirsin ama hiçbir şeyi değiştiremezsin. Sadece sen değişirsin bu yolculukta.’” (s. 18) Rüyaların iplerine tutunarak yalanlar, entrikalar, susmuşluklar, itiraflar, aşklar, ayrılıklar, acılar, özlemler, cinayetlerle örülü sır perdesinin ucunu, olayların gizemini ve büyüsunü bozmamak adına sadece biraz aralamış olalım. Eminim meraklıları, yıkmadan perdeyi eylemeden viran geri kalan kısmını çorap söküğü gibi halledeceklerdir.

“Rüya sadece göreni değil, o rüyada olanları da ilgilendirir ve rüyayı dinleyenleri de. Hepsisi o rüyanın renkleridir çünkü.” (s. 93) Rüyayı ne siz gördünüz ne de rüyanın içindesiniz ama eğer şu an bu satırları okuyorsanız dinlediniz demektir. O hâlde siz de en az benim kadar her şeye dâhilsiniz ☺ İyi okumalar...

ZEYNEP ÖTER